

JEŽKOVA
KNIHOVNA KATECHETSKÁ.

ČÍSLO 2.

VÝKLAD
BIBLICKÉ DĚJEPRAVY.

Díl I. Starý zákon.

Sestavil

KAREL TIPPMANN,

katecheta při a. k. ústavu ku vzdělání učitelek v Praze.

S povolením kníž. arcib. konsistoře Pražské ze dne 17. října 1888
číslo 8275.

Cena 1 zl. 20 kr., váz. v plátně 1 zl. 60 kr.

V PRAZE 1889.

Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví
(Gustav Francel).

Nákladem Cyrillo-Method
(G. Francel) v Praze

vyšly následující spisy:

Brynych, Ed., *Soustavní katechetická kázání*. Díl I—III. Druhé vydání. Cena svazku 1 zl. 60 kr. Díl IV. vyjde během I. půlletí 1889.

— *Mešní a obřadní kniha pro lid*. Schválená nejd. bisk. ordinariátem v Hradci Králové. 1880; 8" (330 str.) 50 kr., váz. 70 kr., váz. v plátně lesklém 80 kr., se zlatou ořízkou 1 zl., v kůži 1 zl. 20 kr.

Čermák, Josef professor bohoslovi v Hradci Králové, *Důkaz i obrana náboženství katolického*. Zvláště pro vyšší třídy škol středních i pro vzdělávací ústavy učitelské sepsal. Schváleno pro školy od nejdůstojnější biskupské konsistoře Kralohradecké ze dne 13. srpna 1874, č. 4722 a rovněž vynesemím vys. c. k. ministerstva vyučování ze dne 16. pros. 1880 č. 30730. Druhé nezměněné vydání. 1882: v 8" (168 str.) 1 zl.

Doležel, Jan, prof. nábož., *Katolický katechismus pro menší žáky škol obecných*. S povolením duchovní vrchnosti. Vydání třetí. 1887; 8" (55 str.) váz. ztuhá 14 kr.

— *Katolický Katechismus pro žáky dospělejší*. S povolením duchovní vrchnosti. Církev ně připuštěn k vyučování na českých reálkách. Vydání druhé. 1887; 8" (115 str.) váz. ztuhá 30 kr.

— *O nejsvětější svátosti oltářní*. (Poučení dítkám.) 8" (4 str.) 50 kusů za 75 kr., 100 kusů za 1 zl. 40 kr.

— *O svátosti pokání*. (Poučení dítkám.) 8" (4 str.) 50 kusů za 75 kr., 100 kusů za 1 zl. 40 kr.

Ekvivalent, Poplatkový, v desítiletí 1881—1890 vykládá se zřetelem ku kostelům a duchovním obročím kněz M. K. Vyňato z časopisu „Pastýř duchovní“. 1881; v. 8" (16 str.) 20 kr.

Episteln, Die, und Evangelien auf alle Sonn- und Festtage des katholischen Kirchenjahres und auf alle Tage der Fastenzeit. Mit Gutheissung des hochwürdigsten f. e. Ordinariates in Prag. 1876; gr. 8" (406 S.) 2 fl. gebd. in Leinwand 2 fl. 70 kr., gebd. in Leinwand mit Goldschnitt 3 fl.

Förster, Jos., op. 33. *Missa de requiem prima ad quatuor voces aequales*. 4° Partitura a hlasy 1 zl. 60 kr.; hlasy o sobě 80 kr.

KNIHOVNA KATECHETSKÁ.

**Sbírka praktických spisů, kterou s povolením nejdůst. kníž. arcib.
konsistoře Pražské ze dne 13. května 1887 č. 2603 a za přis-
pění některých bratří duchovních**

vydává

J. JEŽEK.

- Serie I. č.
1. Praktická rukověť pro katechety.
 2. Výklad biblické dějepavy St. a N. Z.
 3. Výklad katechismu.
 4. Biblický zeměpis.
 5. Výklad evangelních perikop.
 6. Výklad evangelních parabol. (Řeči.)
 7. Výbor katechesí sv. Cyrilla Jerusalemského.
 8. Překlad sv. Augustina „De catechizandis rudibus“
a Gersona „De parvulis trahendis ad Christum.“
 9. Příprava k sv. birmování.
 10. Z dějin českého katechismu.

Ročně vyjdou 2, 3—4 spisy.

V PRAZE.

Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví (G. Franci).

1889.

VÝKLAD BIBLICKÉ DĚJEPRAVY.

Díl I. Starý zákon.

Sestavil

KAREL TIPPMANN,

katecheta při c. k. ústavu ku vzdělání učitelů v Praze.

**S povolením kniž. arcib. konsistoře Pražské ze dne 17. října 1888
číslo 8275.**

KNIHOVNY KATECHETSKÉ

číslo 2.

V PRAZE.

**Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví (G. Franci).
1889.**

Úvod.

Biblický dějepis jest výtah z písma svatého starého a nového zákona, obsahující v zaokrouhlených obrazech nejdůležitější události zjevení Božího. Na nejnižších stupních náboženského vyučování podávají se pravdy věroučné i mravoučné dětem nejprůměrněji v rouše biblických příběhů, tedy názorně, konkrétně, tak že žáci před očima vidí, co konati a v co věřiti mají. Biblické děje působí takto bezprostředně a mocně na mysl dítěcí a zůstávají v ní na všecken čas dojmy nevyhladitelné.

Proto také vyučovala církev své katechumeny již v době nejstarší na základě dějů posvátných a z těch vyvozovala nejdůležitější pravdy, které křesťan má znáti a ve které jest mu věřiti.

Co v. 1. a 2. třídě z biblického dějepisu probíráti se má, udává do podrobná Osnova katolického náboženství kníž. arcib. konsistoří Pražskou 1888 vydaná; taktéž udán rozsah látky v Osnově vyučování katechetického v diecési Budějovické a Královéhradecké 1877.

Avšak biblická dějeprava není omezena jenom na 1. a 2. třídu školy obecné, ale i na vyšších stupních, kde se již vykládají pravdy náboženské systematicky dle katechismu, jest a zůstává stálou průvodkyní katechetovou i žáků. Katechismus poukazuje k ní neustále; z ní bere vysvětlení, příklady, důvody pro své nauky, jí oživuje a činí zajímavým učení své.

Chybou velikou by bylo, kdyby katecheta při katechismu bibl. dějepisu zanedbával, k němu stále se neodvolával, na něm učení nestavěl. Bibl. dějepis z n á z o r ň u j e pravdy náboženské; v y s v ě t l u j e je na konkrétních příkladech a událostech, tak že lze jasně poznávati jejich smysl a význam a to, kterak i my je máme a můžeme osvědčovati v životě svém dle udaného vzoru; o d ů v o d ň u j e je, udává nám přesvědčivě, proč a k čemu máme věřiti i konati to, co nám nábožeuství naše hlásá. Biblický dějepis působí mocně nejen na rozum, ale také na cit a vůli, vábí mocně k následování všeho toho, co vypravuje. Biblickým dějepisem se oživuje a činí zajímavou a milou nauka náboženská.

Vyučování náboženské má seznámiti děti nejen s pravdami náboženskými, prostředky Boží milosti a s mravnými předpisy, ale má býti přede vším v y c h o v á v á n í m jich k cítění, smýšlení, snažení a k životu opravdu křesťanskému. Jak výtečným k tomu prostředkem bibl. dějepis, v němž spatřujeme působení nejvyššího Vychovatele lidstva!

S p ů s o b čili m e t h o d a, kterou se mají posvátné děje vyprávěti dítkám.

Učitel má míti stále na paměti, že v y p r á v í t u ně c o s v a t ě h o, že vybírá látku ze zjevení Božího a proto nesmí nikdy vypravovati děje biblické tak, jako by vyprávěl snad některé příběhy historie světské a tím méně jako vymyšlené události, jako nějaké pohádky. Každý děj budiž vyprávěn jako část dějin svatých, jako událost, která se stala pod zvláštním vlivem Božím, za svatým účelem, k Boží oslavě a ku blahu lidstva. Pojtež se tedy jedna událost ke druhé vždy jako články jednoho řetězu.

Při biblickém dějepisu třeba také vždycky míti zřetel k církvevnímu roku a tak naváděti děti k tomu, by rozuměly jeho významu.

Co se týče mluvy při vypravování bibl. dějepisu, budiž i svatému předmětu a pochopnosti dítek přiměřena.

Katecheta užívej tu co nejvíce vážné mluvy biblické, která nejen na dospělé, ale i na děti zvláštní silou a zvláštním půvabem působí; nabražuj u nejmenších dětí slova jim dosud neznámá a rčení naprosto nesrozumitelná slovy i rčeními jim známými a snazšími, stále však blíže se víc a více řeči biblické. Při tom vypravuj ovšem dětině, dlouhé a složené věty rozkládej ve věty kratinké, a ty spojuj souřadně. Příběhy vypravuj věrně, nepřidávaje ničeho vymyšleného, nevynechávaje z nich částí podstatných a neměně libovolným způsobem obsah a význam posvátných dějů. Naprosto nesmí se biblické události modernisovati, t. j. vypravovati tak, jako by se děly u nás, za našich časů, v okolnostech našim poměrům podobných. Malým dětem nelze sice úplně vysvětliti všecko, čím se liší život lidí v době i v zemi od naší doby a našich zemí tak vzdálené, ale líčiti jejich obydlí, obyčeje, oděv a t. d. tak, jako by nyní mezi námi žili, bylo by nepravdou a proto již zavržení hodno. Lidé bibličtí jeví se dětem v jakémisi vyšším světle, když se jim líčí věrně dle posvátných dějin; a stávali by se jim všedními, kdyby se jim o nich vypravovalo tak, jako se vypravuje o tom, co se děje před jejich očima. Dovoleno a radno přirovnávati osoby, místa, předměty biblické k tomu, co děti znají, ale vždycky třeba pamatovati na rozdíl mezi oním a tímto. Katecheta vypravuje z d l o u h a, beze chvatu, vyslovuje každé slovo s náležitým přízvukem; přílišná zdlouhavost by však unavovala děti, tak že by ztrácely chuti poslouchati nudné vypravování takové. Vy-

pravuj z ř e t e l n ě, aby děti všemu rozuměly, vše dobře slyšely; mluv hlasem přiměřeným, varuje se i křiku i mluvení příliš tichého. Vypravuj n á z o r n ě a ž i v ě, aby děti osoby, o nichž slyší, téměř před sebou viděly a s nimi samy jako žily a jednaly. Dle potřeby tedy proměňuj hlas, přízvuk i sílu jeho a provázej své vypravování přiměřenými posuňky i pohyby, varuje se však všeliké strojenosti a přepjatosti, všelikých deklamatorských výstupů, nepřirozené a nedůstojné affektace. Proto mluv a postupuj p ř i r o z e n ě, jevě upřímně v řeči i posuňcích to, co skutečně sám při vypravování svém cítíš a k čemu i malé posluchače své pohnouti se snažíš. Mluv p l y n n ě, bez přestávek a přerývek, kterými se vypravování činí nepříjemným; dbej ovšem vždycky s p r á v n o s t i m l u v n i c k é, nežíváje slov a vazeb nesprávných a hrubých, pouličních.

Katecheta vypravuj posvátné děje, a nepředčítej jich snad z knihy. Nebo co bylo čteno dětem, nepůsobí na ně nikdy tak mocně, jako to, co jim bylo vyprávěno. Pohlížeje do knihy, nemohl by dodávati svým slovům důrazu a oživení svým pohledem, který volně téká po útlých posluchačích, který se vyjasňuje i zachmuřuje, tu zaleskne se v rozhorlení a jindy zármutek a bolest jeví. Oči dítek pohlízejí v oči katechetovy a hledají v nich potvrzení toho, co jeho ústa jim vyprávějí.

Aby dovedl katecheta řádně vyprávěti mládeži posvátné příběhy, třeba, aby je s á m d o k o n a l e z n a l a to nejen dle obsahu, ale také dle formy. Nejvýš radno tedy, aby se jim sám d o s l o v n ě naučil a potom, maje úplně je v moci, bude jistě vypravovati plynně, živě, názorně, zajímavě, vřele. Jak by vyprávěl ten, který by si teprv při vyprávění svém musil vzpomínati na to, co a jak má mluvit, každou chvíli se přerušoval, opravoval? Co nepravdy by se

mu vloudilo v jeho vyprávění, jak by se unavil, jak by odpuzoval i děti od sebe a od toho, k čemu je nadchnouti má! Hřešil by těžce na svaté věci i proti žákům. Při každé p ř í p r a v ě rozvaž a rozmysli, co a jak vyprávěti budeš, kterak rozdělíš přiměřeně celý příběh, co třeba vysvětliti, která naučení z příběhu vybereš a jak povzbudíš děti ke konání toho, k čemu je příběh ten vybízí. Také uvaž, kterých p o m ů c e k (obrazů, náčrtů a nápisů na tabuli) bys užití mohl a měl k oživení a k objasnění svého vyprávění.

Avšak třeba také d o p l ň o v a t i text biblického dějepisu. Když bylo vyprávěno o nějaké události, vyličí se krátce vnitřní stav lidí, ve který událostí tou uvedeni byli a tak dá se nahlédnouti dětem v jejich nitro. Proto vylič nepokoj a hrůzu prvních rodičů po jejich pádu; jejich bolest, když ráj opouštěli; city vděčnosti Noemovy a jeho rodiny; co dělo se v duši Abrahamově, když kráčel na horu Moria, aby tam syna svého obětoval a co cítil potom, když anděl mu zvěstoval, že Bůh nechce obětování Isakova. Lítost Jakobova nad hříchem při útěku jeho do Haranu; co cítil, když po 20 letech se vracel. Události ze života Josefa Egyptského poskytují mnoho příčin ku vřelému vyličení hnutí srdce, citů v duši skrytých. A podobně čiň také při dějepravě nového zákona. Co cítili a myslili si nemocní a ubozí, jimž Pán Ježíš dobrotivě a milosrdně pomáhal v jejich bídách; hříšníci, když se nad nimi smilovával, Marie Magdalena; učenníci a apoštolé jeho v různých okolnostech; Petr po trojím zapření; lotry zraněný pocestný, když doufal a naději opět ztrácel, slyše, jak vzdalují se kroky toho, který vedle něho lesem šel; marnotratný syn při odchodu svém z domova, v těžké služebnosti, při návratu svém. — Dítky nedovedou samy ještě vmysliti se v duševní stav osob, o nichž bylo vypravováno, nemajíce ještě zkušeností životních a proto nutno,

aby jim to bylo vylíčeno. Tím vzbudí se v nich city soustrasti, útrpnosti, radosti, vděčnosti, odporu k hříchu, lásky k ctnosti, porozumění dokonale ději i účelu jeho a účinek jeho bude na ně tím mocnější a trvalejší. Avšak nerozváděj vyličování takových příliš široce, mnohými slovy, že bys tím pásmo děje jako přetrhoval; ale stručně, jadrně pověz, co cítil, v duši trpěl, kterak se radoval — ten, o němž vypravuješ. Dobře pověděti i to, jak se vnitřní jeho stav jevil na jeho tváři a v celém jeho zevnějším se chování. Vždyť posuzují a poznávají zvláště děti dle zevnějšku to, co v duši skrytě se děje.

Při vypravování zachovej katecheta vždycky vážnou opravdivost; hodina náboženská budiž vždycky jako bohoslužbou. Radno tedy a to zvláště u menších dítek, počínati i končiti ji modlitbou. Do školy nehodí se vůbec všelijaké šprýmy a žerty, které jen kázeň rozpoutávají a bujarou mysl mládeže na bezcestí svádějí; zvláště nebudiž žertováno při náboženství! Varuj se i toho, abys snad mimovolně nezavdal při vypravování svém slovem neopatrně volným, líčením nepřiměřeným příčinu ke smíchu. A také hleď zabrániti tomu, když sami žáci odpovídají a vypravují. I když žák něco směšného odpověděl, dovedou se ostatní zdržeti smíchu, vidí-li, že tvář učitelova zůstala klidnou, vážnou. — Všim tím se však nikterak nemyslí, že by měl katecheta státi před žáky s přísnou tváří, a že by se neměl nikdy objeviti úsměv na jeho rtech. Laskavost, vlídnost, přátelství k dětem zírej z očí jeho, sídli na jeho tváři, vyznívej z jeho slov. Ale budiž to laskavost upřímná a nikoli strojená sladkost, která až úlisností se stává; nikoli samý jenom úsměv, samá sladká jména, nikoli ono nedůstojné vtírání se v lásku dětskou, jako žebronění o jejich přízeň, o jejich chválu: „že jest — hodný, velmi hodný.“

Vypravuje žákům nestůj stále bez pohnutí na jediném místě; ani nepřebíhej nepokojně s místa na místo mezi žáky, vypravuje při tom snad i tehdaž, když za nimi stojíš a nutě je tak, aby se za tebou zpět obraceli. Není také dobře, když katecheta za stolem sedí. Tím ztrácejí jeho slova velkou část své moci, svého důrazu. Žáci nevidí ho skutečně před sebou tak, jaký jest. Stojte před žáky, tak aby tě všickni mohli viděti, měň časem stanoviště své již i pro to, aby žáci mohli jinak hlavy i oči své obrátiti a neupadali v umdlenost tělesnou i duchovní.

Mistrem řádného vypravování nestal se nikdo na jednou; ale pilným, svědomitým cvikem, prací, přičiněním může se státi každý dobrým vypravovatelem, komu není v tom překážkou — tělesná vada. A kdož by se nepřičiňoval, aby se tomu naučil, to dovedl, vida tak velikou odměnu za práci svou: prospěch, vzdělání žáků, jejich vděčnost a lásku.

Jak bylo již podotčeno, třeba při vypravování také vysvětlovati dětem to, co jim jest neznámo. Venkovským dětem netřeba vysvětlovati mnohých věcí, kterých městské neznají a naopak. V některé krajině jsou ty ony věci dětem dobře známy, kdežto v krajině jiné jich neznají. Proto přihlížej k tomu, abys nevysvětloval toho, čeho vysvětlovati netřeba a neopomíjel vysvětliti, co žákům jest nepovědomo. Často dostačí za vysvětlení pouhé slovo, přirovnání k něčemu známému (havran — vrána; křepelka —), užití názvu dětem obvyklého, třeba i ne úplně správného (podvoj, veřeje). Zvlášt se mají vysvětliti dětem spůsoby života od našich se naprosto lišící, sice by jim byla celá událost nesrozumitelnou; (přebývání pod stany, život kočovnický), mravy, právní obyčeje (prvorozenství a jeho práva); i na různost klimatickou třeba poukázati při dějích ve krajinách od nás vzdá-

lených, na různost oděvu, příbytku atd. (mletí obilí, mláčení, „zbořím stodoly a vystavím nové“; loď, hradby a brány; hrob). A pak nutno přidávati k vypravování vysvětlení dějepisná, starožitnická a dle potřeby i zeměpisná.

V nižších třídách nelze ovšem ještě užívati mapy k naznačení míst dějů; ale když naučily se děti již mapám rozuměti, buďtež také seznamovány s polohou svaté země a míst, na nichž se nejdůležitější události děly.

Někdy jest záhodno celé vysvětlení předeslati vypravování, když by tím vypravování se přerušilo. Tak předcházej zeměpisný nástin před dějem; popisání krajiny, kde toho třeba (poušť), budovy (chrámu a jeho částí, než se ku příkladu vypravuje o tom, kde Zachariáš byl, kde byli kupci a prodáváči).

Každé vysvětlení budiž stručné, neboť není hlavní věcí, ale jenom pomůckou k tomu, aby vypravovaná událost byla dětem co nejvíce jasná; budiž určité a jasné, aby si z něho mohly děti učiniti pravý obraz toho, čeho dosud neznaly; budiž pravdivo, raději nevysvětluj dětem toho, čeho bys sám neznal, než abys jim o tom vštípil představy falešné; srozumitelné a pochopitelné dětem, a třeba bylo stručné a snadné, přec důkladné, úplné a nikoli povrchní.

Vysvětlení nebuďtež nikdy jako zvláštní a snad k tomu i učená pojednání (přírodopisná a jiná, tak že by hodina náboženská stala se hodinou učení přírodopisného). Co již jednou jsi vysvětlil, nevysvětluj opět a opět sám.

Jest-li že se domníváš, že snad něco je dětem temným, neznámým, přesvědč se otázkou, mají-li o tom žáci správnou představu.

To, co dovedou někteří žáci sami vysvětliti, jim vysvětliti dej; způsobíš jim tím radost a po-

vzbudíš je k duševní činnosti, čilosti, ku přemýšlení a k tomu, by si života a jeho zjevů všude pilně všímali, na svět kolem sebe dívati se učili. Vždyť vídají žáci častokráte nějakou věc každodenně, a nepovšimli si jí, neznají jí, nedovedou jí popsati.

Nemysli si však, že všechno se musí vysvětlovati; jsou věci, o kterých se zmínka děje, ale kterých popisovati a vysvětlovati nemožno a neradno. Nepopisuj široce, co by odpor, hrůzu působilo (nemoc, muka), co by mravně závadným bylo. Zvláště buď opatrným, když líčíš umučení Páně; neboj se sice rozechvěti srdce dítek a vzbuditi v nich soucit nejvřelejší a pohnouti jich až k slzám, k pláči; ale nekataňuj před nimi Spasitele jako sám, tak že bys Jej téměř snižoval v jejich očích. Při všem jeho ponížení a utrpení lič jej vždy jako trpícího Boha-člověka a ne jako pouze slabého člověka, který se stal kořistí svých nepřátel. Neužívej nikdy křiklavých barev při obrazech, které před očima dětí jako kr. slíš; nevyličuj zvláště scén krvavých s drastickou zevrubností ale raději jich pomíjej.

Č í s l a, zvláště vysoká, u malých záčků nemají významu žádného (nasycení pěti tisíců = velmi mnoho lidí; rozměry archy, chrámu, svatého stánku; tu raději užij přirovnání). Těch užívej až na stupni vyšším.

M n o h é výklady tedy třeba odložiti ze třídy nižší až do třídy vyšší. (Tak zvlášť popis chrámu, zeměpisné a archeologické výklady atd.)

K výkladu patří také **v ý v o d** pravdy věroučné nebo mravoučné, která z vypravované události plyne. Ráj — Bůh jest dobrotivý; lidé vypuzeni z ráje — Bůh jest spravedlivý a pod. Tu snaž se užívati již při vypravování samém slov a obrátů, kterými se ona pravda formuluje, přihlížeje ku znění definic v katechismu.

Aby biblické události působily na žáky, třeba také připojiti k nim zvláštní naučení, povzbuzení, napomenutí, výstrahu, jež by působilo na rozum, vůli i srdce dítek. Naučení to budiž přirozené, nehledané, plynoucí snadno a nenuceně z vypravovaného děje; jest-li by se musilo téměř násilně k ději připojovati, tu raději nepřidávej žádného naučení; budiž případné, hodící se totiž k poměrům žáků, aby je mohli skutečně uváděti v život; krátké, málo, ale vřelými slovy pověděno, hlasem a přízvukem jiným, než byl vypravován biblický článek. Mnoho slov, dlouhé, mravokárné kázání nebo povzbuzení pozbylo by působivé moci na žáky, bylo by ztrátou času a uvádělo by nudu do školy.

Jest-li že z jednoho děje možno několik naučení vyvoditi, neděj se to na jednou, v téže hodině; velký již prospěch, když jediné poučení se nemine účinkem na myslí dětské. Možno říci, že příliš mnoho poučování spíše a více by škodilo účelu náboženské nauky, než příliš málo.

Poučení samo buď takové, aby byli žáci jím povzbuzeni ku přemýšlení o sobě, aby nejen schvalovali na jiných, co jest dobré a krásné, ale také sami to činiti chtěli; aby nejen děsili se poklesků jiných lidí, jak jim o nich bylo vypravováno, ale také, aby se jich sami varovati chtěli. Poučení, napomenutí takové přidej, když jsi již dopověděl děj biblický; dle okolností pověz je, když jsi dal již opakovati žákům vyprávění své a když je dobře sami již znají; a někdy vlož je vhodně i mezi vypravování samo, když vidíš, že žáci právě mocně jsou jím dojati a poučení, povzbuzení obzvláště přístupni. Velmi účinně působí napomenutí takové, proslovené ústy katechetovými jako slib Bohu učiněný, jako vroucí modlitba, povzdech zbožný, nějaké předsevzetí, jako provolání úžasu, lítosti, soustrasti atd. **V e r š o v a n ý c h n a**

u č e n í a průpovědek na konec vypravování neužívej; neplyneť z nich téměř žádný užitek. Raději vštěpuj místo nich v paměť žáků texty písma svatého anebo výroky svaté církve (na vyšším stupni někdy i výroky Svatých.)

Zvláštního výkladu potřebují p o d o b e n s t v í a p a r a b o l e, v nichž se nějaká pravda přirovnává k věcem smyslným, anebo objasňuje se vypravováním události nějaké ze života lidského anebo výjevu z přírody. Bedlivě budiž objasněno všecko, co jest jako obrazem a znázorněním náboženské pravdy, nebo vnitřního života lidského, aby žáci poznávali, v čem ³ záleží podobnost mezi oním smyslným obrazem a nadsmyslnou pravdou. (Zrno horčičné, kvas — církev; símě — slovo Boží; — pole — srdce lidské; koukol, pšenice. — Samaritán. Marnotratný syn.) Není-li předmět, kterého podobenství užívá, dobře znám dětem, budiž jim stručně, ale důkladně vyloženo, sice by jinak podobenství nerozuměly. — (Zrno horčičné, kvas, síť).

Vyučuj názorně.

A proto podporuj své vypravování vhodnými o b r a z y. Užívej k tomu ovšem jenom obrazů důstojných, didakticky správných, shodujících se opravdu s dějem a neodporujících jemu. (Saul menší než ti, kteří jej obklopují; bratří Josefovi dostávají peníze zlaté atd.)

Mezi obrazy, kterých se na školách nejvíce užívá, zasluhují největší chvály obrazy Herderovy ve Freiburce k dějepravě Schusterově, které bývaly také reprodukovány v rytinách v našem školním biblickém dějepisu, ale bohužel byly nahrazeny z větší části méně vhodnými obrázky dle obrazů nadace faráře Sautera, ve Vídni vydaných. Tu a tam užívá se také menších obrázků Hölzelových, které se většinou také méně hodí; jsou pro školu příliš malé;

hrubě a v křiklavých barvách provedeny; tváře osob nesličny a nezobrazuje se v nich nikterak mysl, duše. Tu a tam jsou také francouzské obrazy Hachetteovy, které jsou provedeny dle děl slavných mistrů starších i novějších, ale pro školu se celkem také nehodí.

Obrazy Herderovy vynikají ušlechtilou koncepcí, zobrazují důležité události, nejsou přeplněny a neobsahují věci zbytečných, které od hlavní věci jenom pozornost odvracejí, mysl rozptylují, neurážejí nikdy cudnosti a mravnosti, ale jsou skutečnou pomůckou ku vzbuzení náboženských a mravných citů. I ve tvářích osob zobrazených a v držení jejich těla jeví se v celku dosti správně vnitřní stav duševní. Bylo by jenom přáti, aby počet jejich byl rozmnožen, zvláště v starém zákoně *).

Obrazy kolorované mají ve škole přednost před nebarvenými již pro to, že shodují se více se skutečností a podávají dětem dokonalejší představy o osobách i věcech.

Obrazy znázorňují, vysvětlují, doplňují, oživují vypravování, působí, že se v paměť i v srdce hlouběji vtiskuje. Co i oči viděly a nejen k sluchu dolehalo, to utkví pevněji v paměti a to dotýká se i srdce mocněji.

Obrazy činí se vypravování dětem zvláště milým a poutavým. Ale neukazuj jich snad jenom pro to, abys děti bavil, jim kratochvíli tím působil. Vážně připojuj k vážnému ději i posvátný obraz.

Mnoho obrazů a ke všemu obrazy ukazovati, bylo by spíše na škodu, než s užitkem. Pouhý prostředek stával by se tak účelem; budila by se jenom zvědavost dětská, která by se pořád nenasytnější a neskromnější stávala.

*) Tak asi, jako v bibl. dějepravě Busingerově (Benziger, Einsiedeln) a Meyově (Freiburg, Herder).

Je-li ti po ruce několik obrazů (Schuster i Sauter), užívej s pravidla jenom jedněch a nikoli jednou obrazu toho a jindy onoho druhu, i kdybys někdy se musil obejít bez obrazu, ačkoli bys měl obraz mezi těmi, kterých neužíváš. Děti seznámily se již s typickými tvary oněch obrazů a byly by těmito jenom pomateny.

A jak se má užívatí obrazů?

Kdy se má obraz ukázati dětem? Nikdy před tím, než sama zobrazená událost byla vypravována. Nebo co by tu děti viděly na obraze? Vždyť nemohou samy uhodnouti dle obrazu — neznámou událost! Nejprve tedy vypravuj katecheta sám děj a teprv, když jsi byl již pověděl všecko, i zvlášť to, co obraz představuje, ukaž obraz. (Ex. gr. Obraz nasycení 5000.) Ukaž jej buď teház, když jsi právě vylíčil, jak pacholík přinesl před Pána pět chlebů a dvě ryby. Anebo až tehdy, když jsi pověděl i to, jak zázračně nasycený lid Ježíše chtěl učiniti králem. A podobně i u jiných obrazů. Někdy jest lépe ukázati obraz hned, jak scéna na něm zobrazená byla vylíčena; ku příkladu: Pána Ježíš na hoře Olivetské, proměnění Páně, z mrtvých vstání Páně a. t. d.; teház totiž, když i obrazem má se dáti zvláštní důraz vypravování, když jím mají děti zvlášť býti dojaty a nadšeny.

A jak ukážeš obraz? Veď si při tom vážně, nečiň žádných úvodů takových, kterými bys jako chtěl lákati zvědavost dítek a kterými bys snad i jejich očekávání přepínal, tak že by se i sklamaly, očekávající něco neobyčejného. Také nevyhlašuj za nějakou odměnu žáků, když obraz ukážeš; a nestej některých tím, že bys je oddělil od ostatních žáků, aby obrazu viděti nemohli. Neboť ukazuješ obraz za účelem jiným. Tuť by potom rovným právem mohly býti některé děti poslány ven ze školy i při

vypravování některého děje: Hodným to povím a nehodné ať se vzdálí!

Obraz ukaž všem dětem najednou. Proto postav se před ně tak, aby jej všechny viděti mohly; dopřej jim času, aby si jej mohly dobře prohlédnouti. Mlčky, tiše ať pozorují obraz, neukazují si na něj, nepronášejí poznámek o něm. A potom buď vysvětlí obraz sám anebo dej vysvětliti jej od žáků, sám ukazuje na jednotlivé jeho části anebo slovy naznačuje, co děti mají vysvětlovati. Při tom vycházej a počínej ovšem od osoby nejdůležitější, hlavní a postupuj přirozeně k věcem méně důležitým. Toho, co jest jenom vedlejší, jako náhodné, co k ději nenáleží a nemusilo by na obraze býti, jen zcela stručně se dotkni (Útěk Pána Ježíše — modla k zemi s podstavce klesající). Dle potřeby, dle stupně a chápavosti žáků vylož obraz vícekrát anebo si jej dej od jednotlivých žáků vyložiti; při tom můžeš i k obrazu žáka po žáku vyvolati. Nedovol však nikdy, aby žáci prstem obrazu se dotýkali.

Při všem tom dbej kázně, neztrácej dětí s očí, zachovej si pokoj a pořádek.

Ukazovati obraz žákům od stolice k stoličce, není radno; neboť by to vyžadovalo příliš mnoho času a také by tím mohla snadno býti porušena kázeň. Když potom opakuješ, co jsi vyprávěl a co na obraze bylo zobrazeno, zakryj obraz, aby děti nedívaly se na něj a tím neodvracely pozornosti své od tebe.

Po hodině nechej obraz ve škole, aby si ho mohly děti zvlášť před a mezi hodinami učebnými všimati. Ale obraz ten budiž pověšen na stěně tam, kde by nebyl vydán žádné svévoli a nemohl býti porušen. Také nebuď nikdy umístěn mezi jinými obrazy, k nimž by se nehodil (mezi obrazy zvířat a t. d.).

Že se již v staré církvi obrazů biblických hojně užívalo, dokazují četné obrazy v katakombách. V stře-

dověku sloužila k poučení lidu „Biblia pauperum,“ vyobrazení to starého zákona a vedle těch výjevy nového zákona, jež událostmi oněmi předobrazeny byly. Již před nalezením knihotisku bývaly ryty do dřeva obrazy ty i s příslušnými nápisy a otiskovány na papír nebo na pergamen. —

Mnoho prospěje k názornému vyučování, když katecheta křídou na tabuli nakreslí, o čem by si žáci z pouhého popisu snad nemohli učiniti správné představy. Takový nákres nahradí dlouhé popisování a jest již proto i ušetřením času. Ale kresli jenom tehdaž a to, co dovedeš, aby nákres tvůj posměch žáků nezbuzoval. Stavba věže babylonské (stupňové pyramidy; stan; půdorys svatého stanu s předměty v něm, sedm klasů na jednom stéble; 3 koše nad sebou a t. d.). Dobrý kreslič užije velmi často tabule k zajímavému znázornění rozmanitých věcí z biblické dějeprawy. A často jest nákres prostými čarami na tabuli provedený poučnější, než hotový již obraz. Nebo tam vidí žáci, jak věc nějaká povstává, jak části její po sobě k sobě se řadí; mají pak snazší a dokonalejší přehled celku. (Předsíň a v ní oltář i umývadlo; v předsíni stánek na dvě nestejně části rozdělený; ve větší části 3 předměty, t. j. oltář kadidlový, stůl, svícen — a t. d.). Když něco kreslíš, šetři místem na tabuli, abys dobře s ním vystačil; přiměřeně napiš i vysvětlující nápisy; nekresli příliš zdlouhavě, mlčky, tak že bys od dětí se odvrátil a jich si nevsímal, čímž by utrpěla kázeň.

Někdy prospěje ukázati dětem model nějakého předmětu (stan a jesličky). Takový může si zřídit učitel velmi snadno sám. Ale toho užívej zřídka kdy a ne tak, aby to bylo spíše hračkou, než znázorňujícím prostředkem anebo aby to nesnižovalo něco posvátného. (Kdo by užil hračkového modelu kalichu, kaditelnice a pod.?)

Když na tabuli píšeš, piš zřetelně a úhledně. Napiš-li více jmen, piš je tak, aby již z pořádku, jak jsou napsána, vysvítalo v kterém poměru k sobě jsou. (Rozdělení říše: 1. říše judská, 2 pokolení, král Roboam, Jerusalém, chrám; 2. říše israelská, 10 pokolení, Jeroboám, Samaří, žádný chrám).

Jest nutno, aby žáci také dovedli sami vypravovati články biblického dějepisu, aby si je v paměť vštípili.

Na nejnižším stupni (v 1. tř.) musí se tomu naučiti docela a pouze ve škole. Tu nemají ještě v rukou knih. Avšak ani v 2. třídě neukládej dětem, aby se snad z knihy doma učily bibl. dějepisu. I tu ať naučíš je všemu ve škole sám. Proto vyprávuj jim děj po částech, každou část opakuj; vyprávuj potom ještě jednou sám celý děj, ovšem týmiž slovy, jako po prvé, a dej si jej opět vyprávěti, pomáhaje při tom otázkami žákům v mluvě ještě neobratným. Opakování děj se tak častokráte, až i méně schopní žáci dovedou vše vypravovati za pomoci otázek. Ale čím dále, tím ať méně jest otázek třeba; ať navykají žáci vždy víc a více vyprávěti samostatně i v delších odstavcích. V 2. třídě čítejtež již žáci části článků dějepravných, které zvlášť jsou důležitý. Buďtež povzbuzeny k tomu, aby ve knize si i doma čítali to, o čem jim již ve škole bylo vypravováno. Ale ukládáno za úkol jim to nebuď. Vždyť jest dosti rozšířen chvalný obyčej rodičů, že žádají, aby děti předčítaly, o čem ve škole slyšely.

Když žáci vypravují, dbej toho, aby vyprávěli co nejvěrněji tvými slovy, a tudíž řečí co možná nejvíce biblickou. Některé věty, výroky opakuj sám vícekrát a dej také žákům opakovati, jednotlivě i sborně; ony totiž, které obsahem svým zvlášť jsou důležitými pro veškeré učení náboženské.

Kdož žádá od žáků věrného opakování, ne-
žádá na nich nic nemožného, ani příliš nesnadného.
Neboť paměť dětská snadno a věrně podržuje, co bylo
přiměřeně a náležitě vypravováno.

Každý nový článek připojij se k předešlým a
nalezej v nich posily a zase i jim buď posilou, aby
všecky pevně v paměti se zachovávaly.

I v třídách vyšších čítej se pilně v bibl. děje-
pisu, a to tam, jak toho katechismus, anebo doba
církevního roku žádá.

Katechismus učí, že světíme neděle a svátky
i tím, když čítáme knihy nábožné; knihou takovou
jest zvláště biblický dějepis a proto povzbuzuj žáky,
aby v něm čítávali v ony dny a tak světili dle úmyslu
círky svaté její svátky.

Knihá sama tudíž jim knihou posvátnou a proto
dvej toho, aby jí v čistotě chovali, jí si vážily, aby
neposkvrňovali obrázků, malující je barvami, jak se
tak často děje. —

Netřeba ani zmiňovati se o tom, že katecheta
má si všímáti stále v s e c h ž á k ů a nehleděti si
jenom některých miláčků, nadanějších dětí a ostatních
zanedbávati. Bylo by ovšem zábavnější a méně na-
mahavé, jenom s těmi se obíráti, těch se tázati, od
nich si všecko dáti vypravovati, než i méně nadaných
zaměstknávati právě tak, jako ony. Jednání takové
bylo by hříšným bezprávím proti valné části žáků.

Již bylo podotčeno, že se katecheta musí bedlivě
p ř i p r a v o v a t i ku své práci ve škole. Do školy,
k náboženskému vyučování, smí vstoupiti jenom ten,
kdo má k tomu intelektuelní i mravné schopnosti,
předběžné vzdělání a církevní missi. Neboť učení ná-
boženské ve škole jest důležitou částí učitelského
úřadu církevního, alespoň tak důležitou jako půso-
bení s kazatelny.

Speciální, bližší příprava záleží v tom, 1. aby se katecheta připravil řádně na každou hodinu i co do látky i co do formy toho, čemu učiti bude. A to nejen začátečník, ale i ten, který již déle působí; ovšem že tento přípravě té mnohem méně času bude věnovati. Začátečníku prospěje, když si to nejdůležitější, postup svého učení, přehledně načrtne na papíru; 2. aby se snažil mysl svou uvésti v takový stav, by skutečně blaze a mocně na své žáky působil. Proto zapomeň na všecko, co mysl tvou kalí a strpčuje, přemahej se, bys nevstupoval do školy s tváří zamračenou, s nevlídností a hněvem; a proto 3. hledávej pomoci a posily u Boha, modlívej se za osvícení Ducha sv. a jistě bude modlitba tvá vyslyšena a Bůh sám bude pracovati s tebou na roli školní.

Ten kdo takto náležitě se připravuje, nachází ve škole mnoho radosti a blaha, vidí, jak símě tam roz-sívané klíčí, roste, užitek přináší a proto chodí tam rád, snáší rád obtíže, oběti s prací tou spojené.

Když by však někdy práce tě přemahala, netrpělivost se tě zmocňovala, někdy i hněv duši tvou po-buřoval: pohleď jenom na kříž, na němž vidíš obraz nejvyššího Učitele a jistě vrátí se ti do duše pokoj, trpělivost, odvaha a naplní ji láska k úřadu, kterým se tak velice podobným stáváš Ježíši Spasiteli a láska k těm, za které On se na smrt obětoval. —

Vzdělávej se stále, čítej pilně ve knihách, kterými sám sebe důkladněji poučíš i věcně i formalně. Nebo čím dokonaleji, zevrubněji něco znáš, tím jasněji to dovedeš i jiným vyložiti, ač nemusíš, ano nesmíš pověděti jim všecko, co sám víš.

Pro kněze jest četba vědeckých i jakkoli poučných spisů potřebou, aby důstojně mohl vyhověti svému úřadu. Knihy jsou mu nejlepší a nejprospěšnější společností, která mu nahradí společnost jinou a působí mu mnoho užitku i ušlechťující zábavy.

Díl první.

Dějepis starého zákona.

Doba první.

P r a z j e v e n í.

Od stvoření světa až k obecnému modlářství anebo od Adama až po Abrahama.

(4000—2000 př. Kr.).

1. Stvoření světa v šesti dnech a posvěcení dne sedmého.

(1. Mojž. 1, 1—31; 2, 1—3.)

Na počátku; stvoření světa jest počátkem času; stvořil t. j. učinil z ničeho pouhou vůlí svou, rozkazem, nebe i zemi, svět neviditelný, duchovní i viditelný, hmotný. Země byla pustá a prázdná, byla to ještě hmota neurovnaná, neuspořádaná. Tma byla nad propastí, povrch zemský byl ještě jako bezedným mořem, nižádným světlem neozářeným. Duch Boží vznášel se nad vodami; t. j. Duch sv., třetí božská osoba, působil na hmotu světovou, zvlášť na hmotu země naší, a uvedl dle božské moudrosti své pořádek v beztvárnou hmotu. „Otec jest původce (Stvořitel) světa, který tvoří skrze Syna a dokonává skrze Ducha svatého.“ (Sv. Basil.) Již před stvořením světa, (než počátek světa nastal), jest Duch sv., jest tedy věčný. Takto již naznačeno tajemství, že jest jeden Bůh ve třech osobách.

B u ě s v ě t l o ! Světlo jest první podmínkou všelikého života; bez světla není ani rostlinného, ani zví-

řecího života. Učiněno jest světlo všemohoucím rozkazem Božím. První den, první doba, první stupeň v ději božského stvoření. Den ten není náš den (o 24 hodinách), ale neurčitá doba (která snad sta i tisíce let trvala).

Druhého dne: Buď obloha a nazval Bůh oblohu nebem, t. j. vzduch, který obklopuje naši zemi a zdánlivě se nad ní klene jako modravá (blankytná) klenba. Světlo a vzduch jsou nevyhnutelně potřebny pro život rostlinám i živočichům.

Třetího dne: Shromážděte se vody pod nebem, t. j. na zemi, nad níž nebe (klenba vzdušná) se klene, v místo jedno, v moře, jezera, řeky, potoky a t. d. a ukaž se sucho a nad vody vystoupiž pevná země. Shromáždění vod nazval mořem, moře přijímá v sebe, shromažďuje v sebe dle vůle Boží všechny vody na zemi. Z plod země, nikoli sama ze sebe, ale z rozkazu Božího, silou, kterou ji Stvořitel obdařil, byly byliny (traviny), křoviny a stromy, rostliny od nejméně dokonalých pravidelným postupem až k nejdokonalejším. Rostliny obdařil Bůh silou, že mají svá semena, z nichž pak se stále plodí nové a nové rostliny téhož druhu.

Čtvrtého dne: Buďte světla na obloze nebeské, aby osvěcovala zemi. Bůh určil poměr slunce k zemi a všem ostatním světovým tělesům, naznačil jim jejich dráhy. Ať jsou na znamení dnů a nocí. Dle různého poměru slunce a měsíce k naší zemi jest den anebo noc. Světlo veliké (jest slunce 1,400.000krát větší než naše země, jejíž povrch má 9,288.000 čtver. mil); světlo menší, aby panovalo nad nocí; měsíc nepůsobí sice nocí, tak jako způsobuje slunce den, ale že v noci jevívá se nejpatrněji mezi všemi tělesy ne-

beskými, jest jako vladařem noci. Hvězdy: stálice i oběžnice.

Pátého dne: Ať jsou ryby ve vodách a ptáci v povětří, zvířata méně dokonalá, ta která se rozmnožují z vajec, jež kladou.

Šestého dne: Vydej země zvířata všeho druhu, zvířata zemská, ssavce, ta, která mají živá, vyvinutá mláďata.

A když bylo všecko pro nejvyššího tvora stvořeno, nejposléze stvořil člověka, korunu a vrchol všeho svého pozemského stvoření.

Bylo vše dobré, bez chyby, všecko bylo přiměřeno svému cíli, a dobrotě a moudrosti Boží. Co ve světě jest nyní špatného, stalo se teprv působením hříchu.

Sedmého dne odpočinul (nikoli odpočíval), t. j. nestvořil ničeho nového (žádného nového druhu tvorů). Požehnal dni sedmému a posvětil ho; tu již ustanovil, aby člověk ke cti svého Stvořitele světil sedmý den v témdni a tak dosáhl tím požehnání Božího.

První tři dni a druhé tři dni stvoření jsou k sobě v tomto poměru:

1. světlo,	4. tělesa světlo vydávající
2. vzduch,	5. obyvatelé vzdušní (ptáci) a ryby,
3. suchá země,	6. obyvatelé souše: ssavci a zeměplazi.

Bůh jest všemohoucí, nejvyšší moudrý, nejvelebnější.

Již tu jest naznačena nejsvětější Trojice, která nebyla ještě úplně zjevena Židům, že byli příliš nakloněni k pohanskému mnohobožství (Stvořitel, — Duch Boží).

Podivuhodný postup božského stvoření od tvorů méně dokonalých k dokonalejším, až k nejdokonalejšímu.

Poučení. Jak veliký, mocný jsi, Bože, Stvořiteli! Tvou moc, dobrotu, lásku a moudrost hlásá nejmenší prášek, buňka traviny, i zářivé slunce a královská palma; červ, pouhému zraku neviditelný, i obrovská velryba. Kamkoli pohlédneš, člověče, na zemi anebo na nebi, za dne anebo za noci, všude vidíš a slyšíš: Jak mocný, dobrotivý, moudrý jest Hospodin!

1. článek víry: Jeden jest Bůh, Stvořitel nebe i země. — 3. přikázání Boží. Sobota = den odpočinku. Proč byl apoštoly místo 7. dne zaveden za den sváteční den první?

2. Stvoření andělů a pád některých.

Ve světě jest pravidelný postup od méně dokonalých tvorů ke tvorům vždy dokonalejším (nerosty, rostliny, živočichové — člověk, tvor tělesný i duchovní) a tak již rozum žádá a čeká ukončení té stupnice tvory majícími největší dokonalost, která se jenom mysliti dá (duchovními bez těla): a n d ě l y, nebeskými duchy. Všickni byli dobří, neboť nejsvětější Bůh nemůže stvořiti nic nesvatého, a proto že byli svatí, byli také na d m í r u b l a ž e n í. Byli obdařeni vůlí svobodnou, aby se sami mohli rozhodnouti pro Boha a svatost, a l e n e v š i c k n i s e t r v a l i v d o b r é m: z p y š n ě l i, t. j. znajíce svou sílu a moudrost, nechtěli sloužiti svému Stvořiteli: N e j v y š š í m u c h c e m e p o d o b n i b ý t i, v h r d o s t i s v é s e d o m n í v a l i, že jsou jako sám Bůh. Na d

hvězdy Boží vyvýšíme stolicí svou (Is. 14, 13—14. Ezechiel 14, 2. 12.), všechny stvořené věci musí sloužiti nám.

I stal se boj veliký na nebi. Pyšní andělé chtěli svěsti i ostatní ke vzpouře proti Bohu a chtěli je k tomu přinutiti násilím, bojem. A tak byli andělé rozděleni jako ve dva bojovné tábory. Vůdcem dobrých andělů byl Michael („kdo jest jako Bůh?“), a vůdcem zlých byl ďábel (rozkolník), s a t a n, Lucifer („Světloňoš“, jeden z nejpřednějších andělů). Zlí andělé byli přemoženi a s nebe do pekla svrženi, Bůh užil k jejich přemožení a potrestání věrných svých andělů a nepůsobil při tom sám bezprostředně.

A n d ě l (angelos) = posel, sluha Boží.

Andělé jsou pouzí duchové; ale my si je přec vypoodobňujeme s tělem. Mládenci (stále mladí, silní, nestárnoucí), dívky (nevinní), s perutěmi (rychlí a ochotní v službě Boží a ku pomoci lidem), záře kolem hlavy, s věncem na hlavě a lilijí v ruce (ctnostmi ozdobení, ozdobeni věncem, září věčné slávy), s nástroji hudebními (oslavují Boha chvalopěním). Někdy se vypoodobňují jenom jako okřídlené hlavy, a tím se naznačuje, že mají sice rozum a vůli, ale těla (smysl-
nosti jeho) nemají. Spanilosť jejich jest odznakem jejich svatosti.

Bůh jest nejvyšší s v a t ý, s p r a v e d l i v ý. Ohavnosť hříchu.

P o č e t a n d ě l ů. Jest jich nesčíslné množství (Dan. 7, 10.). Rozdělují se v 9 sborů (kúrů): Andělé, archandělé, síly, mocnosti, panstva, knížectva, trůnové, cherubíni a serafíni.

Každému sboru přidělil Bůh zvláštní službu a úkol ve světě.

Svátek andělů strážných.

P o u č e n í: Podobej se dobrým andělům. Služ Bohu pokorně a vytrvale a nedej se od něho odvrátiti žádným pokušením. Ku pomoci vzývej Boží anděly. Odpírej co nejvíce každé hrdé myšlénce, abys neklesl tak, jako klesli pyšní andělé.

1. článek víry. Andělé. — „Anděle Boží strážce můj.“ 1. přikázání Boží: Ctíme anděly, ale nekla-níme se jim. Proč?

3. Stvoření prvního člověka. Ráj. První při-kázání. Stvoření Evy.

(I. Mojž. 1, 26—31; 2, 1—22.)

Všecky ostatní tvory stvořil Bůh rozkazem: **Bud' — staň se!** Ale než stvořil člověka, jako by byl uvažoval, kterak jej učiní, aby předčil svou dokona-lostí ostatní tvory. I tím jej vyznamenává nad ně, že stvořil jej, **když všechno pro člověka již připraveno bylo.** Učiňme člověka, mluví Bůh sám k sobě; tím již se naznačuje, že jediný Bůh jest ve třech osobách. **Obraz** jest souhrn oněch vlastností, které k přirozenosti lidské náležejí a člověka Bohu podobným činí (rozum, vůle, svědomí, nesmrtelná duše, vláda duše nad tělem). **Podoben-ství** jest nadpřirozená milost Boží, svátost a spravedlnost, kterou byl člověk obdařen a pro věčné blaho určen. **Ať p a n u j e** jménem Božím nad zvířaty i nad zemí, všechno jest stvořeno, aby toho užíval k svému prospěchu.

Člověk jest občanem pozemským i nebeským, spojuje v sobě hmotu i ducha, a proto učinil Bůh z hlíny země tělo jeho, stvořil ze země jeho tělo, ale tělo to nebylo ještě živé; a **vdech l ve**

tvář jeho nesmrtelnou duši, která byla přímo od Boha stvořena, a nikoli jako tělo z hmoty pozemské. Že člověk jest ze dvou různých částí: těla i duše, byl od Boha stvořen dvojím tvůrčím skutkem. A d a m jest jméno jeho; a to má v něm stále udržovati pokoru, aby měl na paměti původ svůj a nehřešil pýchou jako andělé; aby nikdy neklesl v služebnost svého těla, ale svou duší nad ním panoval.

Tak jako byl člověk dokonalý na těle i na duši, tak byl i příbytek jeho na zemi rozkošný: r á j, podobající se zahradě, v níž všickni smyslové nalézali jenom to, co jim rozkoš působilo. Strom vědění dobrého a zlého, který měl člověku poskytnouti příležitost, aby se mohl svobodně rozhodnouti pro dobro a zavrhnouti zlo. Pramen — dělil se na čtyry řeky (Fison, Gehon, Tigris, Eufrat)*); dle toho byl ráj při pramenech řek Eufratu a Tigridu a jiných ještě dvou řek, nám neznámých, nedaleko od oněch a tudíž v Armenii, (v jejichž horách později archa Noemova stanula a odkud po druhé se lidstvo po zemi rozšířilo.) Adam byl stvořen mimo ráj a potom postavil jej Bůh do ráje, aby si byl vědom toho, že tam byl dán pouze z Boží milosti. A by jej vzdělával, aby pracoval v ráji, ovšem bez potu a těžkého namahání. A tak byl člověk původně již stvořen ku práci; práce jest jeho povoláním, blahem a ctí. Jak dobrotiv byl Bůh k člověku! Ovoce všech stromů rajských bylo mu vykázáno za pokrm, jenom: Ze stromu prostřed ráje ať nejíš; — nebo smrtí umřeš. Neposlušností ztratíš milost Boží, umřeš duchovně a upadneš i v tělesnou smrt. Adam dal každému zvířeti (která dle rozkazu Božího před ním za sebou se ubí-

*) Čtyři řeky měly původně jeden pramen; po potopě světa, zemětřesením byly bezpochyby od sebe odloučeny.

rala, jakoby svému pánu a veliteli se představovala), jméno, t. j. znal všecka (měl osvícený rozum, takže všecku přírodu dokonale znal). Každé jméno to naznačovalo vlastnosti, podstatu každého zvířete. Původně byl člověk tedy osvícený; až po hříchu klesl a klesal vždy hlouběji, někde i ve zhrubělost téměř zvířeckou. Tento stav (divokých národů) není původním, přirozeným; ale jest to nepřirozený úpadek podstatě lidské se přičící.

Napřed byl stvořen muž, hlava a potom — žena. Muži dává sám Bůh jméno, ale ženě dává je její velitel, muž. Není člověku dobře býti samotným, člověku prospívá společnost jiných lidí, když všickni jsou Boha pamětlivi. Učiňmež (nejsv. Trojice); i tato pomocnice jeho jest, ačkoli muži poddána, rovného s ním důstojenství a Tvůrci stejně milá. Vyňal jedno ze žebere jeho a vzdělal ze žebra ženu, z části těla Adamova stvořil Bůh druhého člověka, aby byli oba takto v lásce, jako jedno tělo, aby i Eva matka všech živých (lidí) měla svůj původ v Adamovi a tím spatřovala v něm svého vůdce a velitele.

Byli v ráji nevýslovně šťastni, nejen proto, že měli v hojnosti všeho k živobytí, ale že byli nevinni, miláckové Boží. Oba byli v nadpřirozené milosti posvěcující: spravedliví a svatí. Bůh s nimi obcoval jako otec s dětmi, sám je poučoval, vzdělával, vychovával. Byli stvořeni v dokonalosti veliké, ale přímým působením (zjevováním se) Božím zdokonalovali se neustále. Bolesti neznali, ani čehokoli jiného, co nás v životě našem na těle i na duši hněte a umřítí neměli nikdy; i těla jejich byla nesmrtelná. Po dlouhém a šťastném životě v ráji byl by je Bůh povýšil s tělem i s duší do nebe.

Na zemi jest člověk nejprvnější tvor a po andělich tvor nejdokonalejší. Již v ráji ustanovil Bůh manželství (jednoho muže s jedinou ženou) jako základ všeho společenského života; Pán Ježíš povýšil potom manželství na svátost. Ráj jest přípravou a předobrazem nebes.

Bůh jest všemohoucí, nejvyšší dobrotivý.

Poučení. Jsi člověkem! Buď si vždycky vědom toho, že jsi stvořen k obrazu a podobnosti Božímu. Chraň tedy duši svou před každou poskvrnou hříchu; varuj se i toho, bys také těla svého nikdy neposkvrnil ničím nešlechetným. Ale toho dbej, by bylo vždycky důstojným příbytkem nesmrtelné duše. Konej bedlivě, horlivě všecky povinnosti své a potom budeš spokojen, budeš žíti jako by v ráji, ať děje se potom cokoli kolem tebe.

1. čl. víry. O člověku. Všickni lidé (všech plemen) pocházejí od jedněch prarodičů (jednota lidského pokolení). Různosti pletí, podoby, vzrůstu, obyčejů, řeči atd. staly se znenáhla teprv tím, že lidé po mnohá staletí žili v různých poměrech (ponebí, zaměstnání, pokrm atd.) Protože všichni lidé od jedněch rodičů pocházejí, jsou jako jednou rodinou a mezi všemi má panovati láska. — Které jsou přednosti tělesné? Čím vyznamenal Bůh člověka na duši? — Duše jest nesmrtelná. (Mat. 10, 28.: „Nebojte se těch, kteří tělo zabíjejí, ale duše zabiti nemohou.“) Slibujeť Bůh tak často odměnu ctnostným a trestem hrozí hříšníkům po smrti. Pod. o Lazaru a bohatci. Obecná víra národů v nesmrtelnost duše.

4. Pád prvních lidí.

(I. Mojž. 3, 1—13.)

Nebylo chytřejšího živočicha nad hada a tohoto zvířete lstivého, které se tiše a nepozorovaně plazí, užil ďábel (z padlých duchů nejprvnější), a by lidi svedl. Vstoupil do hada, jehož se lidé nebáli, aby je tím spíše oklamal, aby neuprchli před jeho pokušením, kdyby přímo jich sváděl ke hříchu. První útok učinil na člověka slabšího, na Evu a byl jist, že až tuto svede, i Adam, ženu milující, zhřeší. Had počal mluvit i; Eva neulekla se toho, sice by byla uprchla; ale podivila se tomu, její zvědavost byla tím probuzena. Proč vám přikázal Bůh . . . ? tím již odvažuje se pochybovati o tom, že by měl Bůh právo, lidem něco zakazovati. Bůh není povinen udávati svému tvoru důvody, proč mu něco zakazuje; dostačít prostý jeho zákaz. Z neuctivosti k Bohu takto projevené mohla již Eva poznati, že mluví z hada zlý, Bohu nepřátelský duch. Místo aby byla mlčky od něho se odvrátila, rozmlouvá s ním a vykládá mu, že nejedí z ovoce toho stromu, protože to Bůh zakázal a pohrozil: umřete. Had staví se, jako by přál lidem ještě vyššího blaha, kterého jim Bůh odpírá; probouzí v Evě pochybnost v pravdomluvnost a dobrotivost jeho: Nikoli nezemřete! Že to ďábel mluvil, mohla Eva nyní najisto poznati, když vinil samého Boha rouhavě ze lži, jsa sám největším lhářem. Otevrou se oči vaše, předpovídá, co v jiném smyslu, než jak tomu Eva rozuměla, skutečně se stalo. Otevřely se oči jejich, že viděli, poznali hřích a jeho neštěstí i bídu. Ale ďábel probouzí v ní pýchu: Budete jako Bůh, budete nejen podobni, ale rovni jemu, tak mocní a moudří jako on, vědouce dobré a zlé, rozeznávající je od sebe tak, jako Bůh a to sami od sebe, nepotřebující jeho.

osvícení a vedení. Víra její v Boha byla úlisnými slovy ďáblivými pohromu vzala. Pohlížela Eva zvědavě na strom, bylať v ní také roznícena smyslná žádost po ovoci. Čím déle naň pohlížela, tím více líbilo se jí ovoce stromu, tím mocnější byla její smyslná žádostivost. Hřešila již uvnitř pýchou, nevěrou, pochybností a neposlušností a potom následoval hříšný čin zevnější: vzala z ovoce a jedla. Adam přistoupil právě ke stromu tomu; i dala muži svému, kterýž také jedl; velitel a vůdce poslechl, když měl kárati a před hříchem varovati ženu, kterou Bůh pod jeho ochranu dal. Tak byl spáchán první hřích. Hřích ten byl neskonale veliký.

Po hříchu otevříný jsou oči obou dvou, poznaliť hřích a poznali jeho hrozné následky, hrůzu, nepokoj a neštěstí, které přináší. Poznali, že jsou nazí, v těle jejich probudila se smyslnost, hanbili, styděli se před sebou. Znamenali ihned, že jejich těla hříchem byla se proměnila, horšími se stala. Udělali sobě zástěry z listí; byliť by nejraději v studu a úzkosti před sebou se skryli úplně. Jindy se hledávali a nyní by byli před sebou rádi uprchli. Jak teprv se báli, styděli Boha! Hříchem byl i jejich rozum tak zatemněn, že skryli se strachem uprostřed stromoví v houštinu a domnívali se, že jich vševědoucí Bůh neuvidí. Jindy poslouchávali Boha s největší rozkoší a nyní chvějí a hrozí se na hlas jeho. Adam zhřešiv před tím, hřeší nyní opět a obelhává Boha: Bál jsem se, že jsem nahý. Kdož oznámil tobě, že jsi nahý? Proč stydíš se nyní za to, za co jsi se dříve nestyděl? Pravou příčinou, proč se schováváš, jest, že jedl jsi ze zapovězeného stromu. Hříchem byla láska Adamova k Evě porušena, svalovalť všecku vinu na ni: Eva dala mi z ovoce.

Eva pak svaluje vinu se sebe na hada: Hada podvedl mne, svedl mne k tomu, předstíraje, že mi to prospěje. Vyznává také, že poznala, jak neposlušnost její nedobyla jí, čeho čekala.

Poučení. Prchej před každým pokušením. Nejjistější vítězství v boji s pokušením jest rychlý útek před ním. Nevyjednávěj s ním nikdy, neposlouchej jeho důvodů, kterými se snaží tě k hříchu strhnouti. Hledávej u Boha pomoci vroucí modlitbou: Otče náš — neuveď nás v pokušení.

1. článek víry. Hřích prvotný čili dědičný. Pokušení. Pýcha počátek všeho zla. — Hlavní hříchy.

5. Trest prvního hříchu a zaslíbení Vykupitele.

(Mojž. 3, 14—24)

Đábel byl již potrestán peklem za svůj hřích, ale nyní určuje mu Bůh ještě nový trest: Zlořečený jsi, budeš vždycky u všech v nenávisti. Polezeš — a zemi jísti budeš znamená obrazně: budeš, pyšný duchu, v největším opovržení, jakobys prachem a blátem se brodil a jenom od toho nejhoršího se živil, od země, od bláta nepravostí. I na zvíře, kterého đábel užil za svůj nástroj, aby lidi svedl, vztahuje se ona kletba Páně. Hada jest lidem zvířetem odporným, plazí se po zemi, živí se tím, co na zemi, v prachu nalézá a jest člověku jako znázorněním odporné, zrádné lsti a jedovaté zloby. Žádné zvíře na zemi neupomíná nás tak na schytralou úlisnost a zlobu đáblovu, jako had. Ale přísný Soudce hříšníků jeví se ihned jako milosrdný jejich Otec. Trestaje jich dle zásluhy, slibuje jim ihned svou milost a dává jim naději, že budou jednou zbaveni vlády đáblovy, pod kterou se

byli svou vinou dostali. Nepřátelství položím mezi tebou a ženou a mezi pokolením tvým a jejím; onať potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její. Žena, Eva, uposlechla tebe, jako bys jejím přítelem byl; ale jiná žena povstane proti tobě a zruší tvou vládu a vládu tvého pokolení (ostatních ďáblů) nad lidmi skrze svého Syna (své pokolení). Zbaví tě vsí moci nad lidmi tak, jako by zašlapla tvou hlavu a tě tak usmrtila. Ty budeš sice vzpírati se proti tomu a napneš všechny síly své, bys svou vládu nad světem zachoval, budeš bojovati proti této ženě i jejímu Synu, ale nadarmo. Žena ta, druhá Eva, jest Panna Maria, která zvítězila nad ďáblem a jeho pokolením nejen tím, že byla matkou Vykupitelovou, ale i tím, že nebyla nikdy ve hříchu, byla bez poskvrny počata a nikdy v životě nehřešila. Jaké úklady činil ďábel Panně Marii i Pánu Ježíši: v Herodesovi probudil vražedný úmysl proti němu, pokoušel Pána Ježíše, rozněcoval v lidech zášť a nepřátelství proti Spasiteli, vstoupil do Jidáše, přední z lidu naplnil nepřátelstvím proti Ježíšovi, až jej na smrt vydali. Maria i její Syn trpěli neskonale mnoho od ďábla, ale přece na konec byla jeho hlava potřena. Ono zaslíbení lidem v ráji dané nazývají sv. otcové: „první evangelium,“ první radostné poselství o příštím Vykupiteli (1. messiánské prorocství).

E v ě, která ďáblem svedena byvši, první hřešila, oznamuje Bůh také hned trest, když jej byl svůdci jejímu oznámil: Za to, že jsi práhla po smyslném požitku, po povýšení, dosáhneš pravého toho opaku: Budeš míti mnoho starostí a obtíží s dětmi, a že jsi muže svedla ke hříchu, budeš pod mocí muže a on bude panovati nad tebou. Již v ráji byla žena pod vládou mužovou, on byl její hlavou, ale nadvláda ta nebyla pro ni krutou; avšak nyní měla zakoušeti mnohé pokořování a mnohých příkoří od

muže. To splnilo se na ženě: Před příchodem Vykupitelovým byla žena u všech národů jako služebnicí mužovou, nebyla považována za bytost jemu rovnou, u mnohých národů žila jako otrokyně mužova. Dcery trpěly za vinu, za pýchu své matky. Až Kristem teprv vysvobozena žena ze své poroby a muži na roveň postavena.

Adamovi: Zlořečena budiž země pro tebe. Pro tebe byla stvořena země a obdařena tak hojnými dary. A když ty, pán této země, jsi se protivil svému Pánu, tedy i země bude zbavena mnohých darů, které ti přinášeti měla. Pozbude úrodnosti své; místo užitečných plodů, trní a hloží tobě ploditi bude, které ti nejen neposkytne potravy, ale mnoho překážeti bude tobě. K práci jsi byl sice stvořen, ale nyní v potu tváři své jísti budeš chléb, dobývati si budeš chleba, pokrmu a všeho k životu potřebného namahavou prací, dokavadž se nenavrátíš do země, z které vzat jsi, dokavadž neumřeš a v zemi nebudeš pochován. Nebo prach jsi (Adam = člověk ze země) a v prach se navrátíš. Bohu jsi se chtěl vyrovnati, ale tvé tělo, ze země stvořené, promění se jednou opět v zemi, v prach. Bůh oznamuje lidem: starosti, bolesti, práce a smrt; ty jsou člověku trestem, ale zároveň mu slouží tak často za lék a pomoc proti hříchu. I zemi, i přírodu zachvátila kletba hříchu; jako se protivil člověk Bohu, tak protiví se i příroda člověku, mocí a násilím si ji musí člověk podmaňovati, činiti si služebnými její živly. Tak často ničí příroda (bouře, větry, sopky, moře, přívaly, dravá zvířata a t. d.) jeho díla. Proto že příroda byla také trestem Božím stížena, žehná a světí církev věci přírodní, když jich k službě Boží užívá; exorcismus (zažehnavání zlého ducha).

Dal jim sukně z koží, a takto poučil je, že

pro zachování studu mají se odívati; rovněž jim tak poskytl ochrany proti nepříznivé povětrnosti, kteráž mohla škoditi jejich zdraví. Vyhnal je z ráje, z místa rozkoše do kraje drsného půdou i ponebím. Tam poznali pravdu slov Božích.

Před rájem povstavil Cherubiny, z nejpřednějších andělů, velebné hlasatele Boží všemohoucnosti a moudrosti. Zjevili se lidem v postavě viditelné, s plamenným mečem, hrůzu zbuzující lidem a tak je odstrašující, by neodvážili se vrátiti se zpět do ráje. —

Hřích jest největší zlo, když působilo tolik neštěstí lidem na duši i na těle.

Adam byl praotec veškerého pokolení lidského; jeho hřích byl hřichem veškerého lidstva, tak jako jeho věrnost k Bohu byla by veškerému lidstvu velmi prospěla.

Kající Adam jest obrazem druhého Adama, který za nás neduhy naše nesl a pro nepravosti naše trpěl (Isai. 53, 4). Eva jest předobrazem Panny Marie; matka všech živých ve smyslu přirozeném předobrazem Matky všech nadpřirozeně, v milosti Boží živoucích.

Pýcha předchází pád.

Bůh neodsoudil lidi do pekla, jako padlé anděly, ačkoli i jejich hřích byl velice těžký: 1. že andělé byli i moudřejší i světější než lidé; 2. byli již v nebi, které lidem teprv bylo slíbeno, a ani s tím spokojeni nebyli, 3. že andělé hřešili sami ze sebe, ale lidé k tomu byli svedeni; 4. že lidé nebyli zatvrzelí ve hříchu, ale kajicně ho ihned litovali.

Bůh jest nejvyšší svatý, spravedlivý, mlo srdný, ve svých slibech i hrozbách věrný. i-

Obraz P. Marie — jak stoupá na hlavu hadovu

Poučení. Ničeho neboj se na světě tak, jako hříchu. Nenazývej se nešťastným, když musíš pro sousto chleba pracovati v potu tváři, když bída, ne-

moc, nehody jakékoli tě pronásledují. Nejsi nešťastným, byť sebe větší pohromy tě stíhaly, jenom když dovedeš se s Boží milostí uchrániti zla nejhoršího: hříchu. O vzývej často Matku svou, Pannu neporušenou, za její přímluvu u božského Syna, aby ti sílu dal, bys zůstával povždy v ráji svatosti a ctnosti.

1. článěk víry. Prvotný, dědičný hřích. Kterak uškodili jim lidé sobě i svým potomkům na duši a na těle? Který obraz Boží byl v člověku úplně zmařen? (nadpřirozený). A který obraz Boží nebyl sice zmařen, ale velice porušen a pokalen? (přirozený). První evangelium = protoevangelion. Toto první zaslíbení své opakuje Bůh častokráte a vždy jasněji a určitěji. Čtyři tisíce let trvající příprava na Spasitele. — Advent čtyřnedělní. Neposkvrněné početí Panny Marie. Popeleční středa: „Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš.“

6 Kain a Abel.

(1. Mojž. 4, 1—16.)

Na nejstarším z dětí prvních rodičů, Kainovi, jeví se zhoubné následky prvního hříchu. Kain pohrdal milostí Boží, zneužíval ke zlému svobodné vůle své, s k u t k o v é K a i n o v i b y l i z l í. Abel b y l s p r a v e d l i v ý, užíval milosti Boží, konal vůli Boží, varoval se hříchu. P o m n o h ý c h d n e c h, když lidé již mnoho let na světě žili a první rodina měla již mnoho členů. O b ě t o v a l i H o s p o d i n u, a b y m u p o d ě k o v a l i. Bůh sám nařídil oběti, jako zevnější osvědčení toho, že lidé jej oslavují, jemu za dobrodiní díky vzdávají a svou závislost na něm uznávají. Oběťmi projevovali také lidé svou hříšnost; dar

obětní byl zmařen (v ohni a nebo jinak) a tím bylo naznačeno, že by člověk zasloužil býti zmařen sám za své hříchy. Byly také přípravou, předobrazením nejvyšší a nejdokonalejší oběti Spasitelovy za lidstvo. Abel obětoval z prvorozených stáda svého, Kain z úrody, a tím osvědčili, že Bůh jest dárcem všeho toho, co nazývali majetkem svým a že tedy jemu všecko náleží.

Shlédl Hospodin se zalíbením na Abela a dary jeho, protože mu Abel obětoval s věřícím, zbožným, vděčným a kajícím srdcem. Na Kaina a dary jeho neshlédl, oběť Kainova nebyla Bohu milá, protože Kain byl hříchům oddán, nežil ctnostně a neobětoval Bohu ze zbožného úmyslu. Kterak poznali, jak Bůh jejich oběti přijal, nevysvětluje Písmo; mnozí vykladaatelé se domnívají, že oheň s nebe strávil oběť Abelovu (jako Šalomounovu, Eliášovu, Gedeonovu a j.), ale oběti Kainovy nestrávil. I rozhněval se Kain na Abela, jako by byl vinen tím, že jeho oběť nebyla Bohu milou a jako by nebyl on sám zavinil svým hříšným smýšlením i životem, že ji Bůh zavrhl. Hněval se tak náramně a tak velice záviděl milosti Boží bratru svému, až opadla tvář jeho, chodil zasmušilý, mrzut, s tváří k zemi schýlenou. Přemýšlel, jak by ponížil bratra za to, že jej Bůh tak povýšil.

Bůh sám napomíná a kárá Kaina; slibuje mu touž milost a lásku, jako jeho bratru: budeš-li dobře činiti. Hrozí mu také trestem: pakli zle činiti budeš, bude trest ihned přededveřmi, po zlém činu bude hned následovati trest vnitřní (zlé svědomí) a také i zevní trest tě nemine. Ale Kain odpíral milosti Boží i na dále, nedbal napomenutí spasitelného a výstražné hrozby Páně; ale choval hněv a závist v srdci svém a že nepotlačoval jich, zmahaly se v jeho duši pořád více.

Ale aby mohl tím více a jistěji uškoditi nevinnému bratru, zakrýval před ním svou zášť, ano přetvařoval se tak, že se měl k němu přívětivě, laskavě. Jednou vyzval sám Abela: Vyjděme ven na pole; Abel šel. Chtěl potěšiti bratra, když jeho přání vyhověl a dokázati mu, že jej opravdu miluje a že jej rmoutí jeho nechut k němu. Netušil nic zlého, jsa sám spravedlivý, neměl ani nejmenšího podezření, že by mu Kain chtěl ublížiti. Tam poddal se Kain úplně hněvu a závisti a uposlechl ďábla, který jej k nejhoršímu zločinu pobízel, zabil Abela, stal se bratrovrahem.

Kde jest Abel, bratr tvůj? Bůh viděl skutek Kainův, věděl o Abelovi. Otázkou tou chtěl jenom Kaina přivesti k poznání hříchu jeho a probuditi v něm lítost nad ním. Ale nešťastný Kain jest již tak kleslý a zatvrzelý ve hříchu, že spurně odpovídá: Nevím. Zapírá svůj zločin a projevuje tím, že necítí žádné lítosti nad ním. Zda liž jsem já strážným bratra svého? Vždyť jest tvým miláčkem, vždyť ty sám stále jeho opatruješ! Jaké to rouhání! Hříchem zaslepen, domnívá se, že snad Bůh o jeho zločinu ani neví. Neboť hřích kazí, otravuje srdce, vůli činí malátnou a zaslepuje rozum. Avšak tu hřímá již s nebe přísný hlas spravedlivého Soudce: Co jsi učinil? Jak hluboko jsi to klesl! spáchal jsi ďábelský čin, který Mne vybízí k nejprísnějším trestům: Krev bratra tvého volá ke mně ze země. Zlořečený budeš, v nemilosti Boží, předmětem budeš hněvu Božího; na zemi, která přijala krev bratra tvého, budeš nešťastným na zemi, kterou jsi svlačil krví nevinného svého bratra a země, která již pro první hřích pozbyla původní úrodnosti své a jenom na velikou práci člověku užitek dává, bude ještě více práce a namáhání žádati na tobě, bratrovrahu. Tulákem a poběhlým

budeš, nikde nenalezneš pokoje, všude bude tě děsiti zlé svědomí, takže z ničeho se nebudeš moci těšiti a radovati. Kaina stihl trojí trest: 1. Boží kletba, 2. neúroda zemská, 3. zlé svědomí.

Místo aby se byl nyní ještě pokořil před Bohem a s kajícím srdcem prosil za smilování, zvolal v zoufalství: Většíť jest nepravost má, nežli abych odpuštění zasloužil, tvé milosrdenství nestačí k tomu, aby mi byl hrozný můj hřích odpuštěn. Marně bych se tedy kál z něho, a proto ve svém hříchu setrvám. Před tváří tvou skrývati se budu, k tobě nebudu blížiti se nikdy více, ale spíše budu odvracet se vždy více od tebe. Každý — zabije mne. obává se, že ostatní lidé, buď nyní a nebo budoucně pomstí se na něm za krvavý jeho čin tím, že jeho krev prolíjí. Nikoli, Bůh sám jest Soudcem; zapovídá Kaina usmrtiti, sice by byl ten, kdo by ho zabil, sedmnásobně trestán, kdo by si osoboval práva božská, nebyv tím od Boha výslovně obdařen (jako později Bůh vrchnostem udělil moc trestnou), propadl by ještě větším trestům, než ty. Vzpoura proti Bohu jest ještě těžší hřích, než vražda.

Znamení na Kaina, buď nějaké znamení na jeho čele, tváři, nebo celý výraz jeho obličeje; jeho pohled byly jako odstrašující výstrahou, by nikdo se ho nedotýkal, jelikož propadl trestu Božímu. Hřích jeví se dosud na tváři člověka zdivočilé, v jeho nepokojném pohledu. Bydlil poběhlý na zemi, neusídlil se nikde trvale, daleko od svých rodičů (v krajině „Nod“, t. j. vyhnanství.)

Nevinný, zbožný, mírumilovný a tichý Abel jest předobrazem P. Ježíše, dobrého Pastýře všech, jehož krev volala do nebe o — milost.

Kain jest předobrazem zatvrzelých Židů, kteří Pána ze závisti usmrtili a neučinili pokání za vraždu

tuto. Eva plačící nad Abelem jest předobrazem Panny Marie hořekující nad smrtí svého Syna.

Duše Abelova přišla do předpekli. Závist a hněv jsou hlavními hříchy, bývají pramenem ještě jiných nepravostí (vraždy, hříchu do nebe volajícího). Kain záviděl bratru milosti Boží; v zlobě své si žádal, aby bratr jeho také milosti Boží se vzdal, jako on; odpíral spasitelnému napomínání; dopustil se hříchu proti Duchu svatému.

Poučení. Odpírej každému hnutí závistnému v srdci svém, aby neopanovala tě tato záhubná náruživost a neudusila v tobě lásku k Bohu i k lidem. Přej svým bližním milerád všechny přirozené i nadpřirozené dary Boží; buď spokojen s tím, co ti Bůh udělil a užívej toho dle jeho vůle. Buď Bohu vděčným za každý jeho dar a obětuj mu vděčně za to čistou obět svých dětinných modliteb.

Sedmero hlavních hříchů. Čtvero hříchů do nebe volajících. Šestero hříchů proti Duchu svatému. Co jest předpekli? Kdo byli v předpekli? Kdo vyvedl duše z předpekli do nebe? Kdy? — Oběť. — Lež a přetvářka.

7. Rozmnožení prvních lidí a zkáza mravů.

Potopa světa. (Asi 2400 př. Kr.)

(I. Mojž. 5—7.)

Adam žil 930 let (jeho syn Séth, kterého dal Bůh prarodičům místo Abela, žil 912 let). Nejvyššího věku dosáhl Methusalém, v 7. pokolení po Adamovi. Příčiny toho dlouhého věku byly 1. přirozené: a) příznivější zdraví lidskému poměry na zemi, b) přirozený života způsob prvních lidí; neznali rozčilujících pokrmů a nápojů, vášní a náruživostí,

žili pod širým nebem ve zdravém vzduchu, byli otužilí; 2. nadpřirozené: a) aby se lidstvo takto rychleji rozmnožilo, b) aby se mohlo lépe zachovati všeliké zjevení Boží pro doby budoucí. Synové Boží (synové světla), ponejvíce potomci Séthovi, že sloužili věrně Bohu (zvláště žil svatě syn Séthův Enoch a nade všecky předčil svatostí otec Methusalemův Henoch). Synové toho světa (synové lidští), kteří od Boha, Stvořitele se odvrátili a jenom pro svět a marné jeho statky žili, nejvíce potomci Kainovi. Sám Kain začal stavěti město (místo ohražené, z bázně před pomstou za bratrovraždu).

Ti byli pořád horší, ale ve světských věcech činili mnohé pokroky (Jubal vynalezl hru na citeru a harfu, Tubalkain uměl zdělávati kovy, kterých se počalo užívati k vražedným zbraním). Tak byli dobří vedle zlých, až pohoršením (příkladem i slovy) těch byli pokaženi i oni, tak že byli posléze tak nešlechtnými jako tito.

První trest pro lidi byl, že ukrátil Bůh jejich věk. Ihned netrestal Bůh hříšného pokolení lidského jinými ještě tresty, ale shovával jim 120 let, napomínal je sám i skrze věrné služebníky své mezi nimi a hrozil jim svým spravedlivým hněvem.

Ale nešlechtnost rostla, nové pokolení přijímalo nectnosti pokolení předcházejícího a k těm přidávalo nové nepravosti. Všeliké myšlení bylo obráceno ke zlému, v srdcích, v myšlénkách i žádostech svých byli jenom hříchu oddáni. Vyhládím člověka ze země, nejsou lidé toho hodni, aby žili na zemi; tak jsou již zkaženi, že jim pozemský život neprospěje více k životu věčnému a proto jest bezúčelným. („Bůh litoval, že člověka stvořil“, to znamená, lidé uráželi Boha velice svými hříchy.) Noe (10. v řadě od Adama) zůstal spravedlivým a zbožným uprostřed hříšníků. Ten našel

milost před Hospodinem, neměl zahynouti s nešlechtníky. Aby byl zachráněn, nařídil Bůh, by vystavěl (se svými syny a svou čeledí) archu, koráb. Bůh sám udal její rozměry. Židovský loket jest více než $\frac{1}{2}$ m. a tedy obsahoval koráb více než 65.000 krychl. m., byla to tedy prostora ohromná, rozdělená na tři ponebí, v nichž bylo opět mnoho komor pro různé druhy zvířat a potravu potřebnou.

Uvedu potopu na zemi (pouhá povodeň zaplavuje pouze některé krajiny, nedostupuje návrší a hor); zahubím všecko, lidi i zvířata a rostliny; nemajíť účelu, když budou lidé vyhubeni, pro které stvořeny byly. S tebou učiním úmluvu svou, zjevím ti přikázání, zákon svůj a dám ti slib, že tě odměním, budeš-li jeho poslušen. Ty vejdeš do archy i všichni tvoji (tvá manželka, synové tvoji i s rodinami svými.) Ze všech živočichů po dvěm; přírodopisci počítají 10.000 druhů zvířat (ssavců, ptáků i obojživelníků, mimo ryby) a tak by bylo bývalo asi 20.000 zvířat v korábu. V ohromných jeho prostorách bylo tam pro ně místa dosti, i když od „čistých“ zvířat vzal tam Noe po 7, aby mohl Bohu i v korábu obětovati.

Sto let stavěl před očima všech a již tím je upozorňoval na to, že Bůh chystá pro ně spravedlivý trest. Avšak lidé nedbali ničeho; jedli, pili, ženili se, dbali jenom pozemských rozkoší, jako by ničeho vyššího, ba ani Boha nebylo. Tu se ukončila míra shovívavosti Boží. Živočichové puzeni zvláštním pudem, který Bůh v ně byl vložil, shromáždili se sami před archou a byli tam uvedeni Noemem.

Seďm dní čeká ještě Bůh, když byl již Noe se svou rodinou v arše a dává hříšníkům poslední lhůtu. Protrženy jsou studnice propasti, prameny podzemní vytryskly s velikou silou na po-

vrch zemský; průduchové nebeští otevření jsou, všechna voda, která byla v parách a mracích nad zemí, pršela k zemi. Tento příval (strž mračen) trval čtyřicet dní a nocí bez ustání. Vody na zemi přibývalo, koráb vzplýval pod ochranou nebeskou, zůstával na hladině vodní, bouří zmítané, a s touto stoupal vždy výše. Všickni lidé, mimo ty, kdo byli v korábu, zahynuli. Patnácté loktů ($7\frac{1}{2}$ m.) vyšší byly vody než hory nejvyšší, t. j. ony hory, které lidem i zvířatům byly dostupny.

Památka potopy světa zachovala se v pověstech národů mnohých. (Pověst řecká o Deukalionovi a Pyrze, kteří jediní byli zachráněni, když bylo veškeré lidstvo ve vodách zahynulo. Podobné pověsti mají Indové, Peršané, Číňané, Babyloňané a j.)

Mnohé jsou i v přírodě důkazy toho, že byla potopa, kterou byla náhlá a násilná změna učiněna na zemi: Vyhynulá zvířata (zkamenělé kostry); zaniklé rostlinstvo (ohromné lesy — v uhelných ložiskách); mořský písek a náplav (oblázky) na vysokých horách; kosti zvířecí v jeskyních na vysokých horách; bludné balvany (ku př. v Polsku balvany granitové až ze Švédska) a j.

Bůh jest milosrdný, shovívavý, spravedlivý, dobrotivý, všemohoucí.

Noe jest vzorem zbožnosti, věrnosti a poslušnosti k Bohu, statečnosti, (vzdoruje obecné zkáze); lásky k bližnímu (napomíná horlivě hříšníky).

Archa jest předobrazem církve svaté; jenom v církvi jest spása; jenom jedna byla archa, jedny dvěře vedly do ní (jeden křest); byla dřevěná a dřevo kříže přineslo lidstvu spasení; archa byla založena a vystavěna dle rozkazu Božího; byla Bohem chráněna a řízena; nezahynula ani v největší bouři. Vody byly také předobrazem svatého křtu. Mnozí za-

hynuli v nich sice časně, tělesně, ale činili pokání a tak byli zachráněni, což by se nebylo stalo, kdyby nebyla bývala potopa. Noe a rodina jeho byli těmi vodami přivedeni k blaženějšímu životu.

P o u č e n í. Nespolehej se nikdy lehkomyšlně na shovívavost, milosrdenství Boží a nevyzývej takto sám spravedlnosti božské k přísným trestům. Neodkládej nikdy s pokáním na dobu pozdější. Nezatvrzuj také srdce svého k napomínáním rodičů, učitelů, lidí šlechetných a církve svaté. Měj se na pozoru před zlým příkladem a svůdnými slovy hříšníků, nevyhledávej jejich společnosti, ale přehej před nimi.

Co jest pokušení a příležitost ke hříchu? — V hříchu až do konce setrvati (hříchy proti Duchu sv.) Zlý zvyk, nepravost. — Církev, vlastnosti její (9. čl. víry).

8. Noemova oběť. Synové jeho.

(I. Mojž. 8. a 9.)

Rozpomenul se Bůh na Noema t. j. z lásky k nábožnému Noemovi uvedl teplý vítr na zemi, tak že se voda vypařovala a proto klesala. Na horách arménských, na vysočině hornaté mezi Černým a Kaspickým mořem, odpočinul koráb na hoře Ararat (v ruské Armenii, více než 5000 m. nad mořem; horu tu nazývají Peršané dosud „horou Noemovou“). Od počátku potopy (když Noe vstoupil do korábu) uplynulo 220 dní a tu vystupovaly teprv vrcholy hor z vod. Spousty vodní ztrácely se pomalu. Než i v rovinách a údolích vody se ztratily, uplynulo ještě mnoho dní (850 dní), tak že potopa celý rok trvala. Vodní krkavec poletoval nad vodami, časem ploval po nich, živil se masem mrtvol, odpočíval sobě

na vrcholech hor i plujících mrtvolách. Holubice, pták domácí, lekala se vod a chvátala zpět pod ochrannou střechu korábu. Podruhé vypuštěna, přináší v zobáku olivovou ratolesť s zeleným listím. Olivy daří se i na nejvyšších horách a vyhánějí zelené listí i pod vodou. Ratolesť ta byla Noemovi věstitelkou, že Bůh bude opět žehnati zemi. Ratolesti a listí olivové staly se od té doby znamením míru a pokoje. Do třetice pouští holubici z korábu, který již stál na pevné půdě a kolem něhož byla již suchá země. Do dálky nebylo viděti, neboť husté mlhy prostíraly se všude nad zemí. Když bojácná holubice více se nevrátila, poznal, že osušen jest s vrchek země i na místech pod horami ležících.

Bůh poslal Noe do korábu, a proto opouští Noe koráb, až Bůh opět přikázal: Vyjdi. Země byla spustošena, pokryta kostmi lidskými i zvířecími, jako ohromný hřbitov a výstraha pro ty, kdo ušli obecné zkáze, jak Bůh jest spravedlivý a přísný soudce. Lidé i zvířata opustili s plesáním koráb, kde přes rok žili pospolu v úzkosti a strachu. Noe, naplněn city vděčnosti, vzdělal oltář a obětoval na něm oběti zápalné ze všech čistých zvířat, vzdával Bohu díky za sebe, rodinu svou i zachráněné živočichy. Obětující Noe byl zvláště předobrazem druhého Noe, Ježíše Krista, praotce nového pokolení na světě, kterým zachráněno veškeré lidstvo od zahynutí v potopě hříchu. Hospodinu líbila se ta oběť, že byla konána s pokorou, díkučiněním, věrou a důvěrou v Boha. Postavil duhu na oblacích; jest-li se tehdy duha po prvé objevila, anebo již před potopou se jevívala (byly-li v přírodě tytéž příčiny pro tento výjev, jako nyní jsou), není známo. Ale Bůh vyvolil nádherný tento oblouk vzdušný, který jako nebe se zemí spojuje, za

znamení svého smíření se zemí, svého milostného spojení s lidmi. Úmluvu uzavřel s rodinou Noemovou a všemi potomky jejich; neboť dřívější úmluva lidstva s Bohem byla zmařena hříšností lidskou. Bůh dal lidem opět přikázání svá a slíbil jim za poslušnost svou odměnu. Skrze Krista byla uzavřena nová úmluva na věky a dán nový zákon a za plnění jeho zaručeny nejvyšší milosti. A tak jest Noe předobrazem Pána Ježíše. I v tom jest mu podoben, že napomínal lid, vybízel jej k pokání, předpovídal jeho zkázu.

Nebude více potopy, nebude nikdy více vyhlazeno veškeré lidstvo; počasí, den a noc budou se střídati pravidelně, nebude nikdy víc řád v přírodě porušen tak, jako byl potopou porušen. **D u h a b u d i ž z n a m e n í m ú m l u v y**, kdykoli spatříte duhu, (která se zvlášt jevívá, když po bouři slunce zase osvěcuje zemi paprsky svými, které procházejí deštěm), zpomeňte si na spravedlnost a milosrdenství Boží, na sliby i hrozby jeho.

Noemova rodina: manželka jeho a tři synové s manželkami svými, (měli-li tito také děti, nevypráví se v Písmě).

Noe věnoval se hlavně vzdělání země, byl rolníkem. Štípil vinici; buď znal révu již před potopou a tedy ji nyní sázel anebo zušlechtil planou révu. Před tím požíval jenom jejích hroznů. Ale majích velikou zásobu, vymačkal z nich šťávu a tuto uschoval do nádob za osvěžující nápoj v parných dnech a při namahavé práci. Šťáva ta skysala, stala se opojnou. Neznaje síly vína, pil více, jsa unaven, a opil se nevědomky, proti vůli své. Na místě byl přemožen spánkem, klesl k zemi v stanu svém a tam ležel ničím nepříkryt. **Chám** vešel do stanu a vida tam otce, vyprávěl bratřím před stanem, jak tam jej viděl nepříkrytého, ležícího na zemi. Snad znal již sám moc vína a proto posmíval se

otci. Ale Sém a Jafet rmoutili se nad neuctivostí bratrovou k otci; přikryli otce pláštěm v něžné uctivosti, nepohlédnuvše ani na něho, aby snad ještě někdo jiný nemohl se posmívati jemu. Noe vyřkl klatbu nad Chamem; Zlořečený budiž Chám; Chám byl již v klatbě Boží skutkem svým, otec jeho prohlašuje jenom slovy svými to zlořečení, které Chám sám na se uvalil. Požehnání buďte Sém a Jafet, za vaši uctivost k šedinám otcovým jste v milosti Boží. Chámovi potomci byli taktéž zlořečení s ním, protože žili hříšně, jako on. Potomci Sémovi a Jafetovi byli požehnáni, že následovali na počátku příkladu jejich.

Noe žil ještě po potopě 350 let a dosáhl 950. roku svého věku. Po něm jest věk lidský stále kratší.

Požehnání otcovské, zlořečení otcovo.

Pracovitost, zbožnost, důvěra v Boha — a strídmost.

Bůh jest věrný ve svých slibech.

Poučení. Cti otce svého i matku svou a požehnání Boží tě bude provázeti již v tomto životě. Nikdy nepohrdej jimi, ani tehdaž, když by někdy v něčem pochybili. Buď pracovitým, neboť i prací sloužíš Bohu; a ve všelikých požitcích buď mírným.

4. přikázání Boží. Co se v něm velí, co se zapovídá? Slib k němu Bohem připojený. K hříchu ponoukati, (Chám bratry své). Cizí hříchy.

9. Stavění věže babylonské. Všeobecná modloslužba.

(Mojž. 10—11).

Potomci Noemovi přebývali nejprvé v Arménii, potom táhli dále k jihu podél Tigridu a usadili se v úrodných rovinách Sennaarských (v Mesopotamii).

Byli zase tak zlí, Chamité strhli opět svým příkladem ostatní k hříchu. Rozmnožili se časem tak velice, že jim neposkytovala úrodná krajina potravu a proto nemohli na témž místě přebývati. V hrdosti nad tím, že vynikali v tak mnohých dovednostech; zaslepeni touto pýchou, domnívali se, že sobě stačí sami úplně, že Boha nepotřebují a to tím spíše, že jich bylo již tak velice mnoho. Nadělejme cihel, neboť krajina mezi Eufратem a Tigridem jest velmi hlinitá, udělejme město a věž — k nebi, a oslavme jméno své. Město to s vysokou věží mělo býti střediskem jejich, když nebyl Bůh více nejvyšším cílem jejich myšlének a tužeb; mělo býti svědkem a hlasatelem jejich síly a věhlasu, jejich nezávislosti na Bohu. I budoucím pokolením mělo hlásati, jak se od Boha a jeho vlády vymanili. Věž až k nebi, až do oblak chtěli míti, aby ji mohli viděti, až se do širých krajů rozejdou a pohledem na ni mohli se utvrzovati ve své pýše. P o č í n á n í j e j i c h n e m o u d r é bylo, když domnívali se, že Bohu na vzdory sami o sobě něco dokáží k ponížení Božímu, byť jich bylo sebe více a byli sebe moudřejšími. Bůh dopustil, že vykonali již z části svůj úmysl. Ohrómná věž (jako pyramida, jejíž každé vyšší patro bylo užší, než patro nižší) vznášela se již vysoko nad rovinou. Bůh z m a ř i l potom náhle jejich dílo: Z m a t l j a z y k j e j i c h, aby nerozuměli si navzájem; tak překáželi si při stavbě, nemohouce se dohodnouti a proto od marného díla ustáli. J e d i n á ř e č byla dosud, všickni lidé byli jediný národ. B a b e l, z m a t e n í. Jediná řeč byla, dokud lidstvo mělo jedinou víru, jedinému Bohu pokorně bylo oddáno. Když se Bohu v pýše protivilo, zmátl Bůh jejich jazyk, povstalo náhle mnoho řečí, mnoho národů, kteří potom v sobectví nepřátelsky proti sobě stáli a se potírali. Až Spasitel i od toho vykoupil lidstvo proti sobě rozdělené, všecky

naučil řeči své milosti, svého evangelia a všecky shromáždil v jeden národ, v jednu rodinu své církve. Zázrak o letnicích, když apoštolé mluvili všemi jazyky a všickni jim rozuměli, jest opakem zmatení jazyků. Zmatení jazyků bylo trestem pro pýchu lidskou, ale bylo zároveň dobrodiním pro lidi; nebo, kdyby nebylo nastalo, byli by hříšní lidé zůstali pospolu a byli by tím hlouběji klesli v nepravosti a proti sobě navzájem tím ukrutněji zuřili. — Na západním břehu Eufratu jest ohromná zřícenina, podobající se hoře; lid nazývá ji Birs Nimrud (věž Nimrodova, silného lovce a zakladatele města Babylonu). Zřícenina ta jest zbytkem oné věže. O d t u d r o z p t ý l i l j e B ů h p o v š e c h k r a j i n á c h: Semité zůstali v střední Asii, Jafetité zalidnili východní a západní Asii a Evropu, Chamité Afriku. Z původního svého sídla vzali s sebou upomínku na zjevení Boží, které se mezi národy i do pozdních časů zachovalo, ačkoli mnoho změněné a znešvažené, v jejich pověstech a bájích. (O ráji; o hadu, který se stal příčinou neštěstí lidského; o potopě a t. d.)

Nešlechetnějšími se stávali, oddali se modloslužebnosti, místo Bohu-Stvořiteli vzdávali božskou poctu tvorům. Nemůžet býti člověk bez Boha; a proto když odvrátili se srdcem i myslí od Boha pravého, hledali si za tu ztrátu náhradu v tom, že považovali věci v přírodě za bohy. Tak vzniklo mnohobožství a modloslužba, čili pohanství, Ctili za bohy slunce (Bál), měsíc a hvězdy a oheň (Babyloňané, Assyrové, Medové, Peršané), protože pozorovali jejich mocné účinky na zemi. Klaněli se lidem, zvláště mocným panovníkům; zvířatům buď užitečným (býku „Apis“ v Egyptě, ptáku ibisovi tamtéž) a nebo škodlivým (krokodilu, hadům); pouhým obrazům; ony bohy své si původně znázorňovali sochami a potom přenášeli úctu od oněch na tyto

obrazy a považovali je za samé bohy. Modloslužba byla spojena s největší nemravností. Všecky nepravosti, kterých se lidé dopouštěli, přibájili také svým bohům; a když bohové je páchali, oddávali se jim i lidé bez ostýchání. Ano snažili se i zalíbiti se takovými nepravostmi bůžkům a konávali je o jejich slavnostech k jejich cti (opíjeli se na počest Bachovi). Také domnívali se, že bohové ti se nejvíce těší z prolévání krve lidské a proto lidi zabíjeli a obětovali je modlám (otroky, plenníky válečné). Nevinné děti kladli k. př. v náruč železné, duté modle Molochovi, do něhož bylo zatopeno, až byl do ruda rozžžaven, a to činily vlastní matky jejich. Ubičování dívek i hochů k smrti bylo u mnohých národů v obyčeji. Lidské oběti byly nejen u surových národů, ale také u nejvzdělanějších (u Peršanů, Řeků, Římanů, Mexikánů v Americe).

Bůh nechal jíti pohany jejich vlastními cestami, aby se ukázalo, kam dospějí lidé bez Boha, bez světla nadpřirozeného zjevení a bez vůdce nadpřirozeného zákona. Přirozené zjevení Boží (rozumem, svědomím, přírodou) nedostačí člověku ku pravdě a ctnosti.

Jako byla pýcha příčinou pádu andělů i prvních lidí, tak svedla i tentokrát lidstvo k pronevěře na Bohu.

Bez Božího požehnání nic se nedaří; na Božím požehnání všecko záleží. „Nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují, kteříž stavějí jej“ (Žalm 126, 1.). Zmatením jazyků končí se doba prazjevení, v níž Bůh ještě bezprostředně působil na veškeré lidstvo, jemu se zjevoval, je vychovával.

Poučení. Co jest lidí na světě, kteří nepoznávají ještě pravého Boha (800 milionů!). I ti jsou tvoji bratří. Proto modlívej se za ně vroucně, aby i oni poznali pravou víru, byli uvedeni do rodiny jediné církve a tak osvobozeni od časné bídy i věčné

zkázy. „Přijď království tvé“ všem zbloudilým dětem tvým, Otče náš!

Co se poroučí v 1. přikázání Božím? Kdo hřeší proti víře? Modlářství. Úcta andělů a svatých i svatých ostatků není modloslužbou. Naděje — její vlastnosti. Protivy naděje. Důvěra převrácená stavitelů věže babilonské. Zlý příklad, pohoršení, příležitost ke hříchu.

Doba druhá.

Vyvolení a sláva národu israelského.

I. Vyvolení lidu israelského aneb od Abrahama až po Mojžíše (2000—1500).

(Doba patriarchální.)

10. Povolání arcioťce Abrahama a jeho poslušnost.

Patriarchální zjevení. Tu vyvolil si Bůh jednoho muže, tomu zjevoval se a vychovával jej i rodinu jeho a rodiny jeho potomků.

Mezi množstvím bezbožných (Semitů) žil Abram („vznešený otec“), kterého se nedotekl zlý příklad ostatních. Bůh změnil jméno jeho v Abraham („otec množství“). Toho vyvolil Bůh, aby se skrze něho zachovala pravá víra v jediného Boha a naděje ve příštího Vykupitele, již v ráji po hříchu zaslíbením Božím v lidech probuzená. Pocházel z Ur v Chaldei (severo-východní část Mesopotamie při Eufratu). Otec jeho se odstěhoval do Haranu (starobylého města v Mesopotamii, kde se zvláště klaněli modle měsíci, zvanému Sin). Otec jeho Thare i jiní

v rodině té již klaněli se modlám. Aby Hospodin svého služebníka vytrhl ze země modloslužebné a z jeho příbuzenstva, řekl: Vyjdi — a pojď do země, kterouž ukáži tobě. Bůh sám zbavuje jej pohoršlivého příkladu a zkouší zároveň poslušnost a věrnost Abrahamovu.

Byloť Abrahamovi jistě nesnadným, opustiti známé a přátele a vydati se do země neznámé, mezi cizí lidi. Učiním tě arciotcem velikého národa a tak odměním tě za oběť tvého poslušenství, požehnám tobě nejen pozemskými statky, ale také milostí svou. V tobě požehnána budou všechna pokolení země, skrze jednoho z potomků tvých bude požehnáno, bude milost udělena všem lidem. Jest to zaslíbení messianské (druhé. Viz čl. 5.). Abraham nerozpakoval se; ale ihned vyšel z Haran, vzal manželku svou Sárú („kněžna mnohých,“ před tím slula: Sarai, t. j. kněžna jedné rodiny). Abraham měl dva bratry: starší slul Aran a mladší Nachor. Vzal s sebou Lotá, syna Aranova, čeledá a stáda. Země kanaanějská (Kanaan dle Kanaana, syna Chamova), západně Jordánu. Po dlouhé cestě dorazil tam Abraham, neboť země ta byla vzdálena a se stády mohl jenom pomalu ubírat se ku předu.

Za poslušnost svou byl Abraham odměněn, že mu byla za bydliště vykázána země tekoucí mlékem (tučné pastviny) a medem (množství včel v lesích i skalínách). Tam zaslíbil Hospodin zemi tu za majetek Abrahamovi a jeho potomkům a v tom již také uloženo zaslíbení, že v té zemi narodí se ten, skrze kterého budou požehnána všechna pokolení. Na poděkování vzdělal oltář, na němž obětoval Bohu; oltář ten byl i pro potomky jeho pomníkem Boží dobroty a Abrahamovy nábožnosti. Nejdříve usídlil se Abraham u Sichemu

(pozdějšího Sicharu pod horou Garizim). Abrahamovi bylo 75 let, když přišel do země zaslíbené.

Bůh jest dobrotivý, věrný.

Abraham jest vzor statečné a pevné víry, důvěry v Boha, poslušnosti, uctivosti a lásky k Bohu.

Arciotec = patriarcha, otec rodiny, k níž i čeleď náleží; má nad rodinou svrchovanou moc (jako soudce a vládce její), jest v ní také jako knězem.

Bůh vyvolil pro Abrahama zemi Kanaan, že byla přirozenými hranicemi odloučena od ostatních zemí a tak byl Abraham chráněn před stykem se zkaženým lidstvem. (Na západě jest moře, na severu Libanon a Hermon, na východě nesplavný Jordán, na jihu poušť).

Poučení. „Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi,“ modlívaš se. A proto buď poslušen ve všem Bohu, konej ochotně všecko, co ti zákon Boží káže, i kdyby ti to sebe nesnadnějším bylo. Od Boha nedej se nikdy odvrátiti zlým příkladem světa. Za odměnu uvede i tebe Bůh někdy v „zemi zaslíbenou.“

Vlastnosti víry, naděje a lásky. Zevnější bohoocta jest nutným výrazem vniterné zbožnosti.

11. Abraham, příklad svornosti a nezištnosti. Melchisedech.

(1. Mojž. 12, 13. 14.).

Bůh Abrahamovi žehnal; bylť Abraham bohatý stády a měl mnoho čeledi. Od Sichemu putoval na jih k Bethelu a když v zemi byla neúroda, odstěhoval se na čas do Egypta a odtud vrátil se opět zpět. Všude, kdekoli se zdržel nějaký čas a stany své rozbil, stavěl oltáře. Bydlil opět u Bethelu (se-

verně pozdějšího Jerusaléma). Pokoje milovního Abrahama hnětly sváry jeho služebníků i Lotových. Hájiliť ti i oni prospěch svých pánů a proto chtěli míti lepší pastviny pro stáda sobě svěřená. Abraham, jsa starší a strýc Lotův a jsa vlastně pánem celé země, kterou jemu Bůh dal, mohl po právu poručiti Lotovi, co se má státi, aby sváry ty přestaly; ale on ve své ústupnosti jej prosí. Jsme bratří (t. j. blízcí příbuzní; jako se i 4 synové Kleofášovi, sestry Panny Marie, nazývají bratřími Páně — Jakob ml., Jůda Th. . . .), a proto nemá býti sváru mezi námi a naší čeledí. Vš e c k a z e m ě p ř e d t e b o u j e s t , v y v o l i l s i k t e r o u k o l i k r a j i n u . P ů j d e š - l i n a l e v o u s t r a n u , j á p r a v o u d r ž e t i b u d u , s p o k o j í m s e s t o u k r a j i n o u , k t e r o u m i p o n e c h á š . Z v o l i l s i L o t k r á s n o u , v o d a m i s v l a ž o v a n o u k r a j i n u o k o l o J o r d a n u , j i ž n ě J o r d a n u , t a m k d e p o z d ě j i p o v s t a l a j i ž n í č á s ť m r t v ě h o m o ř e a k d e b y l o n ě k o l i k k v e t o u c í c h m ě s t . S t á d a j e h o p á s l a s e n a p a s t v i n á c h u m o ř e a ž k J o r d a n u , L o t s á m b y d l i l v S o d o m ě , A b r a h a m u H e b r o n u , j i ž n ě B e t l é m a v ú d o l í M a m b r e .

Abraham jest vzor mírumilovnosti, ústupnosti, nezištnosti. Lot není prost ziskuchtivosti a neskromnosti.

J o r d a n v z n i k á n a s e v e r u p o d L i b a n o n e m z n ě k o l i k a p r a m e n ů ; t e č e o d s e v e r u k j i h u , t v o ř e č a s t ě o k l i k y a m a j e m n o h o p r a h ů ; p r o t ě k á j e z e r e m M e r o m s k ý m , T i b e r i a d s k ý m a ú s t í d o M r t v ě h o m o ř e . J e h o ř e č i š t ě j e s t n í ž e n e ž h l a d i n a s t ř e d o z e m n í h o m o ř e . P r o t o , ž e t e č e h l u b o k ý m ú d o l í m , b ý v á n a j e h o b ř e z í c h v e l i k é p a r n o a p r o t o d a ř í s e t a m r o s t l i n á m h o r k é h o p á s m a .

C i z í k r á l o v é v p a d l i d o z e m ě (v c e l k u č t y ř i , v e d e n i C h o d o r l a h o m o r e m , k r á l e m E l a m s k ý m , p ř i P e r s k é m z á l i v u) ; b y l i ř t o p o h l a v a r o v é m e n š í c h

kmenů (beduinských, pastýřských, nomadů). Popleplenili S o d o m u a G o m o r h u (od nichž nedaleko byla ještě města: Adama, Seboim a Segor=Pentapolis), z nichž každé mělo svého krále. Bohatství těch měst přilákalo ony krále; mimo to bývalo oněch pět měst poplatnými těmto útočníkům. Jeden ze zajatých sluhů Lotových uprchl a zvěstoval Abrahamovi, co se bylo přihodilo Lotovi. Abraham ve své upřímné lásce k Lotovi spěchal se 318 ozbrojenými sluhy svými za lupiči k severu (k Damašku), kam táhli a v noci je přemohl. Osvobodil nejen Lota, ale i všechny ostatní zajatce z rukou nepřátel a dobyl jim oloupeného jejich jmění. Melchisedech, král Salemský, kde později byl Jerusálém, čekal na Abrahama vítěze s králem Sodomským tam, kde se rozcházela cesta k Salemu a Sodomě. Věřil v jediného Boha, byl králem i knězem zároveň. Salem = pokoj; nebyl Melchisedech králem bojovným. Jako kněz obětoval na poděkování za vítězství a na místě Abrahama a jeho služebníků chléb a víno. Potom požehnal Abrahamovi a velebil Boha, který Abrahamovi dal vítězství. Vědělť právě tak jako Abraham, že by nebyli poraženi silnější bojovníci od počtem slabších pastýřů, kdyby nebyl Bůh těmto pomahal. Sodomský král nabízel Abrahamovi všechny věci, které byly jemu uloupeny od cizinců a Abrahamem jim odňaty. Ale nezištný Abraham nepřijal nabízené odměny za službu svou. Jest vzorem nezištné, upřímné, účinné, obecné lásky k bližnímu (pomáhá i cizím). Spokojil se odměnou Boží: pochvalou svého svědomí, milostí Boží.

Lot byl za svou ziskuchtivost a neskromnost potrestán. Abraham nechoval k němu žádné hořkosti ani pro to.

Melchisedech, kněz a král, obětující chléb a víno a žehnající po oběti Abrahamovi (jako po oběti

mše svaté žehná Kristus lidu skrze kněze) jest předobrazem Pána Ježíše. „Ty jsi kněz na věky dle řádu Melchisedechova“ (109. Žalm, 4.)

Poučení. Varuj se co nejvíce nesvornosti veliké. Raději zříkej se i svého práva, trp škodu, než abys byl příčinou sporů a nepřátelství. Silná vůle a křesťanská mysl jeví se v ústupnosti a pokoje milovnosti. I ty ochotně a rychle pomáhej bližním v jejich potřebách, nehledaje za to odměny, nečekaje jejich vděčnosti.

Dobré skutky. Skutky tělesného milosrdenství. Mírnost (hlavní ctnosti). „Blahoslavení pokojní.“ Osmero blahoslavenství. Lakota. Loupež. — Mše svatá.

12. Ustanovení obřízky. Abrahamova víra a hostinnost.

(1. Mojž. 15—18.)

Abraham strachoval se, že jím přemožení králové se na něm budou mstít, a proto těší jej Hospodin: Neboj se, jáť jsem obrance tvůj, já budu tě chrániti proti nim, a odplata tvá; za skutek tvůj nebyl jsi odměněn od lidí, ale já tě za něj odměním hojně. Tak — jako hvězdy — rozmnožím potomky tvé: tvých potomků tělesných bude velice mnoho; ale zvláště nesčíslně bude potomků tvých duchovních, kteří se ti budou podobati věrou. Věřící křesťané byli a jsou takovými potomky Abrahamovými, jak Pán Ježíš sám je nazýval (viz čl. 22. N. Z.). Uvěřil Abraham, ačkoli dle lidského rozumu to, co mu Bůh předpovídá, se ani nezdálo možným býti. Jeho pevná víra a jeho šlechetné skutky počteny jsou mu za spravedlnost, Bůh měl zalíbení své v něm jako v muži skutečně spravedlivém.

Bůh opakuje Abrahamovi svůj slib, že bude mít potomků mnoho, odvolává se na svou všemohoucnost: Jáť Bůh všemohoucí, který z jedné rodiny mohu učiniti veliký národ. Chodiž přede mnou, následuj mých přikázání. Budu s tebou a potomky tvými, žehnati budu vám, budu vám milosti své udíleti; za to vy mi věrni budete, zachováte víru ve mne i uprostřed nevěřících a pohanů. Změna jména Abram a Abraham znamená povýšení jeho za praotce věřících. Tak uzavřel Bůh s Abrahamem úmluvu; sám slíbil jemu milost, požehnání a od něho přijal slib věrnosti. Na budoucí časy měla býti upomínkou a znamením té úmluvy obřízka na každém pacholíku osmý den po narození vykonaná; t. j. zranění tělesné, kterým byla krev při tom prolitá jako Bohu obětována na stvrzení úmluvy mezi Bohem a člověkem a naznačeno, že člověk ten úplně Bohu patří. Obřadem tím stával se člověk členem starého zákona, zavazoval se k plnění jeho přikázání a byl tím také jako zvláštním znakem poznamenán. Obřízka jest předobrazem sv. křtu, kterým člověk stává se údem církve nového zákona, zavazuje se k plnění všeho, co svým údům velí a bývá poznamenán nezrušitelným znakem v duši své. **O b d r ž í S a r a s y n a**, neboť Abraham neměl dosud dítěte, a všecka naděje na hojné potomstvo spočívala jenom na tomto synu. **I s á k** = smích, radost. **A b r a h a m** u věřil (jinak než Zachariáš, viz čl. 2. N. Z.).

V údolí Mambre seděl Abraham o polednách před stanem a uzřel tři cizince. Hned ucítil s neznámými těmi muži soustrast v srdci svém, vida, ani v největším parnu putují. Jsa již sám stařec 99letý, nedbal vlastního nepohodlí a běžel jim vstříc, aby jim nabídl pohostinství a odpočinek ve svém stanu. Jest vzor útrpnosti, lásky k bližnímu. **P o k l o n u** učiniv až k zemi, zdvořile a uctivě

pozdravil a uvítal je a obrátě se k nejvznešenějšímu, k němuž oba jeho průvodcové jako k svému pánu se chovali, pravil: Našel-li jsem milost — nepomíjej stanu mého; víť, že pohostinství jest skutkem bohulibým a proto prosí cizince, aby mu dal příležitost, by mohl vykonati tento skutek. Odpočiňte pod stromem; umdleným cizincům, kteří před tím na daleké cestě nemohli v chlad pod košatým stromem se uchýliti, bylo to nyní jistě milým a příjemným osvěžením. Umyji nohy vaše, nenechává jim nohou zaprášených mýti od svých služebníků, ale činí to sám, aby jim tak svou lásku osvědčil. Tím stává se Abraham podobným samému Pánu Ježíši. Pod popelných chlebů, z nejlepší mouky; Sára uhnětla na rychlo z bílé mouky tenounké chleby a upekla je, že je položila na kamennou desku a přikryla horkým popelem, tak že se upekly pod popelem. Abraham vybral sám ze svých stád nejučtější tele a tak připravil cizincům hostinu. Sám nepřisedl k nim, ale bedlivě jim posluhoval.

Pojedli; nejedli skutečně, ale jenom zdánlivě. Přes rok k tobě opět přijdu. Pak bude mítí Sara syna. Z toho zaslíbení, které byl sám Hospodin již před tím Abrahamovi dal, poznal tento, že to Hospodin sám s dvěma anděly, který se jemu ukázal viditelně, aby jej utvrdil ve víře jeho a zjevil mu svou lásku, své přátelství k němu.

Úslužnost, zdvořilost, pohostinnost, lidumilnost, pokora Abrahamova jest tím záslužnější, že ji prokazoval cizincům.

Pohostinnost v době křesťanské (zvláště v klášteřích, hospitalech, t. j. domech pro cizince).

Tři cizinci — Bůh a dva andělé jsou také jakýmsi obrazem nejsvětější Trojice.

P o u č e n í. I s tebou uzavřel Bůh úmluvu na křtu svatém. Proto plň věrně všecko, co jsi tam byl Bohu slíbil; abys pak v tomto slibu svém se utvrzoval, často jej obnovuj.

Pomáhej i ty ochotně svým bližním; těš se z toho, když jim budeš moci prokázati jakoukoli službu, věda, cokoli jsi dobrého jim učinil, že jsi to učinil samému Spasiteli svému. (Viz čl. 63. N. Z.)

Křestní slib. Co slibuje křtěnec Bohu? Kdy máme obnovovati křestní slib?

13. Zkáza Sodomy a Gomorrh.

(1. Mojž. 18—19.)

Abraham věděl již, kdo jsou cizinci od něho pohostění, i v y p r o v á z e l je s uctivostí kus cesty, projevuje takto velikou radost nad milostí, kterou mu Bůh prokázal, že zjevil se mu v podobě viditelné. Hospodin zjevuje potom Abrahamovi: H ř í c h y S o d o m s k ý c h a G o m o r r h s k ý c h — v o l a j í k e m n ě o p o m s t u. Žilit nestřídmě, oddávali se jenom rozkošem a pohoršlivé nemravnosti. Lidumilný Abraham byl by rád i hříšníky před trestem zachránil, zvláště pak se bál, aby k vůli nešlechetným netrpěli také spravedliví a proto prosil v pokorné prosbě: B u d e - l i p a d e s á t v S o d o m ě, n e o d p u s t í š - l i ? Snad příklad těch pohne znenáhla ostatní k tomu, aby se polepšili. Mezi tím oba andělé spěchali již k Sodomě, aby tam vykonali vůli Boží. N a l e z n u - l i p a d e s á t e s p r a v e d l i v ý c h, dí Hospodin; vědělt vševědoucí, že jich tam tolik není, ale chtěl jenom Abrahama ujistiti o tom, jak k vůli spravedlivým shovívá i hříšníkům, i kdyby

oněch bylo málo a těchto mnoho. Abraham věděl, jaká zkáza panovala v bohatých oněch městech, a proto prosil na konec, aby Bůh nevykonal spravedlivého trestu na hříšnicích, kdyby tam alespoň deset spravedlivých bylo. Co platí u Boha jeden spravedlivý člověk, když by byl Bůh k vůli desíti nevykonal zaslouženého trestu nad tisíci! Abraham poznal shovívavost a milosrdenství Boží, poznal také, jak Bůh jest neskonale svatý, když se mu hřích tak velice protiví; i vzdav Bohu díky a úctu, n a v r á t i l se, sám u sebe přemítaje, že ani deset spravedlivých není mezi tisíci hříšníků.

Lot seděl u brány městské, když přicházeli k němu oba andělé. Považuje je za cizince, uvedl je hned do svého domu, aby jim prokázal pohostinství. A tam dozvěděl se od nich, kdo jsou a proč k němu byli posláni. Lot by byl rád zachránil i muže svým dvěma dcerám zasnoubené a vyzýval je, by s ním na druhý den ráno uprchli z města, které na Boží rozkaz bude zničeno. Ale mužové ti považovali to za žert; byli sami oddáni hříchu tak, že nemohli ani pochopiti trestuhodnost obyvatelů měst. Ráno vyvedli andělé rodinu Lotovu (ženu i dvě dcery) ze Sodomy. Lot p r o d l é v a l, nemohl odloučiti se tak rychle od majetku svého, od svého domu, k němuž byl zvykem jako přirostl v srdci svém.

N e o h l é d e j s e z p ě t, abys zachránil život, neohlédej se po hynoucím majetku, který má nižší cenu, nežli život; abys si zachoval milost Boží, obětuj rád všecky statky pozemské a neohlédej se po nich.

S l u n c e p r á v ě v z e š l o a slunce Boží shovívavosti hříšníkům zapadalo. Na přímluvu Lotovu bylo jediné Ségor z pěti měst (viz čl. 12.) zachráněno, aby v něm Lot našel útulek pro sebe. Husté mraky srazily se nad městy, blesky sršely z nich a

zapalovaly naftové prameny, jichž bylo hojnost v okolí těch měst, i výpary z nich, tak že země i vzduch proměnily se jako v jedno plamenné moře.

H o s p o d i n d š t i l s i r o u i o h n ě m s n e b e ; síra (asfalt v sobě obsahuje síru), které bylo také hojně v krajině té, větrem a bouří byla hnána do výše a odtud padala k zemi a zapalovala se od plamenů, kterými nafta i její výpary hořely a tím stávala se pohroma Bohem náhle na města seslaná, ještě hroznější. Lidé vybíhali z domů, jejich nářek i kletby mísily se v praskot ohně, v lomoz bořících se domů a chrámů, kdež nejhnusnější modloslužba se děla. Nastalo pak zemětřesení, v zemi činily se strže, z hlubiny draly se s neobyčejnou prudkostí solné vody; ale jimi nebyly udušeny požáry, nýbrž stávaly se ještě zuřivějšími. Až v nejhroznějším boji všech živlů rozstoupila se země a kde bývala nádherná města, povstala hluboká propast, která se rychle naplnila solnými a sirnatými vodami. Bohatou a úrodnou krajinu pokrýval na míle cesty p r a c h a popel; rostlinstvo všecko bylo spáleno a přikryto vrstvou sirnatého a solnatého popelu, který nedal vznikati tam žádnému životu více. Událost ta jest zázrakem; jenom že užil Bůh k zázračnému tomu potrestání hříšníků sil přírodních, které tu působily dle jeho rozkazu náhle a zvýšenou mocí a silou. (Zemětřesení, prudké vynikání vod podzemních, požáry plynu ve zduchu nahromaděného, nafty čili kamenného oleje, petroleje, jsou úkazy přirozené.) Ž e n a L o t o v a o h l é d l a s e, tím dala na jevo, jak velice lpěla na opuštěném majetku. A pro tuto lásku k statkům pozemským, neskrotnou zvědavost a neposlušnost o b r á c e n a v s o l n ý s l o u p, t. j. zba-vena náhle života; opozdila se tím jenom na chvíli, ale již donikly k ní výpary otravné a těmi byla udušena, horkem byla náhle jako v suchou kostru

vysušena a přikryta mocnými vrstvami síry (asfaltu) a soli; a takto byla za trest Bohem proměněna v solný sloup.

Kde bývala boha prázdná města, jest mrtvé moře. Severní část vnitrozemského toho moře (jezera), do něhož se Jordán vlévá, již bývala; tehdáž povstala soudem Božím jižní jeho část.

Moře to jest 392 m. pod hladinou středozemního moře, jest 20 hodin dlouhé a 4½ široké. Severní (původní) jeho část jest až 400 m. hluboká a jižní jenom 5 m. Voda z moře se mnoho vypařuje. Jeho voda jest solnatá a sirnatá (na jejím povrchu plují kusy asfaltu či zemské smoly), má hořkou chuť, odporný zápach, modravou barvu a lesk a jest tak hustá, že i těžké hmoty se v ní nestopí. Ani ve vodě, ani na březích nežije žádný živočich; výpary vodní usmrcují ptáky, kteří by přes moře letěli. V okolí jeho jest ticho, pusto, liduprázdno, tak že tu poutníka hrůza a strach přepadá. Na pobřeží mrtvého moře roste t. zv. jablko sodomské, které se v ruce rychle rozpadá, jako by z popelu bylo. I nevěřícímu hlásá tam všecko Boží hněv, Boží spravedlnost.

Moc přímluvy svatých u Boha. Modlitba vytrvalá. Lot mezi nešlechtníky spravedlivý jest vzorem stálosti u víře a statečnosti v ctnosti.

Andělé strážní chrání nás i před nehodami tělesnými.

Lakota, přílišná láska k pozemským statkům (žena Lotova).

Bůh jest shovívavý, milosrdný, spravedlivý.

Poučení. Hřích měj v nenávisti; lidí však, kteří hřeší, v nenávisti neměj, ale spíše jich lituj, jako nešťastných a modlívej se za ně vroucně k Bohu, by jich svou milostí z pout hříchu vysvobodil. Sám

pak, kdyby ti bylo žítí mezi hříšnými, nedej se svéstí ani slovy, ani příkladem jejich k ničemu nešlechtnému.

Vlastnosti modlitby. Hříchy do nebe volající. Čtvero základních ctností. Jak pozemské statky (bohatství, rozkoše) bývají často lidem nejvyšš škodlivými. K čemu je svádívají?

14. Narození a obětování Isáka.

(1. Mojž. 16, 21. 22.)

Abrahamovi bylo 100 let a Sáře 90, když obdrželi syna. Abraham měl ho velmi rád, jakožto záruku a důkaz milosti Boží, jedinou naději v zaslíbené hojné potomstvo, z něhož vyjde Spasitel, a útěchu i podporu svého vysokého stáří.

Když pacholík odrůstl, dosáhl let jinošských, t. j. překročil 20. rok svého věku, chtěl Bůh Abrahama zkoušet; Bůh vševědoucí nepotřeboval pro sebe té zkoušky, ale ve své dobrotivosti chtěl Abrahamovi poskytnouti příležitost, aby mohl osvědčiti svou víru a lásku k němu a tak dobytí si hojné zásluhy. Obětuj mi jej v oběť zápalnou (oběť chvály), usmrť jej a potom jej spal na oltáři. Abraham slyšel tento rozkaz Boží v noci, i hned vstal a připravoval se, aby jej vykonal. Byl hotov obětovati Bohu jediného svého syna; ve své pokoře a víře v Boha nenamítal: Kterak splní se zaslíbení tvá, když velíš mi usmrtiti syna mého? Vydal se pak na cestu.

Tehdáž bydlil v Bersabe, jižně Hebronu, odkud trvala cesta na horu Moria asi 20 hodin; z toho patrno, že Isák nebyl již v útlém věku, když

mohl tak dalekou cestu pěšky vykonati. Dva dni putovali již, odpočívající v noci pod stanem; třetího dne uzřeli cíl cesty své. Tu nechal Abraham oba služebníky i se zvířetem a vykonal sám s Isákem, na něhož vložil dříví, ostatek cesty k hoře a potom na její týmě. Kdež jest oběť zápalná? diví se Isák a již tuší, že jest asi sám k oběti zápalné od otce vyhlídnut.

Bůh opatří sobě oběť; ať cokoli ustanoví si Bůh k oběti, vykonám to.

Ostatek cesty byl mlčky vykonán. Mlčky, nemoha pro bolest ani promluvití, svázal Isáka a položil na oltář. Tu poznal Isák, že jeho tušení se splnilo. Avšak statečný syn nebrání se proti otci, ale v poslušnosti dětinné, v úctě a lásce k němu a v důvěře, že otec jeho nečiní nic zlého, nechává činiti s sebou všecko to bez reptání. Abraham uchopil meč, z lásky k Bohu byl hotov učiniti i to, proti čemuž se jeho otcovské srdce nejvíce vzpíralo.

Jak se přemahal, zapíral sebe, jak osvědčil hrdinné poslušenství! V okamžiku nejrozhodnějším vysvobozuje ho anděl, který se viditelně Abrahamovi zjevuje, z jeho mukyplné zkoušky. Poznám jsem, dokázal jsi skutkem, že se Boha bojíš, bojíš se protiviti se jemu, nesplnit i nejtěžšího jeho rozkazu. To poznali andělé a jest jim to k radosti veliké. S jakou radostí spustil Abraham ruku svou, napřaženou již k smrtící ráně! Uviděv skopce (divokou ovci) v trní, považoval jej jako za oběť, kterou Bůh sobě opatřil, (jak byl Isákovi sám pravil,) a obětoval jej v oběť zápalnou, chvály i díků. Skrze sebe samého přísáhl jsem; Bůh, nejvyšší, nejvyšší pravdomluvný může dovolávati se za svědka jen sebe samého. Ty jsi ukázal tak skvěle svou lásku ke mně, a proto požehnám tobě statky pozemskými a milostí svou a rozmnožím potomky

tvé (to slibuje Bůh mu po třetí, viz čl. 10. a 12.) a v jednom z potomků tvých budou požehnáni všickni národové země. Bůh opakuje Abrahamovi za odměnu svá dřívější zaslíbení a to nyní slavněji i jasněji.

Abraham jest vzor víry živé (spravoval se v životě dle ní, krácel v Božích přikázáních), pevné (nepochyboval, že bude mít mnoho potomků i když mu Bůh přikázal, jediného syna obětovati), stálé a zmužilé (byl hotov pro Boha i k nejtěžším obětem).

Isák jest předobrazem (5.) Spasitelovým: 1. než se narodil, byl Bohem Abrahamovi zaslíben, 2. jediný jeho syn, 3. poslušný až k smrti, 4. nese na sobě dříví, na kterém měl býti obětován, 5. vystupuje k oběti na horu, 6. trpělivě, neotevřev ani svých úst, podrobuje se oběti, 7. anděl osvobozuje jej zázračně od smrti, (anděl byl při z mrtvých vstání Páně a tak jest Isák předobrazem i jeho vzkříšení). Jest také vzorem poslušného, uctivého dítěte.

Neskonalá jest láska Boží k lidem:

Syna Abrahamova ušetřil před smrtí; ale svého jednorozeného Syna vydal na smrt pro blaho světa!

Patrně z příběhu toho, že oběti lidské zákonem Božím dovoleny nebyly.

Poučení. Buď i ty hotov z lásky k Bohu k nejtěžším obětem. Jaká by to byla láska, která by nechtěla pro Boha nic nepříjemného a nemilého snášeti? Obětuj Bohu zvláště utrpení a protivenství svého života, snášej je trpělivě, nereptej proti Bohu, považuj je za spasitelnou zkoušku, kterou na tě Bůh dopustil, aby zkoušel tvou víru, naději a lásku a aby tě, když ve zkoušce té dobře ostojíš, tím větším požehnáním a bohatší milostí odměnil.

Co velí 4. přikázání Boží dětem? Co jest přísaha? Aby byla dovolena, jak se má konati? An-
děl strážný. Zbuzování víry, naděje a lásky. „Co
Bůh činí, dobře činí.“

15 Isák si bere Rebeku za manželku.

(I. Mojž. 23—25.)

A b r a h a m byl již starý, bylo mu 140 let. Sara byla již zemřela ve 127. roce svého věku a byla od Abrahama pochována v jeskyni u Mambre. Na východě pochovávali mrtvé obyčejně do jeskyň přirozených anebo schválně do skály vytesaných. Taková jeskyně byla obyčejně rodinnou hrobkou; otvor k ní byl uzavřen těžkým kamenem; pro jednotlivé mrtvoly byly buď vytesány do stěn té jeskyně menší jeskyně, nebo byly na zemi pro ně vykopány hroby, a někdy byly tam i kamenné rakve (sarkofágy), které se přikrývaly kamennou deskou. — Abraham chtěl dáti synu svému, jemuž bylo 40 let, a který dosud se ve všem v opravdu dětinně lásce podroboval svému otci, b o h a b o j n o u m a n ž e l k u, věda dobře, jak by mohla žena zlá záhubně působiti na jeho syna, který byl povahy měkké. Eliézerovi projevuje nejvyšší důvěru a svěruje mu tak důležitý úkol a tím vydává svědectví o jeho moudrosti, opatrnosti, zbožnosti i věrnosti. Abraham nehledá bohatství, krásy, vznešenosti, ale bohobojnost a všecky ostatní ctnosti, které s ní spojeny bývají. Jdi do otčiny mé, do Haranu v Mesopotamii, kamž bylo z Bersabe asi 200 hodin cesty. Dcery kananejské byly bohaprázdné pohanky, u nichž veliká nemravnost byla rozšířena. Eliézer uposlechl ihned svého pána a vzal deset velbloudů a vybral si ještě ze sluhů pána svého průvodce

a bral se k městu Haranu, kde žil Nachor, mladší bratr Abrahamův. Přišel tam po několika denním putování (velbloud ujde 30 i více hodin cesty za den), odpočíval u studnice před městem; k vodě studny, vroubené kamenným pažením, sestupovalo se obyčejně po několika stupních. Večer, když nastal chlad, oživilo se okolí studánky; dcery městské vycházely vážit vody, nesouce baňaté nádoby na vodu (dřevěné nebo kamenné) na hlavě anebo na rameni. Pro vodu chodily i dcery bohaté. Zbožný Eliézer prosí Boha, aby mu sám ráčil ohlásiti, která z dívek je ctnostnou a kterou by měl přivéztí Isákovi za manželku. Ta nechť to jest, která se prokáže k cizincům úslužnou a dobrotivou, i nad utrmácenými velbloudy v dobrotě svého srdce se smiluje, která řekne: Pí, ano i velbloudy tvé napojím.

Rebeka, panna počestná, skromně, cudně a tiše kráčela; velmi sličná, přirozená spanilost tváře byla zvyšována krásou duše, která na ní zářila. Vědérce, dřevěnou nádobu nesla na rameni, sestoupila po stupních k studnici. Cizinců v stydlivosti své si ani nepovšimla, nepozdvihla k nim svých očí, až ji oslovil Eliézer: Dej mi píti; tu rychle a přívětivě složila s ramena vědérce na loket a tak je držela, by se mohl cizinec pohodlně napíti. I velbloudům navážím; velbloud spotřebuje velmi mnoho vody a proto bylo nemalou prací, vyvážití vody pro 10 velbloudů do dřevěných koryt, která byla tu připravena pro zvířata. Díval se na ni s podivením mlčel, jak sestupuje do studny a vystupuje nahoru mnohokrát s těžkým vědérce, jak planou její tváře, ona se rychle pohybuje v pilné práci. Mlčí, ale myslí si a poznává: Dívka ta má srdce dobré, ušlechtilé, útrpné a umí pracovati a práci miluje. Dlouho pozoroval zkušený stařec půvabnou děvku,

jak obsluhuje horlivě jeho druhy i velbloudy. Na cestě své nesetkal se nikde s tak upřímnou zdvořilostí a vlídnou úslužností.

Z vděčnosti obdaroval ji zlatými náušnicemi a dvěma náramnicemi, zlatými kruhy, kterými se spínaly ruce nad kotníky. Dary ty určeny byly pro nevěstu Isákovu; Eliézer vidí v neznámé dívce již budoucí ženu Isákovu. Jak se zaradoval, když dozvěděl se, že jest vnučka bratra Abrahamova: Dcera Batuele, syna Nachorova! V domě jejího otce vykonávalo se vždycky pohostinství a proto dí Rebeka: Slámy a sena hojně u nás a místo prostranné k zůstání, vše připraveno pro nenadálé hosty, každý příchozí jest v domě našem vítán. Služebník kořil se Hospodinu: Požehnaný budiž Bůh, kterýž přímou cestou mne přivedl do domu bratra pána mého, vyznává s vděčností, že Bůh sám jej dovedl na pravé místo a těší se, že z příbuzenstva Abrahamova bude nevěsta Isáкова.

Věrný sluha nedbá mdloby své, hladu a únavy a nejprvé vyřizuje poslání své. Starší bratr Rebečin Lában i otec její Bátuel vidí také ve všem, co se bylo stalo, řízení Boží: Od Hospodina vyšla věc, Bůh sám zařídil vše tak a proto podrobujeme se jeho vůli: Aj, vezmi Rebeku a jdiž. Otec, matka i bratr jsou ochotni milovanou dceru i sestru propustiti do daleké ciziny, vědouce, že přijde do rukou dobrých a že bude i tam pod mocnou ochranou Boží. Eliézer děkoval Hospodinu opět s vroucností největší. Bratr Rebečin jedná tu, jako by i on měl nějakou moc vyšší nad sestrou; bývalť nejstarší bratr po smrti otcově pánem v domě a jako poručníkem nad sourozenci svými, zvláště nad sestrami a proto se mu podrobovali všickni již i za živobytí otcova. Tu teprve rozdával Eliézer radostně dary, dívce, bra-

trům a matce, jak to bývalo v obyčeji, když dívka byla přislíbena za manželku někomu. Přijetí těch darů bylo na dotvrzení toho, že k sňatku se svolení dává. A když byl služebník svůj úkol dokonce vyplnil, potom teprv přijal pohostinství, potom teprv byl pamětliv sebe: jedli a pili. Hostina byla také jako osvědčením přátelství, jež uzavírají obě rodiny, jejichž děti vstupují ve svazek manželský. Eliézer zastupoval tu Abrahama a Isáka. Druhého dne požehnali rodiče Rebece, požehnání rodičů bylo jejím největším věnem; i bratři žehnají sestře a provázejí ji svými modlitbami k Bohu. Ona šla z vůle rodičů a dle rozkazu Božího a byla manželkou Isákovou.

Abraham žil ještě 35 let a dosáhl 175 roků věku svého. Žil tedy v zemi zaslíbené 100 let. (Zemřel 2184 po stvoření světa anebo 2041 před Kr.) „Shromážděn byl k otcům“, t. j. duše jeho dostala se do předpekli k duším zbožných jeho praotců. Byl pochován s uctivostí v hrobě vedle Sáry. Nad hrobem jeho (v Hebroně) dala císařovna Helena vystavěti chrám, který později byl proměněn v mohamedanskou mešitu.

Abraham: starostlivý otec, vidoucí štěstí synovo nikoli jen v bohatství, ale v ctnosti. Isák: uctivý, poslušný syn. Rebeka: dobročinná, zdvořilá, uctivá k stáří a cizincům. Dobrodiní se má prokazovati přívětivě a nikoliv mrzutě a urážlivě. Její oddanost k Bohu, důvěra v Boha a proto putuje beze strachu do ciziny. Eliézer, vzor služebníka: píle a přičinlivost, poslušnost, uctivost, věrnost a horlivost v službě pánové. Rodina Batuelova vzor rodiny, v níž vzájemná láska panuje; lidumilnost, hostinnost.

Poučení. Aby se i tobě tvá díla dařila, počínej a končívej každé dílo své modlitbou. Nepřipisuj žádného zdaru pouze sobě, ale uznávej s vděčností, že

jenom s pomocí Boží jsi něco dobře vykonal, k cíli ti vytknutému dospěl.

Buď také zdvořilým ke každému, uctivým k stáří, dobrým dítětem rodičům a každému čiň dobře, seč dovedeš.

4. přikázání Boží. Povinnosti dětí k rodičům, a rodičů k dětem. Jak se mají služebníci chovati k svým pánům? Skutky tělesného milosrdenství. Manželství. Kterých statků mají hledati ti, kdo chtějí v manželství vstoupiti? Jak se máme chovati ke zvířatům?

16. Esau a Jakob.

(I. Mojž. 25—27.)

Bůh odměnil vytrvalou modlitbu Isákovu a Rebečky a jejich důvěru ve pravdomluvnost a věrnost Boží, že jim daroval dva syny, dvojčata (ještě 16 let před smrtí Abrahamovou). Esau = srstnatý, Jakob = lstivý. Že mladší bude nad staršího povýšen, že bude míti dle vůle Boží přednost před Esauem, stane se praotcem národa vyvoleného a tedy také Spasitelovým.

Dej mi vaření ryšavého, ryšavý = edom, proto sluje Esau také Edom a jeho potomci Edomité. Dej mi prvorozenství své; prvorozenství bylo spojeno s důležitými právy: měl prvorozený nárok alespoň na dvojnásobný podíl po otci, byl hlavou, pánem rodiny, vykonával v ní úřad kněžský a byl dědicem božských zaslíbení. Umírám hladem nad-sazuje Esau svou zemdlenost a hladovost; k čemu mi pomůže prvorozenství? chtěl tak pohnouti Jakoba, by mu spíše dal krmě žádané. Jakob jednal sobecky, nelaskavě, nebratrsky; Esau byl lehkomyšlný,

pro okamžitý požitek nedbal následků nerozvážného svého činu. Oba pak jednali bez vědomí a vůle rodičů; a zatajili před nimi, co byli mezi sebou ujednali. Děti nemají míti před rodiči žádných tajností.

Isák sestaral a ztratil zrak, bylo mu 137 let, oslepl stářím a slabostí. Byl přesvědčen, že již brzy zemře: Nevím dne smrti své. Byl na ni připraven a chtěl také i všecko upravit tak, aby po jeho smrti nebylo rozepří a nepořádků. Toul, kožená pochva, do níž se dávaly šípy (střely), lučiště, zbraň, kterou se šípy vystřelovaly. Požehnám tobě a požehnáním, modlitbou svou přenesu na tebe všechna práva prvorozenství. Rebece slíbil Bůh, že bude Jakob nad Esaua povýšen a proto se bála, že by se snad slib Boží nesplnil i chtěla pomoci k tomu, by stalo se, co Bůh slíbil. Bázní zaslepena, přemluvila Jakoba k podvodu. Oblékla Jakoba v šaty Esauovy, aby se v nich zdál Jakob větší a silnější, kdyby slepý otec na něho ruky své vztáhl, ovinula ruce i hrdlo jeho kůžkami kozelčími, kozangorských, jejichž dlouhá, jemná srst se podobá vlasům lidským. Jakob přeměnil i hlas svůj a napodobil hluboký a drsný hlas Esauův. Otec byl oklamán, ačkoli tušil nějaký podvod. Domníval se, že nemocí a stářím ochabl i sluch jeho, že již hlasu svého staršího syna nepoznává. Žehná Jakobovi; přeje mu nejprvé úrodnosti (rosy, neboť od dubna do září bývá rosa téměř jedinou vlhokou v zemi židovské.) Ať tobě slouží národové, ty staneš se praotcem národa vyvoleného, který nad ostatní národy bude před Bohem povýšen. Ty budeš ve zvláštní milosti Boží, tak že kdo ti bude dobrořečiti, sám také se jí stane účastným a kdo by ti zlořečil, milosti Boží by pozbyl. Bůh bude s tebou.

Lekl se Isák, když po chvíli přišel Esau

s krmí a prosil o požehnání. Tu teprv si asi zpomněl na slib, který byl Bůh Rebece dal a lekl se, že zamýšlel proti vůli Boží požehnati Esauovi. Lekl se také, že ho Jakob obelstil, že mírný, dobrý Jakob byl schopen takové nešlechetnosti. Esau zařval, vášnivým hněvem rozjitřen. O toho podvodníka! Neměl však práva nazývati tak bratra, protože se byl zřekl prvorozenství, což sám teprv nyní prozrazuje před otcem: Prvorozenství mé odjal, ačkoli správně a dle pravdy měl říci: dal jsem mu je. Uchvátil požehnání mé, avšak ono požehnání bylo spojeno s prvorozenstvím a když bylo pozbyl toho, neměl práva na ono. Esau byl přísahou dotvrdil, že se všeho toho zřiká a nyní toho přece žádal. Jaká byla přísaha jeho? Tklivá byla jeho prosba: Zdaliž jsi nezachoval i mně požehnání? Proto mu žehná Isák: aby i on přebýval v zemi úrodné. Duchem prorockým naplněn, předpovídá: budeš živ od meče, že bude bojovníkem, a budeš bratru sloužiti; Edomité a Arabové z větší části potomci Esauovi, byli lidem bojovným, byli na čas pod nadvládou židovskou; svržeš jeho, ale později setřásli se sebe vládu židovskou. Potomci Esauovi jsou také jako všichni pohané, kteří byli pode jhem židovským, že nebyli účastnými zjevení a milostí Božích, byli v otroctví bludu a hříchu; jha toho byli zbaveni, když Spasitelem byli i oni povoláni k panování v říši jeho milosti a pravdy.

Isák byl potrestán za to, že nespravedlivě dával přednost divokému Esauovi před Jakobem, zármutkem mnohým a bolestí.

Esau byl mlsný, nerozvážný, lehkomyšlný; lehkomyšlně sliboval a přísahal, nemaje ani v úmyslu to splniti. Byl zlostný, prchlivý a mstivý. Jakob dopustil se lakoty, přetvářky a lži. Rebece svedla jej svou zlou radou k tomu. Měla při tom sice dobrý

úmysl, aby se splnilo zaslíbení Boží; ale zlých prostředků zvolila k tomu, a proto hřešila.

Jak mnozí prodávají za šošovici (statky, požitky pozemské) prvorozenství, t. j. milost Boží, Boží požehnání!

Poučení. K bratřím a sestrám chovej se vždy s bratrskou láskou. Rád a ochotně jim pomáhej, přej jim všeho, čím by nad tebe byli významenáni. Nebo jak bys mohl chovati v srdci lásku k cizím, když bys nemiloval těch, které Bůh sám nejužšími svazky pokrevnosti s tebou spojil?

Hněv a lakomství (hlavní hříchy). Přísaha. Lež a přetvářka (8. přikázání Boží). 9 cizích hříchů. Nepravá, stranická, nespravedlivá láska rodičů k některým z dětí.

17. Útěk Jakobův a bydlení jeho u Lámana.

(I. Mojž. 27, 41.; 28—30.)

Přijdou dnové smutku na otce mého, hněvát se Esau i na svého otce, že udělil Jakobovi své požehnání; zabiji J a k o b a a způsobím tak otci zármutek. Rebeka znala prudkou a mstivou mysl Esauovu a proto poradila Jakobovi: U t e c k L á b a n o v i d o H á r a n u a p o b u ě t a m, a ť b y s e u p o k o j i l a p r c h l i v o s t b r a t r a t v é h o; časem utiší se Esauův hněv a odpustí tobě. J a k o b r o z ť e h n a l s e s r o d i č i; všem bylo loučení to velmi bolestným. Ale ta bolest byla jim trestem, zvláště matce i Jakobovi, že musili se na dlouho od sebe odloučiti.

200 hodin cesty bylo z Bersabe do Háranu. Jak smutno bylo Jakobovi, který byl navyklý domovu,

když putoval neznámými kraji mezi cizím lidem a tísněn vědomím své viny.

Jednoho dne připadla v širém poli noc na něho. K jeho uším doléhal řev dravých zvířat. Vroucně se modlil k Hospodinu za ochranu, umdlen, vzal kámen — pod hlavu i usnul posílen a potěšen modlitbou. Ve spaní oblažil jej Bůh snem spanilým. Řebřík, spojující nebe se zemí a s anděly po obou jeho stranách, jest mu obrazem toho, jak jest Bůh spojen s ním i v jeho opuštěnosti, jak posílá mu na ochranu anděly své a přijímá po andělich jeho modlitby. Řebřík ten jest také obrazem vykoupení a spasení Ježíšem Kristem vykonaného; On učinil nám opět nebe přístupným a vede nás od stupně k stupni po řebříku své milosti vždy výše, až do nebe nás uvede. Já jsem Hospodin, Bůh Abrahamův a Isákův, který jsem se jim zjevoval a jim svá zaslíbení dával. I Jakobovi opakuje zaslíbení již dříve daná: 1. že dá zemi tu jemu a potomkům jeho, 2. že jich bude velice mnoho, 3. že v jednom z potomků jeho budou požehnána všechna pokolení země. Procítl, leka je se, svatou hrůzou byl naplněn, že velebnost božská se hříšníku zjevila. Hospodin jest na místě tomto, t. j. jest tuto, jest všude, kdekoli se octnu; ale na tomto místě jsem byl přesvědčen zvláště o jeho přítomnosti. Jakob domníval se před tím, že v cizině nebude tak pod ochranou Boží, jako byl doma. Nyuí jest poučen samým Bohem, že se klamal. Hrozně jest místo to, velebné a svaté. Dům Boží, tu zjevil se mi Bůh viditelně; brána nebeská, tu nahlédl jsem v slávu nebeskou jako otevřenou branou a tu vylita byla na mne milost Boží jako branou nebeskou, anděly mně otevřenou. Kámen na znamení památné vyzdvihl, aby, až sem někdy zavítá, poznal to místo; aby i jiní mohli

je najíti, až jim bude vypravovati o svém vidění. Nalil naň oleje, jako na oltáři obětoval tu olej, který mu byla dala matka, aby jím si poléval okoralý chléb. Jako budoucí patriarcha, který v rodině své byl knězem, vykonává tam i Jakob po prvé úřad kněžský. Bethel nazval místo to, které slulo před tím Luza (čtyři hodiny severně hory Moria) a slíbil tu Hospodinu, že mu bude obětovati desátky ze svých plodin, až se jednou opět vrátí.

Olej olivový, z plodů stromu na východě všude vysoce ctěného, osvěcuje, oživuje a sílí (díl potravy, bojovníci se jím mazávali, aby se posílili), hojí a umírňuje bolesti, a proto jest obrazem milosti Ducha svatého.

Na poli studnici, cisternu, v níž se udržovala pro stáda voda dešťová a která byla chráněna proti parnu slunečnímu a písku blízké pouště velikým kamenem. Bratří, oslovuje Jakob pastýře, aby jim oznámil, že přichází v úmyslu přátelském. Bývaliť pastýři k cizincům nedůvěřivými, spatřující v nich snadno vyzvědače někde číhajících lupičů. Jakob neoznamuje se hned Ráchele, ale prokazuje jí nejprve službu, jakou před léty prokázala matka jeho Rebeka služebníkům jeho děda a potom teprv jí zvěstuje, že jest syn Rebečin. Plakal radostí, že skončila se jeho smutná cesta a že z příbuzenstva svého spatřil nejprve sestřenici Rachel, dívku tichou a vlídnou. Lában vítal jej radostně, poznával v něm syna sestry milované, které neviděl od jejího odchodu z domova.

Jakob byl u Lábanu pastýřem, dvacet let sloužil mu bedlivě a věrně, ačkoli býval k němu strýc jeho nelaskavý a nespravedlivý a zdráhal se dáti mu umluvenou mzdu. Ačkoli mu Lában nepřál, požehnal Bůh Jakobovi tak, že byl nad míru bohatý, že měl veliká stáda sám a

mnoho čeledi. Komu sám Bůh jest přítelem, tomu neuškodí lidská nepřízeň. „Na Božím požehnání všecko záleží.“ Ráchel stala se manželkou Jakobovou.

Místo, kde Jakob spal, jest obrazem křesťanského chrámu; kámen, na nějž Jakob olej vylil a jej tak obětoval, jest obrazem našeho oltáře, na němž se obětuje nekrvavá, nejčistší oběť, která přináší nám hojně milosti Ducha svatého. Jest také obrazem „úhelního kamene“ Ježíše Krista.

Jakob jest obrazem Ježíše Krista. I tento jde na rozkaz svého Otce do ciziny (na zemi), aby tam sloužil a vyhledal si tam choť (Církev); ačkoli jest prvorozeným Synem nejbohatšího Otce, putuje také v chudobě, odpočívá na tvrdém kameni; slouží v pokoře za svou choť; stává se praotcem nového a četrtného pokolení.

Bůh jest spravedlivý; ačkoli Jakob se kál ze svého hříchu, trestal jej Bůh přece časným trestem. Utrpení bylo Jakobovi školou, ve které se odnaučil svým chybám (sobectví, lži) a ve které vytrřibil srdce své, sesílil vůli svou v dobrém.

Jakob jest vzorem pevné víry a důvěry v Boha, zbožnosti, zdvořilosti a úslužnosti, pracovitosti, věrnosti a svědomitosti v povinnosti a práci; pravé kajicnosti a snahy po vlastním zdokonalení svém.

Lában hřešil neupřímností k Jakobovi, zadržoval mu povinné mzdy, byl lakomý.

Slib jest původu starobylého.

Poučení. Jakob měl uctivost k místu, na němž se mu Bůh zjevil. I nám zjevuje se moc a dobrota Boží v chrámech našich; ano tam přebývá viditelně Bůh náš v nejsvětější svátosti oltářní a proto máme tam vstupovati s největší uctivostí, máme tam dlíti zbožně a pokorně a potom budou i nám chrámy místy velikých milostí.

Konávej i ty pilně a svědomitě své práce, své povinnosti a varuj se zahálky, jako nebezpečného pramene mnohých nepravostí.

Hněv. Naděje; její vlastnosti. Co jest slib? (2. přikázání Boží). Povinnosti služebníků k pánům a pánů k služebným. Pracovitost — zahálka.

18. Jakobovo navrácení a smíření se s Esauem.

(I. Mojž. 31—35.)

Jakob měl již 11 synů (Ruben, Simeon, Lévi, Juda, Dan, Neftali, Gad, Aser, Issachar, Zabulon, Josef) a dceru (Dina). Lában záviděl mu poženání Božího a choval se k němu pořád nevlídněji. I řekl Hospodin: Navrať se, již ukončeny tvé tresty, již jsi dokončil v služebnosti a pokořování svou školu ctnosti. Já budu s tebou, jako s tvými zbožnými otci. Radostně uposlechl Jakob hlasu Božího. Toužíval tak horoucně po domově, po rodičích; ale bez výslovného svolení Božího neodvážil se vrátiti se na místa svých tužeb. Lában pronásledoval Jakoba, který neohlásiv mu svůj odchod, do otčiny se vracel, ale na Boží rozkaz se rozešel s ním v přátelství.

Dorazil k Jordánu; místo, kde stanul, nazval Mahanaim, (ležení), nedaleko Jordánu, severně jeho přítoku Jaboku (od východu). Čím více se blížil Jakob k domovu, tím více bál se Esaua. Kéž bych našel milost před obličejem tvým, vzkazuje po poslích bratru svému a prosí jej tak tklivě za odpuštění, s lítostí zpomínaje ještě po létech na hřích svůj. Poslové vrátili se: Esau pospíchá proti tobě se čtyřmi sty mužů; domníval se, že

chce násilně jíti jej a zmocniti se ze msty všeho, co mu náleží. Nejinak smýšlel i Jakob i bál se velmi. Pln víry v dobrotu a všemohoucnost Boží hledá pomoci v nebezpečí tam, kde lze nejjistěji jí dosíci: u Boha. Bože, otců mých, který jsi mým otcům tolik milostí prokazoval, v tvou pomoc doufám, neb jsi mi pravil: Navrať se, já budu s tebou. V pokoře vyznává: Nejsm hoden — nemám žádného práva na slitování, milost tvou. Ale jako jsi mne z chudého učinil bohatým (nepřipisuje bohatství své svému přičinění), tak i nyní vytrhni mne z ruky bratra mého, ochraň mne před jeho mstou, nakloň jeho srdce ke smíru.

Bůh vyslyšel důvěrnou, vroucí a pokornou modlitbu Jakobovu. Ukázal se mu v noci anděl. A již to bylo mu důkazem, že ho Bůh vyslyšel. Jakob zápasil s ním v modlitbě, tak vroucně domahal se vyslyšení proseb svých, že nechtěl ani pustiti od sebe posla Božího a držel jej ve svých rukou po celou noc, aby ukázal, že i tak pevně a vytrvale chce držeti se Boha svého a jeho zákona. Nepustím tebe, leč mi požehnání dáš, požehnání Boží jest mi nade všecky statky toho světa; abych jeho dosáhl, podniknu boje, namahání nejtěžší. Proto dává anděl jemu jméno Israel, t. j. bojovník Boží, že zápasil v zápasu velikém pro požehnání Boží. Odměnou za olnivou jeho touhu po požehnání bylo, že požehnal jemu.

Jakob jest takto obrazem Ježíše Krista, který nejtěžší boj bojoval, aby dobyl lidstvu požehnání Božího.

Rozděлил děti, čeled i stáda na tři houfy. V posledním byla Rachel a miláček jeho Josef, aby se mohli zachrániti, kdyby snad Esau učinil útok na první houf. Poklonil se až k zemi sedmkrát s rukama na prsou skříženými; tak ctívali poddaní své pány. Že se nad Esaua povýšiti chtěl, proto se

nyní před ním poníží, ačkoli měl práva prvorozenství. Esau, obměkčen a k smíření přiveden milostí Boží a vida upřímný žel bratrův v jeho očích nad tím, že mu byl někdy ublížil a pamětliv toho, co byl Jakob již vytrpěl za provinění své, běžel mu vstříc a objal ho a plakal. Probudila se v něm láska bratrská; surový lovec a bojovník pláče jako dítě, objímaje bratra a tím nakloňuje si i nás, dobývá si naší úcty a lásky. Jakob předvádí potom bratru svému dítky, kteréž dal mu Bůh, jako pravý otec považuje je za dar Boží, a tím vyznává, že přední povinností rodičů jest, aby své dítky k Bohu vedli. Jakob stále pamětliv toho, že připravil bratra o dědictví otcovské, chce nyní dáti jemu náhradu za škodu tuto a podává mu dvě menší stáda. Aby Esau ukázal Jakobu, že do opravdy se s ním smíruje, přijal ten dar, ačkoli se mnoho zdráhal učiniti tak, jsa sám požehnán statky pozemskými. Oba bratři se odloučili od sebe v lásce. Jakob přišel do Kanaan. Nejprvé bydlel v Sichemu, kdež vykopal hlubokou studnici ve skále, která i po staletích slula „studnicí Jakobovou“ (viz 16. čl. N. Z.), potom bydlil v Bethelu, na to u Efraty (pozdějšího Betlema), kdež zemřela Rachel, porodivši mu 12. syna Benjamina (Benoni = syn mé bolesti) a kdež byla také pochována. Potom teprv přišel k starému otci u Hebronu, který žil ještě asi 12 let, dosáhnuv 180. roku věku svého (zemřel 1937 před Kristem) a byl pochován vedle otce, matky a manželky své v Mambre.

Jakob jest vzorem synovské a bratrské lásky, pečlivého otce, dobrého manžela, mírumilovný a tichý, pokorný a kající, pln důvěry v Boha a zbožnosti nejvroucnější, vytrvalý v modlitbě.

Bůh jest dobrotivý, všemohoucí, věrný ve svých slibech.

P o u č e n í. I ty zapomínej rád na bezpráví, která ti jiní učinili, nehněvej se na protivníky své, nechovej v srdci svém msty a zášti. Sám pak nikdy nedávej jiným příčiny k hněvu a svárům. Pamatuj nejvyššího svého vzoru, který řekl o Sobě: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“, který i za vrahy své se modlil, umíraje. Zvlášť pak zachovej pokoj a svornost s bratřími, sestrami, spolužáky a se všemi, s kterými žiješ v nejužším spojení.

Závist. „Blahoslavení tiší, — pokojní.“ Osmero blahoslavenství. Mírnost, — hlavní ctnosti. Vlastnosti modlitby. Povinnosti rodičů k dětem. Náhrada za škodu jiným učiněnou (7. přikázání Boží).

19. Josef do cizí země prodán.

(1. Mojž. 37.)

Nejlepší ze synů Jakobových byl **J o s e f**. Pro nevinnost a poslušnost jeho miloval jej otec více, než ostatní syny; Josef byl tedy této větší lásky otcovy hoden, jenom v tom chybil Jakob, že jej příliš zřejmě nad ostatní syny vyznamenával. Koupil mu jednou od kupců, kteří se u jeho stanů zastavili (od kupecké karavany), pestrou látku, jak látky takové bývaly vždy na východě oblíbeny a dal Josefovi z ní udělati **s u k n i**, oděv až ke kotníkům splývající. Tím probudil velice **z á v i s ť** ostatních synů. Bratři počali **n e n á v i d ě t i** jeho, že oznámil otci, jak bohaprázdne se chovali, když pásli stáda. Jistě že Josef jich napomínal a jim hrozil žalobou u otce, ale když neuposlechli, pověděl to otci s bolestí a nikoli se škodolibou radostí, jak činívají neupřímní žalobníci. Mezi lidmi jinými neroznášel, jak bratří jeho

chybili. Nechtěl, aby bratří jeho škodu utrpěli, ale jenom aby domluvou i trestem otcovým byli napraveni.

Obyčejné sny neznamenaají ničeho, a proto jest hříchem připisovati jim pověřivě zvláštní význam, chtějí z nich souditi i na budoucí osudy. Někdy však zjevoval Bůh, zvláště zbožným lidem, ve snách vůli svou i odhaloval před nimi skrytou budoucnost. Takovými, od Boha seslanými sny byly také oba sny Josefovy. Bůh zjevil Josefovi a skrze něho i jeho otci a bratřím, že jej vyvýší a oslaví. Bratří vykládali to Josefovi ve zlé, že jim upřímně své sny pověděl, ano podezřívají jej, že se jenom chlubití a nad ně pyšně vynášeti chtěl. Ano sám otec vinil jej z toho v prvním okamžení, až poznal, že Bůh sám skrze sny oznamuje mu povýšení a oslavení milého mu Josefa. Bratří nenáviděli Josefa ještě více, považujíce jej za hrdého, ctižádostivého. Jak to trápilo skromného a tichého Josefa!

Bratří odešli se stády od Hebronu až k Sichemu, dvacet hodin cesty od domova. Odtud pak odešli ještě dále na sever až k místu Dothain (severně Samarie). Jdi, posílá otec Josefa za svými syny. Ačkoli byla tam cesta velmi daleká (alespoň 25 hodin), ačkoli se měl Josef co báti hněvu a msty svých bratří, přece uposlechl ihned otce a šel. Na cestě bloudil, až konečně našel bratry své. Radostně pospíchal k nim, ale jak nevlídně, nepřátelsky byl od nich přivítán. Přezdívali mu posměšně: Snář. Zabíme jej a sprostme se tak toho, který nám odnímá lásku otcovu jenom pro sebe a přichází opět na výzvědy. Závisť a hněv zaslepují člověka. Vrzme jej do jámy staré (do cisterny) polozasypané, které se více neužívá od pastýřů. Mínili cisternu tu potom úplně zasypati, aby nemohlo býti ani tělo jeho nalezeno. Ruben, nejstarší bratr měl soustrast

s nevinným Josefem; zpomněl si také na starého otce, jakou by měl bolest, kdyby se milovaný jeho Josef nevrátil. Neměl tolik statečnosti, aby byl bratří pokáral a jich od hříšného úmyslu jejich odvrátil. I chtěl lstí zachrániti Josefa a tajně jej potom poslati k otci a pravil: Uvrzte jej do jámy této, do cisterny, v které nebylo vody v nynější době letní. Svlékli ho z barevné sukne, hněvivě strhli s něho šat, který byl probudil v nich prudkou závist a spustili jej do jámy, nedbajíce jeho proseb a pláče. A jako by nebyli nic zlého vykonali, jedli, veselíce se při tom, tak že jejich smích zanášel se až do tmavého a hlubokého vězení Josefova. Cizí kupci putující v karavaně silnicí od severu (od Damašku) k Egyptu a vezoucí na velbloudech myrrhu, koření a jiné zboží, zastavili se u pastýřů. Kupci ti kupovali rádi cestou otroky, zvláště mladistvé, které pak v Egyptě draze prodávali. Juda, znaje dobře, jaké zboží kupci ti rádi kupují, dí: Což nám prospěje zabíjeme-li bratra, nebudeme míti z toho žádného zisku, ano dopustíme se i vraždy, poskvrníme ruce krví jeho. Lépe jest, aby byl prodán, nespácháme vraždy a k tomu ještě budeme míti z toho zisk. Prodali ho za dvacet stříbrných, kupcům líbil se spanilý a statečný jinoch (asi 16letý); 20 sekelů bylo něco méně než 30 zl. Marně plakal a prosil Josef, dovolával se toho, že jest jejich bratr, upomínal je na hoře a bolest otcovu. Kupci přivázali jej k sedlu na velblouda a odvedli ho; dlouho ještě zazníval nářek jeho k nelítostným bratřím, až karavana kupecká v dálce zmizela jim s očí.

Bratří těšili se tím, že nebude nyní Josef nad ně povýšen.

Ale lidská síla a zloba nedovede zmařiti božských úmyslů.

Ruben nebyl účastným zlého skutku svých bratří; bylť odešel za svým stádem, které se bylo příliš vzdálilo od ostatních stad. Měl více lásky k Josefovi, než ostatní bratří: **R o z t r h l r o u c h o**, zarmoutil se, když uviděl jámu prázdnou. Tušil hned, že bratří vykonali nějak pomstu na Josefovi; litoval toho, že tomu nezabránil. **K a m j á n y n í j í t i m á m?** Jak se budu moci vrátiti k otci? Bratří byli lhostejni k nářku jeho; vždyť byli lhostejni k většímu ještě nářku Josefovu. Chytře vymyslili si bratří, kterak otce oklamou a přesvědčí jej, že dravá zvěř na cestě roztrhala Josefa. Spatřiv roztrhaný a krví potřísněný šat Josefův, zvolal otec skutečně: **Z v ě ř d i v o k á s e ž r a l a J o s e f a.**

Želel jeho ztráty a sám vinil se, že způsobil jeho smrt, poslav jej samotného pustým krajem na místo vzdálené.

Jeho bolest byla téměř zoufalá. Oblékl se v **r o u c h o s m u t e č n é**, z nejhrušší látky, ze srsti velbloudí utkané, provazem přepásané. Děti jeho s h r o m á ž d i l y s e, a by ukojily jeho bolest, těšily jej, ale nadarmo. **S e s t o u p í m k s y n u s v é m u s p l á č e m d o h r o b u**, nepřestauu hořce oplakávati jeho, až skonám. Jak bylo bratřím, když viděli, jak otec si trhal s hlavy šediny a leže na zemi, tváří k zemi, usedavě plakal a naříkal dnem i nocí?

Jak nebezpečná jest závist! Z ní vzniká hněv a nepřátelství a to pudí člověka ke skutkům nejhorším. Proto třeba odpírati již i slabému hnutí závistnému v srdci.

J o s e f j e s t p ř e d o b r a z e m P á n a J e ž í š e, bylť nenáviděn a pronásledován od bratří (Židů); oni jemu nevěřili a tupili jej, když mluvil o svém povýšení; byl prodán za 30 stříbrných, svlečen s roucha

svého; i nad jeho smrtí plakali jeho přátelé, nevědouce, že vede k jeho oslavení.

P o u č e n í. Nepoddávej se nikdy závisti. Buď příznivým k jiným, raduj se z jejich radosti, přej jim jejich štěstí, jejich statky. Nepodezřívej také nikdy nikoho nespravedlivě, neposuzuj ho opovážlivě, ale domýšlej se o každém raději, že jest lepší, než jak se na oko jeví. Vidíš-li, že bratr tvůj chybuje, napomeň jej přátelsky a bratrsky; a kdyby neposlechl, oznam to šetrně a s láskou jeho rodičům, nebo představeným a popros je, by jej poučili, napravili sami.

Kdy jest povinností naší, tajnou chybu na bližního pověditi? (8. přikáz. B.) Křivé podezření, opovážlivé posuzování, nadávání a přezdívání. Ke hříchu svoliti, hřích tajiti (Ruben), raditi (Juda); — cizí hříchy. Závist, hněv, lakomství; — hlavní hříchy. Služebná lež (bratři).

20. Josef v domě Putifarově.

(1. Mojž. 39, 1—20.)

Putifar, správce královského strážného vojska, velitel životní stráže královské a tedy velmi blízký samému králi, koupil Josefa za otroka. Josef musil jistě na počátku konati nejtěžší práce v domě pána svého; ale byl pilný, tichý, trpělivý a poslušný; ani v cizině, mezi pohany, nezapomněl na Boha, modlíval se k němu vroucně a proto dával Bůh požehnání všemu, co činil, každá práce se mu dařila. Proto zamiloval si jej Putifar a ustanovil ho správcem domu svého, povýšil jej nade všechny služebníky a otroky

své a svěřil mu veškerý svůj majetek. Pro Josefa požehnal Hospodin i domu jeho; pro zbožného, ctnostného služebníka udílel Bůh požehnání i jeho pánu, tak že se jeho statek stále množil. Velikým pokladem v domě jsou dobří služebníci; nejen konají svědomitě a horlivě své práce, ale Bůh k vůli nim, na jejich modlitby vylévá milost, požehnání své i na jejich pány; činí to také proto, aby je takto odměnil, neboť štěstí a zdar pánů jejich jest jim radostí velikou.

Ctnosti Josefově hrozilo veliké nebezpečí, těžké pokušení. Manželka Putifarova přemlouvala ho k hanebné zpronevěře na jeho pánu, k činu, kterým by oklamal důvěru jeho v sebe, kterým by pohaněl a zneuctil svého pána co nejvíce; k horšímu skutku, než kdyby se dopustil krádeže na jeho statku. Nepřivolil, ani na okamžik nebyl na vahách, má-li uposlechnouti zlé ženy. Pán můj všechny věci mně odevzdal, věnoval mi plnou důvěru; kterak bych mohl jej oklamati? A kdyby to zůstalo jeho tajným, kterak bych hřešiti proti Bohu svému vševědoucímu, všudybytnému? Odmítnutí Josefovo nezastrašilo zlé ženy; často ponoukala ho lichotivými slovy, úlisností, hrozbami i pláčem. Ale on zmužile odpíral, prosil Boha za sílu, bděl pilně sám nad sebou, varoval se co nejvíce svůdnice.

Ale jeho odpor lákal ji k tím větší smělosti, k tím větším nástrahám. Vyhledávala jej zúmyslně i když konal dílo své; jednou byl samotěn i tu překvapila jej a uchopila jej za plášť. aby jej násilně přinutila, by vykonal skutek, k němuž jej marně sváděla slovy. Josef učinil to, co každý učiniti má, když svůdce, pokušení na něho nejmocněji doráží: utekl ven, nechav plášť v ruce její.

Takto zahanbena, rozpálila se zlostí a mstou. Lživě vinila Josefa před služebníky, že prý on ji sváděl k činu hříšnému a na důkaz toho ukazovala jim jeho plášť. Utekl prý na pokřik její a ve chvatu spadl s něho plášť jeho. I manželu opakovala touž lež. Putifar znal Josefa již delší dobu, přesvědčil se o jeho ctnosti; ale přece dal jej zavřítí do žaláře, nevyšetřiv ani žaloby proti němu činěné. Křivé podezření a opovážlivé posuzování.

Nevinně obžalovaný a do žaláře uvržený Josef jest předobrazem Ježíše Krista. Křivě obžalován, mlčí.

Josef jest vzorem věrného, poslušného, pracovitého služebníka, který při práci své se na Boha spoléhá, špatných druhů se varuje, v práci zábavu hledá a nemoha odejítí z místa, kde jest ve stálém nebezpečí (v blízké příležitosti) ke hříchu, statečně a vytrvale mu odpírá.

Poučení. Nevydávej se nikdy v nebezpečí ke hříchu, varuj se každé příležitosti ke zlému. A když proti svému nadání octneš se někdy v nebezpečí takovém: vzývej Boha na pomoc a statečně s jeho milostí proti pokušení bojuj. Pamatuj vždy a všude: Bůh jest všude, vidí a zná všecko, kterak mohl bych hřešiti proti Bohu svému. „Bděte a modlete se!“ Konejte také bedlivě práce své, neboť i práce chrání před pokušením.

Povinnosti služebníků. Pokušení a příležitost. Lež, přetvářka, křivá žaloba, podezření a nespravedlivé posuzování, — (8. příkáz. B.) „Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost.“ „Bůh dopouští, ale neopouští.“

21. Josef v žaláři.

(1. Mojž. 39, 21—23, 40.)

Josef trápil se v žaláři, trpěl mnoho v tuhé vazbě, v okovech; a nejvíce jej tísnila společnost lidí pustých a zkažených; bylť mezi zločinci, mezi vyvrhelem lidstva. Ale i v žaláři zůstával zbožným, tichým, trpělivým, jeho příklad působil jistě blahodárně na uvězněné zločince a proto Bůh ho neopustil. Obrátilo oči vladaře nad žalářem na ctnostného mládence; poručil, aby na vězně dohlížel, aby jim určoval jejich práce, dozíral k nim při práci a vladaři při správě žalářní byl pomocným. — Nejvyšší číšník byl správcem sklepa královského a podával králi víno při stole, které tam přinášeli sluhové jemu podřízení a okoušel je, dříve než-li se král napil, na důkaz, že není otráveno. Protože býval často při králi, měl velikou u něho moc. Pekař dodával veškeré moučné pečivo na stůl královský. Svou vlastní vinou (snad podvodem anebo že se zúčastnili nějakého spiknutí proti králi), uvrženi jsou do žaláře. Faraó = panovník, král. Měli sen a ten byl tak živý a tak mocně působil na ně i když bděli, a proto byli přesvědčeni, že snem tím každému oznamuje Bůh jejich osud; byli smutni, nemožouce si vyložit sami, co znamená. Josef měl soustrast se všemi nešťastníky ve zdech žalářních, všiml si jich pilně i poznal tedy hned, že smutnější jsou než jindy. Jest-li že vaše sny byly vám od Boha poslány, mohou býti vyloženy od toho, koho Bůh osvítí, neboť od Boha přichází vykládání jejich. Bylť Josef v tom okamžení poučen od Boha, že opravdu sny obou byly Bohem jim poslány a že bude osvícen tak, aby je vyložit mohl.

Josef vyloživ sen číšníkovi, prosí: Vzpomeň i na mne a a pros krále; nadál se toho, že jistě

číšník vděčně odslouží se jemu za to, že jej tak velice potěšil svým výkladem jeho snu a za všechny služby, které mu před tím v žaláři prokazoval.

S bolestným srdcem vyložil i pekaři jeho sen; ten byl se dopustil těžšího provinění než číšník, a snad nyní ještě byly na něho vyzrazeny nové zločiny, až dosud skryté, pro které zasloužil nejtěžší trest.

Památný den narození oslavoval král i tím, že propouštěl některé vězně a jim milost udílel. Tak byla dána milost číšníku a byl zase uveden v bývalý úřad svůj i v přízeň královskou.

Pekař byl stát a potom bylo mrtvé tělo jeho pověšeno k výstraze na kůl (na pranýř — byl oběšen). Číšník ve štěstí zapomněl na Josefa, byl nevděčným; tak zapomínají mnozí, když jim štěstí přeje, na ty, kteří s nimi jindy v bídě žili, i na dobrodince, kteří jim k jejich štěstí pomáhali.

„Nevděk světem vládne.“

Josef jest před obrazem Páně; jest mezi dvěma lotry, z nichž jednomu předpovídá blaho; jeden dochází toho blaha a druhý upadá v záhubu.

Trpělivost, pokora, zbožnost, důvěra v Boha, pracovitost a poslušnost, útrpnost a milosrdenství.

Poučení. Nikdy nezapomínej na dobrodiní, která tobě lidé prokázali, ale chovej je ve vděčné paměti. A nemoha se dobrodincům svým i jinak odsloužiti, modlívej se za ně vroucně k Bohu. Zvlášť pak buď pamětliv dobrodiní, která z ruky Boží přijímáš. Nikdy neposkvrň se ohavným nevděkem k lidským dobrodincům i k Bohu. — Co slíbíš někomu, také věrně splň.

Důvěra v Boha, jaká má býti (1. přikázání Boží). Skutky tělesného i duchovního milosrdenství.

„Plačte s plačícími, radujte se s radujícími se.“

22 Josefovo povýšení.

(1. Mojž. 41, 1—45.)

Nil jest jedinou řekou egyptskou; veškerá úroda Egypta závisí na Nilu, který každým rokem zaplavuje zemi a tak jí poskytuje vláhu a přinášeje mnoho úrodné prsti, také zemi omrvuje jako tučnou mrvou. Mohutný veletok vzniká ze dvou řek, které se u Chartumu v jedno spojují; z bílého Nilu (západního), který vzniká v krajinách rovníkových z několika jezer (Victoria-Njansa, Albert Njansa) a mnohých přítoků — a z modrého Nilu (východního), který má vrchoviště své v horách abessinských. Když nastanou v Abessinii a jiných krajinách, kterými Nil protéká, deště a sněhy na horách tají, rozvodňuje se Nil a to děje se pravidelně v červenci; v září dostupuje nejvyšší výše, až potom opadá, tak že již v říjnu mohou v Egyptě síti a sázeti plodiny. Za 4 až 5 měsíců na to bývá již obilí zralé. V Egyptě nepršívá téměř nikdy. Jest-li se Nil nerozvodnil anebo nedostoupil-li potřebné výšky (10 m.), bývá v Egyptě neúroda a hlad. Egypt má mnoho stok, jimiž se voda pomocí kol žene i na místa výše položená. Jindy vléval se Nil do moře sedmi rameny, nyní pouze dvěma (tvoří deltové ústí, ^,); délka jeho jest 800 zeměpisných mil; tvoří při svém jižním toku mnoho prahů (kataraktů).

Egyptané ctili Nil jako boha, že na něm se zakládal veškerý zdar jejich země. V Egyptě daří se pšenice, která mívá na jednom stéblu sedm klasů. Hádači v Egyptě vykládali nejvíce sny; i z jiných znamení předpovídali budoucnost a byli u pověřčivých Egyptanů ve velké vážnosti. Mudrci, učenci egyptští, kteří se obírali vědami, zvláště hvězdářstvím a k nimž králové i lid ve všech důležitých věcech se uchýlovali o radu.

Hebrejský mládenec; Heber byl jeden z praotců Abrahamových a dle něho jmenovali se jeho potomci Hebreové. Protože byl Josef již mnoho let v Egyptě (asi 10 let sloužil Putifarovi a přes 3 léta byl v žaláři), bylo mu asi 30 let; muž 30letý nazýval se ještě mládenec. Číšník si zpomněl na Josefa teprv tehdy, když mohl králi skrze něho prokázati službu a tak i sobě prospěti. Jak byl sobeckým!

Bůh může dáti králi žádoucí odpověď, jest-li že sny od Boha jsou. Skromný a pokorný Josef neosobuje si cti za to, že vyložil sny, ale vyznává, že jenom Bůh sám může ohlásiti, co znamenají. Bůh oznamuje králi, sny královny byly opravdu od Boha a Josef byl Bohem osvícen, aby je mohl vyložiti. Sedm let bude neobyčejné úrody a potom bude sedm let sucha a neúrody, jak nikdy nebývalo; proto nebyl by lid býval připraven na neúrodu tolikrát po sobě se opakující a byl by hlad zhubil všecku zemi. Josef dává hned postrašenému králi radu: vyhledej muže moudrého a opatrného, který by v létech neobyčejné úrody, až budou lidé plýtvati obilím a nic si ho nevážiti, skládal obilí do obilnic, stavěl po vši zemi špýchary a tam schovával obilí, které by jinak se zmařilo.

Král nazývá Josefa mužem Duchu Božího plným, poznává, že Josef, jenom Bohem osvícen, mohl jeho sny vyložiti a staví jeho moudrost, Bohem mu danou, nad moudrost největších učenců egyptských. Ustanovují tě nade vši zemí egyptskou, já tebe toliko převyšovati budu, ty jsi správcem, místodržitelem nad zemí; a proto dal mu také svůj pečetní prsten, že mu dává plnou moc vydávati rozkazy, které platiti budou jako jeho rozkazy, (pečetí královskou bylo stvrzeno, co Josef poroučel).

Roucho kmentové (z byssu, z nejjemnější bavlny) nosili kněží (1. kasta egyptská) a král a tak povýšuje král Josefa do nejvyšší třídy v národě. Zlatý řetěz nosil jenom král a tím činí Josefa účastným cti i moci královské. A proto dává jej voziti ve svém druhém voze královském veřejně, nejnádhernější vůz ponechav jenom pro sebe, aby všecken lid jej mohl viděti, a nadto rozkazuje služebníku (heroldovi, vyvolávači), aby před ním koleno klonili, vzdávali mu touž poctu, která se vzdává králi. Zachovatel země jest Josef, že zachoval zemi před neštětím, které by dojistá bylo ji zahubilo, když by se bylo veškeré obyvatelstvo, které smrti hladu ušlo, z ní vystěhovalo.

Josef jest vzor pokory a skromnosti; všecko, co koná, připisuje Bohu. Jest předobrazem Pána Ježíše, který byl povýšen a sedí na pravici nejvyššího Krále a který před smrtí zachránil nejen jeden národ, ale všechny národy a všem dává radu, jak by věčného života došli, všem poskytuje pokrm k životu věčnému. I před ním kleká každé koleno (Fil. 2, 10—11.) a jeho sluhové hlásají všude jeho moc a slávu.

Bůh odměňuje ctnost někdy i na zemi.

Bůh jest nejvyšší moudrý, všecko co činí, dobře činí. Aby byl Josef povýšen, dopustil, že byl prodán za otroka; že byl sváděn ke hříchu a nevinně do žaláře uvržen; že i číšník na něho zapomněl, nebo kdyby se byl hned za něho přimluvil a tak jej ze žaláře vysvobodil, byl by Josef se bezpochyby k otci vrátil. Josefovi prospělo jeho utrpení: posílil se ve víře, v důvěře v Boha, v trpělivosti a pokoře se zdokonalil, v lásce k bližnímu; přemýšlením obohatil svého ducha, nabyt mnohých zkušeností, poznal největší bídu lidskou a tak se stal spůsobilým k důležitému úřadu královského náměstka. Sám trpěl mnoho

a proto dovedl také cítiti s trpícími a jim pomáhati.

P o u č e n í. Co Bůh činí, dobře činí. A proto, když tě potkají strasti a nehody, nereptej proti Bohu, ale věz, že je Bůh na tebe sesílá jenom ku prospěchu tvému. Že jako Josefovi a mnohým jiným, tak i tobě poslouží soužení a utrpení ku blahu a radosti. „Když bývá nouze lidská nejvyšší, bývá pomoc Boží nejbližší.“ Jako svatí Boží, považuj i utrpení za důkaz lásky Boží. Nebo „koho Bůh miluje, toho křížem navštěvuje.“

Trpělivost. Pokora. Moudrost čili opatrnost (základní ctnosti). Šetrnost (7. přikázání Boží velí). Prozřetelnost, moudrost Boží. V neštěstí nezoufej sobě a v štěstí nezhrdni!

23. Cesta bratří Josefových do Egypta.

(I. Mojž. 41, 45; 42.)

Nastalo sedm úrodných let, jaká ještě v požehnaném Egyptě nikdy nebyla. Josef projížděl celý Egypt a dával při všech předních městech stavěti obilnice. Po všech zemích, nejen v Egyptě, ale i v okolních krajinách byla neúroda a hlad. Tu otevřel Josef stodoly, rozkázal dozorcům ustanoveným nad nimi, aby vydávali obilí všem, kdož by za ně prosili. Přicházeli ze všech zemí do Egypta; Josef poručil, aby se obilí vydávalo nejen domácím, ale i cizincům a tak osvědčil pravou lásku k bližnímu.

Pověst o tom, jak v Egyptě lze získati obilí, dostala se i do země kanaanské, která byla také stížena neúrodou. Jakob poslal 10 synů do Egypta

nakoupit obilí; jen pro útěchu svou, aby nebyl docela osamělý, nechal „malého“ Benjamina doma (kterému však bylo již přes 20 let; „malým“ jej nazývali, že byl mnohem mladším, nežli ostatní). Také se bál o slabého a nezkušeného miláčka svého, aby k úrazu nepřišel na daleké cestě, podobně snad, jako někdy Josef.

Bratří byli uvedeni před Josefa, který sídlil v královském městě Memfis. Poklonili se mu hluboko; tak splnil se skutečně jeho sen; ale nepoznali ho, přebýval již více než 20 let (22) v Egyptě a bylo mu nyní asi 38 let; změnil se tedy za ta léta k nepoznání. Stavěl se jako cizí, chtěl prozkoumati je, jací jsou, jest-li snad se polepšili. Přemáhal se, aby jim nepadl v náruč a nedal se jim hned poznati. Na oko viní je, že jsou vyzvědači, najati od nepřátel, aby vyzvěděli, jak by mohli vtrhnouti do země a zmocniti se jí. Aby toto podezření od sebe odvrátili, vypravují, že jsou pokojní pastýři ze země Kanaan, odkud skutečně nehrozilo Egyptanům žádné nebezpečí nepřátelského vpádu a ohlašují, jaká jest rodina jejich. Z dvanácti bratří*) jest jich tu 10; kdyby otec jejich pomýšlel na něco tak nebezpečného, jako jest vyzvědačství, jistě by neobětoval k tomu skoro všechny děti své. Jednoho není více na živě, o Josefovi nedostali za všechna ta léta ni žádná zpráva; jistě že pátrali po něm u kupců a poutníků z Egypta, aby otec nevěděl. Josef tváří se, jako by jim dosud nevěřil a žádá na důkaz toho, že pravdu mluví, aby přivedli nejmladšího bratra (v srdci však přál si jej uviděti z lásky bratrské, viděl jej naposledy jako malé dítě.) Aby jistě se dostavili s ním, pravil: „Jeden z vás zůstane tu pro jistotu, že vykonáte můj rozkaz. Josef poznává, že bratří se polepšili, když

*) Ruben, Simeon, Levi, Juda, Dan, Neftali, Gad, Asser, Isachar, Zabulon, Josef, Benjamin.

soužení, v kterém jsou, prohlašují za spravedlivý trest za to, že se provinili proti Josefovi a litují toho, že byli k němu ukrutnými, nemilosrdnými: když nás prosil, nevyslyšeli jsme ho. — Josef nemluvil s nimi hebrejsky, ale všecko, co jim oznamoval, vyprávěl po egyptsku, a tlumočník (jaké mívali v Egyptě, znalé rozličných jazyků, skrze něž se domlouvali s cizozemci), jim to přetlumočil v jejich jazyku. Té opatrnosti užil Josef, aby ho snad po řeči nepoznali. Rozuměl všemu, jejich upřímné přiznání pohnulo jej, odvrátil se, aby mu do tváře neviděli a plakal. Měl soustrast se zarmoucenými bratry, neměl k nim žádné zášti a nemyslíl na pomstu. Dal svázati Simeona před očima jejich, aby je tak pohnul, by opět co nejdříve přišli, proto že jest Simeon v tuhé vazbě a přivedli Benjamina, po němž tak toužil. Samému Josefovi nebylo možno pro úřední povinnosti jeho odejítí návštěvou do Kanaan. V létech úrodných měl mnoho práce a starostí, aby na příhodných místech se stavěly obilnice a obilí se tam sváželo; a nyní, když neúroda povstala, bylo tím více třeba jeho přítomnosti v Egyptě, aby tam nepořádky nepovstaly. Jak divili se bratří, že jim ten přísný, nedůvěřivý správce země egyptské dal potravu na cestu, aby si jí nemusili kupovati za drahé peníze v Egyptě; a doma, jak se podivili, když našli peníze mezi obilím, nevěděli, že Josef svým služebníkům rozkázal, aby to učinili. Ulekli se, že snad se pohřeší v Egyptě peníze ty a že je budou podezřívati, jako by je tam byli sami dali. Dali je ihned stranou, aby je odevzdali, kam patří, až po druhé přijdou do Egypta. Starý Jakob, uslyšev od synů, jak byli v Egyptě přijati, že jim bylo přikázáno přísně, aby přivedli tam Benjamina a potom že bude teprv propuštěn z vězení Simeon, zabědoval hlasitě: Vy mne připravíte o všechny děti mé.

Josefa není na živě, Simeon ve vězení, i Benjámina odvésti chcete a tak i snad jiní z vás mi budete odňati. Nepustím ho, nebo bych nepřečkal toho, kdyby se mu něco zlého stalo. Jakob snesl tak mnoho těžkých, bolestných ran; ale nyní bál se, že by ho to usmrtilo, kdyby o nejmilejšího syna byl připraven.

Jak bylo bratřím, když viděli otce v zármutku největším a musili sami sobě říci: To jsme my spůsobili starému otci svému!

Josef jest p ř e d o b r a z e m Pána Ježíše: „Jděte k němu!“ odkazuje nebeský král všecky prosebníky, („tento jest Syn můj — jeho poslouchejte“). Ve své církvi zřídil i on zásobárny duchovní potrav, svých milostí, ze kterých všem bez rozdílu zdarma rozdává. („Pojďte ke mně všickni — a já vás občerstvím“).

„Jděte k Josefovi!“ vztahuje se na p ě s t o u n a Páně: i ten zachoval povždy čistotu duše, musil utéci do Egypta před závistí, byl věrným sluhou nejvyššího krále, opatroval bedlivě poklad nejdražší; na jeho přímluvu otvírá Král zásobárny svých milostí; jest ochrancem, patronem jeho království, jeho církve.

Josef koná věrně svůj úřad, jest šetrný (i v hojnosti pamatuje na budoucí potřeby), štědrý a dobrotivý, smířlivý.

U t r p e n í bývají lidem spasitelnými: jsou pokáním za hříchy (u Jakoba, jeho synů) a podporou a posilou ctnostem.

Kdo hříchů svých nezapírá, ale kajicně a pokorně se k nim přiznává (jako bratří), dokazuje, že se skutečně polepšil.

P o u č e n í. Abys mohl jiným mnoho prospívati, pomáhati k úlevě jejich bídy, buď sám pracovitým a šetrným. Nikdy nevydávej peněz na věci zbytečné, neboť tím bys připravoval sebe o zásluhy před Bohem

a o radost nejčistší, kterou budeš míti z toho, jest-li že pomůžeš trpícímu bratru svému v jeho chudobě. — Také i ty zapomínej rád na příkoří, která ti jiní učinili a msti se na nich tím, že jim dobrodiní budeš činiti.

Co se velí v 7. přikázání Božím? Smířlivost. V čem záleží pravé pokání. Když Bůh odpouští kajicníku hřích a věčné tresty, stihá jej ještě tresty časnými. Poctivost. Cizího majetku si nepřivlastňuj, nenechávej.

24. Benjaminova cesta do Egypta.

(I. Mojž. 43.)

Druhý rok byla opět neúroda a tu nezbývalo Jakobovi nic jiného, než poslati opět syny své do Egypta. Neuzříte tváři mé, nepředpustím vás k sobě bez Benjaminu. Pošli jej, a bychom nezemřeli; kdybychom bez něho přišli, domníval by se, že jsme jej přelhali a dal by nás všecky usmrtiti. Já ručím za pachole; nejstatečnější ze všech, Juda, slibuje otci, že bude opatrovati Benjaminu co nejbedlivěji jako svůj vlastní život a kdyby ho nepřivedl bez pohromy zpět, aby otec všecku vinnu na něho uvalil. I ostatní synové slibovali, že budou opatrovati bratra nejmladšího; tu konečně povolil otec, aby vzali Benjaminu, také jistě pro to, by Simeon byl ze žaláře vyproštěn. Aby je onen muž přijal vlídně, poroučí: „Nabeřte z nejlepších užitků naší země dary (balsám, med, kadidlo, šťávu myrhovou, mandle, plody terebinthové). Peníze, které jste našli v obilí, vraťte, a na nové obilí vezměte jednou tolik peněz, to zaplatte dvojnásobně. Propouštěje je, dává jim požehnání na cestu, volá na ně ochranu Boha všemohoucího. Já budu zatím jako osiřelý,

bez dětí; v slovech těch jest prosba otcova, aby co nejdříve se vrátili a tak ukončili jeho úzkosti a osamělost.

Se mnou budou jísti; kdo pozval cizince k svému stolu, dal tím znáti, že jest mu přátelsky nakloněn. Hodem se potvrzovalo přátelství.

Počali se omlouvati; domnívali se, že proto byli hned uvedeni do domu, aby byli trestáni za to, že se pohřešili peníze za obilí. Nebojte se; nebudte pro ty peníze v úzkostech; vědělt správce, jak se dostaly mezi obilí, neboť je tam byl sám na rozkaz Josefův uložil. Aby je ještě více upokojil, v y v e d l k n i m S i m e o n a, který jim vypravoval, jak mírný, ano příjemný byl jeho žalář; a d a l o b r o k o s l ů m, postaral se i o zvířata jejich, jakožto hostů svého pána.

První otázkou Josefovou jest: „Ž i v - l i o t e c v á š? Z d r á v - l i? Toužil po tom, aby obdržel zpráv o otci. T e n t o - l i b r a t r v á š? Poznalť Josef v Benjaminovi tvář, která mu připomínala tvář matčinu, ačkoli ho od jeho dětství nespatrił. B ů h t i p o Ź e h n e j, to nejvyšší, co milující bratr bratru přáti může; jest požehnání Boží. Synu můj, dí v něžné vlídnosti; bratře, nemohl ještě říci. Radostí a spolu také žalostí, že byl tak dlouho od Benjaminu, bratří i otce odloučen, plakal venku, aby neviděli toho bratří jeho.

Umyl tvář, aby nebyly na ní stopy slz. P o s a d i l b r a t r y p o d l e s t á ř í; divili se tomu, nebo nebylo možno dle jich tváří poznati, jak věkem po sobě následují. Dle obyčeje u národů východních poctil Benjaminu nad ostatní, že Benjamin obdržel o d e v š e c h j í d e l p ě t k r á t v í c e; tím zkoušel Josef také bratry, nejsou-li dosud závisti-vými.

Josef hoduje s bratry, kteří jej byli prodali do Egypta; Benjamin, nejmladší z nich jest miláček jeho Předobrazení večere Páně.

Nalezené věci třeba vrátiti.

Josef jest vzorem dětinné lásky k otci; i v štěstí a důstojenství jest pamětliv otce svého. Jeho upřímná láska k bratrům; až k slzám jest pohnut, když shledává se s nimi a když spatřuje zvláště nejmladšího bratra.

P o u č e n í. I ty podporuj mladší a slabší sourorence své i cizí v jejich díle radou i skutkem, jako bratři Josefovi pomahali na dlouhé cestě Benjaminovi. Jejich slabost, nezkušenost nesváděj tě nikdy k tomu, bys jim ubližoval, bys hledal prospěch pro sebe na jejich úkor. Sám jim služ a pomáhej ochotně a chraň je před jinými lidmi, aby jim nemohli škoditi a to zvláště nesváděli jich ke hříchu.

4. přikázání Boží; 7. přikázání Boží; co třeba učiniti s věcmi nalezenými. „Odpouštějte a bude vám odpuštěno.“ „Jest-li že by lačněl nepřítel tvůj, nakrm jej.“ (Přísloví, čl. 60.)

25. Josefův stříbrný koflík.

(1. Mojž. 44.)

Josef poznal, jak jeho bratři se milovali mezi sebou, zvláště jak se starali o Benjaminu, mluvili o otci s uctivostí a láskou, vrátili cizí peníze a byli prosti lakoty; ale ještě chtěl se přesvědčiti, zdali se dokonale polepšili, chtěl míti ještě patrnějšího důkazu pro jejich polepšení. Podrobil jejich upřímnost a lásku k Benjaminovi těžké zkoušce. — Bratři zaradovali se, když opustili město a šťastně

tam pořídívše, spěchali k domovu, k otci, který po nich a zvláště po Benjaminovi toužil.

Ale jak ulekli se, když správce Josefův, dohoniv jich, zvolal: Proč jste se odplatili zlým za dobré? Koflík — jste ukradli. Nejsouce si vědomi nižádné viny a věduce, že by žádný z nich nebyl schopen tak nešlechetného činu, vybízejí sami správce, by koflík sám u nich hledal a sami určují si nejprísrnější tresty, kdyby jej u nich našel: U kterého nalezen bude, ať umře, ať jest odpraven a my ostatní budeme otroci. Tak mohli mluvit jenom ti, kdo byli úplně jisti svou nevinou. Každý rozvázal pytel svůj, aby bylo v něm obilí prohledáno a tak byla co nejdříve dokázána jejich neviná.

Již deset bratří jest zbaveno nespravedlivého nařknutí; a tu již jásají, jak je správce odprosí, že jich podezřival, až jenom pytel nejnevinnějšího z nich bude prohledán. Správce však našel koflík v pytli Benjaminově, tam, kde všickni nejméně se nadáli. Nevýslovné bylo uleknutí jejich, jejich smutek i hoře, i roztrhli roucha svá a navrátili se zase do města s Benjaminem, na kterém lpělo podezření krádeže. Byli přesvědčeni, že Benjamin skutku toho se nedopustil; neuměli si vysvětliti, jak se dostal koflík do jeho pytle; ale tušili, že se tam dostal tak, jako peníze, které byli mezi obilím našli. Bez reptání vrátili se smutně do města.

Juda, pamětliv slibu otci daného, padl před Josefem, projevuje tím bolest svou a svou pokornou, snažnou prosbu za Benjaminá; a ostatní učinili podobně. (Splněný sen). Josef, přemáhaje se, táže se přísně: Proč jste tak učinili? proč jste se odplatili za dobrodiní nevděkem? Co máme říci? není nám možno dokázati nevinu. Bůh jistě dopustil na nás toto zlé, aby nás potrestal za

nepravost naši. Považujít neštěstí své za spravedlivý trest Boží pro hříchy své, a zvlášt pro jednu nepravost, že prodali Josefa. My všickni jsme otroci tvoji; i Benjamin budiž pouze otrokem a nepropadniž životem. Aby byl na živě ponechán, raději chceme s ním otročiti. Kdo ukradl koflík, ať jest otrokem; vy ostatní odejděte. S dychtivostí očekával Josef, jest-li bratří opustí Benjamin; ale všickni zůstali tu, obračejíce k němu prosebně své oči. Juda vyprávěl s tklivou upřímností, s jakou těžkostí na otci vymohl, aby Benjamin s nimi poslal. Umře otec a na nás bude vina. Z každého jeho slova byla patrna nejvřelejší láska k otci a něžná pečlivost o jeho miláčka. Bratří kývali hlavami ke slovům Judovým. Ten Juda, který jim kdysi radil, aby prodali Josefa, nyní prosí snažně: Já budu otrokem tvým místo pacholete; ten, který otce o Josefa připravil, prosí úpěnlivě: Jemu dovol, ať se navrátí s bratry. U všech jeví se upřímná láska bratrská, ale nejmněji u Judy.

Poučení. Přijímej i ty každé soužení jako spravedlivý trest Boží za hříchy své a snášej je v pokoře, bez reptání v duchu kajícím.

Podězření, opovážlivé posuzování. Jak máme hájiti se proti nespravedlivému nařknutí? Kterak máme pečovati o svou čest i čest bližního? (8. přikázání Boží.) 7. přikáz. Boží: Nepokradeš.

26. Josef oznámil se bratřím.

(1. Mojž. 45, 1—24.)

Nemohl se déle zdržeti, nemohl již opanovati svého pohnutí. Cizí vyšli, t. j. egyptští jeho sluhové. Nechtěl míti cizí za svědky, když plakal

a slzami ulehčil svému srdci, v němž radost i bolest sídlily pospolu. Já jsem Josef, bratr váš se k vám hlásí v lásce bratrské. Ještě-li živ otec můj? Slyšel již, že otec živ a zdrav, ale chce o něm slyšeti opět a potěšiti své srdce dětinné, že ještě žije, že jej ještě spatří, s ním se shledá. Nemohli bratří ani slova odpověditi, — přestrašeni. Tento Josef tak mocný, pomstí se na nás za to, co jsme na něm spáchali. Leknutím oněměli; zlé svědomí je děsilo.

On však mluvil laskavě. Přistupte blíže. Nelekejte se! Z jeho očí i z jeho slov byla patrna jeho láska, že nehněvá se, že na pomstu nemyslí. Ano omlouvá i jejich hříšný čin tím, že Bůh sám to dopustil, aby skrze něho byli zachráněni, aby byl knížetem po vší zemi egyptské učiněn, aby skrze něho byly vykonány úmysly božské pro blaho Egyptanů i rodiny Jakobovy. „Co Bůh činí, dobře činí.“ „Koho Bůh miluje, křížem jej navštívuje.“ „Dopouští, neopouští.“ Pospěšte k otci — Budeš bydleti v nejkrásnější krajině.

Dobrý syn myslí stále jenom na otce, touží po něm a připravuje mu pro stáří jeho příjemný a bezstarostný život. Nejkrásnější krajinu, na blízku sebe, vybírá jemu za obydlí.

Zvěstujte otci všecku slávu mou; nedí tak z marnivosti, ale proto, aby se otec zaradoval, když uslyší, jak povýšen jest jeho syn a zpomněl si, že splnilo se skutečně, co byl Bůh sny o něm předpověděl. Pospěštež, doléhá jako nedočkavě na bratry, ať již uvidím a obejmu po létech drahého otce. Vždyť jest otec již v tak pokročilém věku a proto třeba pospíchat, abych ještě co nejvíce ho užiti mohl.

Benjamin zakusil nejvíce úzkosti a proto objímal Benjamina a plakal, objímal všech a

plakal nad každým. Byly to slzy radosti, že shledal se s nimi a zvláště nad tím, že přesvědčil se o jejich vzájemné lásce k sobě, o lásce k otci, která byla odhodlána i k nejtěžším obětem. Znenáhla jenom opustila bratry bázlivosť a ostýchavost před Josefem.

Josef byl tak milým králi, že zradoval se král i dům jeho nad radostí a štěstím Josefovým. Nejvyšší odměna pro Josefa byla, že sám král přikázal, aby bratří přivedli otce i všecko do Egypta; věděť, tím že splní nejvroucnější přání Josefovó. Král ctí takto věrného a horlivého služebníka svého. Josef obdaroval bratry a nade všechny Benjamina; i otci poslal dary opravdu královské, aby uvěřil svým synům, že jest Josef mocným v Egyptě a nevzpíral se, vydati se tam s nimi na cestu a bydliť tam.

Pro pohodlí otcovo poslal i vůz, v němž by starý otec dalekou cestu bez obtíží vykonal; a na vozích i na soumarech (oslech) vezly se hojné dary.

O jak děkoval vroucně Bohu, že zkouška, kterou s bratry učinil, tak šťastně se vydařila.

Josef jest předobrazem Pána Ježíše; odpouští těm, kdo mu ublížili; omlouvá jejich vinu, jako Pán: „Odpusť jim, nebo nevědí, co činí.“

Projevuje víru a důvěru v božskou Prozřetelnost, která i zlé a neštěstí k dobru a blahu vede. Bůh pokořuje lidi, aby je povýšil; navštěvuje je neštěstím, aby je tím větším blahem odměnil.

Juda zvláště jest vzorem nezištné, obětivé, hrdinné lásky k bratru i k otci.

Poučení. Nikdy neztrácej víry v božskou Prozřetelnost, která všechno dobře řídí a spravuje; která skrze hoře vede nás k radosti, skrze neštěstí k blahu, skrze boje k pokoji.

Prozřetelnost božská. Bůh jest nejvyšš moudrý.
Zlé svědomí kalí všelikou radost.

27. Jakobova cesta do Egypta. (1927 př. Kr.)

(1. Mojž. 45, 25—; 46, 47.)

S úzkostí velikou čekal otec Jakob, vrátí-li se jeho synové, neboť prodlévali příliš dlouho s návratem. Konečně spatřil, pohlížeje od svého stanu do dálky, jak se vracejí; ale podivil se, vida za nimi mnoho vozů a oslů s rozličným nákladem. Domníval se asi, že se to k synům přidala karavana kupecká. Synové spěchají rychle k otci a místo pozdravu zvěstují mu: **J o s e f ž i v j e s t a p a n u j e.** — Zpráva ta byla příliš neočekávanou a pravdě nepodobnou, proto nechtěl jim uvěřiti. Všecken udiven poslouchá s dechem utajeným, když mu všechno do podrobná vypravovali. Osudy Josefovy v uplynulých 22 létech i své osudy v Egyptě a na důkaz, že jest to všechno pravda, ukazovali mu královské vozy i skvostné dary. Tu teprv jim uvěřil a bylo mu jako by z těžkého snu procítl, jako by všecken zármutek a všecka bolest, kterou vytrpěl, byla jenom nemilým, děsivým snem, který minul a z něhož se probudil k blahé, slastiplné skutečnosti. Stářím a mnohými ranami byl velmi stísněn; ale nyní duch jeho okřál, nyní radoval se opět ze života a pohlížel do budoucnosti se zrakem vyjasněným. **D o s t i ť m i j e s t, k d y ž J o s e f ž i v, — a u z ř í m h o, n e ž u m r u.** Nechť jsem cokoli vytrpěl, jsem tomu rád, jenom když za to nyní se setkám se svým Josefem; jenom když jest živ, o bohatství a slávu jeho nedbám. Radost veliká i touha po Josefovi dala mu tolik síly, že vydal se ihned na cestu; necítil tíže a mdloby svého stáří.

N a p o m e z í z e m ě k a n a n e j s k é (v Ber-sabé), kde již začínala arabská poušť, obětoval Bohu, tázal se Boha, dovoluje-li, aby opustil zemi zaslíbenou a odevzdal sebe i rodinu svou pod jeho ochranu. Ve snách schvaluje Bůh cestu Jakobovu: N e b o j s e, nejednáš proti vůli mé, opouštěje zemi svých otců; ale chci tomu sám: S e s t u p d o E g y p t a. (Egypt jest nížina, Kanaan země z velké části hornatá, výše tedy položena.) Bůh pak slibuje: V l i d v e l i k ý, v četný národ, u č i n í m p o t o m k y t v é a o d t u d v y v e d u j e p o t o m d o z e m ě z a s l í b e n é. Josef zatlačí ti oči, bude při smrti tvé. Obdržev dovolení od Boha šel dále. Zbožný a poslušný Jakob podniká všecko s Bohem; před každým důležitým dílem radí se s Ním.

Juda snaží se nyní horlivostí svou ve službě Josefově i svého otce napravití svůj hřích; pospíšil napřed k Josefovi. Dobrý syn opustil všecko a jel vstříc otci, — vyskočil z vozu, — padl na šíji jeho a plakal radostí; v blahu nevýslovném nebyl schopen ani jediného slova. Slzy jeho tlumočily výmluvněji jeho radost, i jeho úctu a lásku k otci, než nejnadšenější slova. První, co pověděl Jakob, když opanoval poněkud své mocné pohnutí a promluvití mohl, bylo: J i ž r á d u m r u.

Jakob jest takto podoben Simeonovi, který podobně promluvil, když uvítal Spasitele světa (čl. 7. Nový Z.)

P o s t a v i l j e p ř e d k r á l e; Josef nestyděl se za otce i bratry své, ačkoli byli pastýři a pastýři byli v Egyptě počítáni k nejnižší třídě (kastě) v národě a byli v opovržení u ostatních. (Kasta kněží, bojovníků, rolníků, řemeslníků, pastýřů.) Vznešený Josef, první po králi, vzdával před králem i dvořany otci-pastýři synovskou svou úctu.

Král dal nový důkaz své lásky k Josefovi, že přijal jeho otce i bratry vlídně. Let putování mého jest 130; život lidský jest jako poutí v cizině, neboť pravý domov náš jest na věčnosti; nemnohých, neboť předkové jeho dosáhli mnohem vyššího věku; a zlých, vytrpěl jsem mnoho zlého. Dobrořečil králi, prosil Boha, aby mu požeňnal za všechno, co dobrého prokázal jeho synu.

Bydleli v Gessenu (Gosen), v severo-východním Egyptě; v krajině té byly zvlášť tučné pastviny a proto se hodila pro pastýře a jejich stáda.

Rodina Jakobova i s Josefem a jeho manželkou i dvěma syny čítala 70 členů.

Bůh vyvedl tu rodinu ze země kananejské do Egypta: v zemi kananejské byly by se rozptýlili mezi tamější pastýřské kmeny, byly by pozbyli tam víry v jednoho Boha (jako Edomité, potomci Esauovy) a nebyli by se stali jediným a mocným národem. V Gessenu byli odloučeni od Egyptanů a ostatních národů, tu zachovali si řeč, spůsoby, mravy, náboženství své.

Egyptané měli je v ošklivosti a v nenávisti jako pastýře i cizí vetřelce a to právě jim bylo ochranou, že se nemohli s nimi sloučiti v jedno. Ale od Egyptanů naučili se orbě, řemeslům a mnohým uměním, což jim později prospělo, když se vrátili jako velký národ do země zaslíbené.

V Egyptě panovala tehdáž královská rodina (dynastie) Hyksů (2178—1667 př. Kr.), kteří sami nebyli Egyptany, ale byli z pastýřských (nomadských) kmenů v Arabii a tedy spříbuznění s rodinou Jakobovou. A proto také přijal král tak ochotně Jakoba a syny jeho do své země.

Josef jest předobrazem Pána Ježíše; nejen odpouští těm, kdo mu ukřivdili, ale obohacuje je také mnohými dary. Bratří Josefovi jsou obrazem

Židů, kteří také po mnohých bludných cestách navrátí se kajicně k Ježíši a od něho budou milostivě přijati.

„Cti otce svého i matku svou.“ Veliká láska rodičů k dětem. Úcta ku stáří (král k Jakobovi).

P o u č e n í. Před každým dílem svým modli se vroucně k Bohu, prosívej Jej, aby tě osvítil, bys poznal, jsi-li na dobré cestě, konáš-li jeho vůli; aby tě posílil, bys v počatém díle trpělivě vytrval a jím Boha oslavil, prospěl sobě i jiným.

Cti rodiče své, zvláště v jejich stáří jim projevuj něžnou uctivost a lásku a nehanbi se za ně, ani kdyby byli chudobní a sprostní a ty bys byl došel jakéhokoli důstojenství. Buď i tobě starý věk cti-hodným.

4. přikázání Boží. Trpělivost v soužení. Důvěra v Boha.

28. Jakobova a Josefova poslední slova.

(I. Mojž. 47, 27; 50, 1—25.)

Jakob dosáhl 147 let věku svého. Umíraje, žehná synům svým i dětem jejich, a zvláště oběma synům Josefovým, Efraimovi a Manassesovi. Osvícen Bohem předpovídá opět to, co mu byl Bůh zjevil na jeho cestě do Egypta. Bůh bude s vámi i s potomky vašimi a na to pamatujte zvláště, až na-
dejde vám doba velikého utrpení; a přivede vás do země otců vašich. — Judo, ruka tvá bude na šíjích nepřátel tvých, tvoji potomci budou stateční rekové a budou zaháněti nepřítel, (pokolení Judovo bylo z 12 pokolení nejčetnější a nejmocnější) a tobě klaněti se budou synové otce tvého, z tvého rodu budou králové, kteří bu-

dou vládnouti nad ostatními potomky mými. Nebude odjata berla od Judy, královská moc zůstane při tvém rodě, dokavadž nepřijde, kterýž má poslán býti, dokud nenarodí se Spasitel světa, očekávaný nejen od jednoho (vyvoleného) národa, ale on bude očekáván národů všech; tehdaž budou již ve všech národech toužiti po tomto božském Učiteli pravdy a ctnosti, Dárci pokoje a milosti. (Před příchodem Páně ozývají se skutečně všude již toužebné hlasy po nějakém božském poslanci, který by lidstvo kleslé a zbloudilé vyvedl ze hříchů a bludů). Toto messianské proroctví splnilo se, když měl berlu Judovu cizí král, Herodes; tu narodil se zaslíbený Vykupitel. Pochovejte mne v zemi kananejské, tím přáním potvrzuje opět, že do země té se vrátí jednou potomci jeho a projevuje uctivost k svým předkům a lásku k své manželce Rachel. — Jakob umřel 1910 př. Kr.

Josef jeví se při smrti otcově jako dobrý syn, pláče a líbá ho. Lékaři pomazali tělo otcova, jak to bylo u Egyptanů v obyčeji, balsamovali je a ovinuli je těsně plátny, aby tak bylo zachráněno před hnilobou. (Domnívali se Egyptané, že po čase vrátí se opět duše do těla a proto snažili se, aby našla je neporušené*). Smutek sedmdesáté dny byl jako nade smrtí samého krále. Pochovali ho v Hebronu, v hrobní jeskyni, kde odpočívali Abraham, Isak, Rebeka.

Josef žil ještě šťastně 54 leta a dosáhl 110 roků. (Zemřel 1856 př. Kr.) Po smrti mé Bůh navštíví vás strastmi a soužením a potom uvede vás do země zaslíbené. Josef stravil jenom několik let svého mládí v té zemi a proto přeje si, aby ale-

*) Mumie, mrtvoly egyptské, nalézají se až dosud zachovalé ve hrobích.

spoň po smrti odpočíval v zemi, v které splní se blahá zaslíbení Boží: T a m v e z m ě t e k o s t i m é. Tělo jeho bylo balsamováno a vloženo do rakve a v Egyptě zůstalo 359 let; až potom vzali je potomci Jakobovi, když na vždy zemi egyptskou opouštěli.

Josef vzor lásky a úcty dětinné; byl za to již na světě odměněn dlouhým věkem a že se mu dobře vedlo.

L á s k a k r o d n é z e m i, k u p ř e d k ů m (Jakob, Josef).

S m r t s p r a v e d l i v ý c h j e b l a ž e n á.

Jako národ vyvolený starého zákona pocházel od dvanácti synů Jakobových, tak ctí i vyvolený národ Boží nového zákona (křesťanstvo) d v a n á c t e a p o š t o l ů za duchovní praotce své.

Poučení. Abys dobře živ byl, zpomínej si často na smrt, soud a na to, co potom nastane (nebe, peklo) a jistě že myšlenky takové budou ti mocnou ochranou proti hříchu a podporou ve ctnosti. Modlívej se vroucně k Matce Boží: „Pros za nás, nyní i v hodinu smrti naší.“ Prosívej Boha: „Před náhlou a nenadálou smrtí vysvobod' nás, Pane.“

4. přikázání Boží. 11. článek víry: O smrti, soudu. „Mrtvé uctivě pochovávati.“ „Za živé i za mrtvé se modliti.“ Skutky tělesného i duchovního milosrdenství.

29. Jobova trpělivost.

(Job 1—42.)

Z a č a s ů p a t r i a r c h ů, t. j. v době, která byla blízka době patriarchů, po smrti Jakobově a Josefově, když Israelité byli ještě v Egyptě, žil mezi Egyptem a zemí kananejskou, v A r a b i i, J o b, který

zachoval víru v jediného Boha a jemu se klaněl, ačkoli lid, mezi nímž žil, již byl upadl v modloslužbu. Bůh odměňoval jej za jeho zbožnost a věrnost již na zemi; byl šťastným otcem, měl sedm synů a tři dcery, (mnoho dítek bylo v starověku považováno za zvláštní důkaz milosti, požehnání Božího). Měl také veliká stáda a mnoho čeledi a požíval pro své ctnosti i své bohatství veliké vážnosti mezi arabskými kmeny a jejich knížaty (pohlaváry). Jeho bohabojnost a dobročinnost k chudým byla obecně známa. U lidí byl ve vážnosti, mnozí byli mu zavázáni k vděčnosti, a proto neměl mezi lidmi nepřátel. Ale tím větším nepřítelem byl mu satan (= odpůrce, pokušitel, t. j. ďábel). Satanovi dařilo se dílo jeho mezi lidmi, neboť modloslužba a nepravost šířila se pořád více mezi lidem; jenom Job vzdoroval stále jeho svůdné moci. A proto chválí sám Bůh Joba ďáblu, který marně napínal síly své, aby jej svedl: **Není rovného jemu na zemi v pevné, vytrvalé víře, zbožnosti a ve všelikých ctnostech. Ale satan vyřkl těžké podezření proti Jobovi, že ctnostným jest jenom ze sobectví: dílům rukou jeho požehnal jsi a vladařství jeho vzrostlo; dal jsi mu bohatství a moc a proto se Tebe drží. Dotkni se všeho, což svého má a bude tobě zlořečiti, odejmi mu požehnání své, jeho statky, a z věrného sluby stane se protivník tvůj, který se ti bude rouhati. Vševedoucí Bůh věděl, co učiní Job, ale aby jej zbavil podezření ďáblova, aby ukázal jeho ctnost ve světle nejjasnějším a poskytl mu příležitost, by mohl osvědčiti svou víru v Boha, svou oddanost a lásku k němu a tak získati si nové zásluhy, dovolil satanovi, aby směl odníti mu všechny věci, kteréž má, ale jenom jeho osobě nikterak neuškodil: toliko na něj nevztahuj ruky.**

Synové Jobovi byli již dospělí a každý z nich

žil již pro sebe v domě svém. Všichni milovali se velice a proto navštěvovali se a to zvláště, když některý z nich slavil den svého narození. Prvorozený syn slavil právě den narození a jeho bratři i sestry sešli se v domě jeho ke skrovné hostině. Job byl s manželkou svou samotěn doma. Tu přicházejí k němu čtyři poslové rychle po sobě z různých stran a oznamují mu hrozná neštěstí: 1. Sabejští (Saba v severní Arabii, loupeživý, potulný kmen) odehnali voly a oslice a zjímali i pobili služebníky; 2. oheň s nebe pobil ovce a služebníky, strhla se za blesků vichřice, která z poušti zanesla na pastviny oblaky písku a zničila veliká stáda, (vítr samum hubí až dosud i veliké karavany); 3. Chaldejští, divocí potomci Chasedovi (syna Nachorova) v severovýchodní Arabii, (kteří později se rozšířili až k Babylonu) odvedli jeho stáda velbloudí. (Velbloud byl a jest Arabům zvířetem nejužitečnějším); 4. přinesl zprávu nejtruchlivější; vítr prudký ode strany pouště (samum, který zničil jeho bravy), udeřil na čtyry úhly domu, dům ocítl se ve víru jeho; dům padna, zasul děti tvé i zemřely i jejich služebníci byli usmrceni. — Tak využítkoval satan dovolení Božího co nejvíce: připravil Joba o statek i rodinu jeho. Bolestí přemožen, roztrhl Job roucho své; ale brzy opanoval bolest svou a pokorně a ve vůli Boží dětinně oddán, řekl: Hospodin dal, Hospodin vzal. Všecko jsem měl od Boha; nyní jsem toho pozbyl jenom z jeho dopuštění. Jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo. On to dopustil a co On činí, dobře činí. Budiž jméno Hospodinovo požehnáno! Ještě Boha za to velebil.

Satan byl zahanben oddaností Jobovou; ale ve své přetvářce zakrýval porážku svou před Bohem. Všecko dá člověk za život, všecko přetrpí

člověk, jenom když svůj život zachová. Dotkni se kostí jeho i těla jeho, pošli na něho nemoc bolestnou. Tu dovolil Bůh k většímu ještě oslavení Jobovu, aby satan ranil jej nemocí, avšak při životě ho zachoval, neusmrtil ho. Nežit, málonocnoství egyptské (elephantiasis); tělo bylo pokryto krvavými vředy, oči zalily, tak že byl téměř slepý, dech stísněn, neskonalá úzkost se ho zmocňovala. Vzdálen od lidí, zbuzuje hrůzu, strach a odpor i těch, kdož mu byli nejbližší, seděl na hnoji; vyvolil si sám smetiště za lože své, aby ukázal svou pokoru a kajicnost. Aby ulevil palčivým bolestem, ostruhoval střepinou hnís, odstraňoval podebraninu s těla. Manželka jeho, náhlými ranami v zoufalství uvedena, slyšíc, jak Job i v bolestech ještě Boha chválí, pravila s uštěpačným posměchem: Trváš ve sprostnosti své? Nepoznáváš, že tě Bůh opustil? Co ti prospěla všecka bohabojnost tvá? Dobrořeč Bohu, ještě chval Boha za to zlé, které na tě uvalil a umři; i za smrt mu ještě děkuj! Jak to bolelo Joba, když manželka jeho, přemožená bolestí, tak rouhavě mluvila. Kárá ji, ale také omlouvá ji, že bolestí a neštěstím byl rozum její zatemněn, tak že ani neví, co povídá: Jako bláznivá mluvíš. Dobré věci brali jsme, zlých proč bychom nepřijímali? vždyť i ty posílá na nás jistě jenom pro náš prospěch. Jací bychom to byli ctitelé Boží, když bychom se mu chtěli klaněti jenom tehdáž, jest-li nám za to dává statky pozemské a opouštěli Ho, jest-li by na nás dopustil něco zlého. Stále velebil Boha a nepromluvil slova hříšného, rouhavého.

Přátelé jeho (Elifaz, Baldad, Sofar) navštívili jej, avšak nepoznali ho, tak byl zohaven zhoubnou nemocí. Zkřikli leknutím a hrůzou,

nedovedli opanovati svého zděšení a plakali, roztrhli roucha svá, truchlili nad jeho smrtí, kterou jistě očekávali, sypali prach na hlavu na znamení, že činí sami pokání pro jeho hříchy. Dlouho mlčeli, neměli slov, kterými by mu ulehčili. Job vida jejich oči s hrůzou na sebe upřené, cítil tím více bolesti své a počal naříkati; pláč, nářek ulevuje v bolesti člověku. Ale přátelé jeho, místo aby jej těšili, vyčítali mu, že jeho utrpení jsou jistě trestem za hříchy jeho, nebo domnívali se, že Bůh jenom na hříšníky nehody posílá. Stavěl jsi se před světem ctnostným, ale tajně jsi byl hříchům oddán. Ještě více nežli všechny bolesti, zranila Joba tato nespravedlivá žaloba jejich, že byl pokrytce. Na nebi jest svědek můj, že nejsem takovým, za jakého mne viníte. I kdyby na mne ještě horší utrpení dopustil, mne také zabil, nepromluvil bych slova rouhavého a v něho doufat budu, že jest dobrotivým mi Otcem, že všechno to jenom jest ku blahu mému. Víím, že Vykupitel můj živ jest, že ten, který mne vykoupí od hříchů (neboť ačkoli jsem upřímně Bohu sloužil, nejsem přece prost vsí viny, hříchu dědičného), žije, jest věčný, Bůh; a že v poslední den ze země vstanu, že takto bude přemožena smrt, a v těle svém uzřím Boha svého; i tělo mé bude účastno slávy nebeské.

Pevná, nepřekonatelná Jobova důvěra byla ještě na světě hojně odměněna: nabyl zdraví, dvojnásobného bohatství a zdárných dítek a dočkal se šťastného stáří, ode všech ctěn a milován. Žil ještě 140 let.

Trpělivý Job i v bolestech Hospodinu děkující jest předobraz nejvyššího, nejoddanějšího Trpitele. („Ne má, ale tvá vůle se staň“). I jemu posmívali se

v bolestech jeho ti, kterým dobře činíval; i nejdůvěrnější přátelé jeho jej opustili v jeho utrpení.

Manželka jeho hřešila nedůvěrou, rouháním a sváděla jej k týmž hříchům. (Cizí hříchy).

Přátelé jeho podezřívali jej křivě a posuzovali jej opovážlivě. **N e h o d y a n e š t ě s t í** nebývají vždy trestem Božím (a proto je u bližních svých nikdy nevydávej za důkaz Božího hněvu.) Bůh je posílá i na ctnostné: 1. aby je očistil jimi ode všedních hříchů a menších nedostatků, 2. potvrdil je ve ctnosti, ve víře, pokoře, důvěře, trpělivosti, 3. poskytl jim příležitost, by si mohli získati hojnější zásluhy (je zkoušel), 4. ostatním dal na nich příklad. Máme Bohu děkovati i za bolesti a trápení, neboť i ta nám prospívají.

Ď á b e l usiluje š k o d i t i lidem na těle a na duši; ale dovede to potud, pokud jenom to dopustí Bůh. Proto netřeba se báti jeho moci těm, kdo se utíkají pod ochranu Boží. My křesťané katoličtí máme proti jeho útokům zvlášť mnoho zbraní (modlitba, bdělost, církevní žehnání a svěcení.)

P o u č e n í. Buď i ty trpělivým v každém hoři a neštěstí. Snášej pokorně, v duchu kajicnosti, s pevnou důvěrou v dobrotu a všemohoucnost Boží všechny rány a bolesti, které tě zachvátí. Děkuj Bohu nejen za to, co tě blaží a těší, ale i za to, co tě zraňuje a tísní. Nebo čím více na zemi budeš truchliti, tím více budeš se radovati v nebi. Když ty, Pane Jesu Kriste, nejsvětější a nejnevinnější tolik jsi trpěl: chci i já s tebou a pro tebe trpěti všecko, i to nejhorší!

Závist ďáblova (Hlavní hříchy a hříchy do nebe volající). Křivé podezření a opovážlivé posuzování (8. přikáz. B.). Rouhání. Přísaha. (2. přikázání B.). Pokrytectví a přetvářka (8. přikáz. B.). Trpělivost

(základní ctnosti). Mírnost. Štědrota (hlavní ctnosti).
„Blahoslavení lkající.“ Těla vzkříšení (11. čl. víry).
Dobré skutky.

II. Podivné vychování a vedení lidu israelského od Mojžíše až po Davida krále (1500—1055 př. Kr.).

30. Mojžíšovo narození.

(2. Mojž 1.; 2, 1—10.)

N o v ý k r á l z jiné rodiny; rodina Hyksů Israe-
litům nakloněných byla zapuzena. Potomci Jakobovi
byli se rozmnožili v Gessenu ve velký národ,
který se po Jakobovi čili Israeli nazýval národem
i s r a e l s k ý m; (byl i národ ten „bojovníkem Bo-
žím“ mezi pohany). Aby se lid israelský tak nemno-
žil, trápili jej těžkými pracemi v cihel-
n á c h (cihly dělaly se z Nilského bahna, do něhož
se přidávala sláma; namahavě musili prošlapovati
bahno. Cihly pak sušily se na slunci = egyptské
cihly); i n a p o l í c h, tam kopali průplavy, stavěly
hráze. Ustanovil nad nimi úředníky r o b o t-
n i č í, dozorce, kteří ranami nemilosrdně honili
Israelské do práce a nedopřávali jim ani potřebného
odpočinku. (Na obrazích v hrobech nalezených jsou
vyobrazení israelští dělníci a při nich dozorcí egypt-
ští s holemi a důtkami.) Také pracovali Israelité při
stavbách (měst, královských hradů, chrámů, pyramid,
které se podobají horám až přes 140 m. vyso-
kým; lámali k nim kámen, vozili a nosili balvany).
Bůh dal utiskovanému lidu zvláštní sílu a chránil
jej před zahynutím: tím více se rozmnožo-
vali; stal se opak toho, co dalo se pravidelně,
když některý lid robotami a mukami byl trápen.

Nedosáhnuv král svého úmyslu takto, dal ještě ukrutnější a nelidštější rozkaz, aby po létech národ israelský vyhynul: **K a ž d é p a c h o l e u v r z t e d o ř e k y**, aby utonulo anebo od krokodilů bylo pohlaceno. Tak chtěl také král obětovati oběti Nilu, kterýž ctili Egypťané jako boha.

Manželé Amram a Jochabed z pokolení Levi měli **p a c h o l í k a** (1577 př. Kr.).

Matka **u k r ý v a l a** jej **p o t ř i m ě s í c e**, ale déle nemohla ho tajiti, byla v neustálém strachu, aby biřicové egyptští, kteří po pacholicích pátrali, jeho nevypátrali a nezahubili. Bůh sám ji vnuknul myšlenku, jak by dítě své zachránila. **O š i t k u z e s í t í** (koš) omazala klím a smolou, aby nemohla do ní voda vnikati, vložila do ní nemluvnátko, přikryla je víkem a vložila je do rákosí při břehu Nilském, aby jí nemohl proud odnésti. **S e s t r a d í t ě t e** Maria (Mirjam) stála z daleka. Sám Bůh uvedl v tu dobu **d c e r u F a r a o n o v u** k Nilu, kteráž ihned poznala, že plačící pacholíček byl sem jistě odložen nějakou matkou hebrejskou, která důvěřuje v její útrpnost. Maria viděla, že dcera králova míní smilovati se nad dítětem a nabízí se jí, že jí přivede pro ně za chůvu ženu hebrejskou a přivádí vlastní jeho matku. **O d c h o v e j m i j e**, prohlašuje, že pacholátko přijímá za své dítě. **M a t k a c h o v a l a j e**; nikdo neodvážil se ublížiti dítěti, které dcera králova za své přijala. Matka zjevila mu jeho původ, naučila jej znáti Boha. Když povyrosl, vzala si dcera Farao-nova pacholíka za syna, i veřejně jej za syna přijatého prohlásila, tak že nabyl práv i cti, jako skutečný syn královský a nazvala jej **M o j ž í š**.

U ž i t e k u t r p e n í. Láska rodičů k dětem. Důvěra Jochabedina v Boha. Milosrdenství dcery královské.

Mojžíš jest předobrazem Pána Ježíše:

v dětství byl zázračně před smrtí zachráněn, když mnoho pacholátek nevinných bylo povražděno. Jeho „matkou“ byla dcera královská. Jeho vysvobození před smrtí v Nilu jest předobrazem svatého křtu.

P o u č e n í. I tebe zachránila dcera královská od smrti. Církev vyzvedla tě z vody křestní; dala tě vychovati ve víře své, dala ti jméno a stará se o tvé blaho jako dobrá matka. Buď jí tedy věrným, poslušným dítětem.

Prozřetelnost Boží. Důvěra v Boha. Péče rodičů o děti. Starší sourozenci pečujte o mladší. Dobré vychování v dětství je nejlepším dědictvím. „Blahoslavení milosrdní.“

31. M o j ž í š ů v ú t ě k.

(1. Mojž. 2, 11—22.)

Mojžíš vyučen jest ve vší moudrosti egyptské. Egyptané byli tehdáž nejosvícenějšími mezi národy, od nich učili se jiní národové. A tak dospěl Mojžíš k nejvyššímu vzdělání, jakéhož tehdáž bylo možno dosíci lidem. Mocný v slovích, jeho slova svědčila o neobyčejné moudrosti; mnozí hledali u něho poučení a rady; i ve skutcích, nejen slovy, ale i skutky pomáhal jiným. Viděl trápení Israelitů, což ho hnětlo. Dokud byl mlád, nepřicházel mezi lid; ale jako muž býval mezi ním. Ačkoli byl ctěn ode všech jako by byl synem královským, přece hlásil se k opovrženým Israelitům jako k bratrům. Sám žil v hojnosti a mohl požívatí všech rozkoší; ale necítil se při tom šťastným, když viděl trápení svého národu.

Chtěl raději trpěti s lidem, než aby ho byl zapřel a za něho se styděl a při tom požíval

rozkoší. Ujímal se jich beze strachu, hájil, chránil je před utiskovateli jejich, nedbaje toho, že mu to způsobí škodu a nepřátelství.

Jednou ujal se zvlášt Israelity, kterého dozorce nemilosrdně bil i udeřil v hněvu Egyptana, až ten klesl k zemi. U slyšev to F a r a o, hledal zabít Mojžíše. I nebyl nikde v zemi jist před smrtí a proto uprchl do země M a d i a n, na Sinaiském poloostrovu. Madianité ctili Abrahama za svého praotce a klaněli se jedinému Bohu. Nejváženější mezi nimi byl Jethro kněz, t. j. kníže celého kmenu a zároveň nejvyšší jeho kněz, který Bohu ve jménu celého kmenu přinášel oběti. Mojžíš získal si důvěru a lásku Jethrovu, že prokázal dvěma dcerám jeho přátelskou službu.

Bydlil u Jethra p o č t y ř i c e t l e t; když k Jethrovi přišel, bylo mu již 40 let. Ten, který byl navykl přepychu při dvoře královském, žil potom na poušti a učil se tak skromnosti; kteřý jindy poroučel jiným, učil se nyní poslouchati jiných.

A tak byla Mojžíšovi poušť školou pokory, poslušnosti, trpělivosti; tam potvrzoval se ve víře, v důvěře v Boha. Rozjímal o Bohu.

Mojžíš jest p ř e d o b r a z e m Pána Ježíše, který opustil slávu nebeskou, jako Mojžíš skvělý dvůr královský, který také sloužil jiným, aby mohl býti jejich vůdcem do země zaslíbené (do nebe); 40 dní na poušti trávil. (Mojžíš u studny — a Pán Ježíš u studny se ženou Samaritánkou.)

Prudký hněv i ve věci spravedlivé není dovolen, škodívá.

Láska Mojžíšova ke krajanům; ujímati se utiskovaných; těšiti zarmoucené; nenechávati ubližovati slabším.

Jak se mají muži chovati k ženám a dívkám?

P o u č e n í. Pomáhej ochotně slovem i skutkem všem lidem, kteří pomoci tvé budou potřebovati; zvlášť pak prospívej těm, kdo s tebou jednu mají otčinu, stejnou mluvu mateřskou. Vlasti své a mateřského jazyka nikdy hříšně nezapři, neopust. Také zvlášť i těm pomáhej, kdo spojeni jsou s tebou stejnou věrou a náboženstvím.

Utiskování chudých lidí; ujímání a zadržování mzdy dělníků (hříchy do nebe volající). Hněv — mírnost.

32. Hořící keř.

(2. Mojž. 2, 23—; 3; 4.)

Mojžíš pásł ovce Jethrovy, kterýž mu dal za manželku dceru svou (Seforu; mělť 7 dcer. Mojžíš obdržel dva syny). Jižní část Sinaiského poloostrova prostupuje několik pohoří, z nichž jest hlavní pohoří Sinaiské s dvěma památnými vrcholy: horou Horeb a jižně odtud horou Sinai. Východně toho pohoří jest „údolí Jethrovo“, odkud Mojžíš zahnal jednou stádo hlouběji na poušť k hoře Horeb. Bylať vypasena již tráva na pastvinách úrodnějších; a proto popásal ovce na chudé trávě skalnaté a písčité poušti. Ukázal se mu Hospodin ve plameni ohně z prostřed kře; Bůh zjevuje se Mojžíši v plameni; osvítilť zajisté světlem nadpřirozeným jeho rozum, rozplamenil jeho srdce ohněm hrdinské a obětivé lásky k Sobě i k Israelitům. Keř neshořel, aby poznal Mojžíš, že oheň ten není obyčejný, přirozený oheň. Puzen zvědavostí, aby úkaz ten prohlédl si z blízka, přistoupil. Zzuj obuv svou z uctivosti; na východě nosili obuv (sandalie = podešev řemínky k noze přivázanou) nejvíce proto, aby nohy chráněny

byly před prachem a nečistotou. Odložiti obuv bylo tolik, jako odložiti všelikou nečistotu. (Také to znamenalo: odložiti péči o věci pozemské. Proto konali kněží služby Boží v chrámě bosi.) Místo — země svatá jest; každé místo jest posvěceno, úctyhodno, na němž Bůh se zjevil zvláštním způsobem, (proto židovská země: země svatá). Bůh otců tvých, týž Bůh, kterému se arciotcové klaněli a který jim svá zaslíbení dával. Zakryl Mojžíš tvář svou, z uctivosti a pokory neodvážil se ani pohlednouti k plameni, z něhož mluvil Bůh. Viděl jsem trápení; hned od počátku mi bylo známo trápení lidu mého, bděl jsem nad ním i v největších jeho strastech. Nyní již vykonán účel, pro který trápení to na ně jsem dopustil, (aby byli potvrzeni ve víře a důvěře v Boha), chci je vyvésti do země dobré a prostranné, kde budou míti místa více, nežli v Gessenu, aby tam mohli vzrůsti ve veliký národ; země oplývající mlékem (na pastviny bohaté) a strdí (mnoho včel v lesích i skalínách mající). Tebe pošlu, abys uvedl lid můj, ty budeš vůdcem lidu. Pokorně namítá Mojžíš proti tomu: „Kdo jsem já? jsem chudý pastýř; nejsem schopen tak velikého úřadu; nejsem také hoden jeho. Člověk sám o sobě jest ovšem slabý a proto by nebyl také Mojžíš mohl vykonati, co Bůh na něho skládal. Ale s pomocí Boží dokáže člověk i to nejtěžší a proto slibuje Bůh Mojžíšovi: Já budu s tebou.

Neuvěřímí, ani Israelité, ani Farao, a řeknou: Neukázal se tobě Hospodin; budou žádati na mně, abych své božské poslání nějakým skutkem osvědčil. Vrz hůl na zemi — a chytí hada; to učiníš v Egyptě a poznají, že přicházíš poslán od všemohoucího Boha. Nejsem výmluvný, mám neohobný jazyk, namítá ještě Mojžíš, připomínaje si přirozenou vadu svou, že těžko mluvil,

ne dosti plynňe a tedy nedovedl slovy svými nadchnouti posluchačů svých. Já naučím tebe, co bys mluvití měl, já sám vložím slova v ústa tvá; to co tam mluvití budeš, nebudou tvá slova. Nadto bude Aron bratr tvůj výmluvný mluvití za tebe, ty jej nejprve poučíš, co lidu pověděti má a on bude mluvití. Bůh chtěl takto také dodati Mojžíšovi více odvahy k velikému jeho dílu, že mu určil společníka.

Mojžíš rozloučil se s Jethrem a svou rodinou, s kterou se teprv později setkal, když lid z Egypta vyvedl. Z lásky k Bohu a v horlivosti pro službu jeho opustil ochotně i ty, kdož byli mu na světě nejdražšími.

Z Egypta vyšel Aron Mojžíšovi vstříc; na hoře Horeb setkali se; Mojžíš pověděl všecko Aronovi a tento vstípil si dobře v paměť slova Hospodinova. S pevnou důvěrou v Boha odebrali se potom do Egypta. Nejprve oznámili své poslání lidu a ten u věřil, když učinil Mojžíš před ním ono znamení (hůl v hada se proměnila) a klaněl se Hospodinu, děkoval jemu, že mu prokázal milost svou a chce jej vysvoboditi z těžkého otroctví.

Bůh oznamuje se Mojžíšovi z keře hořícího: „Jsem, kterýž jsem“ (Jahve), t. j. kterýž jsem sám ze sebe, věčný, nejdokonalejší. Israelité však nevy-slovovali z uctivosti toho jména, kterým se Bůh sám Mojžíšovi prohlásil. Obyčejně říkali: Adonai, t. j. Hospodin, Pán.

Bůh jest věčný (Jahve); nezměnitelný (v úmyslu svém trvá i přes namítky Mojžíšovy); vše-vědouce a všudybytný (ví, co v Egyptě i na poušti se dělo a děje; tam i tuto jest); všemohoucí, dobrotivý; věrný ve svých slibech.

Mojžíš jest předobrazem Pána Ježíše; byl na poušti, připravoval se k svému úřadu; i k němu

mluvil Bůh se záře na nebi (při křtu, při proměnění) a poručil, aby ho lidé poslouchali. I Ježíš konal zázraky na potvrzení svého božského poslání (ale svou vlastní mocí; Mojžíš však mocí Boží). I Ježíš jest vysvoboditel lidu z poroby hříchu a poslán, aby jej vedl do zaslíbené země, do nebe. Keř jest předobrazem dřeva (stromu) kříže, s něhož světlo pravdy a oheň milosti na všechny se vylil.

Mojžíš vzor pokory, uctivosti k Bohu (zbožnosti), poslušnosti, horlivosti v službě Boží a pro blaho svých bližních. Věren zůstal Bohu v hojnosti i v chudobě, v slávě i v nízkosti, v hluku světském i v tiché samotě.

Samota bývá zvlášť prospěšná člověku; tu vídá i duch Boha a slýchá ho lépe a jasněji, než ve společnosti lidské, která často mysl rozptyluje, srdce od Boha odvrací.

Poučení. I ty zachovej v sobě víru a důvěru v Boha po celý život svůj. Vyhledávej často rozmluvy s Bohem, modlívej se vroucně a zvlášť přicházej často tam, kde dlí Bůh tvůj v podobě viditelné; vstupuje před jeho oltář, odkládej všecku nečistotu myšlenek i žádostí hříšných a s pokorným a kajícím srdcem klanívej se tam Bohu svému. A Bůh bude i s tebou.

Úcta k chrámu a jiným místům svatým. Bůh zjevil se viditelně; a proto máme také obrazy, které nám Boha připomínají. Které zázraky konal Pán Ježíš? Věčné světlo před oltářem je znamením přítomnosti Boží v nejsvětější svátosti.

33. Strašlivé zázraky v Egyptě.

(2. Mojž. 5, 6, 7, 8, 9, 10.)

Bůh israelský, jemuž se Israelité klanějí a kterýž si je vyvolil za svůj lid; ať mi obětuje na poušti, ať opustí Egypt a na poušti, kam přijde ihned z Egypta, oběti mi přinese. Kdo jest Hospodin? Neznámť Hospodina! Neuznávám ho za pána nad sebou, dí Faraó v rouhavé pýše; tím větší byl tento hřích jeho, protože mohl a měl znáti Hospodina od Israelitů. Aby ukázal skutkem, že nedbá Hospodina, rozkázal, aby Israelští ještě více byli obtíženi robotami, ještě k těžším byli doháněni pracím a ještě ukrutněji sužováni.

Aby dokázali, že skutečně od všemohoucího Boha jsou posláni, obrácena jest hůl Aronova v hada. Faraó zděsil se, ale zůstal zatvrzen, neuposlechl Božího rozkazu.

Čarodějové egyptští přišli a proměnili také hole své v hady. Pomocí ďáblovou vykonali to, co se zázraku podobalo, aby oslepili tím lid i krále. Někteří myslí, že měli skrotlé, vycvičené hady, kteří k jejich rozkazům náhle stuhli (jako hole) a náhle jako oživli. Jiní se domnívali, že byl v tom pouhý podvod: dle potřeby metali na zemi hady i hole, v řasném rouchu svém ukryté.

1. Aron udeřil u vodu, i obrácena jest voda v krev. Barva Nilu, když jest v něm nejméně vody (v květnu) bývá zelená, voda není pitná. Čím více potom stoupá, tím stává se jeho barva tmavější, až jest hrudohnědá (v září) a voda jest pitná a zdravá. Změna barvy jest od nerostných i rostlinných látek, které přináší voda z pramenišť svých. Tu však mění se barva vody na počátku roku a nikoli, když jest Nil rozvodněn; děje se to náhle k rozkazu Mojšovu; voda obrácena v krev. Nil byl ctěn od Egyptanů

jako božství; a proto ukázal tu Hospodin právě na něm svou moc a vládu.

2. Vystoupily žáby z Nilu (tím opět zachvácen a znečistěn Nil, od Egyptanů zbožňovaný). Když Nil opadával, vylézalo vždy z jeho vod a kaluží mnoho žab na zemi. Zázračné jest to: že se objevují v neobyčejný čas, na jednou, k rozkazu Mojžíšovu, v množství neobyčejném, že stávají se pohromou pro celou zemi a všude vnikají; a potom že na rozkaz Mojžíšův zase na jednou se ztrácejí. Sám F a r a o spatřuje v tom ruku Boží; ale zhaven pohromy, ruší slib Bohu a jeho poslancům daný.

3. Prach země obrácen jest ve štěnice; po odpadnutí Nilu bývají Egyptané sužováni komáry, kteří se ve velikém množství z kaluží a bahna zvedají. Zázračné bylo to, že to bylo v jiný čas, na jednou, a že všecken prach se byl proměnil v tento hmyz.

4. Mouchy, které zraňovaly Egyptany, zvlášť na víčkách i v koutkách očních a působily jim strašlivé bolesti. Nakazila se od nich celá země, po celém Egyptě byly (vyjma Gessen). Trápení to bylo tak veliké, že F a r a o p r o s í za odvrácení té rány, ale potom zase tvrdošijně slib svůj ruší.

5. Mor na všecka hovada jenom Egyptských; mor ten jest najednou a hned všude a všech zvířat, a nikoli, jak to bývá, jenom některého druhu.

6. Vředové a pryskyřové na lidech i na hovadech (nemoc málomocenství podobná), které působily veliké pálení, (naznačeno tím, že Mojžíš sypal před tím popel).

7. Hospodin dal hřímání a blýskání a dštil krupobitím. V Egyptě bývají bouře v prosinci a lednu. Ale to událo se v únoru, když ječmen již dozrával. Zázračné jest opět: neobyčejný čas, veliká

síla bouře i záhubnost krupobití (i stromoví spřerá-
ženo) a po celé zemi, vyjma Gessen.

8. Přenesl žhoucí vítr (od jihu a jihozápadu, od poušti) kobylky. Zjevují se s děsným lomozem jako oblaky a kam se spouštějí, ohlodají všecko zelené, i kůru a kořeny stromů. (Šarance, kobylka stěhovavá, 13 cm. dlouhá; ještě záhubnější bývají houfy kobilek, když odlétají, zanechavše v zemi vajíčka a mnoho zdechlých, z čehož se vyvinují škodlivé výpary a nakažlivé nemoci). Na rozkaz Mojžíšův zanesl vítr od západu mraky kobilek, jakých Egypt nikdy před tím neviděl, do moře.

9. Staly se tmy za tři dny. Nebylo to obyčejné jenom zatmění slunce, ani tma způsobená mraky písku vichřicí (chamsinem) nad zemí poháněnými. Nebo na ony úkazy byli Egypťané navyklými. Zázračné bylo to, že přišly tmy nepředvídaně, v míře nadobyté a nadobyté dlouho trvaly. Slunce nesvítlo Egypťanům, kteří se mu klaněli jako bohu svému a tím ukázáno, že Hospodin nad ním vládne. (Tma byla jim výstražným obrazem tmy a hrůzy pekelné). — Rány egyptské.

Bůh ukazuje Egypťanům, kteří přírodu a její síly zbožňovali, že jest On pánem přírody, všemohoucí.

Shovívavost Boží. Nekajicnost Egypťanů a zvláště Faraonova; zatvrzelost k spasitelným napomínáním. Spravedlnost a dobrotivost Boží.

Bůh sesylá strasti na hříšníky, aby je jimi ke kajicnosti, k polepšení života přivedl.

Poučení. Nezatvrzuj nikdy srdce svého k radám a poučením lidí zbožných a moudrých; neodpírej nikdy hlasu svědomí, které tě napomíná a k ctnosti vybízí. Neboť tím bys odpíral milosti Boží, která tě takto k sobě volá a sám bys Boží tresty sobě připravoval. Neslibuj, že polepšíš se až později, ale hned to vykonej.

Hříchy proti Duchu svatému. (Ku spasitelnému napominání . . .) Lež, přetvářka. Vlastnosti Boží. —

34. Beránek velikonoční a odchod z Egypta.

(1497 př. Kr.)

(10. rána.)

(2. Mojž. 10, 24—29.; 11.; 12.; 13.)

O b ě t u j t e H o s p o d i n u na poušti, dovoluje konečně Faraó Israelským, ale činí to ihned nemožným, an dí: **o v c e v a š e a s k o t y a ť z d e z ů s t a n o u**, obětních zvířat nevezmete s sebou. Také se jistě domníval, kdyby Israelští vytáhli bez dobytka svého na poušť, že by brzy byli hladem přinuceni k návratu a prosili by krále, aby je opět přijal do země. Mojžíš rozhorlen nad zatvrzelostí a věrolomností Faraonovou dí neohroženě: **V š e c k a s t á d a p ů j d o u**, — ani kopyta zde nezůstane, tím méně jediné zvíře. Odejdi, sice umřeš. Tu oznamuje Mojžíš Faraonovi: **P o m ŕ e v š e c k o p r v o r o z e n é** (u lidí i zvířat), u synů israelských ani pes nezaskučí, tam neumře nikdo, (psi skučívají tam, kde čenichají mrtvolu). Nyní nedbáš prosby naší, ale potom budeš ty i lid tvůj snažně prositi: **V y j d ě t e**.

Počátek roku býval jindy u Israelitů o rovnodenní podzimním (v polovici září); ale nyní ustanoven jest za první měsíc v roce měsíc, v kterém byli vysvobozeni z Egypta. *) **D e s á t ý d e n m ě s í c e**

*) Israelité měli měsíční (ne sluneční) rok o 12 měsících po 29 nebo 30 dnech; rok ten byl o 11 dní kratší, než rok sluneční a proto přidávali po 2 a nebo 3 letech dle potřeby jeden celý měsíc, tak že tento přestupný rok měl 13 měsíců

t o h o t o (Nisanu), b e r á n k a (i kozelce) b e z p o s k v r n y jednorochního (jaký se brával k oběti zápalné), p o m a ž k r v í j e h o v e ř e j í (obou trámů po stranách dveří) a p o d v o j í (trám nad nimi), zvenčí. Svazeček ysopu (rostliny rozmaríně podobné) omočen do krve a potom tím pomazány veřeje i podvoj. Kde nebyla rodina tak četná, že by nesnědli p e č e n é m a s o j e h o, měli vzít si některého člena z rodiny četnější. K beránku měli jísti p ř e s n é c h l e b y, na rychlo bez kvasu a soli připravené (znamenantící chudobu jejich v Egyptě) a h o ř k é z e l e n i n y (polní salát, znamenající hořkost jejich utrpení v Egyptě). Jísti budete o půlnoci p o s p ě š n ě beránka, připraveni úplně na cestu: dlouhý oděv svůj p ř e p á š e t e, vykasavše jej, obuv na n o h á c h (která se brala jen na cestu dalekou) a h o l e v r u k o u, také pro cestu dalekou. F á s e = passah (Pascha) přejití Hospodinovo, že anděl Hospodinův přejde veškerou zemi a vykoná nad ní Boží trest a že Israelité vyjdou ze země té a vedeni Hospodinem přejdou ze země té přes moře na poušť.

10. Pobil Hospodin všecko prvorozené; shovával tak dlouho zatvrzelému lidu, dokazoval jim tolikerymi zázraky, že jest všemohoucí, ale oni odpírali jemu přece tvrdošijně. A proto ukázal jim nyní ještě patrněji svou moc nejen nad veškerou přírodou, ale také nad životem a smrtí. Potrestal takto také Egyptany od Faraona až do nádenníka za útisky a vraždy po dlouhou dobu na Israelitech páchané.

Vzešel křik veliký, nářek a pláč ozýval se z paláců i chatrčí; všude ležel mrtvý prvorozený

1. N i s a n (březen, duben), 2. I j a r, 3. S i v a n, 4. T h a m m u z, 5. A b, 6. E l u l, 7. T i s r i (dříve 1. měsíc), 8. M a r c h e s v a n, 9. C h i s l e v, 10. T e b e t h, 11. Š e b a t h, 12. A d a r, (13. V e a d a r = 2. Adar).

syn, dědic a naděje i chlouba rodičů. I splnilo se, co Mojžíš byl pověděl Faraonovi.

Farao prosil sám: Vyjděte, obětujte, vezměte dobytek svůj a dejte mi požehnání, tím naznačuje král, že se s nimi na vždy loučí a že je na dobro propouští. Přesvědčil se také o moci Boží a proto žádá si od jeho služebníků požehnání. Jako před tím Egypťané zdržovali robotníky své, tak nutkali je nyní, by odešli: sice všickni zemřeme, rozhněvaný Hospodin nás ještě přísněji potrestá. Vyšli a všech bylo asi 2½ milionu, mezi nimiž mužů (zbrojných) asi 600.000. Vzali s sebou kosti Josefovy, aby je v zemi zaslíbené dle jeho prosby pochovali.

V náhradu za nemovitě zboží, které Israelité v Egyptě nechali, požádali od Egypťanů po rozkazu Božím mnoho zlata a stříbra a drahocenného roucha.

Beránek, čistý a bez poskvrny jest předobrazem (věčným a ne osobným) nejsvětějšího Beránka, který také krví svou zachránil před smrtí (věčnou) všechny lidi (a nejen prvorozené rodin), vysvobodil je z otroctví hrozného utiskovatele (ďábla), ze země hanby a žalosti (hříchu), a vede je do země zaslíbené.

Beránek byl obětí i pokrmem; tak jest Beránek nového zákona také obětí i krmí.

Na památku vysvobození z Egypta slavili Israelité svátky velikonoční a jídali v předvečer velikého svátku beránka s přesným chlebem a trpkou zeleninou. (Viz čl. 40.)

Israelité přebývali v Egyptě 430 let; v otroctví a robotách strávili z toho 215 roků.

Bůh jest spravedlivý soudce. Proti úmyslům Božím vzpírá se nadarmo všeliká síla lidská; Bůh jest

a zůstane vždycky vítězem proti tvorům svým. Jest věrný ve svých slibech.

Důvěra Israelitů v Boha. I v starém zákoně mohli lidé dosíci milosrdenství a milosti Boží jenom věrou v zaslíbeného Spasitele (která byla oživena beránkem).

P o u č e n í. I tebe vyvedl Bůh z otroctví hříchu krví Beránka neporušeného a proto buď mu za to vděčen z celého srdce svého. I tebe vede Bůh do země zaslíbené a proto krácej vždy cestou, kterou ti ukazuje, poslouchej vůdců, které ti ustanovil. Účastňuj se zvlášť zbožně oběti nejsvětější a požívej často krmí nebeskou, kterou ti připravuje Bůh v nejsvětější svátosti, abys mohl bez pohromy a šťastně vykonati dalekou a nebezpečnou cestu svou. Opásej se sebezapřením, obuj se v obuv stálosti a opírej se o hůl důvěry v Boha.

Co jest oběť? Oběť mše sv. Sv. přijímání. Kdy slavíme my svátky velikonoční? „Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy“ (Jan Křtit.; před podáváním velebné svátosti.) Úcta k ostatkům (kosti Josefovy).

35. Přečhod mořem rudým.

(2. Mojž. 14, 20.—; 15, 1—21.)

Hospodin předcházel Israelské, vedl je sám v sloupě oblakovém, který se vznášel nevyšoko nad zemí, aby jej mohli všickni viděti; ve dne byl tmavý a v noci ohnivý. Ukazoval jim cestu a chránil je proti úpalu slunečnímu i větru. Všudypřítomný Bůh zjevuje svou přítomnost, svou moc a ochranu zvlášť v sloupu oblakovém.

Israelité vyšli z města Ramses, kdež se byli

shromáždili, přes Sukoth a Etham a dorazili až k severnímu cípu rudého moře. Byli by mohli obejít moře po suché zemi a tak postupovati k Sinai; ale Bůh chtěl ukázati lidu svou všemohoucnost a dobrotu a proto nařídil mu cestu jinou. Nedaleko moře na břehu rozbili své stany, aby si tam odpočinuli po namahavé cestě. Bylo to jistě nedaleko nynějšího Suez, kde jest moře mělké a neširoké (1000 m.); před mořem jest rovina se všech stran horami obklopená (2 míle dlouhá a široká) a tam se rozložil lid. Litoval Faraó, že propustil užitečné robotníky; i poddaní jeho reptali, že tolik dělných rukou ubylo. Lakota a msta působila, že zapomněli na sliby své, na tresty Boží i svůj zármutek. Pustil se za Israelskými s vojskem svým (pěchotou, jezdci i válečnými vozy, s nichž metali bojovníci střely a kopí na nepřítele). K večeru uzřeli Israelští za sebou Egyptské, když se právě těšili na odpočinek; báli se velmi, neboť nebylo jim lze zniknouti pronásledovatelů. Před nimi byla hladina mořská, s obou stran nepřestupné hory a za nimi vojsko egyptské. Volali k Hospodinu, úpěnlivě, snažně prosili za jeho ochranu. Mojžíš Bohem osvícen, těší je: Nebojte se, ať vám hrozí nebezpečí největší; nebude vám ani třeba bojovati proti Egyptským, Hospodin bude bojovati za vás. Sloup oblakový položil se mezi nimi a Egyptskými a na Egyptské vrhal čirou tmou, tak že se nemohli odvážiti ku předu; ale ležení israelské osvěcoval. (Pro Egyptské uhasla milost Boží, Israelitům zářila jasně.)

Rozstouplo se moře, v moři od břehu po jeho dnu až ku břehu na druhé straně učiněna jest cesta; z obou stran té cesty stála voda jako dvě vysoké, kolmé stěny; horký vítr (východní) vysušil písčité dno mořské velmi rychle. Přešli su-

suchou nohou. Řada lidu přes 2 miliony čítajícího s vozy a stády byla jistě přes 2 hodiny cesty dlouhá; než všickni přešli, trvalo to asi 7 nebo 8 hodin.

Za svítání (o 6. hodině ranní, když nastala první hodina ranní stráže) uviděli Egyptští, že zmizelo před nimi ležení Israelských. Pomstou soptíce a jako zaslepeni hnali se za nimi do prostřed moře. Již bylo všecko vojsko egyptské sestoupilo do mořské cesty; Israelští vystupovali na břeh. Tu strhla se nad hlavami Egyptských strašlivá bouře, blesky bily do nich a kácely jejich vozy. Tu poznávali, v jaké nebezpečí se vydali, že sám Hospodin bojuje proti nim i dávali se na útěk. Stal se však veliký zmatek mezi nimi; kdežto zadnější voje ještě ku předu se brali, obraceli se přednější proti nim a tak bránili jedni druhým v útěku. Mojžíš vztláhl ruku nad mořem k rozkazu Božímu, když poslední Israelita již byl na břeh vystoupil, a obě stěny vodní srazily se a v rozpěněných vlnách mořských utopilo se veškeré vojsko egyptské i s Faraonem. Jejich zaslepenost, nevěrnost, pomsta a lakota připravila jim jejich zkázu. Tak hříšník trestává se sám. Vysvobodil Hospodin Israele, přechod přes rudé moře byl zázračným. — Pokoušeli se však mnozí, vysvětliti to přirozeně, že prý přešli Israelité při odlivu přes úžinu mořskou a Egyptané byli v době přílivu mořem zatopeni. Odliv trvá 6 hodin; avšak z toho jenom asi 3 hodiny jest možno přebrodit se přes moře jednotlivci, ale nikoli více než dvěma milionům a nikoli suchou nohou. (R. 1798 přešel tudy Napoleon na koni za odlivu, ale s velikým nebezpečím života, brodě se vracejícími se vodami.) Israelité potřebovali k přechodu 8 hodin, za nimi vstoupilo do moře vojsko egyptské; takže alespoň na 8 hodin voda byla ustoupila se svých míst a tudíž naprosto nelze vykládati událost tu odlivem mořským.

Jindy bývalo moře na těch místech širší než nyní; jest tam zanešeno mnoho pískem. Bál se lid Hospodina, ve svaté hrůze poznal jeho velikost a všemohoucnost; věřili Jemu, poznavše, jak splnil svůj slib, i Mojžíšovi, neboť přesvědčili se, že jest Mojžíš služebníkem jeho, prostředníkem mezi Bohem a lidem.

Mojžíš zapěl potom velebný chvalozpěv na poděkování Hospodinu a jeho sestra Mirjam, prorokyně (obdařena také milostmi ve vyšší míře), pěla taktéž píseň na oslavu Boží.

Bůh jest sice shovívavý, ale nekajícího hříšníka zachvacuje spravedlivým trestem.

Přechod rudým mořem jest předobrazem sv. křtu (i voda křestní jest jako zbarvena krví Kristovou: má svou moc v jeho zásluhách, kterých vydo- byl prolitím krve své). Sloup oblakový, který vede a osvěcuje i ochraňuje, jest znamením Ducha svatého.

Mojžíš vedoucí lid jest obrazem našeho vůdce Ježíše.

Mirjam jest předobrazem Panny Marie, která také pěla chvalozpěv Bohu („Velebí duše má Hospodina,“ čl. 3. n. z.).

Poučení. Následuj i ty svého vůdce, Ježíše Krista, kamkoli tě vede. Důvěřuj v jeho moc i do- brotu. Neztrácej důvěry v něho i kdyby ti hrozila sebe větší nebezpečí se všech stran.

Nekajicnost a zatvrzelost ve hříších. Věrolom- nost ve slibech. „Když Bůh s námi, kdo proti nám?“ Mstivý člověk vrhá sebe samého v ne- štěstí.

36. Zázraky Boží na poušti.

(2. Mojž. 15, 22—27; 16, 17, 18.)

Přišli na poušť Sur východně rudého moře; po tři dni táhli podél moře v písčité a na východ skalami křídovými vroubené rovině. Byla právě doba letního sucha a proto nenalezali nikde vody. Konečně přišli ku pramenu, ale hořká a solná jeho voda nebyla pitna. Poručil Bůh Mojžíšovi, aby hodil do vody dřevo a voda stala se všemohoucností Boží vodou sladkou. (Dřevo kříže oslazuje hořkost pozemského putování). To byl první zázrak na poušti.

Po měsíci přišli jižně pouště Sur na poušť Sin, (západně Sinaie). Unaveni namahavým putováním vypráhli pouští v úpalu slunečním a nenalezajíce daleko široko žádné potraviny (musili bráti za vděk starými zásobami potravními, kterých bylo již po skrovnu), reptali, dávali na jevo svou nespokojenost a nevoli hlasitě. Zakoušeli na poušti neménších strastí, než v Egyptě, i zpomínali si, že tam alespoň po denní práci mohli odpočinouti si a najísti se do syta pod střechou svého domu; a tady toho neměli. Tam nám dobře bylo, když porovnáme to s nynějším životem svým; nad hrnci masa, chleba do sytosti. Smyslný, nevděčný lid dával přednost otroctví před vyvolením Božím, jenom když v něm měli hojnost jídla. Pro budoucí blaho nechtěli snášeti ve přítomnosti nepohodlí; prohřešili se rouháním, netrpělivostí a nedůvěrou v Boha. Trpké výčitky činili i obětivému příteli svému Mojžíši a podezřívali jej: Vyvedl jsi nás, a bys nás zmořil. Jak bolel nevděk lidu k Hospodinu zbožného Mojžíše! Jak rmoutily jej nespravedlivé jejich výčitky! Ale snášel rád i nevděk jejich. Za to, že po tolikerých důkazech všemohoucnosti a dobrotivosti Boží reptali, zasluhovali nejprísnejšího trestu, ale s h o v í v a v ý a

d o b r o t i v ý Bůh netrestal jich. V hojnosti bude dávat jim jako dobrý Otec svým dětem večer maso a ráno chleby. Večer přiletěly křepelky, jež bez obtíží chytali. Bylyť unaveny dlouhým letem, že klesaly k zemi v houfech a mohly býti snadno rukama schytány. Pravidelně létají křepelky ve velikých houfech na jaře z vnitřní Afriky přes Sinaiský poloostrov k severu a na podzim zpět. Avšak tato událost byla zázrakem, neboť nebyla doba letu jejich, i nadobyčejné množství jejich svědčí o zázraku. Ráno ukázalo se na poušti něco drobného (drobná zrnka). Man hu? táží se Israelité udiveni vespolek. To jest chléb, kterýž Hospodin dal v á m. Israelité říkali tomu chlebu m a n n a. Manna padala každý den ráno po 40 let; jen v sobotu nepadala a tu měli si jí Israelité nasbírat i v pátek pro dva dni. Jest-li by si byl někdo z lakoty nasbíral více manny než potřeboval, zkazila se mu všecka. Že pravidelně po tolik let a pro tak velice mnoho lidí manna každodenně padala, jisto, že to byl úkaz zázračný. Na Sinaiském poloostrově roste keř (mannový tamarisk), který v červnu a červenci vypocuje ze sebe šťávu, pryskyřici podobnou, jež rychle na jeho povrchu usychá a v bělavých zrnkách na zemi padá a před východem slunce, než se v teple roztála, se sbírá. Zrnka ta jsou nasládlá a nemají žádné síly živné. Ona zázračná manna nemohla býti tedy tato pryskyřicová zrnka. Neboť manna padala každý den po 40 let a sytila přes 2 miliony lidí, jichž počet se stále množil. Mannu rozmýlali ve mlýncích a roztloukali ve hmoždířích, což není možno činiti pryskyřicovými zrnky, které by se byly roztály v mastnou hmotu.

Sinaiský poloostrov byl tehdáž pokryt hustými lesy a na mnohých místech tučnými pastvinami, tak

že měli Israelité tam dostatek potravy pro čtná stáda svá.

Po nějakém čase nebylo vody (u Rafidim). Ačkoli byl Bůh k nim tak dobrotivý a zázračně je sytil, přece pochybovali opět o jeho dobrotě, uráželi jej nedůvěrou svou. Vyvedl jsi nás, a bys nás zmordil žízni! vytýkají opět Mojžíšovi. Lid bouřil se tak velice proti Mojžíšovi, že se bál: ukamenuje mne. Neskonale shovívavý Bůh smilovává se opět nad vrtkavým lidem. Šel na horu Horeb a udeřil holí ve skálu a vyrazil ze skály hojný pramen, který vystačil pro lid i stáda jeho.

Potom učinili Amalekitští útok na Israelity. Mojžíš vyslal proti nim Josue s ozbrojenými israelskými. Sám pak vystoupil na horu a modlil se za vítězství s rukama povýšenýma; když však klesaly mu ruce únavou, klesaly ruce i bojovníkům a proto drželi mu dva muži (Aron a Hur) ruce tak dlouho, až bylo vítězství rozhodnuto. („Sursum corda!“ i my zvítězíme v boji proti nepřátelům své duše, budeme-li míti duše, srdce svá stále k Bohu pozdvižena. Kněz při mši svaté koná mnohé modlitby s rukama pozdviženýma.)

Manna jest předobrazem nejsvětější svátosti oltářní. (1. s nebe, 2. každý den, 3. sytí duši k životu věčnému, 4. má libou chuť, radost, útěchu přináší, 5. nehodně přijata stává se škodlivou člověku, jako manna když byla sbírána proti vůli Boží.)

Pramen vody se skály jest předobraz hojných milostí, které se prýští se skály církve Páně v sedmeru jejích svátostech. Skála ta znamená také samého Ježíše Krista, jež nepřátele jeho bili a který za to je odměňoval svými milostmi.

Mojžíš jest předobrazem Pána Ježíše, proti kterémuž také reptali, jež také kamenovati chtěli,

ačkoli tolik dobrodiní prokazoval lidu. Na hoře modlí se za lid (nevděčný, proti němu reptající) s rukama povýšenýma, jako Pán Ježíš se modlil za hříšníky na kříži.

Bůh jest všemohoucí, dobrotivý, shovívavý, milosrdný.

Mnoho platí u Boha přímluva jeho svatých. Moc vroucí modlitby.

P o u č e n í. V nedostatku buď trpělivý, nereptej tu nikdy proti Bohu, věda, že Bůh o tobě ví a že tě za trpělivost hojně odmění. Čím více jsme na zemi trpěli, tím více budeme jednou odměněni.

Pozoruj vděčně, jak Bůh sytí a napájí štědře miliony lidí i zvířat po celém světě a proto klaněj se pokorně jeho velebnosti, všemohoucnosti a dobrotě.

Smyslnost. Netrpělivost. Podezřívání. Nevděk a tupení. Modlitba. Prosme svaté za jejich přímluvu. Nejsvětější svátost oltářní; svaté přijímání.

37. Bůh dává desatero přikázání na hoře Sinai.

(2. Mojž. 19; — 24, 1—11.)

Třetího měsíce přišli údolími pohoří Sinaiského k hoře Sinai a rozbili tam stany. Horstvo to skládá se ze tří pohoří (1. západní s horou sv. Kateřiny, kdež bývaly ostatky sv. Kateřiny; 2. východní, na jehož úpatí jest klášter sv. Kateřiny, nyní s ostatky té mučennice; a 3. prostřední s dvěma horami Horebem a Sinaiem). Hora Sinai (2300 m. nad mořem) vystupuje nad planinou, která se kolem ní v polokruhu táhne a kdež se rozložil lid. Mojžíšovi na hoře ukázal se Hospodin, podobně jako se mu ukázal ve plameni pod Horebem.

Bůh žádá na lidu p o s l u š n o s t a zachovávání ú m l u v y, kterou již s Abrahamem učinil a kterou chce i s lidem uzavřít a slibuje: b u d e t e m ý m v y v o l e n ý m n á r o d e m, vám budu udíleti zvlášť milosti své a budu se vám zjevovati a budu připravovati vás ku příchodu Spasitelovu. Lid slibuje ochotně, že chce č i n i t i v š e c k o.

Dva dni připravuje se lid, než Hospodin sám bezprostředně k němu mluví: ať v y p e r o u r o u c h a; čistým rouchem se naznačuje úcta k Bohu a čistota srdce, kteréž lze nabýti upřímnou kajicností; ať p o s v ě t í s e modlitbou. Aby nepřicházeli k hoře velebností Boží posvěcené, učinil Mojžíš z á b r a d l í o k o l o h o r y, aby lid v uctivé vzdálenosti dlel od hory, která byla jako jeho trůnem. (Tak dlí také lid v jakési vzdálenosti od tabernakulu a jenom kněz přistupuje k němu samému). Bůh mluví k lidu za hlaholu t r u b, jako jeho král; neboť příchod králův oznamoval se troubením na trouby; z a h r o m u a b l e s k u, jako pán přírody, aby poznávali jeho velikost a moc a báli se jeho trestů za neposlušnost. O b l a k p ř i k r ý v a l h o r u, aby jasnost nebeská, s které mluvil Hospodin, neoslepovala jejich zraků. Hora byla jako v p l a m e n i a k o u ř i l a s e, jako by sama příroda přinášela svému Pánu oběť zápalnou a t ř á s l a s e, jako by se kořila před svým Stvořitelem. Lid b á l s e, jsa svědkem velikosti a moci Boží.

H o s p o d i n m l u v i l. Jeho mocný hlas prorážel jasně hromobitím a hukotem vichřice. D á v a l d e s a t e r o p ř i k á z a n í, v nichž předepsal lidu povinnosti k S o b ě i k l i d e m.

Lid opět slibuje: V š e c k o u č i n í m e. Tak byla uzavřena úmluva mezi Bohem a lidem. Na potvrzení té úmluvy vzdělal Mojžíš o l t á ř (který značil Boha a kolem něho postavil 12 kamenů, které zna-

čily 12 pokolení israelských s Bohem spojených) a obětoval Hospodinu, na znamení, že se chce lid obětovati s tělem i s duší Bohu; pokropil krví lid, že lid chce v službě, v poslušnosti Boží i krev svou obětovati Bohu.

To stalo se na počátku třetího měsíce, v 50. den po odchodu z Egypta (14. den prvního měsíce odešli a asi 6. nebo 7. dne třetího měsíce byla jim dána příkázání). Na památku toho měli svátky Letnice, které byly předobrazem křesťanských Letnic (svátků svatodušních, které jsou také 50. den po vysvobození z otroctví hříchu, t. j. po smrti Páně.) Těmi stvrzen nový zákon; zatřásl se dům apoštolů (tam hora); stal se zvuk s nebe (tam hromobití), ohniví jazykové (tam blesky), Bůh oznamuje zákon svůj ústy apoštolů, (tam za znění trub rozléhá se také Boží hlas). Ale tam jeví se Bůh ještě ve hrůze, tu však v milosti a lásce; tam jest ještě zábradlí mezi Ním a lidem, ale v novém zákoně jest Bůh s lidem co nejúžeji spojen. Tam jest Mojžíš, člověk, prostředníkem jeho; ale tuto jest jím sám jednorozený Syn Boží. Zákon nový jest tedy neskonale dokonalejší starého: 1. Starý zákon byl uzavřen s jedním národem, nový s veškerým lidstvem. 2. Starý jenom na čas, nový na věky. 3. Starý byl posvěcen krví zvířecí, nový krví Syna Božího.

Poučení. I s tebou uzavřel Bůh úmluvu, když tě přijal na křtu svatém mezi vyvolený svůj lid, do Církve své. Zachovávej věrně slib Bohu tehdáž daný, připomínej si jej často. Buď Bohu vždycky poslušným dítětem.

I my křesťané jsme povinni zachovávatí příkázání daná s hory Israelitům. Proč? Povinnosti k Bohu. Povinnosti k lidem (ve kterých příkázáních?) Příkázání lásky. 1. příkázání velí ctíti Boha,

2. jeho jméno, 3. jeho den světiti (I.); — 4. ctíti jeho zástupce, 5., 6., 7. šetřiti statků svých i bližního (života, čistoty, jmění), 9. a 10. bojovati i proti myšlénkám a žádostem hříšným (II.) Svátky svatodušní.

38. Zlaté tele.

(2. Mojž. 24, 12—18; 31, 18; 32 1—34; 35.)

Mojžíš byl na hoře čtyřiceti dní a nocí, rozmlouvaje s Bohem, Bůh zjevoval mu jakžto vůdci lidu vůli svou a ukazoval mu obraz svatého stánku a všeho náčiní jeho. Dvě desky kamenné, na nichž bylo psáno desatero přikázání. (Na jedné tři a na druhé sedm.)

Mojžíš prodléval na hoře, lid domníval se, že již se více nevrátí. Zlý příklad modlářských Egyptanů působil na ně dosud zhoubnou mocí: Udělej nám bohy, jaké mají Egyptští. Tak jeví se opět nevěra a nedůvěra jejich; chtějí míti ve své smyslnosti bohy viditelné a touží po oněch rozkošech, které byly spojeny s modloslužbou egyptskou a kterýmiž si chtěli také spříjemniti svůj pobyt na poušti.

Aron chybil, že nepokáral ihned přísně Israelitů za hříšnou jejich žádost a neodepřel jim toho naprosto. Vezměte naušnice zlaté, domníval se, že v lakotě a pýše své nepřinesou mu svých šperků. Ale tím dal na jevo velkou slabost, jako by schvaloval sám také jejich počínání. Jak ulekl se, když mu mimo očekávání přinesli věci žádané. Z bázlivosti, že by snad jej ubili a potom tím horších věcí se dopouštěli, ulil tele, modlu podobnou egyptskému Apisovi (býku); rozlil totiž zlato v ohni a vlil je do formy ze hlíny a pisku

udělané. Před teletem nápodobili Egyptané modloslužbu egyptskou: obětovali, jedli, pili, hráli a tancovali. Aron se jistě nenadál, že by lid takto úplně opustil Boha.

Když byla bohopustá vřava lidu největší, sestupoval Mojžíš, který očekával, že bude lid trvati ve vážném rozjímání a na modlitbách. Rozhněval se velmi hněvem spravedlivým, v horlivosti své pro čest Boží a pro blaho lidu. Takovým hněvem byl by Aron lid odvrátil od zlého skutku. (Zůstávati klidným při nepravosti lidské a nehorliti proti ní s důrazem, jest netečnost, lhostejnost, jest hříchem.) Udeřil deskami o zemi. Desky byly jako listinou stvrzující úmluvu Boží s lidem; lid však zrušil smlouvu tu a proto zničil Mojžíš z vnuknutí Božího desky zákona. Lid svou vzpourou proti Bohu stal se nehodným dobrodiní a milostí Božího zákona. Jako mstitel Boží ničí nejprve modlu až na prach, aby ani památky po ní nezůstalo, aby zahanbil Israely a ukázal jim, jak nerozumná jest modloslužba, když ruka lidská ničí, čemu se lidé klanějí. Vytkal Aronovi jeho slabost, povolnost ku hříšné žádosti lidu, že jich nepoučoval, nevaroval, nekáral. Protože synové Lévi, mezi něž i Mojžíš a Aron náleželi, většinou se neposkvrnili modloslužbou, ustanovil je Mojžíš za vykonavatele trestu Božího na těch, kdo ještě nyní tvrdošijně na modlářství dopadeni byli. Bylo pobito 23.000. Jako král trestá buřiče, kteří zradili jej a k jeho nepřátelům přešli, podobně trestá Bůh ty, kdo se jemu protivili a ve zpouře své setrvali. Kdyby byli bývali tito ponecháni beze trestu, byli by opět a opět sváděli ostatní lid slovem i příkladem k nepravostem. Aby mohl býti celý národ zachován, bylo třeba vymýti z něho nebezpečnou nákazu. Shovívavost Boží nebyla by tu více prospěla a proto jeví se tu spravedlnost Boží

ve své hrůze. Ostatní lid jistě oddechl si, když byl zbaven těch, kteří ve své zlobě jej stále k nevěře a k prostopášnostem sváděli. Trest zachvátil jenom největší provinilce; i v hrůze toho trestu jeví se Bůh milosrdným, že netrestá i ostatních, kteří, ač méně nežli oni, přece těžce se byli provinili proti němu.

Mojžíš prosil vroucně za hříšný lid. Měl tolik příčiny, nevražiti na nevděčníky; ale ve své upřímné lásce k lidu, přimlouvá se za něj. Hospodin odpustil na přimlůvu jeho, že netrestal jich dále. Potom obnovuje úmluvu lidem zrušenou: na dvě nové desky (které vytesal Mojžíš sám, že první byl rozbil) napsal desatero přikázání (písmo to bylo od Boha samého a nikoli od Mojžíše, aby se nikdy nemohl vymlouvati lid, že jest v přikázáních Božích něco od člověka jenom pocházejícího). Skvěla a zářila se tvář jeho, odlesk Boží moci a slávy jevil se na Mojžíši, který s Bohem rozmlouval, jeho zjevení a zákon lidu oznamoval. Také prohlašuje tím Bůh opět Mojžíše za poslance svého. Báli se blízko přistoupiti k němu, byli si vědomi hříšnosti své a proto báli se blížiti se tomu, který dlel v jasnosti Boha nej-
světějšího.

Bůh jest shovívavý, spravedlivý, milosrdný, nej-
světější.

Mojžíš jest předobrazem Pána Ježíše: horlil pro čest Boží a blaho lidské; osvědčoval zá-
zraky své poslání; vyhnal v hněvu spravedlivém z chrámu, kdo znesvěcovali místa svatá (jako Mojžíš vypudil z lidu Bohu posvěcenému ony modláře); byl zákonodárcem lidu; zanechal i jemu psaný zákon svůj (v písmě sv.); i jeho tvář se leskla (když proměnil se); i On se přimlouval za hříšníky.

P o u č e n í. Varuj se úzkostlivě lidí nešlechtných, aby tě nesvedli k nevěře a bezbožnosti. Sám pak slovem i příkladem je pobádej k nábožnosti a ctnostnému životu. K hříchu nepřivoluj nikdy ani částečně; ale i prvnímu a slabému pokušení odpírej důrazně. Abys se lidem zalíbil, nespouštěj se nikdy Boha a jeho zákona.

Nevěra, modlářství (1. přikázání Boží.) Hřešící napomínati a neumělé učiti (skutky duch. milosrdenství). Cizí hříchy (hřešících netrestati. Aron). Povinnosti představených k podřízeným. Moc přímluvy u Boha.

39. Vzdělání svatého stánku.

(2. Mojž. 35—40.)

Když Mojžíš byl čtyřicet dní na hoře, tu dal mu Bůh mimo jiné také r o z k a z y o s v a t é b o h o s l u ŷ b ě a jak má býti upraven s v a t ý s t á n e k. Protože Israelité z místa na místo putovali, byl svatý stánek vzdělán tak, aby se mohl snadno rozbourati a opět rychle vystavěti. Lid obětoval dobrovolně všecko, čeho bylo třeba k svatému stánku (drahé kovy, látky) a ochotně konal všechny práce, aby tak učinil za dost za svůj hřích. Svatý stánek byl z d e s k v z á c n é h o d ř í v í (pravé akacie, která se podobá ořechu a má dřevo velmi lehké, tvrdé a trvalé). D e s k y o b l o ŷ i l u v n i t ř z l a t e m (zlatým plechem) a upevnil je na stříbrné podstavky (dole byly na každé desce dva stříbrné podstavce, které byly vrazeny do země, aby desky stály pevně. Zvenčí byly na deskách kruhy, kterými se protáhly dlouhé tyče, aby celá stavba byla pevnější). Místo

střechy pokryl čtyři tyto stěny čtyřmi skvostnými čalouny (1. nejspodnější, vnitř stánku, byl z byssu, v něm byli vetkáni cherubíni ve vlajících rouchách s perutěmi, palmy a květiny; na znamení, že Bohu slouží sbory andělské a že lidé mají Bohu sloužiti tak ochotně, jako andělé; s palmami míru a květinami ctností má se blížiti člověk Bohu; 2. koberec byl setkán ze srsti koží; 3. byl z ovčích koží; 4. byl také kožený).

D o s v a t y n ě s v a t ý c h: archu Páně (z akaciového dříví; byla 2 $\frac{1}{2}$ loktu dlouhá, 1 $\frac{1}{2}$ široká a vysoká). Archa jest předobrazem církve Kristovy, jež hlásá zákon Boží (jako v arše byly desky zákona), jež jest mocí zázračnou obdařena (hůl Mojžíšova) a sytí lid Božími milostmi, zvláště nejsvětější svátostí (nádobka s mannou). Jest také obrazem našich oltářů, na nichž mešní kniha spočívá a v nichž zlatá nádoba s nebeskou mannou se ukrývá (ciborium).

D o s v a t y n ě: stůl pro dvanácte chlebů předložení; každý týden kladl tam kněz dvanácte nekvašených, pšeničných chlebů a naléval do zlaté nádoby víno. Chleby i víno od předešlé soboty požili kněží v samé svatyni. Obraz mše svaté a svatého přijímání. **Z l a t ý s v í c e n s e d m i r a m e n n ý** se sedmi lampami, do nichž se vléval čistý palmový olej a v nichž světlo bylo udržováno neustále. Obraz víry v Boha, sedmera svátostí (a také věčného světla před nejsvětějším). **O l t á ř k a d i t e l n ý**, na němž se pálilo každý den kadidlo a jiné drahé, vonné látky. Kouř kadidlový znamenal modlitby lidu vznášející se k nebesům a jest obrazem i modliteb církve svaté. Oltář stál před oponou ve prostřed a blíže ke vchodu do svatyně v levo byl svícen a v pravo stůl.

Stánek byl 30 loktů dlouhý, 10 loktů široký

i vysoký (svatyně byla 20 loktů dlouhá a svatyně svatých 10.).

Stánek stál téměř uprostřed veliké síně (nadvorí, ohrady 100 loktů dlouhé a 50 loktů široké). Hradba její byla z (60) dřevěných sloupků (5 loktů vysokých), mezi nimiž byly napjaty silné rohožky z hrubší bavlny (podobné síti). Proti vchodu do svatyně byl měděný oltář pro zápalné (krvavé) oběti; předobraz kříže, na němž byla vykonána krvavá oběť nového zákona; a měděné umývadlo, aby kněží i levité se mohli umývati před obětí i po ní, na znamení čistoty duše, s jakou se má Bohu sloužiti. Jest předobrazem křtitelnice (i zpovědnice), kdež se duše od poskvrny umývá. (Kropenka.)

Celý svatý stánek jest předobrazem katolické církve. Jako byl jenom jeden stánek, v němž se lid Bohu klaněl, tak jest také jenom jedna pravá církev.

Pomazal olejem, posvětil tak k službě Boží. (Svěcení křesťanského chrámu.) Oblak snesl se potom na svatý stánek a sídlil mezi dvěma cherubíny ve svatyni svatých; tak dal Bůh lidu na jevo svou milostnou přítomnost u něho.

Ve chrámu křesťanském sídlí viditelně velebný Bůh na oltáři v tabernakulu.

Do předsíně směli všickni Israelité, do svatyně kněží, do svatyně svatých nejvyšší kněz.

Svatý stánek předobrazuje také církev vítěznou v nebi, kde vyvolenci budou s anděly i s Bohem na věky spojeni.

Maria, matka Zakladatele nového zákona, nazývá se v litaniích loretanských: „Archa úmluvy.“

Poučení. Važ si křesťanského chrámu, v němž se ti tolik dostává milostí. Tam jsi byl přijat za úda církve, tam ti odpustil Bůh tolikrát hříchy tvé, tam přijal jsi nejednou tělo Páně a i jiných svátostí se

tam účastným stáváš. V chrámě býváš při nejsvětější oběti a s jinými modlitby své vysíláš k Bohu. Proto važ si místa tak drahého, často tam chodívej, dlívej tam nábožně. Dle sil přispívej také k důstojné jeho okrase.

Úprava křesťanského chrámu. Předsíň, loď, presbyterium. Náčiní chrámové. Zvlášť oltář. Podobnost mezi křesťanským chrámem a svatým stánkem.

40. Ustanovení služeb Božích.

(3. Mojž.)

Mojžíš spořádal oběti, t. j. nezavedl jich teprva, neboť již první lidé obětovali, ale jenom dle rozkazu Hospodinova ustanovil, co, jak, kde a kdy se má obětovati. Oběť byla zevnější projevení úcty k Bohu, jako stělesněná modlitba. — 1. oběti krvavé; k těm brala se zvířata člověku nejužitečnější (domácí: skot, brav, kozy, holubi. Zvěř divoce žijící se neobětovala, jelikož nenáležela člověku a ryby také ne, protože rychle hnijí.) Při oběti krvavé vylévala a nebo kropila se krev zvířete obětního na oltář. S prolitou krví odchází i život ze zvířete a proto značilo to skutečné obětování života Bohu. Krvavé oběti byly projevy toho, že jest člověk hříšníkem a že by za své hříchy zasloužil smrt a potom byly předobrazy oběti Vykupitelovy, který svou smrtí lidstvo od hříchu i věčné smrti vykoupil; to vykonal, co ony oběti jen naznačovaly. — 2. nekrvavé a to a) suché: mouka anebo pečivo z nejbělejší mouky (přesné chleby předložení), kadidlo; b) m o k r é: víno (na oltáři s 12 chleby, olej v zlatém svícnu sedmiramenném). — Z á p a l n é (oběti chvály) byly, když celá oběť (zvíře a

nebo kadidlo) byla spálena; tím se naznačovalo úplné odevzdání se Bohu v dokonalé lásce. **D ě k o v a c í**, (slibné, když byly slíbeny, jestliže lidé něčeho žádaného dosáhli), — **p r o s e b n é**, — **s m í ř i t e d l n é** (smírné); obětovatel vložil ruce na hlavu zvířete obětního, jako by hřích svůj na ně přenášel. Potom zabil je sám, na znamení, že by zasloužil smrt za hříchy své. Kněz zachytil krev zvířete a pokropil jí oltář, na znamení, že Bůh smrt obětního zvířete přijímá na smír. Část zvířete (tuk, to nejlepší) se spálila, na znamení očistění hříšníkova, ostatní pak se požilo při obětní hostině. Tu byl hříšník jako od Boha k hostině pozván a tím byl úplný smír s Bohem naznačen. Tyto oběti byly oběti **n á m ě s t n é** (na místě hříšníkove obětováno zvíře.) Nejdokonalejší obětí náměstnou, která očistění a smíření s Bohem nejen naznačovala, ale také vykonala, jest **k r v a v á o b ě ť P á n ě**. A proto, když byla tato oběť vykonána, ztratily oběti starozákonné svého významu, staly se nepotřebnými, přestaly.

S l a v n o s t i :

1. **S l a v n o s t f á s e**, **v e l i k o n o č n í** (pascha), **p ř e s n i c** (čili přesných chlebů). Slavnost ta začínala 14. Nisanu; tu byl v každém domě zabit a večer požíván beránek s nekvašenými chleby a hořkým polním salátem. To dělo se na památku zachránění prvorozců a vysvobození národa z Egypta. Slavnost ta trvala 7 dní (hlavní svátky byly 15. Nisanu a poslední den; v těch byl přikázán sváteční klid.) Po celý ten týden nesměl býti v žádném domě žádný kvas (na znamení čistoty duše ode kvasu hříchu.) Také obětoval se Bohu **p r v n í s n o p ú r o d y** (ječmene), neboť byl právě počátek žní. To znamenalo, že všeliká úroda jest darem Božím. Předobraz křesťanské Velikonoci.

2. **S l a v n o s t l e t n i c**, 7 neděl po Velikonoci

(anebo 50. den po ní = Pentekoste), na památku přikázání daných s hory Sinai. Byla to zároveň slavnost díků za dokonanou žeň a tu obětovaly se Hospodinu první chleby pšeničné z nové úrody. Pro tu slavnost byl předepsán jenom jeden den, (jen že směli v následujících 6 dnech své oběti přinášeti ti, kdo nemohli tak učiniti první den.) Předobraz křesťanských Letnic (svátků svatodušních.) Nový zákon Duchem sv. potvrzen.

3. Slavnost stánků, na památku toho, jak Israelité bloudili na poušti a pod stany bydlili. Slavnost ta byla na podzim (15. dne 7. měsíce). Tu stavěli si Israelité stany ze zelených ratolestí a pod nimi bydlili po celý slavnostní týden. (Stany ty mívali na dvorech, na střechách i na ulicích). K sedmi dním byl ještě přidán osmý den, kterým se slavnost dokončovala. Ze všech slavností byla tato nejveselejší. (Dík za víno a ovoce). Předobraz Božího těla, kdy také Pán pod širým nebem jako bydlí mezi zelenými ratolestmi.

O těchto třech slavnostech byl každý Israelita pohlaví mužského, který překročil 12. rok, zavázán ukázati se před obličejem Hospodinovým, dostaviti se na místo svaté (k stánku a později k chrámu) a účastniti se tam obětí a modliteb.

4. Den očišťování (5 dní před sl. stánků). V ten den činili pokání (modlili se, vzývali milosrdenství Boží, vyznávali své hříchy a postili se přísně až do večera). Velekněz obětoval nejprve býka za hříchy své a své rodiny a potom dva kozly za lid. Jeden byl zabit a jeho krví byla od velekněze pokropena slitovnice (víko) nad archou, (jenom v ten den vstupoval velekněz do svatyně svatých) a na druhého položil ruce své, jako by na něj hříchy lidu skládal a pustil jej na poušť (Asaselovi = ďáblu), což znamenalo, že lid hříchů jest sprostěn. Také okuřoval

velekněz slitovnici ze zlaté kaditelný, na znamení modliteb, které lid z kajícího srdce k Bohu vysílá. — Veliký pátek.

5. Každý týden sedmý den sobota, den odpočinku, ke cti Stvořitele. Tu obětovaly se nové chleby předložení ve svatyni a na oltáři v předsíni mimo obyčejnou oběť denní ještě dva beránci. Tu byl přikázán úplný odpočinek od všeliké práce.

6. Sobotní rok, každý sedmý rok. Tu nevzdělávala se půda a co samo přece narostlo, patřilo chudým a cizincům. Věřitelé nesměli v tom roce vyžadovati dluhů na dlužnících. O svátcích stánků byl dospělým Israelitům čten celý zákon (knihy Mojžíšovy). Bůh slíbil v roce 6. vždy trojnásobnou žeň v náhradu za to, že nebylo žádné v roce sobotním. Sobotní rok připomínal Israelitům, že Bůh jest pánem všeho.

7. Jubilejní rok *) po sedmém roce sobotním (po 49.), tedy každý 50. rok. (Začínal, jako i rok sobotní, dnem očišťování). Pro tento rok platilo totéž, co bylo předepsáno pro rok sobotní. Mimo to: propouštěli se otroci na svobodu, dluhy se úplně odpouštěly, odprodáný majetek nemovitý vracel se zpět dřívějším majitelům jeho. Byl to mocný prostředek proti schudnutí jednotlivých rodin i proti lakotě.

Oba roky jsou předobrazem milostivého léta, které nastalo světu Ježíšem Kristem. — Křesťanské jubilejní, milostivé léto s plnomocnými odpustky (pravidelně po 25 létech.)

P o s v á t n é o s o b y :

1. nejvyšší kněz (Aron);
2. obecní kněží (synové Aronovi);
3. levité (ostatní z pokolení Lévi) služebníci při svatém stánku.

*) Júbal = trouba, kterou se počátek jeho lidu označoval.

R o u c h o k n ě ž s k é byl šat bílý, lněný, až k zemi splývající a přepásaný čtyřbarevným pasem. Na hlavě měl kněz bílou pokrývku (turbanu podobnou). Kněz má býti čist od hříchu, Bohu sloužiti v úmyslu čistém.

R o u c h o v e l e k n ě ž s k é. Mimo roucho kněžské měl nejvyšší kněz: **s v r c h n í o d ě v**, bez rukávů, přes kolena sahající, ze zlata, hedbáví a byssu tkaný (modrý), na obrubě mající zlaté zvonečky a granátová jablka; *) **n á r a m n í k** (škapulíř, efod), ze zlatohlavu, skládající se ze dvou částí, přední a zadní, které byly na ramenou spjaty sponami drahým onyxem ozdobenými (na každém onyxu byla ryta jména šesti kmenů). Náramník nesahal ani ke kolenům a byl připevněn k tělu drahocenným pasem. **N á p r s n í k** (štít, chošen), nádherný to štít, který přikrýval prsa a byl dvěma zlatými řetízky připoután k onyxům a dole dvěma hedbávnými stuhami k pasu. Na štítu tom bylo dvanáctero drahých kamenů se jmény dvanáctera pokolení. (Pod štítem tím ukryvalo se tajemné **U r i m** a **T h u m i m**. Když velekněz se chtěl tázati Boha na něco, tázával se toho **U r i m** a **T h u m i m** a očekával potom od Boha odpověď). Velekněz dával si přes kněžskou pokrývku hlavy ještě pokrývku temněmodrou, k níž s předu byl zlatý štítek s nápisem: **Svaté Hospodinu**. (To jest: celé pokolení, z něhož Aron pocházel, posvěceno službě Boží.) Aron byv posvěcen, **o b ě t u j e** a **d á v á** lidu **p o ž e h n á n í** (předobraz mše svaté, na jejímž konci kněz lidu žehná). **O h e ň** ze sloupu sehltil oběť, že oběť ta byla Hospodinu milá.

Oběti, slavnosti i kněžstvo starozákonní má je-
nom předobrazný ráz.

*) Dle znění zvonků poznával lid, co koná velekněz ve svatyni svatých.

Aron jest předobrazem Pána Ježíše, nejvyššího kněze lidstva.

Kněžství starozákonní bylo dědičným úřadem. Kněžství nového zákona jest úřadem, jemuž se dobrovolně věnují, kdo si úřad ten zvolili a za schopny k němu byli uznáni.

V čem záleží vyšší důstojenství kněžství křesťanského?

P o u č e n í. Bývej nábožně přítomen při nejsvětější oběti nového zákona. Slav v duchu svaté církve posvátné doby jejího roku a připomínej si vděčně tajemství, která ti o nich na paměť uvádí. Cti biskupy, kněze, kteří jsou prostředníky mezi tebou a Bohem.

Oběť mše svaté. Církevní rok a rozdělení jeho ve 3 doby. Svěcení na kněžství, 4 nižší svěcení a 3 vyšší. Kněz, biskup, papež. Odpustky.

41. V y z v ě d a ě i.

(4. Mojž. 13, 14.)

D r u h é h o l é t a, když byli se Israelští asi rok zdrželi v okolí hory Sinai, brali se dále a bydlili na poušti Zin u Kades, na hranicích země zaslíbené. **D v a n á c t e m u ž ů,** z každého pokolení po jednom, šli shlédnout země Kanaanu. Vůdcové té výpravy byli **J o s u e** (z pokolení Efraimova), **K a l e b** (z pokolení Judova). Vyzvědači prošli celou zemi a vrátili se po 40 d n ě c h. **H r o z e n ;** až dosud rostou v Palestině hrozny neobyčejně veliké, (až 60 cm. dlouhé a 6 kg. těžké), ačkoli země mnoho své bývalé úrodnosti pozbyla, byvši po staletí zanedbávána. **J a b l k a g r a n á t o v á** jsou jako pomeranče velká, zrají v srpnu. Jádra jejich jsou podobná granátům. **F í k y** zrají na

témž stromu třikráte v roce: v lednu, červnu a srpnu. Země ta jest velice úrodná; na tučných pastvinách pasou se veliká stáda a na rozmanitých květech nalezají včely hojné potravu. V zemi žilo několik kmenů, kteří stále proti sobě bojovali a proto měli na ochranu jedni proti druhým města převeliká a ohrazená, v nichž se ukrýval lid v době nepřátelského vpádu do krajiny. Viděli jsme i obry, zdáli jsme se jako kobyly, nadsazují lživě vyzvědači, částečně také z chlubitosti, aby lid žasnul nad nebezpečím a hrůzami, kterých vystáli. Skutečně byli tehdejší obyvatelé kananejší velicí a silní a jednotlivci mezi nimi byli skutečnými obry. Lid postrašen vyzvědači, očitými svědky nebezpečí v zemi kananejské jej čekajících, reptal opět, pozbyl opět důvěry v Boha a přál si vrátiti se raději do Egypta anebo zůstati na poušti, než vydati se do země, které nebude moci dobytí. Josue a Káleb marně chlácholí a těší lid: Hospodin s námi jest, věrný a všemohoucí Bůh nám zemi tu slíbil a proto nám ji jistě dá. Ale zaslepený lid chtěl je ukamenovati. Lhářům věřil a pravdomluvným odpíral víry. —

Ukázal se oblak Hospodinův nad stánkem v podobě hrozného, plameny šlehaly z něho na znamení, jak jest uražen a rozhněván Hospodin. Utrhal lid Hospodinu, urážel jej nevěrou, nedůvěrou a neposlušností, při všech zázracích, ačkoli mu byl Bůh tak mnohými zázraky dokázal svou moc a dobrotu. Sami volali, že chtějí tu zemřítí a proto zahladím je. Aby splnila se však zaslíbení jemu daná, vyvolím si jiný národ a tebe učiním knížetem nad tímto národem silnějším. Mojžíšovi bylo by se vedlo lépe u národa silnějšího věrou, důvěrou a láskou; ale prost všeho sobectví a v lásce i k nevděčnému národu

svému, prosí: Odpust. podle velikého milosrdenství svého, nejsou toho hodni, ale smiluj se nad nimi, Bože neskonale milosrdný! O d p u s t i l jsem na přímluvu tvou, k vůli tobě jim promijím jejich těžký hřích, ale časných trestů jim neodpouštím. Jako živ jsem, Bůh jenom k sobě odvolávati se může na stvrzení pravdy.

Sami jste si určili svůj trest: N a p o u š t i l e ž e t i budou mrtvá těla vaše, zemřete na poušti; kteříž jste reptali (všickni od 20. roku) nevejdete do země zaslíbené, krom Josue a Kaléba.

Dítky vaše (ti, kdo ještě nedosáhli dvacátého roku). Čtyřicet let tuláci, bez stálého domova blouditi budou po poušti, dokavadž nevyhynou těla mrtvá otců, dokud nevymrou všickni na poušti, kteří zasloužili trest Boží.

Původcové vzpoury byli zvlášt a přísněji potrestáni: Z e m ř e l o d e s e t v y z v ě d a č ů smrtí náhlou. Náhlá smrt pro hříšníka jest nejhroznějším trestem. U t r h a l i z e m i, tupili onu zemi, kterou Bůh lidu slíbil a tak tupíce Boží dar, uráželi samého Dárce.

Bůh jest dobrotivý, shovívavý, spravedlivý, milosrdný.

Mnoho může u Boha přímluva svatých.

Lež vyzvědačů; nedůvěra, nevděčnost, rouhání se lidu.

Dospělí Israelité byli oddáni mnohým pohanickým zvykům egyptským; a proto bylo prospěšno, aby vymřeli na poušti a do zaslíbené země vešli teprv jejich děti, které nebyly tak pokaženy, jako jejich otcové. Trest na otcích vykonaný byl pro ony výstrahou.

Mojžíš jest vzor pravé lásky k bližnímu, útrpný, mírný a pokojný, beze všeho sobectví, pro blaho ji-

ných se obětující i nevděčnickům dobře činící. Podoben Pánu Ježíši.

Poučení. Kdyby tě lidé chtěli odvrátiti od Boha, udusiti víru, důvěru a lásku k němu v srdci tvém: odpírej jim statečně. I v největším pokušení zůstávej věren Bohu svému.

Lež. Ponoukati ke hříchu (hříchy cizí). Hřešící napomínati, neumělé učiti, ubližujícím odpouštěti, křivdy trpělivě snášeti (skutky duch. milosrdenství). Rouhání (2. příkaz. Boží). „Od náhlé a nenadálé smrti vysvobď nás, Pane!“

42. Zbouření a trest.

(4. Mojž. 15—17.)

Kore z pokolení Levi (bratranec Mojžíšův), Datan a Abiron z pokolení Rubenova zbouřili 250 levitů proti Mojžíšovi a Aronovi. Nepotřebujeme žádného zvláštního kněžstva, nebo všechno množství jest svaté, všickni jsou rovně povoláni k službě Boží. Proč se vyzdvihujete vy? Vy se vynášíte jenom z pýchy a ctižádosti nad ostatní. Mojžíš zarmoutil se velice nad nespravedlivými výčitkami zbouřenců, padl na tvář žalostí, že se odvažují protivovati se nařízení Božímu. Vy sami jste byli povýšeni nad ostatní lid, když si vás vyvolil Hospodin, abyste posluhovali jemu ve stánku. Vaše služba jest čestná, ale vy osobili jste si kněžství, chcete vyššího důstojenství i proti vůli Boží. Bůh sám rozhodne, co se státi má. Zejtra ať vezme každý kaditelnici a postaví se před Hospodinem, přijde do svatého stánku.

250 levitů poslechlo rozkazu Mojžíšova, ale náčelníci jejich setrvali ve své neposlušnosti. Rozstoupila se země a pozřela tři buřiče i se statkem jejich. Bůh sám ukázal takto, jak přísně trestá zpouřu proti těm, které byl nad lidem ustanovil, jak žádá, aby jich lid ctil a poslouchal. Slestoupili za živa do pekla. Pro zatvrzeost jejich odsoudil Bůh jejich duše ihned do pekla. I ostatních 250 levitů zemřelo, byvše zasaženi ohněm vzplanuvším z oblakového sloupu.

Byliť povoláni k tomu, dávatí dobrý příklad ostatnímu lidu; avšak dali mu veliké pohoršení.

Dle rozkazu Božího přinesl kníže každého pokolení prut poznamenaný se svým jménem; z pokolení Lévi přinesl jej Aron. Mojžíš uložil pruty do svatyně svatých a druhého dne je od tamtud vynesl. Prut Aronův vyrostl a vypučel květi i ovoce. Tím oznámil Bůh, že Aron jest ustanoven za velekněze a synové jeho mají býti kněžími. Prut ten byl potom chován v arše úmluvy na znamení proti odbojným Israelitům, na důkaz toho, že Bůh skutečně Arona ustanovil za nejvyššího kněze, aby nikdy nikdo více proti tomu nevystupoval.

Jak škodlivá jest pýcha a ctižádost; budí závist v člověku, činí jej nespokojeným s jeho stavem, svádí jej k nespravedlnosti a skutkům násilným proti jiným. — Pohoršení.

Neposlušnost k církevní i světské vrchnosti jest velkým hříchem. „Kdo se vrchnosti protiví, zřízení Božímu se protiví.“

Bůh jest spravedlivý. Ujímá se svých věrných služebníků.

Jako byl ve starém zákoně zvláštní stav kněžský, tak jest i v zákoně novém stav kněžský, který má zvláštní povinnosti i práva.

Jako Mojžíš a Aron svorně působili, tak má také světská i církevní vrchnost svorně působiti ku blahu lidu a ke cti Boží.

Prut Aronův jest předobrazem dřeva kříže, na němž vypučel nám květ i ovoce milosti Boží a příklad nejskvělejších ctností. — „Vyjde prut z kořene Jesse.“

Poučení. Podrobuj se vždy ochotně rozkazům svých představených a nenásleduj těch, kdo hledají cti a chlouby v tom, když protivují se těm, kteří z vůle Boží jsou ustanoveni nad nimi.

Pýcha. Ctižádost (8. příkáz. Boží.) Podezřívání a opovážlivé posuzování bližního. Které povinnosti mají věřící k duchovní vrchnosti? Které jsou povinnosti poddaných k jejich světské vrchnosti? Svěcení na kněžství.

43. Mojžíšova pochybnost. Měděný had.

(4. Mojž. 20—21.)

Ku konci putování, první měsíc čtyřicátého roku, přišli Israelští opět do Kades na poušti Zin nedaleko hranic země zaslíbené. Nedostávalo se vody; byloť to v době sucha (v létě) a polovyschlé prameny neposkytovaly lidu dostatečně vody. Nestálý, vrtkavý, nevděčný lid podával se opět nedůvěře a netrpělivosti. A Mojžíš vzal ze svatého stánku hůl, kterou byl na rozkaz Boží tolik zázraků učinil. Pochyboval maličko; nikoli, že by Bůh nemohl vody vyvésti ze skály (že by nebyl všemohoucím); ale že vody nedá proto, poněvadž Israelští toho ani nejsou hodni pro svou nevděčnost k Bohu. Jenom na chvílku dal se Mojžíš přemoci sám touto nedůvěrou v ne-

skonalou dobrotu a milosrdenství Boží a vyslovil to i veřejně před lidem.

Po prvé ráně nevyšla voda ze skály; tu poznal Mojžíš ihned svůj hřích, litoval jeho a udeřil na to po druhé do skály a vyšla voda velmi hojná, jakmile měl plnou důvěru v milosrdenství a dobrotu Boží. Mojžíš měl býti Israelitům příkladem a svým pochybováním dal jim sám pohoršení, třeba pochyboval jenom maličko, okamžik. Bůh odpustil Mojžíšovi jeho hřích pro upřímný jeho žel nad ním, ale trestal jej trestem časným: *Že jsi mi úplně nevěřil (jednou jenom ve víře a naději ochabl), nevedeš těchto lidí do země, nevejdeš sám do země zaslíbené. Pokorně přijímá Mojžíš tento trest na sebe.*

Pramen ten byl nazván: „Voda odporování.“ Až dosud prýští se v té krajině ze skály hojný pramen čisté a chutné vody.

Odtud přišli Israelští k hoře Hor (jižně mrtvého moře). Na horu tu vystoupil Mojžíš s Aronem a jeho synem Eleazarem; tam svékl Aron své roucho velekněžské a oděl v ně syna svého. Aron zemřel tu, maje 123 léta věku svého.

Od hory Hor táhli Israelští na jih k moři; byli tesklivi pro nesnáze cesty; byliť již tak blízko země zaslíbené, po níž toužili a Mojžíš vede je opět dále od ní. Činilť tak dle rozkazu Božího, aby obešel krajiny, v nichž sídlil lid nepřátelský Israelitům. Reptali opět proti Bohu a Mojžíšovi, jako by Bůh nepečoval o jejich dobro a Mojžíš k tomu nepomahal. Jedovaté hady, jejichž uštknutí pálilo jako oheň, poslal Bůh na ně. Až dosud jsou v Arabii jedovatí hadi, jichž uštknutí působí palčivé bolesti a mívá v zápětí smrt. Avšak tato událost byla zázračnou, neboť

bylo hadů těch ihned veliké množství od Boha k potrestání lidu posláno.

Lítostivě prosil lid, poznávaje, že to trest na ně za zpupnost a hříchy jejich: Zhřešili jsme, — pros!

Sami neodvážili se přímo prositi Boha u vědomí své hříšnosti.

Mojžíš ve své neunavné trpělivosti a a lásce modlil se za lid.

Hada měděného na kůl, (na silnou tyč, na jejímž vrcholu bylo krátké břevno na příč přibito, by mohl tam býti had snáze pověšen). Kdož by na něho pohleděl, živ bude; kdož, byv uštknut, k Bohu se modlil, v jeho pomoc doufal a při tom pohleděl na měděného hada, byl uzdraven.

Měděný had jest obrazem Pána Ježíše; i On byl povýšen na dřevo kříže; i On osvobozuje od jedovatého hada (od ďábla) a smrti (hříchu i věčného zahynutí) ty, kdo s věrou a důvěrou na Něho hledí, jeho zákonem i příkladem se spravují. Pán Ježíš sám se odvolával na tento (věcný) předobraz svůj v rozmluvě s Nikodémem. (Viz čl. 15. n. z.)

Bůh jest dobrotivý, shovívavý, milosrdný, spravedlivý.

Máme i všedních hříchů se varovati, neboť i jimi se děje urážka Bohu. Časné tresty.

Přímluva svatých.

Poučení. Varuj se každého hříchu i takového, který se ti zdá býti nepatrným, všedním. Strasti pozemského života přijímej jako zasloužený trest za hříchy své.

Nedůvěra. Pochybování u víře. Zlý příklad (rodíčů, představených). Hřích těžký, všední. Proč se máme i všedních hříchů varovati. Lítost, zpověď, dostiučinění (svátost pokání).

44. Balaamovo proroctví.

(4. Mojž. 22, 23. 24.)

Israelští přišli na pomezí země Moabské východně mrtvého moře.

Balaam byl pohanský věštec, který zabýval se předpovídáním budoucích věcí z hvězd a povětrných úkazů (jako magové perští). Znal pravého Boha, znal zaslíbení arciočím daná a poznal, že Hospodin, který u Israelských tolik zázraků vykonal, jest pravý Bůh. Moabský král Balak bál se, aby Israelští nedobyli jeho země, i vzkázal jemu: Zlořeč lidu tomu, vyřkni nad ním klatbu, která by jeho síly ochromila, jemu uškodila. Pověřivý král věřil v záhubnou moc takového prokletí. Balaam, sveden velkými dary královými, chtěl již tak učiniti a zlořečiti Israelským. Ale Bůh ukázal se mu v noci: Jdi ke králi a učiň, co přikáže tobě.

Král vedl jej na tři hory, na nichž se vzdávala pocta Bálovi (bohu světla), odkudž bylo lze přehlédnouti ležení israelské. Ale Hospodin dal Balaamovi vnuknutí, rozkázal mu, aby Israelským dobrořečil, vyřkl nad nimi požehnání, jež muž se přičítala veliká moc. K dobrořečení přiveden jsem a dobrořečení zabrániti nemohu, vůli všemohoucího Boha protiviti se nemohu. Tak osvědčil Bůh i před pohany svou všemohoucnost. Žehnal opět a opět Israelským na všech třech horách, ačkoli jej král stále úsilovněji pobízel, by jim klnul. Na konec osvícen Duchem svatým proročoval Balaam: Vidím ho (Spasitele světa), ale ne nyní (přijde až po delším čase), hledím naň, ale ne z blízka, (nevystoupí v zemi Moabské, ale v zemi vzdálenější). Hvězda vzejde z Jakoba, berla povstane z Israele, (že přijde jako jasná

hvězda s nebe, že příchod jeho v zemi Jakobově slíbené a od jeho potomků obývané oznámí hvězda; že vyjde z národa Israelského, potomkem bude Jakobovým a králem).

Proroctví Balaamovo rozšířilo se mezi jeho krajany i v jiných národech na východě bydlících. I po staletích očekávali, že narodí se v zemi židovské král a jeho narození bude zvěstovati hvězda. (Mudrci od východu znali to proroctví. Viz čl. 8. N. z.)

Jeden z falešných messiášů, jací po Pánu Ježíši povstali (od něho samého prorokování), nazýval se sám: Bar — kochba (syn hvězdy) r. 135.

Bůh jest všemohoucí, vševědoucí. I pohanům zjevuje se ve svém milosrdenství.

P o u č e n í. Ústa tvá ať nevysloví nikdy žádné kletby ani nad těmi, kdo by tobě sebe více škodili. Pamatuj na Spasitele svého, který dobrořečil těm, kteří mu klnuli a modlil se za ty, kteří se mu rouhavě posmívali.

Klíti zapovídá se v 2. přikázání. Pověra (Bala-kova). Protivy víry (1. přikázání Boží).

45. Poslední řeči Mojžíšovy a jeho smrt.

(5. Mojž.)

Vezmi Josue a vlož ruku svou na něj před tváří všeho lidu, aby všickni viděli, že tvá moc na něho přechází a že na něm bude spočívati podobně požehnání Boží, jako spočívalo na tobě.

Mojžíš, který po čtyřicet let s trpělivostí nadobvyčejnou a sebezapíráním o blaho lidu pečoval, dává mu ještě před svou smrtí důtklivá napomenutí: **n e z a p o m e ň t e n a ú m l u v u s H o s p o d i n e m.**

Milujte Boha z celého srdce, ze vší duše, ze vší síly, abyste se ve své lásce utužovali: Vzpomeňte si, jak vás vodil, nasycoval a choval jako otec, jak veliká dobrodiní prokazoval vám na poušti. Podržte všechna slova jeho, pamatujte na všechna jeho přikázání, učte jim i děti své a všude mějte Boží zákon na paměti doma i v cizině, při práci i odpočinku; lehajíce, končíte den, zpomínejte si, jestli jste se dle zákona jeho po celý den chovali; vstávající, počínejte nový den s pevným úmyslem, že se budete zákonem Božím řídit. Zachováte-li poslušnost Bohu, požehná vám i všemu majetku a vší práci vaší, odmění vás za to již na zemi. Kdybyste Ho neposlouchali, zlořečení přijde na vás, Bůh potrestá vás a nepožehná vám v ničem.

Lid byl ještě příliš smyslný a proto jej chce Mojžíš dle rozkazu Božího pohnouti k poslušnosti sliby pozemské odměny a odvrátiti jej od neposlušnosti hrozbou pozemských trestů. Svědky vzývá vám dnes nebe i zemi, Bohem dokládám se a jeho anděly i svědectví vašeho na zemi se dovolávám, že jsem vám vyložil, co činiti a čeho se varovati máte. Na vás bude, zvolíte-li si sami požehnání a život, anebo zlořečení a smrt, odměnu anebo trest pozemský i věčný.

Proroka jako mne vzbudí vám Hospodin, toho poslouchejte; Duchem Božím nadšen, předpovídá nejvyššího Proroka lidu, Spasitele, který v míře nejvyšší pro všechny vykoná to, co Mojžíš nedokonale vykonal pro jediný národ. — Bohem osvícen napsal také Mojžíš vše, co Bůh od počátku světa činil pro člověka, jeho zákon (5 knih Mojžíšových) a přikázal, aby svaté knihy ty byly chovány ve svatyni při arše úmluvy. A jako Jakob žehnal všem synům svým, tak požehnal i Moj-

žíš v š e m dvanácti pokolením a v y s t o u p i l n a h o r u N e b o, před Jordánem proti Jerichu. Odtud bylo viděti za Jordán daleko na všechny strany: T a t o ť j e s t z e m ě, k t e r o u j s e m p ř i s l í b i l . . . Viděl jsi ji, alespoň velkou její část jsi spatřil.

Mojžíš nedbal nikdy svého prospěchu a proto r a d o s t í a p l e s á n í m byl naplněn, když uviděl na oči své, jak krásná jest země, do které jeho lid bude uveden. Děkuje Bohu za blaho, které lidu připravil, umřel. (Podobá se Simeonovi, který s radostí umírá, když spatřil spasení, které Bůh připravil všem. Viz čl. 7. N. z.) Bůh sám pochoval Mojžíše skrze anděla v hrobě na místě, jehož Israelité nenalezli, aby z uctivosti veliké k Mojžíšovi; nevzdávali snad hrobu tomu úctu božskou. Plakal všickni Israelité jako osiřelé děti pláčí pro otce. Tím také litovali všeho, čím Mojžíši strpčovali jeho život.

Mojžíš zemřel ve 120. roce věku svého (1457. př. Kr.).

Mojžíš louče se s lidem upomíná jej 1. na úmluvu s Bohem, 2. napomíná jej, aby jenom Bohu se klaněli a jej milovali, 3. aby i dítky své k Bohu vedli, 4. slibuje pozemskou odměnu, 5. předpovídá Spasitele — proroka, jako Balaam předpovídal Spasitele-krále; a měděný had byl předobrazem Spasitele-kněze.

Člověk má s v o b o d n o u v ů l i, může s milostí Boží ku svému blahu spolupůsobiti, avšak také se jí protiviti.

Ctnosti Mojžíšovy: živá víra, pevná důvěra, vroucí láska k Bohu, horlivost pro čest Boží, láska k bližnímu, pokora, trpělivost, mírnost, střídmost, statečnost.

Putování Israelitů na poušti jest obrazem p o z e m s k é p o u t i n a š í.

I my jsme byli vysvobozeni z otroctví (hříchu) a prošli jsme vodou (na křtu svatém). Ale potom i nám nastávají mnohé strasti a boje proti nepřátelům rozmanitým (proti pokušení). I nás vede vůdce, Ježíš Kristus, přimlouvá se za nás, odpouští nám, poučuje nás, sytí nás nebeskou mannou (svátostí nejsvětější), až nás konečně dovede do zaslíbené země (do nebe).

Smrt spravedlivých jest blažená, byť byli na světě sebe více trpěli.

Mojžíš jest předobrazem Pána Ježíše. I Pán loučil se dojemně s učenníky svými a dával jim naučení a rady; zemřel na hoře.

Jako Israelité nenalezli těla Mojžíšova, tak nezůstalo tělo Páně na zemi, (nebylo tu po jeho na nebe vstoupení nalezeno.)

P o u č e n í. I ty pamatuj věrně na svůj křestní slib, miluj Boha nade všecko, varuj se hříchu a dávej i jiným dobrý příklad a nebeská odměna tě nemine, byť i se ti nedostalo odměny na zemi. Za všeliká dobrodiní Boží vzdávej Jemu dětinné a vroucí díky.

Neumělé učiti, dobře raditi (skutky duch. milosrdenství.) Čeho jest nám třeba, aby nám potřebná milost byla dána? (8. článek víry). Svobodná vůle. — Patero knih Mojžíšových („Thora“ = zákon, Pentateuch).

46. Příchod do země zaslíbené. (1450 př. Kr.) (Josue.)

P ř e j d i J o r d á n. Jordán jest v těch končinách 20 až 30 m. široký a 3 m. hluboký; pro velký spád (od jezera Genesaretského k mrtvému moři

200 m.) jest jeho tok velmi prudký. Tehdáž byl Jordán rozvodněn (v dubnu anebo květnu). Voda, která byla právě před Israelskými, odtekla a na její místo nepřitékala nová voda, ale božskou mocí zadržena, nadula se jako hora, která pořád více rostla, tak že veškeren lid po suchém řečišti přecházel, maje po pravé straně stále vzrůstající horu vodní. Když přešli, sřítla se vodní hora a proudy valily se opět k mrtvému moři. Tak ocítili se Israelští v zemi zaslíbené a položili se táborem (rozbili své stany) před Jerichem u Gilgaly, asi půl hodiny východně Jericha. Dokud ještě kněží stáli s archou v suchém řečišti, mezi tím co lid přecházel, dal Josue postavit do řečiště dvanácte kamenů, které bylo ještě po staletích viděti, když bylo v Jordánu příliš málo vody. Tu slavili Israelští první velikonoce i přestala manna, poněvadž byli již u cíle své cesty v zemi úrodné, která i bez zázraků jim mohla poskytovat výživu.

Jericho („libovonné“) bylo město pevné a ohrazené, bylo v úrodném údolí obklopeném holými skalami. Město to bylo jako klíčem k celé zemi, tak že bylo nejprve třeba jeho dobýti, aby mohli opanovati zemi Kanaan. Lid vida pevné hradby, mohutné věže a množství obrněnců na hradbách, pozbýval naděje, že by města dobyl. Hospodin však nechce, aby dobývali pevného města svými zbraněmi; chce dobýti pro ně města sám, aby pamatovali, že si nezískali svým přičiněním země, ale že jim byla Bohem dána za dar. Obejděte město jednou za den, a to činite po šest dní, neužívající zbraní proti němu.

Tu teprv poznávali Israelští jak jest město rozsáhlé a kolkolem obklopeno přepevnými hradbami. Byli přesvědčeni: Jenom Bůh sám může nám otevřít brány jeho. Sedmého dne sedmkrát;

a když obcházeli město sedmý den, po třinácté, z di padly, poraženy všemohoucností Boží. Kněží troubili v trouby, aby tak ohlašovali slavně příchod vítězného krále, který neviditelným vojskem bojuje a vybízeli obyvatele Jerišské, aby se mu poddali. Lid křičel, provolávaje slávu Hospodinu.

Josue opanoval celou zemi po mnohých bojích, neboť jednotliví kmenové bránili Israelským, usaditi se v zemi. Jednou bojoval Josue proti nepříteli a prosil, aby se zastavilo slunce nad Gabaonem a měsíc nad Ajalonem (severozápadně Jerusaléma; bylo to tedy po poledni, když měsíc i slunce současně se na nebi zjevily, když byl měsíc v poslední čtvrti). „Slunce i měsíc se zastavily“, t. j. Bůh prodloužil světlo denní, až byl boj dobojován, tak že se zdálo Josuovi i vojsku (domnívali se, že slunce i měsíc se točí kolem země pevně stojící), jako by světla nebeská byla se na své zdánlivé dráze zastavila.

Rozdělil zemi losem mezi dvanačtero pokolení, aby nemohli vytýkati jemu, že snad některému pokolení vybral krajiny úrodnější před ostatními. (Západně od Jordánu byla od jihu k severu pokolení: Simeon, Juda (největší a nejúrodnější část země), Benjamin, Dan, Efraim, část Manasses, Issachar, Zabulon, Neftali, Asser. — Východně Jordánu: Ruben, Gad, druhá část Manasses). Pokolení Lévi nedostalo žádného dílu (za to pokolení Josefovo dva díly, t. j. Efraim a Manasses, a tak byl Josef i v potomcích svých nad své bratry povýšen), členové pokolení toho bydlili v 48 městech (kněžských), po vši zemi rozptýlených; dostávali od ostatních desátky z úrody zemské i čistých zvířat a část obětí. Měli se věnovati službě Boží a vzdělávání svých bližní.

Josue zemřel v 110. roku věku svého (1440. př. Kr.).

Bůh jest všemohoucí, dobrotivý, věrný (země zaslíbená).

Přechod přes Jordán jest obrazem svatého křtu, který nás uvádí do zaslíbené země církve svaté.

Jako před volajícími Israelity padaly zdi města Jericha, tak klesaly před apoštoly, hlásajícími Krista, i nejpevnější tvrze pohanstva. Obcházení Jericha jest obrazem našich průvodů (processí) a poutí, které konány v pravém úmyslu a pravým způsobem, jsou Bohu milé a nám mnohých milostí dobývají.

Josue jest předobrazem Pána Ježíše, který se zázraky proslavil, nás k vítězství vede, nám dobyl nebeského království, do kterého nás uvede z pouště tohoto života po mnohých bojích.

Moc modlitby nábožné.

Poučení. I tebe uvedl božský Josue do země zaslíbené, do církve a vykázal ti v ní tvůj díl. Važ si této milosti veliké, děkuj Bohu vroucně za to, že jsi křesťanem a prosívej Boha za nešťastné bratry své, kteří ještě církve neznají, aby také do ní uvedeni byli.

Věřící jsou povinni dle příkladu Israelských přispívati duchovním k časnému jejich zaopatření (4. příkáz. Boží). Modlitba.

47. Vzbuzení soudců. Gedeon.

(Asi 1430—1100. př. Kr.)

(Kn. soudců.)

To, co Mojžíš lidu předpověděl, splnilo se: dokud byl lid Boha pamětliv, radoval se z požehnání jeho; ale jakmile Boha opustil, byl sám také od něho opuštěn. Aby se lid uchránil od modloslužby

a zkázy mravní, rozkázal Bůh, by se bedlivě varovali Kananejských. Avšak mnozí neuposlechli Boha; ano vstupovali v sňatky manželské s národy pohanskými a svedeni pohanskými ženami, upadali v modlářství a bezbožnost. Tím připravovali si sami trest. Bůh dopustil, že nepřátelé jejich nad nimi panovali a je rozličně trýznili. V bídě a strastech hledali pomoci u Boha a Bůh v neskonalém milosrdenství svém vzbuzoval mezi nimi soudce, kteří je vodili do boje proti nepříteli, osvobozovali je od jejich utlačovatelů a osvěcováni Duchem svatým učili je zákonu Božímu.

B a r a k; za jeho časů žila také prorokyně **D e b o r a**, která lid k boji proti nepřítelům vybízela, prorokujíc mu vítězství, a statečná hrdinka **J a h e l**. Obě jsou předobrazy Panny Marie, která vedla lidstvo k vítězství nad ďáblem. **J e f t e**, bojuje proti nepřítelům, slíbil, dá-li mu Bůh vítězství, že obětovati bude za to Bohu na poděkování toho, kdo nejprvnější mu vyjde vstříc z jeho domu při jeho návratu. Když vracel se jako vítěz z boje, vyšla mu naproti jeho jediná dcera se svými družkami. I obětoval ji Bohu, službě Boží, že žila v stavu panském po celý život při svatém stánku. **S a m s o n**. Všech soudců bylo 15, neznameníjší byl **G e d e o n** (z pokolení Manassesova). Moabští a **M a d i a n i t é** bydlili východně mrtvého moře, činili časté vpády do země israelské a ničili, kazili vše na polích. Israelští skrývali před nimi obilí do úkrytů pod zemí. **Gedeon** mlátil obilí (nikoli jako obyčejně na upěchovaném mlatě v polích, že se na rozestřené snopy dobytek vehnal a zrno z klasů vyšlapal; ale ze strachu před nepříteli je vyklepával toliko doma prutem. Obilí čistilo se, že se vějíčkou házelo proti větru. Těžká zrna letěla dále ku předu, pléva pak byla zaháněna zpět). **H o s p o d i n s t e b o u**, svou

pomocí dodá ti zmužilosti a síly, a tak staneš se nejsilnější z mužů. V pokoře své diví se Gedeon, jak by mohl vysvoboditi Israele. Anděl pak slibuje mu, že bude také jemu pomahati. Tu důvěřoval a věřil Gedeon zcela v pomoc Boží a chystal se beze strachu a pochybností k velikému boji.

Připadl duch Hospodinův na Gedeona, naplnil jej odvahou a nadšením pro čest Boží a blaho souženého lidu. Aby nechlubili se Israelští, že zvítězili svou silou a nepřítel sami ze země vypudili, nechtěl Bůh, aby bojoval Gedeon s četným vojskem proti Madianským. Z 32.000 odešlo jich 22.000, tak že zůstalo u Gedeona jenom 10.000 mužů. Ale ani tolik bojovníků nenechal si Gedeon povůli Boží. Jenom 300 si ponechal a to ony, kteří si jenom do dlaně nabírali vody a tak na rychlo pili, (projevující tím strídmost, opatrnost, horlivost v povinnosti, neboť mysli jenom na odražení nepřítel a nikoli na své pohodlí). Ostatní pohodlně klekali k vodě, nebyli dosti ostražití. Meč Hospodinův a Gedeonův, t. j. mečem Gedeonovým bojuje Hospodin sám. Gedeon nezvítězil pouze válečnou lstí a překvapením nepřátel; ale zvláštní pomocí Boží, který sám uvedl tvrdé spaní na ně a hrůzou naplnil 135.000 mužů a pomátl je tak, že sami na vzájem se ubíjeli. Za ukrutenství své, za vraždy, loupeže a plenění v zemi israelské byli potrestáni, že z velikého onoho počtu se vrátilo jenom 15.000 do země své, jako svědkové Boží všemohoucnosti a spravedlnosti, která utiskovaných se ujímá a utiskovatele tresce.

Gedeon jest vzor pokory, poslušnosti, pevné důvěry v Boha, lásky k Bohu, bližnímu, k vlasti, pracovitosti. — Jest také předobrazem Pána Ježíše, který všecky lidi před nejhorším nepřitelem zachránil.

1. I Pán Ježíš žil v mladosti své skrytě, v chudobě jako nejposlednější, v těžké práci; 2. zvítězil nad mnohými nepřáteli s hloučkem vojínů, (několik apoštolů a učenníků přemohlo velemocné pohanstvo); 3. zvítězil ne mečem, ale zvukem svého slova, 4. světlem své nauky a svého příkladu.

300 bojovníků vydává se s pevnou důvěrou v Boha proti četnému, mocnému nepříteli. Ani nám není se třeba báti nikoho, když Bůh s námi; a Bůh jest s námi, jestliže my jsme s ním.

Klame se velice, kdo se jenom na sebe, svou sílu a dovednost spoléhá, že i bez Boha něco zdárně vykoná, (jako 135.000 Madianských.) Přílišná sebe-důvěra, přeceňování sebe, důvěra převrácená.

Israelští měli pokoj, poněvadž sloužili Bohu. Kdo zbožně, ctnostně jest živ, má pokoj, jest šťasten, Bůh jej chrání a sílí; ani nehody a strasti jakékoli nedovedou ho připravit o vnitřní pokoj.

Nestálost, nevděčnost Israelitů. — Bůh jest spravedlivý, shovívavý, milosrdný.

P o u č e n í. Nezapomínej v štěstí na Boha, abys teprv neštěstím a ranami nemusil býti pobízen, jej hledati. V štěstí děkuj Bohu za jeho dobrotu a přičiňuj se bys poněkud alespoň jeho darů se hodným stal. V strastech nezoufej sobě a pevně důvěruj v Něho a On tě vytrhne ze všeho, cokoli tě trápí.

Pokora, strídmost, horlivost, (hlavní ctnosti.) — Pýcha. — Pracovitost — zahálka (v 7. přikázání Božím). Loupež.

48. Ruth.

Za času soudců, bezpochyby za času soudce Heli (1170—1160 př. Kr.)

Moab východně mrtvého moře. Když Noemi ztratila muže i oba syny své, cítila se úplně opu-

- štěnou v zemi cizí a zatoužila v tesknosti své po domově; doufala, že tam spíše mezi svými nalezne přátel a výživy. Obě nevěsty, Orfa a Ruth, ctily a milovaly ji jako matku; nemohouce jí zdržeti od úmyslu jejího, provázely ji, aby jí tak osvědčily svou lásku.

Hospodin učinil s vámi milosrdenství, odplatiž vám hojně všecku lásku, kterou jste prokazovaly mně i mým synům, že jste dosloužily jim trpělivě až k smrti i ke mně staré, opuštěné vdově vždy milosrdnými bývaly. Obě chtějí stařenu provázeti i do její otčiny. Na mnohé domluvy: Navraťte se, vrátila se konečně Orfa. Její láska k vlastnímu domovu a přátelům byla mocnější než k Noemi. Ruth milovala sice také drahý domov a své příbuzenstvo a známé; ale uvažovala, že bude Noemi v Betlémě jako cizinkou, že se tam ve svém stáří a chudobě sama nevyživí a proto chtěla jí přinést oběť lásky své: Kamkoli půjdeš půjdu s tebou, nepustím tebe nikdy. Lid tvůj bude lid můj, z lásky k tobě přizpůsobím se novým obyčejům a zvykům lidu tvého tak, jako bych sama z něho pocházela, (neboť jinak nebylo by jí bývalo ani dovoleno žíti mezi Israelity); Bůh tvůj jest Bůh můj, poznalať jsem, že tvá víra, tvé náboženství jest pravé, tvůj Bůh pravým Bohem jest a proto chci žíti s tebou i umříti v zemi, kde se tento pravý Bůh vyznává. Zbožná Ruth touží po zemi israelské proto, aby tam mohla bez překážky klaněti se pravému Bohu, kterému v její vlasti se neklaněli. Takové lásce obětivé a tak zbožné mysli nemohla a nesměla Noemi odpírati.

Jako dobrá dcera, prosí Ruth Noemi za dovolení: Chceš-li, budu sbíratí klasy. Dle Mojžíšova zákona bylo majitelům polí přikázáno, aby nechávali chudým sbíratí klasy po žencích. Hospo-

din buď s vámi, pomáhej vám a silíž vás při vaší práci. („Pomáhej Pán Bůh.“) Hospodin požehnejž tobě, dávej tobě hojnost všeho, abys ty i nám mohl poskytovat výživu. („Dejž to Pán Bůh.“) Prosila, aby směla sbírat, byla zdvořilá; ač po zákoně měla právo k tomu, přec za to prosí; od rána neunavně pracuje.

Přívětivě oslovuje bohatý muž chudou cizinku, neboť i k chudým a prostým lidem sluší se chovati přátelsky a laskavě; dobrodiní se má prokazovati vlídně a bez trpkosti a urážek, kterými se jeho záslužnost maří a kterými přestává býti dobrodiním. Dcero má, nepovažuji tě za cizinku, ale uznávám tě jako za člena své rodiny, (bylť muž její z příbuzenstva Boozova). Následuj děvček mých; přestaň býti ostýchavou, žádný nesmí tobě býti obtížným ani nelaskavým slovem. Stávaloť se, že pán někdy nebránil chudým, aby sbírali klasů na jeho poli, ale služebníci jeho jich odháněli. Ženci přinášeli sobě na pole ve džbánech vodu z dalekých pramenů a nedovolovali nikomu cizímu napítí se z nich. Booz dovoluje to Ruth: Napij se; aby vlažná voda byla chutnější a více osvěžovala žíznivých, přidávali do ní trochu octa. Já cizozemka; cizinců si nevšímali, nedůvěřovali jim. Okoralý a tvrdý chléb omácel se v rozředěném octě. Booz nechce zahabiti Ruth nabízením almužny a proto v útlocitu svém velí, aby ženci naschvál mnoho klasů nechávali.

Jako chudí vůbec, tak vytloukla Ruth prutem klasy a dostala tři měřice (mírky, asi 26 litrů). I nejlepší z pokrmů přinesla Noemi.

Všecken lid tohoto města ví, že jsi žena ctnostná. Opatrný Booz pozoroval nejen sám Ruth, ale poptával se po ní také u lidí moudrých a rozšafných. Nikdo nenalezl na ní žádné

chyby. Zbožný Booz cenil nejvíce ctnost a proto pojal Ruth za manželku. Booz a Ruth stali se prarodiči Spasitelovými.

Noemi zachovala sobě víru v Boha i mezi pohany a tím zachovala víru tu i svým synům a získala pro ni i pohanku Ruth; má lásku k své otčině a tam umřítí touží; není sobecká a proto nechce, aby její snachy obětovaly se pro ni a k vůli ní trpěly chudobu a žily v cizině.

Ruth jest vzorem víry a lásky k Bohu (proto opouští také svou zemi, aby jinde lépe mu sloužiti mohla), lásky a poslušnosti dětinné, věrnos'ti, obětavosti, píle a pracovitosti, skromnosti a trpělivosti, (bylať navyklá živobyťi lepšímu, ale jest i v chudobě spokojena), zdvořilosti a uctivosti k jiným. Když sama zbohatla, byla dobrodějkou chudiny.

Jest pramáti Spasitelovou a svými ctnostmi předobrazem P. Marie. (P. Maria bez poskvrny — „všecken lid ví, že jsi ctnostná“). Bývalá pohanka jest také obrazem pohanstva, které po Kristu zatouží a do jeho církve bude přijato.

Kněžské pozdravení k lidu při mši svaté, které se tak často opakuje: „Pán s vámi.“ Neboť na Božím požehnání všecko záleží. Uctivé pozdravování lidí jest projevem zdvořilosti, křesťanské lásky a má býti také vyznáním víry, oslavením Boha a jako prosbou za Boží požehnání, odevzdání do Boží ochrany. (Pochválen buď Pán Ježíš Kristus. Pomáhej Pán Bůh. Pozdrav Pán Bůh. S Pánem Bohem. Provázej P. Bůh. Dej Pán Bůh dobrý, šťastný den. Požehnej a t. d.).

Poučení. Buď i ty dobrým, uctivým dítětem k rodičům, služ jim věrně a horlivě, žádná oběť pro ně vykonaná nebuď ti těžkou. Nestyď se nikdy za poctivou práci a požehná-li ti Bůh na statcích, radostně a vlídně udílej almužnu chudým.

Povinnosti dítek k rodičům (4. přikázání Boží.)
Vděčnost. Dobrý příklad. Pracovitost (7. přikázání
Boží). Štědrost (hlavní ctnosti). Almužna. Dobré
skutky.

49. Samuel. Heli a jeho zlí synové.

(1170—1100 př. Kr.)

(1. Král. 1—7.)

H e l i byl nejvyšším knězem a zároveň nejvyšším soudcem, duchovní i světskou hlavou národa. **E l k a n a** a **A n n a** přebývali v městečku Ramatha (Rama), asi 2 hodiny severovýchodně Jerusaléma v horách Efraimských. **S i l o**, město severně Jerusaléma asi 4 míle, kdež byl svatý stánek od časů Josuových. Israelští manželé považovali za veliké neštěstí, ano za znamení nemilosti Boží, když neměli dětí. Anna modlila se v duchu; její rty se pohybovaly, ale nevyslovovaly žádných slov a proto podezřival ji Heli, poněvadž se modlila jinak, než bylo obyčejem, že jest opilá.

Bůh vyslyšel vroucích modliteb zbožné Anny, která tak vytrvale a důvěrně k Bohu se modlila a dal jí syna. Matka splnila slib Bohu daný a přivedla **S a m u e l e** k **H e l i** do **S i l a**. Byla to jistě těžká oběť pro matku, zřící se milovaného dítěte, ale z lásky k Bohu přinesla tu oběť ráda. Bůh odměnil ji za to, že jí dal ještě tři syny a dvě dcery. **S a m u e l** sloužil **H o s p o d i n u**, učil a cvičil se v službě Boží, v zákonu Božím; i přísluhoval před **H o s p o d i n e m**, když povyrosl, konal služby levitů a líbil se **H o s p o d i n u** i **l i d e m**, protože stále v moudrosti i ctnostech prospíval.

O f n i a **F i n e e s** odvraceli lid od obětování, že se posmívali obětem, že rouhavě brá-

vali pro sebe oběti Bohu určené. Dopouštěli se takto rouhání a svatokrádeže. Synové nejvyššího kněze, sami ke kněžskému úřadu určení, dávali lidu pohoršení, podvracovali jeho víru. Heli domlouval jim vlídnými slovy; ale to nemohlo zkažených a spustlých mladíků odvrátiti od nepravosti; ve své slabosti a nezřízené lásce k dětem nepotrestal jich přísně, což jedině by je bylo napravilo.

Heli spal v síni svatého stánku; v před-síni byly komnatky (celly) pro kněze svatou službu konající; v jedné té síni spal Heli a v sousední byl Samuel. Bez reptání, chutě a rychle vstává Samuel, domnívaje se, že Heli nějaké služby od něho žádá. Vždycky byl hotov k službám a radostně obětuje svému dobrodinci a veliteli pohodlí své. Bůh zjevuje Samuelovi svou lásku, že oznamuje mu, kterak Heli potrestá za slabost jeho, za opomenutí otcovské přísnosti a syny jeho za zatvrzelost a nekajicnost jejich. Již tím připravuje Samuela k jeho budoucímu úřadu prostředníka Božího, hlasatele vůle své. Samuel jest upřímný, pravdomluvný, o z n á m i l v š e c k o Heli. H o s p o d i n j e s t; nesmím posuzovati jeho úmyslů a skutků; má nejvyšší právo, činiti jak chce. Uznávat Heli, že zasloužil Boží trest a lituje své viny.

F i l i s t í n š t í (cizozemci) bydlili při moři od Joppe až k Egyptu (potomci Chamovi); za časů Abrahamových přestěhovali se z Egypta do země kananejské a tam vzdorovali nejdéle mezi národy kananejskými Israelitům. Po nich nazvána jest země israelská Palestina, nebo Filistea. P ř i n e s m e a r c h u, a b y n á s v y s v o b o d i l a, domnívali se ve své pověřivosti, že přítomnost posvátné archy jim zjedná vítězství od Boha i když se k němu neobráti upřímně srdcem. Zevnější pobožnost bez vnitřního posvěcení nedobývá nám milosti Boží. Heli ne-

trestával synů svých a tu připravil jim nevědomky trest, vyznamenav je, že je poslal v čestném poslání s archou k vojsku. Spravedlivý Bůh trestá lid krvavou porážkou, syny Heli i jej samého náhlou smrtí.

Filistiňští odvezli archu jako drahou kořist, odnesli ji do chrámu své modly Dagona, (bůh ryb, svrček lidský a dolejší část rybí) v městě Azotu (Azdod) nedaleko moře. Tím chtěli dáti na jevo, že Hospodin jest méně nežli Dagon. Ale Hospodin ukázal jim svou všemohoucnost a početilost jejich, málomocnost Dagonovu: Dagon ležel na zemi roztráštěn a mimo to trestal je Bůh mnohými ranami. Zatvrzelí, nevěřící Filistiné konečně byli přinuceni, že poznali v souženích trestající ruku Páně a poslali archu k Izraelitům. Zvířata bez vůdce dovezla ji do nejbližšího města israelského: Bethsames, 3 míle jihozápadně Jerusaléma. Odtud byla odvezena do Kariath Jearim, severovýchodně onoho města, a tam zůstala až do časů Davidových (3 hodiny k západu od Jerusaléma). Do Sila, hříchů poskvrněného, se nevrátila více.

Samuel jest poslední soudce israelský. Bůh odpouští i největšímu hříšníkovi, když se ze svých hříchů vyznává, (hřešili jsme; naznačena tím zpověď svátostná), hříchů svých lituje, se polepší a za ně dosti činí (postili se). Důkazem milosti Boží bylo, že jim Bůh dal vítězství. —

Bohu milým jest slib v dobrém úmyslu vykonaný; vyslyšel pro slib modlitbu Anny. Anna, obětující ochotně k službě Boží jediného svého syna, jest předobrazem Panny Marie, která obětovala svého Syna Bohu v oběť krvavou.

Samuel, zbožný, poslušný, úslužný, pravdomluvný a upřímný, věrný služebník, horlivý v službě Boží, ve ctnosti, v učení. Jest předobrazem Pána

Ježíše, službě Boží obětovaného, hlasatele pokání a milosrdenství Božího, osvoboditele od nepřítele nejhoršího. (Již v dětství „prospíval milostí u Boha i u lidí.“)

Heli nekonal svých povinností jako otec. Kterého cizího hříchu se dopustil? Jeho pokora, odevzdanost do vůle Boží.

Bůh jest dobrotivý, shovívavý, věrný, spravedlivý, milosrdný, nejvyšší svatý.

P ů s t jest skutkem záslužným; kající vyznání hříchů.

Jako Samuel pravil: Mlu v, H o s p o d i n e, s l y š í s l u ž e b n í k, podobně máme i my mluvit, když mluví k nám Bůh skrze kazatele, učitele. — Jako archa úmluvy přinesla nekajícím Israelitům velkou porážku, tak i nehodné přijímání velebné svátosti jest křesťanu nekajícímu k záhubě jeho duše.

P o u č e n í. Dle vzoru Samuelova buď poslušným a horlivým dítětem, žákem, služebníkem. Na první rozkaz uposlechni ochotně a radostně i kdybys opustiti musil něco, co by ti bylo příjemným a milým. Buď zbožný, tichý, skromný, uctivý k starým lidem, pracovitý, pravdomluvný a upřímný, varuj se lidí nešlechetných a sám dávej jiným dobrý příklad: a jistě budeš milým Bohu i lidem.

Slib. (2. přikáz. Boží). 4. přikázání Boží. Podezření. Modlitba (vroucí, vytrvalá, důvěrná; — v duchu). Cizí hříchy. Pohoršení. Pověra a modlářství. Časné tresty.

50. Zřízení království. Saul. (1095 př. Kr.)

(1. Král 8—15.)

Samuel se sestaral, bylo mu 60 let. Ustanov nám krále, domnívali se, že budou snáze vítěziti, když je bude král voditi proti nepřítelům.

Samuel byl zarmoucen nad tím, neboť poznával z té žádosti nedůvěru k Bohu. Předpověz jim práva, kteráž král míti bude, jak budou mu poddáni, budou platiti těžké daně. Saul byl muž, jakého si Israelští za krále přáli: sličný tváří, vysoké postavy, udatný. I v tom vyhověl Bůh lidu, že jim dal za krále toho, kterýž se jim nejlépe líbil. Olej vylil na hlavu Saulovu; olej jest znamením Boží milosti, světla a síly. Samuel vylil olej na hlavu Saulovu, že Bůh sám jej za krále povolal a že bude vládnouti ve jménu Božím a nikoli z vůle lidu: Pomazal tebe Hospodin. Proto sluje král „pomazaný Páně“ jako velekněz, (světská a duchovní hlava národa). Proto dí také Samuel lidu: Jej vyvolil Hospodin a nikoli vy. Království jest „z Boží milosti“, jest to vůle Boží, aby panovníci nad lidem vládli k zachování a rozmnožení pořádku a pozemského blaha. Živ buď král! lid vzdává mu svou poctu a slibuje mu poslušenství.

Bůh ustanovil krále nad Israelskými: 1. aby byl předobrazem krále — Messiáše, 2. aby jím jednotlivé kmeny israelské pevněji byly v jednotu sloučeny, 3. aby byli všickni přidržováni k přísné kázni a poslušnosti zákona.

Hospodin dával mu vítězství, ale Saul přičítal je sobě v hrdosti své; zapomínal, že jest náměstkem Božím a že se má ve všem spravovati dle vůle Boží a nikoli svou vůlí. Amalekitští (dle Amaleka, vnuka Esauova), kočovný a bojovný národ bydlící severně Sinaiského pohoří. Na nich měl vykonati Saul toliko Boží trest, poraziti je a tak učiniti neškodným nepokojný ten národ. Saul protiví se Bohu, neposlouchá jeho rozkazu; připisuje jenom sobě vítězství a v marnivosti a ctižádosti vyzdvihl vítězné oblouky, slávobrány. Poskvrnil se pýchou, ctižádostí, neposlušností, lakotou a k tomu ještě při-

dává lež a pokrytectví (zakrývá svou lakotu rouškou horlivé zbožnosti). Nad zevnější oběti jest poslušnost Božího zákona, (kteráž jest obětí vnitřní, srdce a vůle). Zavrhl jsi řeč Hospodinovu a proto zavrhl Hospodin tebe, kdo Boha opouští, bývá na konec také opuštěn od něho. A tak byl uznán Saul od Boha za nehodna důstojenství královského, poněvadž se dopouštěl mnohých nepravostí, lidu pohoršení dával, neomezeně panovati chtěl. Království nezůstalo v jeho rodině a Saul sám zemřel před časem a již za jeho živobytí byl od Boha vyvolen jeho nástupce.

Messiáš jest „pomazaný Páně“, věčný král.

Bůh jest dobrotivý, milosrdný, shovívavý, spravedlivý.

Pýcha svádí k neposlušnosti, k ukrutnosti, lakotě.

Samuel napomínal hřešícího Saula, radil mu.

Poučení. Vystříhej se všeliké pýchy, která otravuje srdce lidské a odvrací je od Boha, i lásku k bližnímu v něm hubí. Zpomínej si často kdo jsi, jak slabým jsi tvorem, co chyb a nedostatků na sobě máš a modlívej se vroucně, by Bůh v tobě pokoru zachoval. Nikdy nechlub, nevynášej se ničím; ale za všecko, co jsi vykonal, chval a oslavuj Boha.

Pýcha. Neposlušnost. Lakota. Lež, přetvářka a pokrytectví. — Povinnosti poddaných k vrchnosti (4. přikázání.)

51. David na království pomazán.

(1. Král. 16.)

Samuel miloval Saula, ač nenáviděl jeho hříchy. Betlém v krajině, která patřila pokolení Judovu. Tajně povolal k oběti Isai a syny jeho; aby nedozvěděl se o tom Saul, všecky zavázal k přísné

mlčivosti. Oběť ta byla obětí chvály (zápalná), kterou se počínaly všechny důležité věci. Nehleď na obličej, neposuzuj člověka dle zevnějšku, který často klame. Žádný ze sedmi přítomných synů Isaiových není vyvolen od Hospodina, ačkoli byli mužové statní a Samuel každého z nich uznával za schopna vlády nad národem. Osmý, nejmladší David, pase ovce, konal jenom nižší služby v domě otce svého a byl poddán otci i bratřím. Ačkoli byl David postavy menší a zdál se méně býti povoláním k rekovnému životu, ke králování nad velkým národem v době tak nebezpečné, přec velel Bůh: Pomaz ho, tenť jest. Vševedoucí, nejvyšší moudrý Bůh dovede si k vykonání úmyslů svých voliti prostředky nejschopnější. Duch Hospodinův sestoupil na Davida, milost Boží naplnila jej a uschopnila prostého mládence k budoucímu jeho povolání.

Od Saula ustoupil Duch Boží, protože setrval zatvrzele ve hříších, zapudil od sebe milost Boží, zvláště tu, které byl nabyt posvátným pomazáním. Duch zlý jej opanoval; svými hříchy dal se v porobu zlého ducha; týrán zlým svědomím, klesaje pod tíží svých hříchů, upadal v těžkomyslnost. Neboť hřích činí člověka nešťastným, nespokojeným. Aby těžkomyslného krále obveselili, zavolali k němu Davida, kterýž umí dobře hrát na harfu; hrával David na pastvě a zpíval k tomu písně, které sám skládal, oslavuje jimi v zbožnosti své Boha. Pověst o jeho dovednosti rozšířila se až do Silo. Udatný a opatrný jest, tak že bude moci krále provázeti i do boje. Oděncem se stal, panošem, nosičem zbraně královské. Saul míval polehčení; nebylť ještě propadl úplně v moc zlého ducha a proto jej obveselovala ještě hudba mírného Davida a jeho zbožné písně vlévaly v jeho duši útěchu.

Bůh sám působil takto v milosrdenství svém na Saula, aby jej pohnul k pokání.

Bůh jest shovívavý, milosrdný; pyšným se protiví, ale pokorných srdcem povýšuje. „Každý kdo se povýšuje, bude ponížěn a kdo se poníží, bude povýšen.“ (Viz čl. 52. N. Z.)

Samuel poslouchá Boha a neptá se proč a k čemu Bůh tak a ne jinak mu velí činiti.

Bohatství, moc a sláva bez ctnosti neučiní člověka šťastným a spokojeným. Kletba zlého svědomí činí člověka nejvýš nešťastným.

David, poslušný, a pokorný, pracovitý, zbožný, z nízkosti povoláný k trůnu královskému, jest př e d o b r a z e m Pána Ježíše, který také narodil se v Betlémě, žil v nízkosti a služebnosti a byl povolán, aby se stal králem světa.

Proroctví Jakobovo se splnilo (o berle Judově viz čl. 28.).

David byl povolán ke královskému dvoru, aby si tam získal vědomosti a zkušenosti potřebné, by mohl jednou býti dobrým králem. (Bůh jest nejvýš moudrý).

P o u č e n í. Pilně a pozorně poslouchej hlasu svědomí; neboť svědomím mluví k tobě Bůh sám, varuje tě a kárá, když jsi zhřešil. Jak bys byl nešťasten, kdybys svého svědomí neposlechl! Nic ve světě by tě neblážilo, netěšilo, kdybys nosil v sobě stálého rušitele míru, zlé svědomí.

„Modli se a pracuj“ dle vzoru Davidova. Pokora. Povinnosti dětí k rodičům. Jak se mají k sobě chovati bratři a sestry. Veselá mysl neprotiví se zbožnosti. Jaké písně má a smí zpívati mládež. Práce před zábavou!

52. Davidův boj s Goliášem.

(1. Král. 17.)

Ú d o l í terebinthové (od množství terebinth), kterým se vine potok, asi dvě hodiny jihozápadně Jerusaléma. O b r G o l i á š vysoký přes 6 loktů (asi 2·7 m.; výška to neobyčejná, ale vyskytuje se dosud porůznu).

Vybízeli Israelské k souboji, věda dobře, že se nikdo neodvážil bojovati s ním, který byl všem postrachem svou silou a ukrutností.

Z h a n ě l j s e m v o j s k a i s r a e l s k á, posměch jeho platil i tomu, pro jehož čest Israelští bojovali, Hospodinu.

D a v i d n a v r á t i l s e d o m ů, neboť otec jeho potřeboval ho velice, když tři synové jeho vytáhli do pole. Isai, jako dobrý, starostlivý otec, rád by se dozvěděl, kterak daří se synům jeho; David, jako dobrý syn i bratr š e l k b r a t ř í m, přinesl jim pokrmu z domova. Vojíní musili totiž pečovati sami o výživu svou. Cesta do vojenského ležení poblíž nepřátelského vojska byla velmi nebezpečnou. Z h a n ě l v o j s k a B o h a ž i v é h o, ten, který se klaní mrtvým modlám potupil ty, kteří slouží živému, pravému Bohu. Rozumíť, komu hlavně Goliášův posměch platí. Vida velkou stísněnost v celém vojstě, dí: A ť n i k d o n e t r a t í m y s l i. Když David chce sám bojovati proti Goliáši, odpírá tomu Saul; bylť jej propustil domů, protože se domníval, že by na oko slabý, v zacházení se zbraní nevyzkušený David, který dovedl lépe zacházeti s harfou, než s mečem, ve válce mnoho neprospěl. M l á d e n e č e k j s i, slabý, nezkušený, nikdy jsi nebyl ještě v boji. Co David vyprávěl, nebylo chloubou, ale skutečností. Chtěl jenom králi dokázati, že se mu nikoli nenedostává síly, zmužilosti a opatrnosti, že míval dosti

příležitosti cvičiti se v tom, když zaháněl lva (tehdaž ještě zhusta se v zemi vyskytujícího) a medvěda. Ale nespolehá se pouze na sílu svou; **Hospodin vysvobodí mne, neboť chci bojovati pro jeho čest a nikoli pro svou slávu.**

Odvaha Davidova a jeho důvěra v Boha působily mocně na Saula: **Jdi a Hospodin bude s tebou, neboť jenom ten ti může pomoci k vítězství.**

Aby vítězství jeho bylo tím patrnější, složil oděný a šel do boje v oděvu svém obyčejném. Pět kamenů hladkých (oblázků), aby snadno vyletěly z praku. Prak, obyčejná zbraň pastýřů. (Silný řemen, jehož jeden konec si ovinul pevně kolem ruky a druhý konec vzal do ruky; na řemen položil kámen, zatočil jím prudce a potom pustil konec řemeny a uvolněný kámen letěl s velikou prudkostí, kam bylo zaměřeno. K tomu bylo třeba velkého cviku.) **Zdali jsem já pes? že mne chceš bez zbraně, jenom holí zahrati, jako lze zahrati bázlivého psa? Utec, sice tě zabijí a nedovolím potom, aby bylo tvé tělo pohřbeno. Za pohanu, kterou mi činíš, spůsobím ti pohanu tuto. Dáti tělo zvířatům bylo potupou největší pro padlého bojovníka; horší to, než sama smrt. Ty přicházíš ke mně, spoléhaje se na svou sílu, své zbraně, ale já ve jménu Hospodina zástupů, spolehám se na pomoc Boží, která i skrze slabého veliké věci vykonati může. On vládne nad zástupy andělů a ti budou při mně státi. Filistinský se přibližoval, v pyšné sebedůvěře, že porazí Davida. Ale než se nadál, udeřil kámen z praku v čelo jeho tak prudce, že omráčen klesl k zemi, až zaduněla. David dokončil potom vítězství své, že jej stal jeho mečem, na kterém lpělo tolik israelské krve. Čím jindy jiným škodíval, tím nyní zahynul sám. Zpupnost a**

smělost Filistinských změnila se v hrůzu a strach. Zdrancovali ležení, kořist ta byla jako náhradou za škody Israelským od Filistinských učiněné.

Goliáš hřešil pýchou, chlubností, přílišnou sebedůvěrou (důvěrou převrácenou), rouháním se Bohu, nespravedlivým tupením Israelitů.

David poslušný, skromný (nehledá své cti), pokorný (Bohu a ne sobě přičítá vítězství), horlí pro čest Boží, hněvá se hněvem spravedlivým na rouhače, jeví lásku k své vlasti a svému národu a rád se chce pro jeho blaho obětovati. Vítězstvím Davidovým chtěl také Bůh upozorniti lid na Davida, na ctnosti jeho, jeho statečnost a tak připraviti již lid k tomu, že bude David králem jeho. David, vítěz nad Goliášem jest předobrazem Pána Ježíše, vítěze nad ďáblem. (Jeho hůl připomíná nám dřevo kříže a kámen, kterým obra porazil, že i Ježíš jest „úhelným kamenem,“ který vítězí nade vším odporem ďábla i světla.)

Když Bůh s námi, kdo proti nám?

Poučení. Při všem, cokoli konáš, důvěřuj v Boha a jistě se ti podaří i nejtěžší dílo. Nikdy nespolehej se jenom na sebe, na sílu svou, svůj rozum své zkušenosti, ale ke všemu volej pokorně Boha na pomoc. Zvláště jej volej na pomoc v boji proti nepřítelům svého spasení, proti pokušení (světu, tělu, ďáblu).

Pokora. Pýcha. Naděje a její protivy (1. příkáz. Boží). Nelekejme se ani nejtěžší práce! Proč?

53. Jonathova láska a Saulova k Davidovi nenávisť.

(1. Král. 18—22.)

Kudy vojsko se ubíralo z boje, všude vítali je, s radostí; ženy a dívky pěly písně ke cti krále a ještě více oslavovaly Davida. B u b n y (tamburiny,

bubínky), obruč na dlaň široká, potažená koží a uvnitř opatřena kovovými plátky, které pronikavě zněly, když se do napjaté kůže prsty tlouklo; cimbálky, dvě duté poklice kovové. Zabil tisíc — deset tisíc, Saul jest udatný, rekovný; ale mnohem udatnější jest David. Tu zmocnila se závist Saula; zlý duch, duch hněvu, závistí zbuzen, napadl Saula; chtěl zákeřnický přibodnouti ke stěně kopím Davida nic netušícího a tedy k obraně nepřipraveného. Závist pudívá člověka k nejhorším zločinům. David uhnul se, anděl strážný přispěl mu ku pomoci, že ho Saul ani z blízka nezasáhl, ačkoli byl obratným v zacházení s kopím. Tisícník, plukovník nad větším oddělením vojska. David byl pro své ctnosti a svou udatnost miláčkem lidu. I bál se tedy Saul usmrtiti jej; aby však zakryl svou zášť a tím jistěji jej zahubil, přetvařoval se, jako by želel svého skutku a jej miloval. Ano přislíbil mu dceru Michol za manželku, za bibe-listo Filistinských. Chtěl jej tak jenom vehnati do boje mezi ně, aby tam zahynul. Ale Bůh chránil i v novém tom nebezpečí Davida a David se opět proslavil vítězstvím, zabil dvě stě. Líbil se všemu lidu, tím více jej milovali a jemu se obdivovali.

Podezření, že David po království baží, ještě za živobytí Saulova, odstraniti chce Saula, od lidu nenáviděného. Tu dává závistí a hněvem zaslepený král přímý rozkaz Jonathovi a služebníkům, by jej zabili. Jonathas však nevykonal toho zlého skutku, ale jako pravý přítel dává výstrahu Davidovi a přimlouvá se u otce za něho, s něžnou uctivostí připomíná mu: Nic nezavinil proti tobě, ano skutkové jeho jsou ti prospěšné, porážel nepřátele tvé a obětoval svůj život za tebe. Upřímnou řečí synovou pohnut,

dospívá Saul k poznání své chyby a přísahá, že mu neublíží. Avšak přísahy své nesplnil.

Nové vítězství rozněcuje znovu hněv Saulův; po druhé chrání anděl strážný Davida před kopím jeho. Miluješ syna Isai (v zášti své nechce ho ani jeho jménem jmenovati) k své hanbě a škodě, zastíní tě slávou, odvrátí takto od tebe lásku národa. Nedostane se tobě království, on je uchvátí pro sebe. David byl již od Boha za krále vyvolen, ačkoli toho Saul nevěděl; ale že by sám chtěl se zmocniti vlády, byla křivá žaloba Saulova. Pošli a přiveď jej pod záminkou přátelskou (jako by řekl: přetvařuj se). Jonathas ví zajisté, že David bude králem, a že on sám se králem nestane; ale přec trvá k němu v přátelství věrném a upřímném. Raduje se z jeho povýšení, třeba by sám byl ponížen. Vídá, že přímluvou nic nezmůže na otci, oznámil jsemu, že se navrátiti nesmí. Políbivše se, plakali, cítili bolest velikou, že se musí odloučiti od sebe. Jdi v pokoji, obyčejné pozdravení, tu však značí: ať brzy dosáhneš pokoje, ať nebezpečím všem unikneš. Co jsme sobě přísáhli ve jménu Hospodinově, při tom ať zůstane. U Israelitů uzavírali často přátelství, že je stvrzovali přísahou. Ať cokoli jest nám trpěti, nezrušíme přátelství svého, neporušíme přísahy své.

Saul, — závistivý, podezřívavý, neupřímný, přetvařuje se, velí jiným hřešiti, křivě přísahá, křivě viní (žaluje), mstivý, neústupný a nepřístupný poučení (svéhlavý).

Jonathas a David jsou věrní přátelé. Ani povýšení Davidovo nad Jonatha neruší přátelství a lásky Jonatha k Davidovi („K příteli věrnému žádné není přirovnání,“ Sir. 6, 15—17.).

Dítky jsou povinni poslouchati rodičů ve všem, leč by to bylo proti přikázáním Božím (Jonathas).

Poučení. Bude-li někdo předčiti nad tebe, nezáviď mu toho a nepovažuj za nepřítele, kdo dovedl si úcty a lásky lidské dobytí v míře vyšší, než ty. Bojuj úsilovně i proti slabým hnutím závisti v srdci svém, aby nevyrostla v tobě v hříšnou náruživost, která by tebe ovládala.

Závist; k čemu svádí? Přetvářka. Hřešiti veleti (cizí hříchy). Křivá přísaha. Křivá žaloba, podezření.

54. Davidova šlechtná mysl.

(Král. 24—31. 2. Král. 1.)

Hory Judské, pustý a skalnatý kraj západně mrtvého moře, asi 10 mil dlouhý, až i 3 míle široký, s mnohými vrcholy a hlubokými údolími; také Judská poušť zvaný. Saul slídlil po Davidovi četnými špehy, mimo to bylo Davidovi snáseti mnoho bídy, hladu, mnoho strastí od nepohody v kraji nehostinném. Ale nezoufal; všecka protivenství sesilovala jenom jeho důvěru v Boha. Složil v opuštěnosti své krásný žalm (90.): „Kdo obývá v ochraně Nejvyššího, bezpečen jest.“ Život Saulův v jeho ruce, aby zkusil ctnost jeho, aby osvědčil David svou lásku i k nepříteli.

V ležení všecko spí, Bůh sám uvedl i na strážce ležení tvrdé spaní, aby se podařil úmysl Davidův. Abisai dí: Probodnu nepřítele tvého, neboť nebyl dospěl k té šlechtnosti jako David. Domníval se: Dokud nebude mrtev Saul, nebude také David jist svým životem. David leká se zabíti kteréhokoli člověka, neděje-li se to v obraně vlasti anebo na ochranu spravedlnosti a práva bližního a prohlašuje zvláště za těžkou vinu, zabíti pomazaného Hospodina, krále, zástupce Božího,

byť byl i nešlechtným člověkem. Aby měl důkaz před Saulem i vojskem, že měl krále úplně v moci své a že tedy nemá k němu úmyslů nepřátelských, velel vzítí kopí a číši ze stanu královského. Pane můj a králi, vždycky jsem tě ctil a miloval jako věrný tvůj sluha; i nyní, když mne pronásleduješ, zůstávám věren tobě. Zhřešil jsem, vyznává konečně Saul před celým ležením svým. Synu můj, tím na jevo dává úplné smíření s Davidem. Požehnáný budiž, v náhradu za strasti a příkoří, která mu způsobil, volá na něho požehnání, milost Boží. David důvěřoval Saulovi, ačkoli byl od něho mnohokrát oklamán. Odešli v pokoji od sebe. David nevrátil se více ke královskému dvoru, nebyl oděncem dvořenínem Saulovým.

V té době zemřel Samuel. Byl pochován v Ramě (Ramatha), odtud pak byly v 5. po Kr. stol. jeho ostatky přenešeny do Cařihradu.

Gelboe pohoří v kraji obydleném pokolením Issachar, jižně Táboru. Vystupuje až 500 m. nad rovinu. Saul opuštěn od Boha, protože sám Boha nehledal, v hrlosti své se před Bohem pokořiti nechtěl a neprosil za smilování Boží. Hlavní voj Saulův byl poražen, jenom hlouček vzdoroval se Saulem nepříteli. Aby neupadl v potupné zajetí, v zoufalosti nalezl na svůj meč, dopustil se sebevraždy.

David rozpomenul se toliko na dobré vlastnosti jeho; o nepřítomných, zvláště o mrtvých máme jenom dobré mluvití a chyb jejich, zvláště příkoří, která nám učinili, nezpomínati. V upřímném hoři nad smrtí Saulovou a Jonathovou, roztrhl roucho a plakal; jistě že mnozí divili se, proč neraduje se, když zbaven jest úhlavního nepřítele a má volnou cestu ke trůnu. Hory Gelboe, rosa, déšť nepadej na vás, neodívejte se v zeleň,

ale zůstávejte jako na znamení smutku v šedém rouše skal neporostlých travou. Ať i příroda truchlí s ním. (Krásný žalozpěv jeho 2. Král. 1, 18—27.)

Saul klesal pořád hlouběji; podával se pořád více závidění a mstě; nekál se, až v zoufalství nekajicně zemřel. Jest nám výstrahou, bychom neodkládali s pokáním na dobu pozdější a tak nevydávali se v nebezpečí, že v nekajicnosti až do konce setrváme. Na Saulovi spatřujeme: Jaký život taková smrt! Pýcha, hněvivost a závidění udusily v něm všechny dobré vlastnosti jeho a zatemnily jeho mysl, zatvrdily jeho srdce k působení Boží milosti. Proto odpírej náruživostem takovým hned na počátku.

D a v i d zůstává pokorný, i když jej lid oslavuje, tichý, mírumilovný, odpouští nepříteli a tak vítězí sám nad sebou, což jest slavnější vítězství, než nad Goliášem; uctívá ke králi a věrný v službě jeho, ačkoli se mu za to dostává jen nenávisti a pronásledování. Když zvítězil nad Goliášem, pěly mu chvalozpěvy ženy; ale když zvítězil nad mstou a hněvem svým, chválily jej sbory andělské (Sv. Chrysostomus). Věrné přátelství nebývá zrušeno ani smrtí. Utrpení byla Davidovi školou ctnosti, utvrdila jej ve víře, důvěře, v zbožnosti, trpělivosti, pokoře, opatrnosti, moudrosti a mírnosti a tak mu byla přípravou k důstojenství královskému. Svými ctnostmi jest **p ř e d o b r a z e m** Spasitelovým.

P o u č e n í. I ty odpouštěj rád příkoří, která ti od jiných byla spáchána a znej jediné msty, že za zlé se budeš odpláceti dobrým.

Vražda. Sebevražda. (5. přikázání Boží). Láska k bližnímu budiž obecná; tedy i nepřátele milujme. (viz čl. 21. C. n. z.) Jak se k zemřelým chovati máme? Pravé přátelství může býti jenom mezi ctnostnými.

III. Sláva národa israelského, aneb od Davida až po Roboama (1055—975. př. Kr.).

55. Nábožný král David. Jeho péče o služby Boží.

(2. Král. 2—10. 1. Paralip. 11—19.)

V Hebroně (v městě kněžském, posvěceném hroby patriarchů) vyvolil lid Davida za krále, vida, že s ním jest Bůh. Jerusalém (Jeruš-šalem = dům pokoje), kde za časů Abrahamových bydlil Melchisedech, král Salemský, zvolil za sídlo své; dobyl pevnosti pohanských Jebusitů nad Jerusalémem ležící na hoře Sioně a připojil ji k ostatnímu městu, vystavěv na Sioně z cedrového dříví palác pro sebe. Od té doby slulo město městem Davidovým. Jerusalém měl polohu velmi chráněnou proti útokům nepřátelským. Se tří stran byl obklopen hlubokými údolními: na východě: Josafat (Cedronské), na západě: Gihon, na jihu: Hinnom (pokračování onoho). Byl udatný, pečoval o blaho poddaných, spravedlivý, moudrý a opatrný (obklopoval se moudrými rádci, nespolehaje se jenom na sebe), nábožný.

Na hoře Sion rozbil skvostný stan pro archu dle vzoru stanu Mojžíšova. Z Kariath-Jarimu přenešena archa do stanu. Knížata israelská, hlavy jednotlivých pokolení a vojenští vůdcové. Harfy, trojhranné o 12 nebo 24 strunách; citory, menší než harfy, s 3, obyčejně s 8 nebo 10 strunami, do kterých se tlouklo hůlčičkou; trouby (z bývolích rohů a plechové); bubny (tympanum, tamburina); loutny (píšťaly pastýřské buď jednoduché anebo dvojnásobné; šalmaje, skládající se z více spojených píšťal nestejně dlouhých; cimbálky z dvou plechových poklic. David vzdá-

val sám veřejně čest Bohu a vyznával víru v něho: Kráčel před kněžími, hraje na harfu.

Zpíval (žalm 23.): **Odpočívati na hoře svaté, k Bohu blížiti se a jemu opravdu sloužiti, aby jeho služba Bohu byla milá, může ten, kdo bez poskvrny spravedlnost činí (zlého se varuje a dobře činí), mluví pravdu, nečiní lsti (nepřetvařuje se), nekřivdí bližnímu, pohánění nepřijímá (pomluvy, potupy; v tom se nezúčastňuje), neklame bližního (nepodvádí, neokrádá), nečiní lichvy, darů proti nevinnému nepřijímá, nedá se podpláceti ke skutkům nespravedlivým.**

Po šesti króciích obětoval vždy vola a skopce (tedy několik tisíc zvířat); část obětí byla potom rozdána mezi lid. Obětmi těmi dal na jevo, že jest Bůh svrchovaným pánem všeho a že tedy člověk má býti hotov všecko obětovati jemu. Každá ze 24 tříd kněží trávila po celý týden, od soboty k sobotě, při svatém stánku; v každé třídě byl jeden kněz představeným nad celou třídou (knížata kněžská) a nade všemi byl nejvyšší kněz. Tak konala se služba Boží bez přestání. I levité byli rozděleni na 24 třídy. 4000 zpěváků, kteří zpívali svaté písně, žalmy, jichž mnoho složil David sám.

David vzor horlivosti v službě Boží; stará se o důstojnou a vznešenou bohopoctu; očisťuje místo svaté od nešvarů, nepořádku (jako Pán Ježíš vyčistil chrám). Tím jest předobrazem Páně.

Průvod s archou do stánku jest obrazem průvodů křesťanských; průvody jsou 1. slavnou a veřejnou poctou Bohu vzdanou, 2. působí na vlažné a nevěřící a vybízejí je mocně k zbožnosti příkladem tak mnohých, 3. jsou veřejným vyznáním víry a 4. jako náhradou Bohu za urážky jemu činěné. Onen průvod jest zvlášť obrazem průvodu s Nejsvětějším

o Božím těle (při němž i panovníci a nejvyšší hodnostáři bývají).

Jerusalém jest obrazem církve svaté, která jest pravým sídlem pokoje, v níž jest pravé kněžstvo, pravá oběť, v níž pravá čest se Bohu vzdává a která jest také jako pevností všem útokům vítězně vzdorující.

Poučení. Účastňuj se rád služeb Božích v chrámě i mimo chrám. Oslavuj Boha modlitbami i pěním zbožných písní. Za projevy zbožnosti se nikdy a před nikým nestyď; a proto bývej také při průvodech církevních.

Zpěváci a hudebníci v chrámě. Jaký má býti zpěv chrámový. Které mešní písně znáte? Kterých hudebních nástrojů užívá se u nás při službách Božích? (Varhany, zvony.)

56. Davidova proroctví o Spasiteli.

Kniha žalmů (Žaltář) obsahuje 150 žalmů; většina jich jest od Davida. Některé jsou od Mojžíše (89.), Šalomouna a jiných nábožných mužů, kteří byli Duchem svatým osvíceni. Některé jsou chvalo zpěvy a písně díků (8., 17., 18., 45.—47., 91., 102.—106.); jiné jsou prosebnými (3., 5., 29., 63., 73., 79., 93.); sedmero žalmů kajících (6., 31., 37., 50., 101., 129., 142.); messianské, prorocké. David: Žalmista Páně, královský pěvec.

Bůh odměňoval Davida časnou odměnou a zvláště jej označil za miláčka svého, že slíbil mu: Vzbudím tobě potomka; Spasitel byl jako člověk potomkem Davidovým, neboť Maria byla z rodu Davidova. Bude králem, ale slavnějším než praotec jeho: trůn jeho na věky, nepřestane nikdy panovati. Bude

nejen člověk, ale také Bůh: Já budu jemu za otce (2. Král. 7, 11—16).

Dar prorocký. David osvícen Duchem svatým předpovídal určitě a jasně o Spasiteli.

Syn můj jsi ty, dnes Pravý syn Boží, věčný. Národové světa uvěří v něho a On bude vládnouti nad nimi po celém světě. Jeho církev šířiti se bude po světě mezi všemi národy. (2. žalm.)

Za dnů jeho spravedlnost (ctnosti), hojnost pokoje (láska jedněch k druhým, podmínka pokoje). Padati budou mouřenínové (Aethiopští) — králové Tharsis (fenická osada ve Španělsku); králové všech národů se mu budou klaněti; arabští (z Arabie šťastné) a sabejští (Saba, hlavní město Šťastné Arabie). Předpovídá se obdarování Páně cizími králi („od východu“). (71. žalm.)

Já červ jsem, tak ponížen a potupen. Hýbají hlavou, potřásají hlavou na znamení posměchu a škodolibosti. Vypisuje názorně ukřižování Páně, jako by toho byl svědkem. Napjali mne na kříž, tak že viditelný všecky kosti: sčetli kosti. (21. žalm.)

Nezanecháš duše mé v hrobě (v říši smrti, v předpeklí, kam vstoupila, když tělo bylo pochováno); a niž svatému porušení (tělo svatého nezakusí hniloby, ale s duší opět se spojí, oživne): vstane z mrtvých. (15. žalm.)

Brány věčné slávy se otevrou, až tam vejde král slávy: slavně vstoupí na nebe. (23. žalm.) Vstoupil jsi na výsost do nebe, jal jsi vězně, uvedl jsi tam duše z vězení, z předpeklí. Vzal's dary s sebou pro lidi, s nebe udílíš pak dary svých neskonalých zásluh lidem, jsi v nebi jejich prostředníkem. Vstupuje na nebesa k východu, odkud vyšel. (67. žalm.)

Hospodin ku Pánu mému (Mt. 22.), neboť Messiáš jest Pánem Davidovým, jsa Synem Božím. Sed na pravici mé; že bude povýšen, oslaven i na lidské přirozenosti své. Bude panovati, ale stále bude míti nepřátele. Budou mu však za podnoží, marně budou vzpírati se proti němu, budou pokořeni. Přisáhl Hospodin, slavně ohlašuje se takto: Jest nejen král, ale také kněz na věky (oběť jeho tedy nepřestane) dle řádu Melchisedechova (1. Melchisedech nebyl knězem dle dědičnosti, ale byl k tomu od Boha zvlášť povolán; 2. obětoval chléb a víno).

Všecka ta proroctví na 1000 let předpovídána, splnila se na Ježíši doslovně.

Na žádnou knihu starého zákona neodvolával se Pán Ježíš a svatí apoštolé tak často, jako na Žaltář. Při poslední večeři modlil se a zpíval Pán Ježíš s apoštolý žalmy (Mat. 26, 30. — Viz čl. 66. N. Z.).

Poučení. Věř věrou nejpevnější v Spasitele svého, kterého David na tak dlouhou dobu viděl před sebou a jemuž se v duchu klaněl. Děkuj Bohu vroucně, že lépe a jasněji vidíš a poznáváš jej, než žalmista Páně.

Při kterých pobožnostech chrámových zpívají se žalmy? Žalmy při pohřbu, úvodu matky, při svěcení chrámu. Při mši sv. (modlitba stupňová, introit, offertorium, communio).

57. Absolonova zpoua a pokuta.

(2. Král. 11—24. Paralip. 20. a 21.)

Ne dosti opatrný, spolehal se příliš na sebe, nebděl nad sebou, nad smysly svými. Bethsabee, žena Uriášova zalíbila se mu; aby ji mohl pojeti za manželku, rozkázal vůdci Joabovi, by postavil Uriáše

v boji na místo nejnebezpečnější, aby byl jistě zabit. Na přísné pokárání proroka Nathana činil David skroušeně pokánu. Upřímně se vyznává z hříchu: Hřešil jsem. Bůh odpouští mu hřích, ale časných trestů mu nepromijí. Pokorně snáší David všechny bolesti, které Bůh na něho poslal. V hoři svém složil kající žalm (50.: „Miserere“. „Smiluj se“) a z vděčnosti, že mu Bůh odpustil, žalm jiný (31.).

Největším trestem nezdarový syn; pro rodiče jest ranou nejhroznější nezvedené dítě. Nejkrásnější; krása tělesná nedává člověku ceny, bývá nebezpečna, svádí k marnivosti a pýše. Chvály lidské pýchu tu jenom rozmnožují stále více. Povyk, aby na sebe obracel zraky všech. Mluví proti otci, pobuřuje podané proti králi: Není ustanoven, kdo by tě vyslyšel, není postaráno o spravedlnost a právo; otec a král dopouští bezpráví nedbalostí a netečností svou. Kéž bych já byl soudcem! přestala by nespravedlnost. Absolon hřeší proti lásce k otci i panovníku. Srdečnou sdílností předstíral, přetvařoval se, jako by mu šlo jenom o blaho jiných a nikoli o povýšení jeho. Objal a políbil, odmítl úctu, kterou mu vzdávali jako královskému synu a jednal se všemi, jako by mu rovni byli. Nachyloval k sobě srdce, získal si podvodnou hrou svojí lásku lidu. Chytře ujistil se nejprve přízní lidu.

Pokrytec předstírá, že chce do Hebronu (svatého města) klaněti se Bohu. David raduje se ze zbožnosti jeho. Po celé zemi byl již si získal stoupence a s jejich pomocí chtěl náhle učiniti útok na otce Davida. Od místa k místu zněly trouby na znamení, že nastala doba vzpoury. Utěcme; David nebojí se o sebe, ale hrozí se, aby Absolon neprolil snad krve jeho a tak sebe hříchem neposkvrnil a chce zachrániti města a jeho obyvatelů. Zapotok Ce-

dron, bos, pláče, k vrchu hory Olivetské utíkal před vlastním synem; jaká to bolest pro starého otce! Považoval to za trest pro hříchy své. Velikost jeho ducha, jeho hrdinného sebezapření jeví se, když odpouští Semeiovi, ano jej chrání před trestem a za něho se přimlouvá. Větší jest tu v pokolení svém, než býval v největší slávě. **P o p a t ř í H o s p o d i n n a s o u ž e n í m é, soužení bude mi zásluhou.**

Absolon vtrhl do Jerusaléma; lid opustil Davida. Ale za Jordánem přidali se mnozí k svému králi. Láska bojovníků Davidových ke králi jeví se v tom, jak bojí se o jeho život. Zůstal za vojskem v městě Mahanaim. Otec miluje i nezdárné dítě: **Z a c h o v e j t e m i s y n a, ačkoli chtěl tento otce připravit o život. Ačkoli vojsko Absolonovo bylo větší, bylo poraženo; neboť Bůh pomáhal vojsku Davidovu; vojíni Absolonovi, bojující pro věc nespravedlivou, bojovali bez nadšení. Předmět pýchy Absolonovy, dlouhé vlasy, staly se prostředkem k jeho pokárání, příčinou smrti. Nezdárný syn roznítil ve vojínech takový odpor a hněv, že jej ubili bez lítosti, mrtvolu jeho hodili do jámy, že není ani hoden počestného pohřbu a hrobu. Hromada kamení byla jako výstražným pomníkem, jak tresce se zlý syn.**

Dobrý otec, uslyšev zprávu o vítězství, dbá jenom o syna: **D o b ř e - l i s e m á? Raději umřel by sám; oplakává syna s hořem největším. Šel mu lid vstříc u vítězoslávě, vážili si tím více krále svého, když byl tolik vytrpěl. Svou láskou chtěli uleviti jeho bolesti.**

I spravedlivý klesne; ale pozná vinu svou, lituje jí, polepší se, činí pokání. Nespolehejme si nikdy přílišně na sebe; varujme se pečlivě příležitosti ke hříchu.

Pýcha, ctižádost, přetvářka, pochlebenství, pokrytectví Absolonovo; běda nezdárnému dítěti! Kletba Boží i lidská je stihne.

D a v i d vzor pokory, mírnosti, lásky k nepříteli; vroucí jeho láska otcovská; mysl kající, trpělivá, Bohu oddaná. Jest p ř e d o b r a z e m Pána Ježíše, který také slavně do Jerusaléma vjížděl; smutně přes Cedron šel, odpouštěl nepřátelům, na hoře Olivetské dlel v zármutku velikém. I proti němu bojovali ti, kterým nejvíce dobrodiní prokazoval (Absolon podoben Jidáší).

P o u č e n í. Na pozoru se měj, by rodičové tvoji nikdy pro tebe a nad tebou plakati nemusili. Hleď jim působiti vždy radost a čest, aby tě Bůh jednou za to odměnil, bys tím i úcty lidské si dobyl.

6. a 9. přikázání Boží. I ctnostný může pochybiti (o ctnosti). 4. přikázání Boží; co se zapovídá. Přetvářka, pokrytectví, pýcha a ctižádost (8. přikázání Boží.) Láska k nepřátelům. Časné tresty. V čem záleží pravé pokání.

58. Poslední napomenutí Davidova a jeho smrt.

(3. Král. 1—2. 1. Paralip. 22—29.)

H o s p o d i n u d ů m t. j. kamenný chrám místo dřevěného stánku. Aby Bůh odvrátil lid od válek, od prolévání krve, nechtěl, aby mu David vystavěl chrám, protože v m n o h ý c h v á l k á c h proléval krev, ačkoli byl nábožný, Bohu milý. Šaloumoun = kníže pokoje, byl ustanoven od Boha samého za nástupce Davidova a zakladatele chrámu. David napomíná starší lidu i Šalomouna k bohabojnosti a poslušnosti Božích přikázání. Znej Boha otce svého, pamětliv buď toho, co otci tvému prokazoval a uč se z chyb svého otce znáti to, co Bohu

se protiví. Služ jemu myslí volnou, radostně, z lásky a nikoli z otrocké bázně před trestem, stále pamatuje, že jest vševědoucí. Bůh milostivě přijímá, kdo jej hledají, k němu se s věrou a láskou uchylují; avšak zavrhuje ty, kdo ho opouštějí, nevěří v něho, neslouží jemu, dle jeho zákona nežijí.

Za dlouhého panování svého nashromáždil David zlata a stříbra, mědi, železa, cedrového dříví, drahokamů a mramoru. Obraz chrámu, plán, jak mu byl vnuknut od Boha.

Dílo to veliké jest, jest nesnadno vystavěti důstojný chrám, aby hlásal čest Boží a lid povzbuzoval ke zbožnosti. David obětoval sám své poklady ku stavbě chrámové a vybízí i poddané své: Obětujte dary Hospodinu. Ukažte štědrostí svou lásku k němu. Obětovati s veselým srdcem, ochotně, dobrovolně a nikoli z přinucení. David, jsa svědkem obětavosti jejich, radoval se a zapěl radostný chvalozpěv: Požehnaný. Pokorně vyznává, že není zásluhou jejich, když dávají z majetku svého na oslavu Boží, neboť: Tvé jest všecko; jsmeť pouze správci toho, co Bohu náleží. Prosí Boha, aby zachoval lid i Šalomouna svou milostí v dobru. Zesnul v pokoji (1015. př. Kr.), smířen s Bohem, s pokojným svědomím, maje útěchu, že syn i národ jeho budou kráčet dle jeho příkladu. Hrob Davidův jest jižně hradeb Jerusalemských pod t. zv. mešitou Davidovou (bývalým to křesťanským chrámem).

David jest nejslavnějším králem israelským: sjednotil veškerý národ v jedno, přemohl nepřátele jeho, dal mu spravedlivé zákony, dbal o rozkvět země, budoval města a zvláště ozdobil a zvětšil Jerusalema, obehnal jej silnými hradbami; upravil bohoslužbu, kněžstvo. Vyhubil úplně modloslužbu a mravné zlořády s ní spojené. Proslavil národ svůj velebnými písněmi, tak že již pro ty bude vždycky a všude

v uctivé památce. Povznesl mysl národa k vyšším věcem; i umělecké snahy, v něm probudil. Jest skutečně náboženským, národním, společenským reformátorem a takto předobrazem onoho, který největší změny a opravy provedl ve všelikých poměrech lidstva.

Narozen v Betlémě, — žil skrytě v mládí svém, — přemohl Goliáše nepatrnou zbraní (i kříž byl nepatrný, potupný), — pronásledován od těch, kterým dobře činil, — odpouští nepřátelům, — jest králem a prorokem, — v zármutku jde přes Cedron na horu Olivetskou, — jenom málo věrných vytrvalo při něm, — vrací se slavně do Jerusalema (nebeského, na nebevstoupení), — vítězí nade všemi nepřátely, — zařizuje bohoslužbu, oběti, kněžstvo, vydává zákony. —

Pro ctnosti své hoden jest úcty naší; církev světí památku svatého toho krále 29. prosince.

I my máme jmění svého užívati ke cti Boží.

P o u č e n í. Žij i ty tak, abys nemusil smrti se báti, ale mohl jednou umíratí v pokoji. Proto při všem pamatuj na konec svůj a to ti bude ochranou proti hříchu a posilou ve ctnosti.

Co velí 7. přikázání Boží? Povinnosti rodičů a vrchnosti. Příspěvky ku stavbě chrámu křesťanského. (Sv. Vítský chrám.)

59. Šalomounova modlitba a moudrost.

(3. Král. 3. 2. Paralip. 1.)

Šalomounovi bylo teprv asi 20 let, když nastoupil na trůn. Jako dobrý syn byl pamětliv napomenutí i příkladu svého otce. Bůh projevuje svou lásku Šalomounovi, že se mu ukázal ve snách, podobně jako patriarchům a jiným nábožným mužům (Samue-

lovi). Pokorně uznává Šalomoun, že síly jeho nestačí k těžkému jeho úřadu: Slabý a nezkušený mládenec jsem. Dejž mi srdce k umění schopné, osvět mne, abych mohl spravedlivě a moudře vládnouti. Šalomoun prosil Boha za statky vyšší, důležitější a proto mu je Bůh udělil a k tomu přidal mu i bohatství a slávu a slíbil mu i dlouhý věk, bude-li Boha poslušen. Moudrost Šalomounova záležela v tom: 1. že poznával Boha a vůli jeho měrou neobyčejnou; 2. že moudře dovedl vládnouti nad lidem a pečovati o jeho blaho; 3. že znal přírodu a její síly; 4. že dovedl mocně působiti na jiné. Žádného tobě rovného, neobyčejná moudrost Šalomounova zbuzovala všeobecně úžas.

Každý mohl bez strachu k jeho trůnu, vlídně přijímal i nejnižší a trpělivě slyšel jejich stesky. Rozepře obou žen nemohla býti snadno rozhodnuta: dítky byly si podobny a mimo to nebylo svědků, kteří by byli mohli pověděti, která z nich pravdu mluví. Před králem mluvily obě se stejnou rozhodností; obě odvracely se stejně od dítěte mrtvého a hlásily se k dítěti živému. Ať mluvila kterákoli, každá zdála se míti pravdu. Moudrost Šalomounova jeví se v tom, že bez rozmýšlení, hned chápe se prostředku, aby poznal, která jest pravá matka. Ta jest pravou matkou, která se raději dítěte zřiká, jenom aby bylo zachováno na živě. Podvodnicí a lhářkou jest ta, která jest lhostejnou k životu dítěte a svoluje, aby bylo zabito, jenom když druhá ho nedostane.

Israel bál se ho, báli se dopustiti se nějaké viny, že by ji ihned král v moudrosti své uhodl. Poznávali, že není v něm jenom přirozená, lidská moudrost, ale moudrost Boží, že jest nadpřirozeně osvícen od Boha.

T, my máme po příkladě Šalomounově nejprvé

prositi o věci duchovní, statky nebeské (odpuštění hříchů, milost k dobrému, věčnou blaženost) a potom teprv o věci časné. „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a ostatní věci budou vám přidány.“ Zvlášť máme prosívati Ducha svatého za dar osvícení. V modlitbě Páně prosíme ve všech 7 prosbách za statky duchovní, jenom ve 4. a 7. prosíme spolu za statky pozemské.

Šalomoun vzor pokory a skromnosti, zbožnosti, lásky k svému národu, péče o jeho blaho, spravedlnosti.

Láska mateřská jest i největší oběti schopna, jest hrdinná, nezištná.

U druhé ženy jeví se zištnost, závist, lež a přetvářka, ukřutenství.

Poučení. Prosívej před každou prací Ducha svatého za dar jeho osvícení, aby se ti dařila ke cti Boží, ku prospěchu tvému i tvých bližních. Vždy modlívej se horlivěji za statky duchovní, než pozemské.

Modlitba. Její vlastnosti. Dar moudrosti — sedmero darů Ducha svatého. Moudrost (opatrnost), — čtvero základních ctností. „Přiď, Duše svatý“.

60. Přísloví Šalomounova.

Pýcha zaslepuje člověka tak že si připravuje sám své ponížení, svůj pád. Čím více se povýšoval, tím hlouběji klesne.

Společnost s moudrými činí člověka moudrým. Moudrost nebeská, kterou člověk hledá to, co k věčné blaženosti vede. Blázen, člověk nevěřící, nešlechtný; neboť nerozumně jedná, niče si sám blaho své. Mnozí ptáci dívají se na to, jak ptáček léčí na ně síť a přece letí sami do připravené jim

léčky. A mnozí lidé vidí, jak je jiní slovy i příkladem vedou k záhubě a přece se přidržují svých škůdců. Rozumní lidé jednají často jako nerozumná zvířata.

K d o o s t ř í h á ú s t s v ý c h, dbá pilně svých slov, nemluví zbytečně a hříšně, ušetří si mnohých úzkostí, nepříjemností, škod. M n o h o m l u v e n í n e b ý v á bez hříchu; kdo mnoho mluví, nemůže uvážiti každého slova svého a proto často i bez zlého úmyslu promluví něco pohoršlivého. Málo mluv a pak budou slova tvá míti váhu: slovo v pravý čas, opatrně a s rozvahou vyřknuté, má cenu a působí na lidi; jest jablko zlaté na míse stříbrné, každý si ho povšimne a bude si ho vážiti.

R t o v é l ž i v í; lež jest Bohu protivna; věrnost a pravdomluvnost se mu líbí.

K d o s e s k r y j e s h ř í c h y s v ý m i, jich zapírá, neostojí před Bohem, nedosáhne milosrdenství. Ale milosrdenství dojde, kdo se vyzná a jich opustí. (Tím již naznačuje se zpověď.) Zná-li se člověk upřímně ke hříchu, tím již projevuje svou kajicnost a svůj dobrý úmysl.

J d i k m r a v e n c i, od nerozumného zvířete, vedeného neuvědomělým pudem přirozeným, u č s e m o u d r o s t i, opatrnosti a péči o budoucnost, pracovitosti a šetrnosti (schránlivosti).

L e p š í j e s t m a l i č k o s e s p r a v e d l n o s t í; míti málo, býti chudým, ale poctivým; nežli mnoho užiteků s nepravostí, nežli dobývati si bohatství způsobem nepoctivým (lichvou, podvodem, krádeží a t. d.)

Č i n i t i m i l o s r d e n s t v í a s o u d, smilovávati se nad bídou bližního, pomáhati jemu a býti spravedlivým k němu, jest Bohu milejší než zevnější oběti. N a ú r o k p ů j č u j e H o s p o d i n u, dočká se odměny hojně, více obdrží od Boha, než sám jiným učinil dobrého.

Spravedlivý stará se i o hovádo (zvíře domácí, člověku sloužící).

Hněv, prudká prchlivost nemá milosrdenství, svádí k pomstě, neomlouvá křivdy spáchané, působí sváry. Odpověď měkká, mírná, laskavá, ukrocuje i nejvíc rozhněvaného. Prudké slovo vyvolává opět prudkou odpověď a tak kolikrát z nepatrné příčiny vznikají velké nevole.

Spravedlnost zvyšuje národ, ctnost, zbožnost, která všechny stavy a vrstvy proniká; a nikoli pouze osvěta, průmysl a všecko to, co obyčejně se nazývá pokrokem. Zahynulí mnozí národové osvíceni, když v nemravnost upadli, neboť hřích bídně činí národy (Římané, Řekové).

Jestli by nepřítel tvůj byl v bídě jakékoli, pomoz mu ochotně. Uhlí řeřavé shromáždíš na hlavu jeho, tím zahanbíš jej, že růměncem polije se jeho tvář nad jeho zlobou k tobě, roznítíš v jeho duši plamen vzájemné lásky. A kdyby se ani tak nestalo, kdyby tobě za to vděčným nebyl, Hospodin odplatí tobě.

Poučení. Naslouchej bedlivě radám, poučením a napomenutím lidí šlechetných, opravdu moudrých, patří mezi vzdělance, anebo ať jsou to lidé prostí.

Které knihy Písma sv. připisují se Šalomounovi? (Příslaví, Kazatel, Píseň písní).

51. Stavění a posvěcení chrámu.

(3. Král. 5—8. 2. Paralip. 2—7.)

Čtvrtého léta panování svého, r. 1017. př. Kr. Hora **Moria** severovýchodně hory Sionu, na které byl královský hrad a svatý stánek Davidův a od té oddělena údolím **Terapeion**, které se Jerusalemem

táhlo od severu k jihovýchodu a ústilo do údolí Cedronského. Nejprve srovnal se vrchol hory Moria a k údolí Cedronskému byly vystavěny mohutné podezdívky. Libanon (laban = bílý) t. j. bílé pohoří, jehož vrcholy vystupují až do 3000 m. a jsou pokryty věčným sněhem. Západní pásmo horské podél moře sluje vlastní Libanon; východní sluje Antilibanon. Jižně tohoto jest pohoří Hermon na severních hranicích země israelské. Tehdáž byly svahy těchto pohoří pokryty nádhernými lesy jedlovými a cedrovými. Cedr jest nejvzácnější strom jehličnatý; na Libanoně bývaly kmény neobyčejně mocné, rovně rostlé. Dříví cedrové jest velmi trvanlivé, nepráchniví ani nebývá červotočí snadno zničeno, jest libovonné. (Nyní jest jenom nedaleko nejvyššího vrcholu Libanonského malý lesík cedrový asi o 400 stromech.) Všecko dříví i kamení bylo spracováno na Libanoně; otesané trámy i kameny byly odtud odváženy k moři (do Sidonu a Tyru) a potom na vorech a lodích do Joppe a na to po vozech do Jerusalema. Tak nebylo při stavbě chrámu na hoře Moria slyšeti zvuku od seker, dlát a kladiv. Dělníci byli většinou najati z Fencie. Svatému stánku se podobal, ale byl rozsáhlejší, nádhernější, z trvalého a dražšího staviva.

Chrám z dělí 60 loktů*), z šíří 20, z výš 30. Byl také rozdělén na svatyni (40 l. zdělí) a svatyni svatých (20 l. zdělí). Vchod do chrámu byl od východu; před vchodem byla síň (10 l. dlouhá, široká a vysoká jako chrám) s bránou, po jejíž každé straně byl silný, měděný sloup. K braně té se vystupovalo po stupních. Na ostatních stranách (jižní, západní a severní) byly k chrámu přistavěny těsně budovy (nižší o 10 loket než chrám a síň jeho) na tři patra

*) Loket přes 1/2 m., 60 cm.

rozdělené, v nichž bylo mnoho komnat (v každém patře 30) pro chrámové poklady. Okna v chrámu byla nad těmito budovami. Dvěře do svatyně byly z cedrového dříví. Plochá střecha byla ze cedrového dříví a obroubena zábradlím. Kolem chrámu byly dvě velké síně (v podobě obdélníku): 1. vnitřní, jejíž podlaha byla nad podlahu vnější vyvýšena a nízkou zdí od této oddělena: předsíň pro kněze, zdělí 200 loktů a zšíří 100 loktů; 2. vnější pro lid, obklopující onu, zdělí 400 a zšíří 200 loktů. Vnější předsíň byla obehnaná vysokou zdí, k níž bylo přistavěno více několikopatrových budov, ve kterých byly příbytky pro kněze a levity službu konající a rozličná skladiště pro náčiní a jiné potřeby bohoslužebné. Do předsíně vedla na každé straně jedna brána, nad níž se pnula věž. Vnitřní stěny chrámu byly pokryty deskami cedrovými s umělými řezbami; mezi dvěma palmovými ratolestmi byl vždy cherub a nad nimi girlandy květinové. Desky ty byly potaženy tenkým, zlatým plechem; a cedrová podlaha byla takéž pobita zlatým plechem.

Ve svatyni svatých (velesvatyni) byla archa úmluvy se slitovnicí a dvěma anděly na ní. Š obou stran archy stáli ještě dva andělé s tváří k svatyni (10 l. vysokí). Velesvatyně byla oddělena od svatyně stěnou cedrovou, v níž byly dvěře. Místo to bylo úplně temné.

Ve svatyni: zlatý oltář pro kadidlovou oběť proti dveřím do velesvatyně, podél zdí deset sedmiramenných svícňů (po 5 s každé strany), 10 zlatých stolů pro chléb a víno a mnoho zlatých mís a jiných nádob.

V předsíni kněží: ohromný měděný oltář proti chrámu; po nakloněné ploše s jedné strany vystupovalo se k ochozí oltářnímu (celý oltář byl 10 loket vysoký). K oltáři patřilo mnoho měděných

nádob, lopatek, nožů. Na jeho 4 rozích byly bývolí rohy. Měděné moře, ohromné umývadlo v podobě otevřeného kalicha liliového (5 l. vysoké, 10 loktů v průměru), kteréž neslo 12 kovových býků. 10 měděných štoudví na vozíkách; ve vodě štoudví se pralo obětní maso.

Stavbu dokonali po 7 a půl letě. Později byl chrám posvěcen o svátcích stánků. Přenášení archy úmluvy dělo se podobně jako za Davida. Oblak naplnil dům Hospodinův, přítomnost Boží zjevila se opět v oblaku; Bůh projevil lidu, že jest mu chrám milým. Šalomoun padl před oltářem zápalů v předsíni, nejsa knězem nevstročil do chrámu. Ruce k nebi (jako Mojžíš; kněz při některých modlitbách), to bylo i pro lid napomenutím: „Sursum corda!“ Hospodine, není podobného tobě, jsi nejvyšší dokonalý, nejsvětější, nevystihlý; nebesa nebes neobsahují tebe, všudebytný, čím méně dům tento, chrám ten neuzavírá tě v sobě. Tu zvláště vyslyšíš modlitbu, Bůh sám si zvolil tu budovu za místo, kde by se modlili k němu a jemu obětovali.

Sestoupil oheň s nebe (jako při první oběti před stánkem); Bůh zjevuje, že milostivě vyslyšel modlitbu Šalomounovu. Ano i výslovně mu to ohlásil: Uslyšel jsem modlitbu tvou, tu po všechny dny budu vídati prosebníky a budu jim milosti své prokazovati.

Chrámy jest předobrazem křesťanského chrámu, v němž jest sám Kristus přítomen, oběť nejsvětější se koná, v němž jest uloženo tolik pokladů Boží milosti, v němž Bůh i k nám mluví skrze kněze a slyší naše modlitby. Bůh slyší sice všude modlitby naše, všude se máme modlívati k němu; ale zvláště máme přicházeti k modlitbám do chrámu a spojovati tam své modlitby s modlitbami jiných i církve svaté

před tabernákulem. Ten, koho „nebesa nebés neob-
sahují“, dlí na oltáři v nejsv. svátosti skutečně a ve
viditelných spůsobách. Chrám jest jeho domem a
proto jest nám místem svatým.

P o s v ě c e n í c h r á m u k ř e s t á n s k é h o o d' b i -
skupa. Svátek posvěcení chrámu; chrámová slavnost
(pouť).

P o u č e n í: Budiž i tobě křestanský chrám mí-
stem posvátným; rád a s uctivostí přicházej tam,
klekávaje tam často před Nejsvětějším a rozmlouvaje
s Ním ve zbožné modlitbě. I tvá duše bude potom
slyšati: Uslyšel jsem modlitbu tvou; i na oltář tvého
srdce spadne paprsek milosti Boží i duše tvá bude
posvěcena, potěšena.

Kdo obětoval již jednou na hoře Moria? Úprava
křestanského chrámu. Kterak děje se svěcení jeho?

62. Šalomounova sláva a smrt.

(3. Král. 7.—9.—11.; Paral. 8.—9.)

Šalomoun vystavěl nejprvé chrám Hospodinu a
potom teprv sobě palác. Nádhernými stavbami po-
skytoval výživu lidu, zvyšoval vážnost důstojenství
královského a dobýval Israelitům úcty před cizinou.
U panovníků východních panoval veliký přepych a
proto obklopoval se i Šalomoun leskem. Lodě krá-
lovy přivážely zlato a stříbro z Ofiru (v jižní
Arabii) a z Tharsis (ve Španělich) a v z á c n o s t i:
perly, drahokamy, vonné dříví, koření, pávy, opice,
slonovinu a jiné. N o v á m ě s t a: Palmyra (město
palem) severovýchodně Damašku na rozkošné oase
širé poušti, B á l b e k severozápadně Damašku
mezi Libanodem a Antilibanonem. Zakládal také vin-

nice, zahrady (u Betléma), rybníky; na úpatí Antilibanonu měl skvělé sídlo letní. Podporoval umění (stavitelství, hudbu, básnictví) i vědy (sám znal přírodu). Jerusalema ozdobil mnohými stavbami a ohradil novými, pevnějšími hradbami. Měl mír po celou dobu svého panování, vyjímaje několik menších bojů. Byl mocným panovníkem a proto si ho hleděli nakloniti jiní panovníci dary. Sábá v šťastné Arabii. Královna dala mu rozluštití několik temných hádanek a poznala tak jeho moudrost velkolepé stavby hlásaly jí jeho slávu.

Nakaženo jest srdce jeho skrze ženy pohanické, že opustil Boha, aby jim se zavděčil a klaněl se modlám. Chrámů stavěl na pahorku, proto pahorkem pohoršení nazvaném (jižně hory Olivetské). Moudrého Šalomouna oslepilo bohatství a sláva; v hříšné ctižádosti chtěl si u pohanů získati hojně přátel a obdivovatelů a proto stal se netečným k náboženství a víře a upadl v modlářství. Tím dal veliké pohoršení lidu. Pro Davida neodňal Bůh Šalomounovi království hned, ale teprv po jeho smrti je odňal synu jeho a to nikoli celé, nýbrž jenom část jeho (10 pokolení). — Jak mocná jest přímluva svatých Božích; jejich zásluhý, kterých si ctnostmi svými za živa dobyli, prospívají i lidem na světě. Spiknutí a vzpoury byly časté, protože Šalomoun, žije nádherně, jsa štědrý k cizincům a stavě pohanické chrámy, příliš utiskoval poddané. Umřel (981 před Kr.) po čtyřicetileté vládě a pochován nedaleko Davida.

Pýcha a ctižádost utlumují víru v Boha; totéž působí žádostivost rozkoší a společnost lidí nešlechtných.

Štěstí a bohatství bývají nebezpečný člověku, srdce příliš jimi příliš k světu; kdežto utrpení prospívají člověku, vedou jej k Bohu. Proto „koho Bůh miluje, toho křížem navštěvuje.“

Sv. otcové ujišťují nás, že zemřel Šalomoun kajicně, poznav marnost světa a jeho statků.

Šalomoun jest předobrazem Spasitelovým: miláček Boží, kníže pokoje, moudrý (i k Ježíši spěchali tak mnozí o poučení), bohatý na poklady (Božích milostí), králové přinášejí mu dary, vystavěl chrám (na skále Petrově církev, chrám duchovní); panoval se zlatého trůnu nad národy (s nebeské slávy nad světem); za jeho panování bývali poddaní šťastní, žili v blahobytu (šťastní i ti, kdo jsou pod vládou Ježíšovou).

Bůh jest shovívavý, spravedlivý, milosrdný.

Poučení. Vystříhej se společností zlých, bojuj proti ctižádosti a pýše, nedůvěřuj přílišně ve vlastní svou sílu, abys neklesl do hříchu. Bdi nad sebou neustále a vzývej Boha za pomoc, zvláště prosívej za dar vytrvalosti.

Pýcha, ctižádost. — Pokušení a příležitost. Pohoršení. — Tři knihy Šalomounovy.

Doba třetí.

Ponenáhlé klesání národa israelského, aneb od Roboama až po Krista. (975. př. Kr. až do r. 1.)

63. Rozdělení říše.

(3. Král. 12—14. 2. Paralip. 10—12.)

Sešel se veškeren Israel, t. j. mimo pokolení Judovo, Benjaminovo a Simeonovo, která uznala hned Roboama za krále. Ostatní radila se skrze zástupce své v Sichemu a odtud byli posláni

jejich poslanci k Roboamovi. Přetěžké jho vysokých daní a robot. Starší obce, t. j. bývalí rádčové a důvěrníci Šalomounovi. Synové královští bývali vychováváni s mladíky nejpřednějších rodin, ti pak se stávali jejich rádci a veliteli vojenskými. Takových mladíků ptal se Roboam, když zavrhl moudrou radu zkušených starců. Přidám ještě, mně budete platiti větší daně a konati těžší roboty. Pohrozil: Budu mrskati vás biči uzlovatými; prohlašoval své poddané za otroky a ohlásil, že je bude sužovati tak, jako krutí páni své otroky sužují.

Co jest nám do Roboama, neuznáváme ho za krále. Deset pokolení, vlastně i s Lévi jenom 9, ale že Manasses bydlilo před i za Jordánem, počítalo se za dvě. Roboama se přidržela pokolení Judovo a Benjaminovo a Simeonovo téměř celé; později také Lévi a ti z ostatních pokolení, kteří bydlili v městech těchto věrných pokolení, Judská říše, nazvaná dle vládnoucího pokolení, s hlavním městem Jerusalém a chrámem, jako střediskem svým; král Roboam.

Israelská říše, severní, s hlavním městem Sichemem a později Samářím; král Jeroboam. Co do počtu obyvatelů byly obě říše téměř rovny, ale severní měla rozsáhlejší území. Israelská říše slula také Efraim dle předního kmene, ze kterého pocházel Jeroboam.

Aby' nenavštěvovali poddaní Jeroboamovi chrámu Jerusalémského a nebyli získáni od Roboama, svedl je Jeroboam k modloslužbě.

Postavil dvě zlatých telat, což bylo opět nápodobě modloslužby egyptské (jako pod Sinaiem), v Bethel severně Jerusaléma (viz čl. 17.) a v Dan severně Meromského jezera.

Krvavé boje mezi oběma říšemi nepřestávaly.

Království judské trvalo 975—588 (387 let) a mělo 20 králů z rodu Davidova, mezi nimiž bylo jenom 8 šlechtných (Josafat, Ezechiáš, Josiáš).

Království israelské trvalo 975—722 (253 léta), a mělo 19 králů (z 10 rozličných rodin), kteří byli všickni nešlechtní.

Roboam hřešil svévolí, pýchou, ukrutností, neopatrností a chvastavostí (chlubnou lehkomyšlností), jakož i tím, že pohrdl radou moudrých a zkušených mužů a uposlechl rady pochlebníků.

10 kmenů prohřešilo se vzpourou proti svému panovníku; a odtrhnuvše se od rodu Davidova, odvrátily se také od Messiáše, který byl Davidovi zaslíben v jeho potomství.

Jeroboam svedl své poddané k nevěře a modlářství.

Poučení. Varuj se zlých společníků, neposlouchej zlé rady lidí nešlechtných, nedej se nikdy pochlebnými jejich řečmi svést ke hříchu. Za to však buď vždy pamětliv rady, napomenutí, výstrahy lidí šlechtných a moudrých.

Ke hříchu raditi, sváděti (9 cizích hříchů.) Modlářství (1. přikázání Boží). Povinnosti poddaných k vrchnosti — a vrchnosti k poddaným (4. přikázání Boží).

I. Ponenáhlé klesání říše israelské.

64. Vzbuzení proroků. Eliáš od Boha poslán.
(912 př. Kr.)

(3. Král. 16, 17, 24.)

Proroci (roim = vidoucí, nebiim = nadšení), mužové od Boha osvícení a od Boha posláni; aby je lid uznal za poslance Boží, činili ve jménu Božím

(ne z vlastní moci) d i v y. P ř e d p o v í d a l i, zvlášt o Messiáši. Sami žili přísně, v kajicnosti a byli lidu vzory nábožnosti a ctností.

Eliáš z Tbesbi v pokolení Neftali. A c h a b 923—902, zavedl k modloslužbě telat na radu své manželky Jezabel (dcery krále Sidonského ve Fénicii) modloslužbu B á l o v u (Molochovu, jemuž se obětovaly děti), vystavěl mu v Samáří chrám. Živť jest Hospodin dotvrzuje pravdu svých slov přísahou k živému Bohu. Veřejně se bál Achab zabít Eliáše, protože požíval veliké úcty i u lidu zkaženého. Zmužilost, pravdomluvnost Eliášova; nelichotí bezbožnému králi, ale přísně jej kárá z nepravosti a hrozí mu spravedlivými tresty Božími (prorocká, apoštolská odvaha; podoben Janu Křtiteli). Potok K a r i t h, přítok Jordánu, se strany levé (východní) proti Jeriehu v krajině hornaté, plné jeskyň. Bůh krmil sám proroka zázračně skrze krkavce; draví ptáci stávají se krotkými a pozbývají na rozkaz Boží své dravosti.*) V samotě rozjímal Eliáš o moci, spravedlnosti, dobrotě Boží a utvrdil se ve své víře i lásce k Bohu.

S a r e f t a fenické město mezi Tyrem a Sidonem. Ž e n a v d o v a byla pohanka.

Eliáš důvěruje úplně v Boha, na rozkaz jeho vydává se do země sidonské ke krajanům Jezabeliným, nebojí se, že usmrtí jej. Nepochyboval o moci a dobrotě Boží. Žena jest úslužná, dobročinná. I v Sidonsku bylo sucho, neúroda. N e b o j s e, n e j p r v é u d ě l e j m n ě c h l é b podpopelný; uhnětené, rozválené těsto (placka) dalo se na kámen a přikrylo se žhavým popelem a tak byl chléb rychle upečen. P a k s y n u u d ě l á š; žena věří Eliášovi, že Hospo-

*) Sv. poustevníku Pavlovi na poušti egyptské (ve 4. stol. po K.) přinášel krkavec každý den po 60 let. půl chleba.

din, kterým se jí zapřisáhl, může tento zázrak učiniti. Doma nevěřili Eliášovi, ale v cizině našel víry (viz čl. 17. n. z.).

U m ř e l s y n t é ž e n y. Mocná jest přímluva svatých Božích: vyslyšel Hospodin modlitbu jeho; neboť byl spravedlivým mužem, modlil se vroucně, chtěl, aby Bůh byl oslaven a dobročinná žena byla odměněna a zázrakem ve víře utvrzena. **M u ž B o ž í,** poslanec Boží.

Bůh odměnil dobročinnost a víru ženinu: 1. zázračným rozmnožením mouky a oleje, 2. vzkříšením jejího syna, 3. tím, že ji potvrdil ve víře.

Duše jest nesmrtelná (navrátí se do těla).

Záslužnost almužny. **P r o z ř e t e l n o s t** božská. (Viz čl. 21. E. n. z.)

Vzkříšení hochovo jest o b r a z e m vzkříšení hříšného lidstva skrze Krista. Eliáš naklonil se nad mrtvým pacholíkem třikráte, a tak nakloňuje se kněz také třikráte nad křtěncem při křtu svatém a dýchá mu ve tvář, že vstane z mrtvých k nadpřirozenému životu.

I nás živí Bůh svou štědrostí. Svatý chléb v nejvyšší svátosti, s nebe nám posílaný.

P o u č e n í. V bídě a nedostatku nespouštěj se naděje v Boha, ale pevně věř, že Bůh neopustí tebe a že v největší bídě pošle tobě pomoc nenadálou, zbudí tobě lidi milosrdné. Sám pak bývej rád prostředkem v rukou Božích k ulevení bídy bližního; ochotně a rychle smilovávej se nad nimi.

Horlivost v službě Boží. Víra a důvěra pevná. Dobré skutky, almužna, modlitba. Skutky tělesného milosrdenství. K spasitelnému napominání srdce zatvrzovati (hříchy proti Duchu sv.) Modlitba. Přímluva svatých.

65. Eliášova oběť.

(3. Král. 18.)

V zemi byl veliký hlad, neboť byla celá proměněna v poušť. Nikde nezelenal se strom, nikde nebylo spatřiti jediné travičky; prameny byly vyschlé. Lidé i zvířata trpěli velice. 3 léta a 6 měsíců nepršelo. Eliáš věděl, jak jej Achab nenávidí, ale přec uposlechl ihned, když mu Bůh rozkázal: Jdi a ukáž se Achabovi. Důvěřujet, že jej Bůh před jeho hněvem zachrání. Chci seslati déšť; tvůj příchod přinese déšť a tak pozná král i lid, že jsi pravdu mluvil, že jsi prorok Boží. Jako hříšník rád hledá příčinu toho, co za hříchy své trpí, ne v sobě, ale v někom jiném, tak viní také Achab Eliáše: Uvalil jsi tak veliké neštěstí na Israele. Karmél (zahradní les, úrodná niva) jest pohoří na severo-západní hranici Samařska, jižně potoku Kisonu, vlévajícího se do zálivu Akkonského. Pohoří to vystupuje daleko do středoziemního moře a tvoří takto předhoří Karmélské. V jeskyních tohoto žili Eliáš a Eliseus i jiní proroci jako poustevníci. *) Na Eliáše připomíná dosud starobylý klášter Eliášův. Na jednom z vrcholů Karmélských shromáždil se lid.

Dokavad budete kulhati na dvě strany? budete nerozhodni, ke komu se přidati máte. Jenom jeden může býti pravý Bůh. Tu ustanovuje, aby se veřejně ukázalo, je-li Hospodin anebo Bál pravým Bohem, by oběma byla oběť připravena a Bůh, který se šle oheň na oběť, jest pravým Bohem; tu bude dán důkaz o tom s nebe a nikoli od člověka.

*) I v době křesťanské žilo tam mnoho zbožných poustevníků. Z těch založil Berthold z Kalabrie ve 12. století řád „sluhů nejsv. Panny s hory Karmél“ (čili Karmelitánů).

Kněží Bálovi oslavovali Bála tancem (chorovodem) kolem oltáře, volali oblušujícím křikem; neboť pohané domnívali se, že bohové jich tím spíše vyslyší, čím hlasitěji k nim volali. Ale nikdo neodpovídal, neboť jejich Bál byl mrtvá modla. Svými posměšnými slovy chtěl je Eliáš přivésti ku poznání jejich pošetilosti, poučiti je, že nemůže býti Bohem, kdo volání z tak mnohých úst neslyší.

Řezali a bodali se v zuřivé blouznivosti, křikem a tancem jako spitomělí, aby bolestí ještě více křičeli a tak Bála přiměli, by jich vyslyšel. Od rána do večera ozývalo se s hor jejich volání a ozvěna nesla je od hor k horám; padali unaveni k zemi, polomrtvi, ale Bál neslyšel.

Z dvanácti kamenů oltář, dvanácté pokolení israelských má klaněti se pravému Bohu. Ne-daleko prýštil se pod skalou pramen a z toho dal Eliáš políti vodou oběť, dříví, oltář a voda stékala po kamenech a mezi nimi, až se jí naplnila strouha. Eliáš modlil se krátce, sám, bez křiku. Spadl oheň s nebe, nebyl to blesk, nebo obloha byla bez mraků; nebyl to oheň obyčejný, ale mnohem prudší, neboť strávil i kamení i vodu, tak že na místě oltáře zůstal jenom popel. Padl lid na tvář v hrůze a na znamení kajicnosti. Nevěra jejich byla přemožena zázrakem: Hospodin jest Bůh! Bál jest mrtvá modla.

Na vrch Karmélu, na vyšší ještě vrchol. Vydatný déšť poslal Bůh na přímlovu Eliášovu, aby takto upevnil se lid ve víře v Boha a poznal, jak jest Bůh dobrotivý a milosrdný; že trestá sice, ale kajícímu hříšníkovi opět své milosti udílí. Před mstou nešlechtné Jezabel uprchl potom Eliáš do Bersabé, (jižně Hebronu) a odtud odešel přes „velkou poušť“ (jižně Judska) až na horu, Horeb, kdež se

mu Bůh zjevil a přikázal mu, aby pomazal Elisea za proroka na svém místě.

Eliáš jest vzor živé víry a pevné důvěry, horlivosti pro čest Boží, pro blaho lidské, která se ani smrti neděsí. Jest předobrazem Páně: obětoval na hoře (sám sebe); prosil za déšť (Boží milosti do vypráhlých srdcí); po 3 létech a 6 měsících vyprosil déšť (Pán působil také 3 léta a 6 měsíců); dokázal nicotu model a nepravost pohanských kněží. Památka jeho se slaví 20. července.

Nerozhodnost vede k úplné nevěře. — Účel zázraků: aby lidé poznali Boží moc a dobrotu, aby jimi byla potvrzena pravda Božího zjevení.

Bůh jest věrný, spravedlivý, milosrdný, dobrotivý, všemohoucí.

Moc zbožné modlitby.

P o u č e n í. Nedej se nikdy nikým odvrátiti od pevné víry v Boha. A kdyby tě lákal svět sebe více, bys Boha opustil; tobě hrozil i sliboval: zůstávej vždy věren Bohu, víře, svému náboženství.

Lhostejnost, nevěra, modlářství. Co jest zázrak? Kdy prosíváme také my zvláště za déšť? (Dni křížové; v litaniích.) Řád Karmelitánů ctí proroka Eliáše za svého patrona po Panně Marii.

66. Achabův a Jezabelin hřích.

(3. Král. 20—22. 2. Paral. 18.)

V úrodné, potokem Kisonem a jinými vodami svlažované rovině Esdrelonské nebo Jesraelské (severně a východně Karmelu) měl Achab v městě Jezraheli (později Zerain zvaném) palác. Naboth jako věrný Israelita nechtěl prodati, ani zaměnití viny své, dědictví po předcích; neboť dle zákona Mojžíšova nesměly býti zděděné pozemky prodávány,

leč v největší bídě a to nikoli na vždycky, toliko do nejbližšího jubilejního roku (viz čl. 40). Rozhněval se Achab, že někdo z jeho poddaných dbá více zákona Božího než jeho přání.

Jezabel posmívá se Achabovi: „To-li všecka tvá královská moc? Nechce-li ti dáti dobrovolně vinice, což nejsi králem, abys jej k tomu násilím přinutil? Zlá žena jest schopna ukrutnosti a nespravedlnosti větší, než zlý muž. Starší a přední města vykonali bez ostychu hříšný její rozkaz; najali křivé svědky proti Nabothovi: Rouhal se Bohu, t. j. tomu Bohu, v kterého lid opět věřil po zázraku Karmélském. Jezabel vydává se tak pokrytecky za ctitelku Boží; i králi, tupil krále. Svědectví dvou bylo platné před soudem a proto byl Naboth, ačkoli se zapřísahal svou nevinou, ukamenován; psi lízali krev jeho, psi, kteří pobíhali městem bez pána, lízali krev s mrtvoly jeho, za městem pohozené, nepohřbené. I jeho oba synové byli usmrceni. Šel tedy Achab do vinice, jako do majetku svého. Eliáš však setkal se s ním ještě před vinicí a předpověděl mu trest Boží.

V bitvě s králem Syrským. Po smrti Achabově stal se králem jeho syn Ochosiáš a krátce po něm druhý syn Joram. Ale tento byl přemožen a usmrcen od Jehu, který se stal králem. Jezabel nalíčila se a ozdobila se šperky královskými, doufajíc, že neodváží se Jehu ublížiti jí, ana jej takto vítá do města a do hradu. Avšak Jehu neušetřil ukrutné ženy a do slova splnilo se na ní, co předpověděl Eliáš (který však již na zemi v té době nebyl).

Bůh jest spravedlivý, věrný.

Zlé žádosti, když jich člověk nepřemahá, činí jej nespokojeným, kalí mu štěstí v životě.

Nepožádáš statku bližního svého (X. přikázání Boží).

Lakota svádí k hněvu, nespravedlnosti, ukrutnosti, loupeži a vraždě. — Zlá rada Jezabelina; sváděla ke hříchu; velela hřešiti. Ve zlém (co by bylo proti přikázání Božímu) nesmí poddaní poslouchati vrchnosti.

Nespravedlivě nabytý statek nepřináší štěstí, ale vrhá kletbu Boží na člověka. („Lepší jest maličko se spravedlností.“ Čl. 60.)

Poučení. Nikdy nežádej sobě majetku cizího, ale každé takové přání udus v sobě hned na počátku. Nikdy nepohlížej závistivě na jiné, že více mají, než ty; ale buď spokojen s tím, co Bůh ti dal a čeho poctivou prací si dobýváš.

Hlavní hříchy Křivá žaloba a svědectví, lež. (8. přikáz. Boží.) Loupež (7.). Vražda (5.). Cizí hříchy.

67. Prorok Eliseus od Boha poslán.

(4. Král. 2.)

Povolal Eliáš Elisea za proroka. Eliseus byl z Abel-Mehuly, jižně Bethseanu (které jest jižně tiberiadského jezera na úpatí pohoří Gilboa). Eliseus a služebníci jeho orali právě s 12 spřeženími volů pole. Eliáš dal na něj svůj prorocký plášť, Eliseus rozloučil se s rodiči a sluhy svými a následoval ochotně Eliáše. (To událo se ještě před hříchem Achabovým). Eliáš rozloučil se s prorockými učenníky (to jest zbožnými hlasateli Božího zákona, kterým býval vždy jako vůdcem) v Bethelu a v Jerichu a provázen Eliseem, vydal se za Jordán (udeřiv do něho svým pláštěm, načež se voda rozdělila, že přešli oba suchou nohou. Bylo to na místě přechodu Israelitů pod Josue.) U vichru na ohnivém voze s ohnivými koni do nebe, Eliáš byl za živa vzat.

do nebe od andělů, kteří užili k tomu zjevu ohnivého vozu. Neboť duše Eliášova byla ohnivá, oheň s nebe zjevil se mu vícekrát v životě jeho. Eliseus zdvihl plášť; pláštěm udeřil opět do vody a dostal se suchou nohou zpět. To všecko viděli učenníci proroctí, kteří byli zůstali na břehu. Od té chvíle, co měl Eliseus plášť Eliášův, přešel na něho duch Eliášův, jeho horlivost, zmužilost, moudrost, divotvorčí moc. Plášť ten byl posvátným ostatkem svatého muže; Bůh činívá na přímluvu svatých skrze jejich ostatky zázraky.

Eliáš jest po Mojžíšovi největší prorok israel-ský svými ctnostmi, svou horlivostí pro čest Boží a blaho lidu. (Nábožný, žije v přísné kajicnosti, zmužilý, pravdomluvný, trpělivý, pln živé víry, pevné naděje a účinné lásky). Jemu podobá se velice sv. Jan Křtitel svým životem, působením i utrpením (na poušti žil, bez strachu káral a napomínal, nešlechtná žena svedla krále, by jej zabil, měl mnoho učenníků.) Jest také předobrazem Pána Ježíše, největšího proroka a divotvůrce, který mrtvé křísil, chleby rozmnožoval, na poušti se postil, byl pronásledován a před učenníky svými v záři na nebe vystoupil.

Eliseus šel do Bethel, před městem posmívala se mu pacholata, neboť nevěra a nemravnost bývají pospolu. Posmívali se mu jako proroku Božímu a jeho stáří. Hrozil ve jménu Hospodinově, hrozil jim trestem Božím. Dva medvědi roztrhali všech dvačtyřicet nezbedníků.

Eliseus přebýval v Samaří. Od malomocného prchávali všichni, aby se nenakazili; ale Naaman měl věrné služebníky, kteří se mu v službě své sláskou obětovali. Dívka israelská zachovala v sobě i v cizině mezi pohany pravou víru. Naaman, ač pohan, věří v moc Hospodinovu a proto vydává se ochotně k jeho proroku. Domníval jsem se, že vyjde

ke mně, bylť uražen, že ho Eliseus nevyšel pozdravit; že v zývati bude jméno Boha, domníval se, že jest nevyhnutelně třeba, aby nad ním se modlil. Lepší řeky naše, Jordán měl vodu kalnou, řeky syrské měly čistou vodu. Jest-li voda hojí, tedy spíš mne vyhojí voda našich řek, než kalného Jordánu.

Otče; milujeme tě jako synové otce milují, jeví se v tom jejich věrná oddanost k němu a to, že jim býval dobrým pánem. Abys byl uzdraven, byl bys vykonal rád i něco nesnadného, kdyby ti to byl uložil a proto učiň to snadné, co ti předepsal. Sedmkrát se umyl, sedm byl počet svatý a tím se naznačovalo, že nebyl uzdraven způsobem přirozeným, ale mocí Nejsvětějšího. Zázrakem tím byl Naaman přiveden k úplné víře v Boha israelského. D a r o d s l u ž e b n í k a s v é h o, pokorně prosí, který byl hrdě k Eliseovi přijel, chce zjeviti mu také svou vděčnost. N i č e h o n e v e z m u, Eliseus nepřičítal si uzdravení Naamanovo za svou zásluhu a proto nepřijal odměny.

Giézi jest lakotný; lakota svedla jej ke lži a k podvodu; jedna lež vyvolala lež novou. Duch můj byl při tom, byl jsem Duchem Božím osvícen tak, že jsem tě i v dálce viděl a slyšel. Bohatství, jehož nabyt nespravedlivě, nepoctivě, přineslo mu jenom kletbu a neštěstí. S v a t o k u p e c t v í, chtěl takřka prodávati zázračné dary Boží.

Divy oslavil Bůh Elisea. (Vzkřísil syna zbožné matky. Rozmnožil olej chudé vdovy; z malička oleje lila pořád, až byly plny všecky nádoby, které sehnati mohla. Rozmnožil 20 chlebů, že stačily pro 100 lidí.) Do země vpadli loupežníci Moabští a poplenili zemi až k Samaří. V rychlosti, polekáni loupežníky, zmýlili se ti, kteří pochovávali zemřelého a místo hrobní té jeskyně, kam měl býti mrtvý položen, otevřeli

hrobní jeskyni Eliseovu a uvrhli tam mrtvolu. Mrtvý ožil, jakž se dotkl kostí prorokových. Bůh činí zázraky skrze ostatky svatých; oslavuje takto své svaté služebníky a vyzývá ostatní, by Jemu sloužili podobně jako oni.

Úcta k stáří. Neuctivost k lidem starým jest těžký hřích. Přezdívký, nadávky jsou ohavností.

Vděčnost. — Varuj se lakomství, podvodu, lživosti. — Dobří, věrní služebníci jsou pokladem svých pánů; nevěrní a podvodní jsou jejich největšími škůdci.

Eliseus mírný, nezištný, dobročinný. Svými zázraky a svými ctnostmi jest předobrazem Páně. (Když byl nalezen od císařovny Heleny kříž a žena umírající se ho dotkla, byla ihned uzdravena). — Památka jeho se světí 14. června.

Poučení. Měj v uctivosti lidi staré; neboť že jim Bůh dal dožítí se vysokého věku, prokázal jim velkou milost, vyznamenal je nad ostatní. Nikdy nikoho netup, nebaň, ale ke každému chovej se vlídně a zdvořile. Buď vždy pravdomluvným, nedychti lakotně po cizím majetku; za každé dobrodiní, sebe menší, buď vděčným.

Ostatky svatých máme v uctivosti — proč? (1. přikázání Boží). Lež, přetvářka, na cti utrhaní, tupení (8. přikázání Boží). Lakota (7. přikáz. B.) — Prorokem Eliseem končí starší proroci; Jonášem začínají proroci novější (mladší).

68. Prorok Jonáš káže pokání pohanskému městu Ninive. (826. př. Kr.) (Kniha Jonášova. 4. Král. 14, 25.)

Jonáš pocházel z Geth-Oferu (v území pokolení Sebulon). Říše assyrská, největší říše doby té, východně Syrie (zakladatel její Assur, syn Semův), severovýchodně Babylonie. Tehdáž patřila k Assyrii

celá Mesopotamie (mezi Eufratem a Tigridem), Medie, Elam a Babylonie. Ninive na levém břehu Tigridu (proti nynějšímu Mossulu), bylo hlavním městem té veleříše (Nimrod zakladatel, Ninus rozšířil a upevnil je). V objemu mělo 12 mil; hradby kolem města byly 30 m. vysoké a tak široké, že mohly po nich jeti 3 vozy vedle sebe. V hradbách bylo 1500 věží 30 m. vysokých. V městě byly nádherné paláce a chrámy, ozdobené mnohými sochami, malbami a řezbami. Také byly tam velkolepé zahrady. Bohatství a moc způsobilo veliký přepych, obyvatelé oddávali se velikým nepravostem; i bohoslužba byla spojena s mnohými ukrutnostmi a neřestmi. Nešlechetnost jejich vstoupila přede mne, jest tak veliká, že již jim shovívati nebudu. (Do nebe volající hřích). Jonáš nebyl spokojen s tímto rozkazem, domníval se, že Ninive dalšího smilování jest nehodno a bál se, že bude-li zachováno, stane se jednou nebezpečným jeho vlasti. Odvážil se posuzovati úmysly Boží. Neposlechl Boha a místo k východu, šel na západ k moři a vstoupil v město Joppe (7 mil severo-západně Jerusalema) na loď fenickou, a ona se plavila do Tharsis, do Španěl, aby tak utekl Hospodinu, co nejdále se vzdálil místa, kam jej Hospodin poslal a proto nemohl vyplniti jeho rozkazu. Avšak Bůh vykonal přeci proti jeho přání svou vůli skrze něho. Nedaleko pevné země strhla se neočekávaně veliká bouře. Zkušení plavci, kteří již mnohé bouře přestáli, byli u veliké hrůze; metali všecko těžší nářadí do moře, drahocenné zboží v bednách (kovové drahé nádoby, zbraně, sklo, drahocenné látky a jiné fenické výrobky a předměty jejich tržby). V nouzi a nebezpečí, poznává člověk, že sám jest slabý, volá o pomoc vyšší *). Jonáš ležel na spodku lodním,

*, Qui nescit orare, vadat ad mare.

tížen svou vinou, neodvážil se ani zůstatí na denním světle a vešel do tmavého spodku lodi; unaven dalekou cestou a přemožen strachem, usnul. Správce lodní, velitel (kapitán). Plavci přesvědčili se, že jejich bohové jim pomoci nemohou a nebo nechtějí a proto doufají ještě, že snad ten Bůh, jemuž se Jonáš klaní, bude mocnější a milosrdnější: V z ý v e j B o h a s v é h o. Bouře však zuřila pořád více; i považují ji za hněv Boží nad některým z nich. V r z m e l o s y, a b y c h o m z v ě d ě l i p r o k o h o t o; pohané snažili se poznati skrytou vůli Boží vrháním losů. (Jest to však pověra, ač jest-li Bůh sám tak nenařídil, jak i tuto se to stalo jeho dopuštěním. Rozdělení země losem za Josue; volba losem mezi Matějem a Josefem). P a d l l o s n a J o n á š e, (za losy užívalo se obyčejně dřívce, tabulek i kamének s umluveným znamením). Bůh sám naznačil Jonáše za příčinu bouře. Jonáš v y z n a l veřejně a kajicně svůj hřích a žádal: U v r z t e m n e d o m o ř e, ať trpím zasloužený trest sám a vy pro mne trpěti nemusíte. Ale plavci chtěli ještě zachovati Jonáše; v jejich úsilí, dostatí se s lodí ke břehu, jeví se jejich soustrast, milosrdenství nad ním. Ale člověk jest slabý proti Bohu. P ř e s t a l o m o ř e o d. v ř e n í, důkaz, že bouře byla jenom pro neposlušnost Jonášovu vznikla. R y b u v e l i k o u, snad žralok, který bývá 8—10 m. dlouhý a skutečně člověka může pohliti. (V žraloku nalezen byl jednou obrněný člověk, v jiném kůň; Oken vypravuje, že 1758 pohltil žralok lodníka, že byl pak ihned chycen a z rozpárané ryby člověk ten dosud živý vysvobozen). Že Jonáš byl t ř i d n y a n o c i živ v té rybě a třetího dne vyvržen na břeh, jest událostí nadpřirozenou, zázračnou.

Jonáš přesvědčil se takto o všemohoucnosti, všudybytnosti a vševědoucnosti Boží a proto poslechl druhého rozkazu Hospodinova. Jonáš kázal jistě dů-

tklivě a sám Bůh dodával jeho slovům zvláštní moci. Ninivité u věřili, rozhlásili půst (bývaliž nestřídnými), oblékli se v roucha kající (bývaliž rozmařilými, odívali se v roucha drahocenná). Sám král předcházel poddaným příkladem kajicnosti; popel na hlavě byl znakem pomijejicnosti všeho pozemského. Veliké a četné jsou hříchy lidu, ale milosrdenství Boží jest neskonalé: kdo ví, neodpustí-li nám, nezasluhujeme toho, ale doufejme přec. Smiloval se nad nimi, že se vyznávali z hříchů, litovali jich, prosili za odpuštění, chtěli se polepsiti a činili za ně dosti postem a veřejnou kajicností.

Jonáš zachoval si svou nechť k Ninive, i když činilo pokání a přál si, aby bylo zahubeno, škodolibě čekal na to. Břečťan, bezpochyby velkolistý ricinus, který v málo dnech vyrůstá v keř stromu podobný, ale také rychle uvadá. Zázrak to byl proto, že vyrostl za jednu noc. Břečťan uvadl, Jonáš nebyl chráněn proti slunci a žhoucímu větru, který bývá horší, než úpal sluneční, mořil se, trpěl velice, že si přál raději býti mrtev. Litoval velice uvadlého břečťanu. Rostliny litoval, ale tolik tisíc lidí i zvířat nelitoval, ani dítek, které ještě k rozumu nedospěly, nedovedou zlé od dobrého rozeznávat.

Ninivité upadli později opět v nepravosti své a potom byl na nich trest Boží skutečně vykonán (606 zničeno město).

Bůh jest milosrdný, shovívavý, všemohoucí (i moře i zvířata slouží jemu), nezměnitelný (ve svých úmyslech).

Půst jest skutkem Bohu milým. Dobré skutky (půst, modlitba) konané v stavu nemilosti dobývají člověku daru kajicnosti. Žádný hřích není tak veliký, aby nemohl býti kajícímu hříšníkovi odpuštěn. Pokání pohanských Ninivitských činí tím trestuhodnější ne-

kajicnost Židů, kteří ani největšího Proroka neposlechli, jakož i nekajicnost křesťanů.

I útěk Jonášův sloužil k zvýšení cti Boží velikým zázrakem a přispěl takto, že Ninivitští pokání činili.

Jonáš jest předobrazem z mrtvých vstání Páně; — byl i k pohanům poslán; — dobrovolně se vydal na smrt, aby ukrotil Boží hněv a jiných před smrtí zachránil.

Památka Jonášova jest 21. září.

Poučení. Neodsuzuj hříšníků, nepřej jim trestů Božích. Ale pomáhej jim svou modlitbou, poučuj a napomínej je, dávej jim dobrý příklad. Radostí největší ti buď, když jsi někoho od věčné zkázy zachránil, Bohu a ctnosti jej získal.

Modlitby za obrácení hříšníků. Hříchy do nebe volající. Závist a škodolibost. Konání povinností svého stavu. Svátost pokání. Dobré skutky. Představení mají předcházeti podřízeným svým příkladem. Bůh nechce, aby se zvířata trápila, zbytečně zabíjela (5. přík. B.)

69. Vyvrácení říše israelské (722. př. Kr.). Tobiáš v zajetí assyrském.

(4. Král. Tobiáš 1—4.)

Hospodin posílal k Izraeli svatých proroků, Oseáš a Amos napomínali lid k pokání. Až konečně dopustil za trest pro jejich tvrdošijnost, že Salmansar, král assyrský, dobyl israelské říše. Poslední její král slul Oseáš. Mezi Galilejskými na severu zachovalo se nábožepství israelské i jejich řeč více a čistěji než mezi Samaritány, u nichž převládaly živly cizí ve víře i v řeči; klaněli se Bohu, ale zároveň také modlám. Od té doby zmahala se pořád více zášť mezi nimi a Židy (Judei).

Deset pokolení nevrátilo se nikdy ze zajetí a zaniklo tam mezi cizinci. Zajatci bydlili tam v určitých okresích, spravovali se domácími svými zákony; ale nesměli veřejně vyznávat víru svou a byli rozličně sužováni. Ačkoli to všecko zasloužili, přec staral se o ně Bůh jako dobrotivý otec.

T o b i á š („Hospodin jest dobrý“) z pokolení Neftali; nedopouštěl se nepravostí svých krajanů, věrně ostříhaje příkázání, chodíval klanět se Bohu do chrámu Jerusalemského. V zajetí žil v Ninive, a tam sloužil Bohu pořád věrně a horlivě. Naklonil mu Hospodin Salmanassara, spůsobil, že jej král miloval, učinil jej úplně svobodným, ano svěřil mu i výnosné úřady při dvoře svém, tak že si Tobiáš dobyl velkého jmění. Svobody své užíval k tomu, že napomínal k ctnosti a víře své krajany, těšil je v útrapách, uděloval ze statku hojně nuzným. Tak pomohl také Gabelovi v Rages, že mu půjčil 10 hřiven.

S e n n a c h e r i b, nástupce (a vnuk) Salmanassarův zapudil Tobiáše ode dvora. Kázal usmrcovati Israelity, Tobiáše oloupil o jeho jmění a chtěl jej i usmrtiti za to, že Tobiáš pochovával uctivě těla zavražděných Israelitů. Platilo za potupu velikou, když zůstalo tělo něčí nepohřbeno a stalo se kořistí dravé zvěře.

Za třetího krále směl se sice Tobiáš vrátiti do svého příbytku, ale utiskování nepřestávalo, Israelité byli i potom pro náboženství své pronásledováni a vražděni. Tu obětoval se Tobiáš zcela službě milosrdenství: rozdal již skoro veškeren statek a pochovával zabitě, modlívaje se při tom za ně. Bláto z hnízda vlaštovčího padlo do očí Tobiášovi; o s l e p l; ale neštěstí své snášel trpělivě, ano děkoval Bohu za ně a miloval jej tím vroucněji.

M a n ž e l k a A n n a musila nyní zdvojnásobniti píli svou, když slepý **Tobiáš** pracovati nemohl. Jako dobrá manželka pracovala bedlivě a starala se o svého muže. **Tobiáš** věděl, jak těžko a neradi platili jí zaslouženou mzdu a proto vším právem pochyboval, že **k o z e l c e**, kterého jí ke mzdě přidali, poctivě nabyli. Manželka činila mu pro to výčitky, že jest zbytečně úzkostlivým; byla **p r c h l i v á**, odporem snadno k hněvu byla popuzena. **T o b i á š** **v z d y c h a l j e n**, neodpovídal jí na slova **h n ě v i v á**, aby spíše hněv její ukrotil. Bylť mírumilovný. Útěchy hledal v tom, že se **m o d l i l**.

Dobré vychování od dětinství jest základem ctnostného života. **T o b i á š** jest vzorem nábožnosti; pevné a stálé víry i důvěry v Boha; účinné lásky k Bohu i k bližnímu (láska jeho jest obecná, neboť všem pomahal; nezištná, obětivá); trpělivosti a oddanosti v Boha, zmužilosti a vytrvalosti v pronásledování; pracovitosti a poctivosti, spravedlnosti (že nechtěl míti žádného nespravedlivého zisku); mírnosti a tichosti.

Jeho utrpení bylo mu zkouškou, kterou Bůh na něho dopustil, by mohl tím více osvědčiti ctnosti své a zasloužiti si vyšší odměny.

Uctivost k zemřelým jest něčím již přirozeným; člověk věřící spatřuje v mrtvém těle příbytek nesmrtelné duše, která se opět do něho vrátí, chrám Ducha sv., svátostmi posvěcený, určený k slavnému vzkříšení a oslavení v nebesích.

Skutky tělesného milosrdenství.

P o u č e n í. Kráčeť i ty povždy cestou ctnosti, i kdyby ti bylo žíti mezi lidmi nešlechtnými. Svou víru v Boha osvědčuj tím, že budeš rád a rychle pomahati bližním v jejich potřebách, věda, co učinil jsi jednomu z nejmenších, že jsi to samému Špasiteli učinil. (Viz čl. 63. n. z.)

Vlastnosti víry a naděje a lásky k Bohu. 7 skutků tělesného milosrdenství. Kdo činí se spoluvinným krádeže? Hněv — mírnost. „Modli se a pracuj.“ Čemu se v mládí naučíš, zůstane ti až do pozdního stáří.

70. Loučení se starého a cesta mladého Tobiáše.

(Tob. 4—9.)

Na děti působí nejmocněji napomenutí umírajících rodičů. Tobiáš, mysle, že již umřítí musí, dal synu spasitelná napomenutí:

1. Až Bůh vezme duši mou (ta neumře, jest nesmrtelná) uctivě pochovej mé tělo, 2. cti matku, 3. poslouchej Božích přikázání, 4. varuj se smilstva a pýchy i v myšlénkách, slovech a skutcích, 5. plať spravedlivě mzdu dělníkům a nikdy neublížuj nikomu, nečiň jiným toho, co sám nechceš, 6. dávej almužnu dle možnosti své, 7. za všechno dobrořeč vždy Bohu, děkuj mu za každý jeho dar a pros jej o milost, která by tě k ctnosti vedla, 8. neboj se chudoby a strastí pozemských, neboť mnoho dobrého míti budeme, dosáhneme veliké odměny, setrváme-li věrně v službě Boží.

Tobiáš jest vzorem starostlivého otce, který vidí největší dědictví pro syna svého ve zbožnosti, v ctnostném životě a stará se nejen o jeho pozemský blahobyt, ale hlavně o spásu jeho duše. Odporoučí mu: 1. 2. lásku k rodičům, 3. poslušnost k Bohu, 4. ctnostný život (čistotu a pokoru), 5. spravedlnost a lásku k bližnímu, 6. milosrdenství, 7. vděčnost k Bohu 8. důvěru v Boha.

V všechno učiním. Dobrý syn působí otci radost uctivostí a poslušností svou.

R á g e s, důležité město v Medii, asi 30 dní (300 hodin) cesty východně města Ninive. Ohlížel se po nějakém průvodci; cesta k Ráges byla velice oživena kupci, kteří v karavanách z Ninive přes Ekbatanu se tam ubírali; ohlížel se, jest-li by mezi nimi nenalezl někoho, k němuž by se mohl připojit. Před domem uviděl slíčného mládence, který již milým pohledem a přívětivou vlídností získal si hned jeho důvěry. Pečlivý otec svěruje jediného syna neznámému mládenci, který upřímnou řečí svou i slepého otce důvěru si dobyl. Bůh budiž s vámi a anděl jeho provodiž vás, milost Boží a ochrana andělská jsou nejlepšími průvodci na cestách našich i na velké pouti životní. Kdo je má za průvodce, nezahyne, nezbloudí nikdy.

Tigris pramení na vysočinách Armenských a vlévá se (220 mil od pramenů) spolu s Eufratem do perského zálivu. Tobiáš osvěžoval se po namahání daleké cesty, ve vodě myje si nohy. Tigris má hojnost rozmanitých ryb; ona ryba snad byla jeseter (až na 40 kg. vážící). Tobiáš ve své nezkušenosti domníval se, že jej pohltní. Jak důvěřoval svému průvodci, zjevno z toho, že na jeho slova přemohl svůj strach a ryby se uchopil. K lékařství užitečné, vnitřností rybích užívalo se skutečně jako léku; ale anděl chtěl pomocí nich vykonati na rozkaz Boží skutek záračný.

K městu Ekbatana (20 dní cesty od Ninive). Sara měla více mužů, ježto zlý duch zabil, 7 mužů ucházelo se po sobě o jedinou dceru bohatého Raguele z úmyslů nešlechetných a proto dopustil Bůh, aby zlý duch na nich trest zasloužený vykonal. K člověku šlechetnému, Boha se bojícímu nemá ďábel moci. Trvej s ní po tři dni na modlitbě a modlitbou budou přemoženy útoky ďáblovy.

Tobiáš se dal poznati Raguelovi, jako syn blízkého příbuzného a přítele jeho. Plakali, že vidí opět někoho z přátel, neboť byli dlouho od známých a přátel odloučení. Nejprve přednáší Tobiáš svou prosbu o ruku Sáry a potom teprv přijímá pohostinství (jako Eliézer, čl. 15). Ráguel počal se zdráhati, aby nestalo se Tobiášovi, co bylo se přihodilo dřívějším její nápadníkům. Onť se bojí Boha, bohabojnému neublíží ďábel. Raguel jest Israelita pravověrný, zachovávající staré zvyky a proto dává snoubencům požehnání ve jménu Boha svých praotců. Šel anděl do Ráges sám, příklad úslužnosti a přátelství a přinesl peníze půjčené (10 hřiven à 1500 zl.).

Rodiče jsou povinni dítky své dobře vychovávat, předcházeti jim dobrým příkladem, napomínati je k bohabojnosti a ctnosti.

Zbožnost a ctnostný život dobývá nám milosti Boží, ale také lásky a úcty lidské.

Strážní andělé jsou i našimi vůdci na naší cestě životní, pomahají nám při práci, chrání nás před nebezpečím, radí nám a přimlouvají se za nás.

Příprava k manželství záleží v zdržlivosti, počestnosti a modlitbě. Jinak nespočívá na něm požehnání Boží. Církev udílí snoubencům při mši svaté požehnání slovy, kterými Raguel žehnal Tobiášovi a Sáře.

Věrné přátelství zakládá se na ctnosti a vzájemné důvěře. Lidé nešlechtní nejsou pravého přátelství schopni.

Poučení. Cti rodiče své a plň věrně napomenutí jejich. Konej ochotně i těžké práce, které ti uklá-

dají, jsa při tom pamětliv, co nesnází oni pro tebe vytrpěli.

Povinnosti dítek k rodičům. V čem záleží cena a důležitost ctnosti. Svátost stavu manželského.

71. Návrat Tobiášův.

(Tob. 10.—14.)

Tobiáš pamatuje i v štěstí na své rodiče a sám zřiká se pohodlí a vydává se na obtížnou cestu, aby ukrátil jejich starosti. Na půl cestě p o s p í š i l i n a p ř e d, protože Sára se stády a těžkými vozy jenom pomalu ku předu se brala. Nemůžet se Tobiáš dočkati, až zase rodiče své spatří.

Matka dávala se příliš unášeti citem; an Tobiáš dlouho se nevracel, bědovala, že se již nevrátí. Ale nevytýká jenom starému Tobiáši, že jej vyslal do ciziny, nýbrž viní i sebe samu: Proč j s m e t ě p o s l a l i d o c i z i n y? Slepý Tobiáš jeví více síly, důvěry v Boha. Její jedinou útěchou bývalo, dívati se do dálky s hory, jest-li se nevrací. Vystupujíc tam, těšivala se, že jej uvidí; ale vždy s větším hořem vracela se k domovu. Posléz uzřela syna; ale nechce býti sama ihned účastnou radosti a proto, než se pozdravila se synem, běžela zpět k muži: Syn tvůj už jde. I věrné zvíře ohlašuje radostně návrat synův. Nedostávalo se jim slov při radostném shledání, p l a k a l i. Mladý Tobiáš byl v stálých úzkostech, že snad otce již nespatri a proto radoval se tím více, že spatřil jej živého a zdravého.

Díky Bohu vzdali, jako zbožní a věřící lidé, děkují nejprvé Bohu za milosti, které jim udělil. P o m a z a l ž l u č í o č i, žluč některých ryb prý má skutečně léčivou moc a oči očisťuje; ale tuto byl zázrak

učiněn skrze anděla, který se ještě chtěl zatajiti před rodinou Tobiášovou, jež se domnívala, že vyléčení stalo se přirozenou silou masti. Chválím tebe, Pane. Tobiáš věří, že z dopuštění Božího oslepl i nyní uzdraven jest a za žel i radost chválí Boha.

Počali ho prositi, aby ráčil polovici přijati; šetrně prosí jej, aby ho neurazili, že mu chtějí snad dobrodiní jeho zaplatiti; odplatiti se mu za ně, není možným; ale chtějí mu tak jenom na jevo dáti svou vděčnost. Dobrořečte Bohu, Bohu děkujte a nikoli mně. Modlitba s postem a almužnou mají před Bohem největší cenu a lidem dohývají mnohých zásluh. Poklady pozemské mohou býti člověku odňaty, ale tyto zůstávají mu a ty může si vzíti člověk i na věčnost. (Viz čl. 21. E. n. z.) Jáť obětoval modlitby tvé, já spojoval modlitby své s tvými modlitbami, aby působily mocněji před Bohem. Že jsi byl příjemný Bohu, potřeba bylo, aby pokušení zkusilo tebe, Bůh dopustil na tebe pokušení, útrapy, aby tě zkusil t. j. aby ti poskytl příležitost, bys osvědčil své ctnosti (víru, důvěru, pokoru, trpělivost) a tak zasloužil si vyšší odměny. Rafael, jeden z andělů, kteří stojíme před Hospodinem, kteří konáme jeho rozkazy v péči jeho o lidi. Třesouce se, padli, že byli v takové blízkosti anděla Božího; báli se, jest-li že snad něčím neurazili ho. Pokoj vám, strasti vás nyní minou; nebojte se, ale radujte se, že jste ve zkouškách všech dobře obstáli. Bohu dobrořečte, jedinému Bohu jste za všecko díky zavázáni. I jiným vypravovali všecky skutky tyto, aby je upevnili ve víře a důvěře v Boha, který své anděly posílá k ochraně lidí.

Starý Tobiáš žil ještě 42 léta a došel 102. roku věku svého. Mladý Tobiáš umřel po 99 létech.

Rafael (anděl uzdravující, ochrance pocestných);

svátek jeho jest 24. října. Se svatým Michaelem a Gabrielem počítá se mezi archanděly.

Rodina Tobiášova jest vzor pravé rodiny. Starý Tobiáš zbožný, oddaný Bohu, trpělivý, pln víry, dobrý otec. Mladý Tobiáš týmž ctuostem vyučen, jest vzor dobrého syna.

Strážní andělé.

Utrpení prospívají nám, když snášíme je trpělivě, s oddaností k Bohu rozmnožují naše zásluhy.

Vděčnost za dobrodiní přijatá.

P o u č e n í. Modlívej se k andělu strážnému a podrobuj se ochotně jeho vedení. Žij a jednej tak, aby mohl přimlouvati se za tebe před trůnem Božím a nikdy na tebe nežaloval.

Andělé. Dobré skutky. Povinnosti dítek k rodičům. Slib k 4. přikázání přidaný. Pokušení.

II. Ponenáhlé klesání říše judské.

72. Proroci Joel a Micheáš (790—730 př. Kr.).

(Joel. Mich.)

J o e l.

P ř i c h á z í d e n H o s p o d i n ů v, den Božího soudu a spravedlivých trestů. V duchu prorockém spatřuje, jak přichází do země veliké vojsko, spaluje všecko na své cestě, boří chrám, tak že tam přestávají všecky oběti. (Viz čl. 77.). Zevnější pokání bez vniterné lítosti a polepšení života nedobude vám milosti Boží, odpuštění a protož roztrhnětež srdce své. **B u d u z a s e m i l o s t i v l i d u s v ě m u,** po přestálém trestu vrátí se lid ze zajetí do vlasti. **P o t o m v p o s l e d n í c h d n e c h s a m o s t a t n ě h o ž i v o t a n á r o d u v y v o l e n ě h o,** než bude rozptýlen do celého světa, vyleji **D u c h a s v ě h o**

na všeliké tělo; předpovídá seslání Ducha svatého na apoštoly, jakož vylití jeho milosti na všeliké tělo, na všechny, kdož budou ji hledati. (Viz čl. 82. n. z.)

Památka proroka Joela slaví se 13. července.

M i c h e á š.

Jerusalém przníte krví, nespravedlivě vraždíte nevinné. Jerusalém bude zbořen i s chrámem; bude opuštěn tak, že zaroste lesem a z lesa toho bude vystupovati pustá hora chrámová. Stane se v nejposlednějším čase, po létech na to, státi bude hora Hospodinova na vrchu hor a pohnou se k ní národové: nové tam povstane náboženství, které se povznese nade všechna náboženství a k němuž se budou hlásiti všickni národové. (Hora Hospodinova = církev, která nikdy nebude spustošena). Betléme Efrata (dům chleba, úrodnost); ve skutečnosti jsi nejmenší mezi knížecími městy, ale přece nad ně se proslavíš. Panovník v Israeli; Israelem, poddanými jeho jsou všickni věřící všech národů a On jest jejich panovníkem na věky. Nebude pouhým člověkem, ale spolu také věčným Bohem: jehož východ jest od počátku (t. j. bez počátku), od věčnosti.

Poučení. Neodpírej nikdy zatvrzele poučením a výstrahám sv. církve a jejich sluhů, by tě také nezachvátil Boží hněv.

Známky pravé lítosti.

73. Král Oziáš sahá do úřadu kněžského a jat jest malomocenstvím. (770. př. Kr.)

(2. Paralip. 26.)

O z i á š (812.—759.) Štěstí svádívá k zpupnosti, k pýše; ten, komu všechno dařívá se dle jeho přání, odvažuje se často k věcem, které jsou nad jeho síly

a k nimž nemá práva a tak připravuje si záhubu. („Před pádem povýšuje se duch.“ Viz čl. 60.) Osmělil se sahati do práv kněžských, osoboval si konati úkony, které dle zákona Božího měli konati pouze kněží. Do svatyně svatých směli jenom kněží; oltář vonných věcí, pro kadidlo před vchodem do velesvatyně. Kněží hájili statečně zákon Boží; neboť více sluší poslouchati Boha nežli lidí. Není to věc úřadu tvého; podobně mluví nejvyšší kněz jako sv. Jan Křtitel pravil Herodesovi: Neslušit . . . (čl. 24. n. z.) Nebuď to počteno tobě k slávě od Hospodina, i kdyby tě lidé za smělý tvůj skutek chválili, před Bohem za to chvály nedoješ. Často dávají se lidé svěsti k něčemu nešlechetnému v naději, že se jim za to dostane slávy ve světě.

Král nedal se poučiti kněžími, ano uchopiv kaditelnici, hrozil jí kněžím, chtěl se dopustiti na nich i skutku násilnického. Ale trest Boží stihl jej ihned: malomocenství patrné na čele jeho; na čele jevily se skvrny, když malomocenství již vyššího stupně dostoupilo. Tu vyhnali jej ze svatyně, ano i město musil opustiti; osoboval si úřad kněžský, ale ztratil i vlastní úřad svůj, přestal býti králem. Bydlel kromě lidí, jako nečistý, nesměl se ani přiblížiti k lidem.

Bůh trestá přísně ty, kdo bez posvěcení se odvažují konati to, co jenom jeho kněžím konati jest dovoleno.

Poučení. Plň vždycky přikázání Boží a věrně zachovávej také přikázání církevní. Podrobuj se vždy dětinně církevní vrchnosti své.

Pýcha. Povinnosti věřících k duchovní vrchnosti.

74. Proroctví Isaiášova. (760—700 př. Kr.)

Panna bude jeho matkou; vtělí se, stane se člověkem, zvláštním zázračným působením Božím. Emanuel, Bůh s námi, t. j. nebude pouze člověkem, ale spolu Bohem. (7, 14.)

Vyjde prut z kořene Jesse, bude potomkem Isaiovým a tedy také Davidovým. Bude naplněn darem Ducha sv. (11, 1—3.)

Na jeho rameni odpočívá knížectví, bude mocným panovníkem, králem. Jméno jeho dle jeho působení: Podivný, divy konající, Rádce, radou lidem přispívající, Bůh, Silný, všemohoucí, Otec budoucího věku, jeho příchodem nastane lidstvu nová doba (pravdy, milosti), Kníže pokoje, zbaví lidstvo toho, co nejvíce pokoj jeho ruší, hříchu a vyučí je slovem i příkladem lásce, která se stane základem pokoje. (9, 6.)

Když král chtěl navštívit nějaké místo ve své říši, ohlašoval zvláštní hlasatel jeho příchod a vybízel poddané, by upravili cesty svému panovníku. Všichni proroci starozákonní byli takovými hlasateli, zvěstujícími příchod nejvyššího Krále. Nejposléze se ozývá hlas volajícího na poušti, posledního proroka starého zákona, který na poušti působil. Přímé stezky Boha, krácejte přímo, věrně dle Božího zákona. Údolí; dobuďte si, čeho se vám nedostává ke ctnosti. Hora, pahrbek, pýchy se vzdejte. Křivá místa, opusťte život hříšný, nespravedlivý. Drsná místa, nelásku, nenávisť, vypuďte z duší. (40, 3—4.)

Duch Páně nade mnou, bude naplněn Duchem svatým. (Duch Páně byl nad ním zvlášť při jeho křtu). Pomazal mne, k prorockému úřadu bývali posvěcováni v starém zákoně pomazáním. On bude také prorokem. Kázat evangelia chu-

dým; zvlášť bude učiti a těšiti chudé na statky, radosti pozemské. Uzdravovat zkroušených, kajicníků bude uzdravovati, že jim bude odpouštěti hříchy. Zvěstovat jatým propuštění, přetrhá pouta otroctví duchovního, vysvobodí lidi od hříchu, od ďábla, — i tělesného, prohlásí všechny za svobodné, sourodé děti jednoho otce. Slepým tělesně i duchovně vidění (neumělé bude učiti pravdě). Zvěstovat den odplaty, hříšníkům i spravedlivým bude hlásati, že nastane jim doba trestu i odměny. (61, 1—2.)

Bůh sám přijde. Své božství bude osvědčovati velikými zázraky na nemocných. (Viz čl. 24. n. z.) (35, 4—6.)

Raněn pro nepravosti, potřín pro hříchy naše, bude trpěti tresty, které jsme my zasloužili za své hříchy. Pro pokoj náš kázeň na něm, abychom my dosáhli pokoje a blaženosti, bude snášeti pro nás kázeň, bude trpěti. Zsinalostí jeho uzdraveni jsme, jeho smrtí budeme uzdraveni na duši od hříchů, vykoupí nás. Náměstná oběť. (53, 5.)

Obětován jest, protože sám chtěl, jeho oběť bude dobrovolná. Jako beránek; nebude brániti se proti svým mučitelům a tiše trpělivě půjde na smrt. (53, 7.)

Se zločinci počten jest, bude za zločince prohlášen a mezi zločinci bude usmrcen. Za přestupníky prosil, bude modliti se za své nepřátele. (53, 12.)

Jemu národové modliti se budou, budou klaněti se mu jako Bohu. Hrob slavný, jeho hrob bude oslaven jeho z mrtvých vstáním. (11, 10.)

Prorok Isaiáš byl usmrcen na rozkaz krále Manasses. Svátek jeho světí se 6. července.

P o u č e n í. Jak bys nevěřil v Ježíše Krista, že jest Syn Boží, Vykupitel a Spasitel tvůj, když splnilo se na něm všechno, co sedm set let před jeho příchodem tak jasně a určitě předpovídal prorok Boží!

75. Nábožný král Ezechiáš. (728—699 před Kr.)
(4. Král. 18—20. 2. Paralip. 29—32.)

A c h a z 743—728. **M o l o c h** byla socha kovová, mající podobu lidskou s rozpjatýma rukama, s hlavou býčí. Dutá socha bývala rozžavena do ruda a v její náruč kladli jí rodičové i vlastní své děti, aby prý ukrotili touto obětí hněv Molochův a získali si jeho přízeň. Achaz dal postaviti Molocha na povýšeném místě v údolí Ennomském (Hinnom), jižně Jerusalema. (Hebrejské „hanan“ znamená kvíliti a proto slulo také údolí to: údolí kvílení, pláče). Později jmenovalo se údolí to pověstné strašlivou modloslužbou údolí Gehenna; památka na ukrutnosti tam páchané zbuzovala u Židů takovou hrůzu, že i peklo nazývali Gehennou. — Zkáza lidu byla tak obecná, že nezbyvalo, aby neklesl úplně v modloslužbu a nemravnost, než aby vyhubeni byli nejhorší v něm: 120.000 mužů p o b i t o. Židé dali se sami v nejhorší otroctví, otročili modlám a proto dopustil Bůh, že bylo z a j a t o mnoho žen; neboť ženy zvláště byly oddány horlivě službě Molochově.

E z e c h i á š poznává, že útrapy, které lid stihly, byly spravedlivým trestem za jeho nepravosti. **P r c h l i v o s t**, t. j. veliký hněv uraženého Boha.

Dobrý, nábožný král jest blahem národu, nebo pro něho dává Bůh p o ž e h n á n í i říši, národu.

Salmanassar dobyl říše israelské (čl. 69.) a jeho nástupce **S e n n a c h e r i b** chtěl dobýti také říše

judské a přitáhl v 14. roce panování Ezechiášova k Jerusalému. Nábožný král hledá pomoci u Boha. Modlí se i kněží v žíně, t. j. v roucha kajicí, oděni. Kněží měli místo slavnostního roucha hrubá roucha kajicnosti, aby takto pohnuli i lid tím spíše ke kajicnosti. Král assyrský mečem zhyne, připravoval nespravedlivé záhubu jiným, ale tak vyvolal na sebe tresty Boží. Anděl Boží porazil 185 tisíc mužů. V nepřátelském ležení vypukl náhle mor, kterým v jedné noci pomřela většina vojáků assyrských. Anděl Boží vykonal tu trest, Bohem určený Assyrským (jako v Egyptě nad prvorozenými syny).

Zřídď dům svůj, zaříd, kdo po tobě má na trůně následovati. Ulekl se, ani ne proto, že má zemřít v kvetoucím věku svém; ale že bál se, aby po jeho smrti nenastaly nepořádky a že nemohl ještě všech nutných oprav provést v národě. Rozpomeň se, kterak jsem chodil před tebou v srdci dokonalém; Ezechiáš nechce se vychloubati svou zbožností a spravedlností; ale prosí, by Bůh ještě prodloužil jeho život, že chce mu sloužiti tak věrně, jak mu sloužil až dosavad. Viděl jsem slzy tvé; vím, proč jsi plakal: že jsi nenaříkal nad svou smrtí, ale nad zlem, které by tvou smrtí v národě nastalo. Třetího dne, brzy zázrakem se uzdravíš. Patnácte let dává Bůh ještě Ezechiášovi, aby věděl, jak má zaříditi život svůj, by mohl všecko vykonati, čeho bylo ještě třeba pro oslavu Boží a blaho národa.

Bůh jest spravedlivý, milosrdný, dobrotivý, všemohoucí. Moc důvěrné a zbožné modlitby.

Poučení. Užívej svědomitě svého života k spasení svému, neboť nevíš, jak dlouho tě Bůh na světě ponechá a kdy ti oznámí: Umřeš! Žij tak, bys bez

bázně mohl pohlížeti vstříc blížící se smrti a bez stesku a zahanbení směl si zpomínati na uplynulá léta svého života.

Ohavnost modlářství. Horlivost v službě Boží (hlavní ctnosti). Modlitba; vlastnosti její. Moc společné modlitby (zvlášt kněžské; hodinky církevní).

76. Judith.

Po nábožném králi Ezechiášovi následoval Manasses (698—643), který pronásledoval proroky a modlám se klaněl. Po příkladě jeho zapomněli na Hospodina i jeho poddaní. Holofernes vtrhl do země s 120.000 pěšími a 22.000 jezdci. Bethulia byla při silnici, která vedla ze Syrie přes Galilei a Samařsko k Jerusalému, na severním svahu pohoří Gelboa. Bethulia byla horskou, téměř nedobytnou pevností a proto chtěl Holofernes přinutiti město, aby se mu vzdalo, že mu odňal všecku pitnou vodu, která se tam vedla s horských pramenů vodovodem (troubami). V městě nastala z toho veliká nouze o vodu.

Všickni obyvatelé pozbývali již mysli; ale tu naplnila je novou odvahou nábožná Judith. Pokořme se před Hospodinem, čiňme pokání za hříchy své a Bůh nás vysvobodí od nepřátel. Metly Páně přišly k polepšení, Bůh neposlal soužení na nás, by nás zahubil, ale aby nás jimi pohnul k polepšení života. Starší města uznávají pokorně hříšnost svou a prosí Judithu; modli se za nás, nebo jsi svatá, přímluva tvá bude mocna u Boha. Posypala hlavy popelem, kála se ze hříchů svého lidu; volala k Pánu o pomoc, osvícení a posilu v nebezpečí své vlasti.

Uposlechla ihned vnu knutí Božího, ačkoli to, co učiniti měla, bylo velmi nebezpečné. Holofernes

domníval se, že přišla zradit města a pomoci nepřátelům, by ho dobyli. Skutek, který potom vykonala, byl jediným prostředkem, jímž mohla býti pohroma odvrácena od Bethulie i celého Judska. Judith zhrozila se skutku toho, nedostávalo se jí síly a odvahy k němu a proto prosí Boha: Posilniž mne! Žena v dobách nebezpečných jevívá často více zmužilosti a chladnokrevnosti, než muž.

Chvaltež Pána Boha; nežádáť pro sebe chvály a slávy za hrdinství své. **Ostříhal mne anděl,** anděl mne chránil a sílil při skutku mém. **Nedopustil,** a bych poskvrněna byla, svůdnou řečí nepřátel byla svedena k zradě na Bohu a na vlasti své. **Oziáš,** velitel města. **Požehnaná jsi nade všechny ženy,** tobě prokázal Bůh milostí hojnějších, než kterékoli jiné ženě. I z Jerusalema přicházeli mnozí, aby uviděli zbožnou a pokornou hrdinku; sám velekněz Joakim přišel do Bethulie. **Sláva Jerusalema,** neboť Jerusalema byl jí zachráněn; kdyby byla Bethulie padla do rukou nepřátel, byl by i Jerusalema stal se jejich kořistí. **Staříčká** umřela v 105. roce věku svého.

Památka její slaví se 10. prosince. —

Judith jest vzorem nábožnosti, kajicnosti, střídmosti, statečnosti, důvěry v Boha, pokory a skromnosti, lásky k vlasti a k národu a oddanosti k víře a náboženství svému. Jest předobrazem Panny Marie, nejctnostnější, která potřela hlavu nepřítele lidstva, pozdravena byla od anděla: „Požehnána mezi ženami,“ která velebena jest ode všech národů, kterou navštívují nesčíslní zástupové lidí. Jest slávou církve svaté a ctí všeho lidu. „Chvaltež Pána“ řekla Judith; a Maria pěje: „Velebí duše má Hospodina.“

Poučení. Nepřičítej si nikdy zásluhy svých činů; ale všechno, co vykonáš dobrého, připisuj Bohu

a jeho milosti. Nechtěj chvály pro sebe, ale všecku chválu vzdávej Bohu sám i jiné k tomu veď, aby jej vděčně velebili.

Prímluva Svatých. Půst, modlitba. Anděl strážný.

77. Vyvrácení říše judské. (588. př. K.) Daniel v zajetí babylonském.

(4. Král. 24—25. 2. Paralip. 36. Jerem. 39. a 52. Dan.)

Metly Boží, tresty Boží (vpády nepřátelské, neúroda, nemoci) nebyly obyvatelům judským výstrahou. Ohavností modlářské, nemravnost a ukrutnost s modloslužbou spojená. Proroci Isaiáš, Habakuk, Sofoniáš a Jeremiáš, Ezechiel předpovídají zkázu říše i Jerusaléma. Ale králové i lid pronásledovali proroky a mnohé zabili, jako Isaiáše. Roku 610. zbavili se Babylonští nadvlády asyrské, mocné Ninive bylo zbořeno (jak předpověděl prorok Nahum). Nato učinil Nabuchodonosor, král babylonský, útok na říši judskou, roku 606. přitáhl k Jerusalému. Dobil města, odvedl krále Jojakima a knížata lidu do Babylona do zajetí, mezi zajatými byl také Daniel a jiní mládenci z knížecího rodu, s rodem královským spřízněného. Ještě dvakráte obléhl Nabuchodonosor Jerusalém, když se byli Židé proti němu zbouřili, až ho dobyv, odvedl obyvatele kromě nemnohých. Mezi odvedenými byl také prorok Ezechiel. Město a chrám ztroskotal, z něho pobral všecky nádoby r. 588. V zemi zůstali jenom chudí, aby vzdělávali pro vítěze pole a vinice. Proroku Jeremiášovi bylo na vůli ponecháno, aby se odstěhoval do Babylona, kdež mu král nabízel čestný úřad, anebo aby

zůstal v spustošené otčině. Jeremiáš volil, zůstatí na zříceninách pobořeného města.

Kvílí cesty k hoře Moria, jsou opuštěné, nikdo po nich nepřichází na svatou horu Moria. Brány zkaženy, pobořeny i s hradbami. Kněží lkají v zajetí, v daleké cizině, kdež nemohou a nesmí konati obětí. Panny bez ozdób, byly oloupeny o své šperky; a ty, které jim byly nechány, odložily dobrovolně na znamení své bolesti. Ono samo potlačeno hořkostí, zničený Jerusaleým, jindy tak nádherný a krásný, zbuzuje hořkost, bolest. A tu jako by město volalo na ty, kdo k němu zabloudí: Vizte, jest-li která bolest jako bolest má. Tato slova klade církev také v ústa Panny Marie, pod křížem plačící. Kteříž jdou cestou, tleskají rukama a hýbají hlavou: To-li jest to město dokonalé krásy a radost země? Cizinci záviděli Židům slavného Jerusaleéma a proto škodolibě se jim posmívali, když jejich pýcha a radost byla proměněna v zříceniny. Jako se posmívali padlému Jerusaleému, tak posmívali se také pokořenému Spasiteli na kříži.

Jeremiáš jest vzorem lásky k Bohu, k víře, k vlasti a k národu. I v největším žalu jeví pevnou důvěru v Boha. Předpovídaje tresty spravedlnosti božské jest předobrazem předchůdce Páně a podobá se samému Spasiteli.

Nabuchodonosor dosti mírně nakládal se zajatými, dovolil jim svobodné vyznávání jejich náboženství, ponechal jejich starším správu i soudní moc nad lidem. V zajetí babylonském působil prorok Ezechiel, těšil lid, že vrátí se zpět do vlasti. Ve svém vidění (kap. 37.) o kostech na poli, které duchem Božím oživeny vstávají, jeví víru ve zmrtvých vstání. Jest to zároveň messianské proctví, že hříchem mrtvé lidstvo vstane k novému

životu, Bohem (Spasitelem) k němu probuzeno. Nejcvičenější mládence, t. j. kteří byli vyučeni v písmě, v řeči, moudrosti babylonské a nejzvedenější, nejctnostnější vyvolil si král k čestné službě svých dvořanů.

Z jeho stolu stravování, bydlili v domě královském a měli jísti táž jídla, kterých požíval sám král. Daniel, Ananiáš, Misael, Azariáš (též: Baltazar, Sadrach, Mesach, Abednego). Zákonem zakázané pokrmy z některých zvířat (nečistých), krev, tuk ze zvířat, který se spaloval při obětech Hospodinu, maso a víno modlám obětované. Král jídal z masa, které bylo obětováno modlám a proto nechtěli ho požívati zbožní mládenci, aby takto neměli podílu na modloslužbě a nedávali ani proti vůli své pohoršení svým krajanům. Ve své střídmosti chtějí se spokojiti jen z e l e n i n o u a v o d o u, aby takto nebyli ani v nejmenším nebezpečí hříchu; také chtějí tím ukázati, že nežádají sobě, aby se lépe měli nežli nejchudší z jejich krajanů. Líce jejich krásnější a plnější, Bůh dal i takto znáti, odměniv je slícností a zdravím, jak jest mu milá jejich svědomitá poslušnost zákona, střídmost, sebezápor a nesobeckost. Nadto dal jim Bůh neobyčejnou rozumnost a moudrost. K moudrosti dospívají dosud zvláště ti, kteří skrovně a střídmě žijí, smyslnost svou přemahají a pozemských požitku nehledají. Když uplynula doba jejich přípravy ve službě královské, byli uvedeni před krále a tento učinil je služebníky, povýšil je nade všecky ostatní dvořany své z rodu židovského.

Půst (zdržování se pokrmů zapovězených) jest prostředkem ctnosti a vede k pravé moudrosti. Střídmost v jídle a pití.

Máme poslouchati Božího zákona i ve věcech na oko méně důležitých; odpírati zlé radě a svádění

ke zlému. Tím získáme si úctu a důvěru i lidí nevěřících. Dobrý příklad Danielův a jeho přátel působil blahodárně na ostatní Židy.

P o u č e n í. Buď i ty střídmy v jídle a pití, rád sobě v tom čiň ujmu, abys takto sílil vůli svou, bys byl schopen odpírati sobě i věci těžších, z nichž by duše tvá anebo duše jiných zkázu měla. Služ Bohu věrně a prosívej jej snažně, by i tobě udílel dary moudrosti a rozumnosti.

3. přikázání církevní. Střidmost (hlavní ctnosti). Dary Ducha sv. Dobrý příklad. Pláč Jeremiášův při temných hodinkách v pašijovém témdni.

78. Daniel ochránce šlechetné Susanny.

(Dan. 13.)

S u s a n n a, t. j. lilie; jména toho zasloužila si svou čistotou a nevinností. Dva starší dovedli si pokrytectvím svým získati úctu lidu, stavíce se jako ctnostní a zbožní lidé, ale v skutku jsouce zlosyny. Babylon byl město velice rozsáhlé, tak že při domech byly veliké zahrady, štěpnice. Susanna bojí se více Boha, nežli lidí, chce raději upadnouti v lidský hněv, než hněv Boží a ztratiti hříchem milost Boží, chce raději nevinně umřítí, než žíti ve hříších. Před obličejem Božím, před vševědoucím Bohem. Zlosynové obvinili ji před lidem i před soudem z nešlechetnosti. Rodiče i přátelé její znali ji a proto nevěřili v její vinu. Všickni plakali bolestí nad tím, že tak šlechetná žena jest obžalována z těžkého provinění a není nikoho, kdo by její nevinu mohl dokázati. Měla důvěru v Pána, že když nekyne jí odnikud pomoc, Bůh sám ve své dobrotě a všemohoucnosti ji zachrání. Protože soud-

cové byli svědky a žalobníky, soudil lid, starší lidu. Zlý skutek, konala to, co bez ostychu činívali pohané, ale co Židům bylo Božím zákonem zakázáno a považováno bylo jako za odpadnutí od Boha, za zrádu na víře. Proto odsouzena na smrt. Tu zařiká se ještě svou nevinou a volá o pomoc k vševědoucímu Bohu.

Daniel byl mezi lidem. Čist jsem krve její, ale vy, kteří jste ji odsoudili, provinili jste se na její krvi. Daniel jeví mysl statečnou, když povstává proti mocným a váženým soudcům. Vrátil se lid s chvátáním, radostně uvítali příležitost, aby se mohla ještě dokázati nevina ctnostné Susanny.

Lentišek, keř stromu podobný, z něhož vytéká zvláštní pryskyřice (mastix). Svída, strom vrbovitý. Daniel byl oslavován pro moudrost svou (podoben Šalomounovi) a tím obrátil k sobě pozornost i královu, neboť tehdaž nebyl ještě při dvoře královském.

Susanna jest nám vzorem pevné víry v Boha, lásky k němu, nenávisti hříchu, důvěry v Boha i v největším nebezpečí. — Hřích jest horší zlo než sama smrt.

Daniel ujímá se nespravedlivě utiskované.

Ctnost na konec vždycky zvítězí, kdyby byla sebe více zneuznávána.

Poučení. Pamatuj i ty vždycky na všudypřítomného a vševědoucího Boha a proto nikdy nesvol k pokušení nižádnému a raději snášej útrapy a pronásledování nejhorší, než bys nějaké nešlechternosti po přání lidském se dopustil.

Pokrytectví. Křivá žaloba a svědectví (8. přikáz. B.) Důvěra v Boha. Vlastnosti modlitby. Pokušení. Kdo byl podobně k hříchu sváděn a křivě obžalován, jako Susanna? (Josef.)

79. Tři mládenci v peci ohnivé.

(Dan. 3.)

Zlatý sloup, pozlacený, 60 loktů vysoký sloup s pozlacenou sochou babylonského boha Béla (modly slunce a ohně), na rovině, aby se tam mohli shromáždit tisíci. Posvěcení, t. j. první veřejné a slavné uctění modly. Největší provinilci byli obyčejně vrháni do ohnivé peci. Kolem Babylona bylo mnoho cihlářských pecí, v nichž se vypalovaly cihly i hliněné desky, nebo v krajině té nebylo nikde kamene a všechny stavby byly cihlové. Mládenci (jistě již mužové asi 30letí) Ananiáš, Misael, Azariáš patřili také mezi knížata, byli povýšeni pro svou moudrost za vysoké úředníky říšské, čehož jim Babylonští záviděli a proto radostně a škodolibě žalovali na ně, když neposlechli rozkazu královského, jako by mu vytýkati chtěli: Viz, jakým nevděčníkům jsi byl milostiv.

Čím více král je před tím miloval, tím větší byla nyní jeho prchlivosť a hněv. Aby ukázal, že jest jejich neposlušnosť mnohem trestuhodnější, než byla by jiných jeho poddaných, kázal, aby pec byla rozpalena sedmkrát více. Anděl Boží zachránil zbožné, v Boha věřící mládence před smrtí v plamenech; tak že jim tam bylo milo a příjemno. Ale plameny zachvátily biřice královské, kteří byli mládence uvrhli do ohně. Počali chváliti Boha. Požehnaný jsi Bože otců našich. (Dan. 3, 26—90.)

Čtvrtý jako syn některého boha; anděl zjevil se v podobě lidské, ale v kráse a velebnosti nadpozemské, tak že pohané jej považovali za nějakého boha. Nabuchodonosor poznává, že Bůh, kterému se mládenci klanějí a jehož nechtěli opustiti, aby se klaněli modle, jest pravý, všemohoucí Bůh: Služebníci Boha nejvyššího.

O h e ň n e m ě l m o c i n a t ě l e c h j e j i c h, prohlíželi si je bedlivě a nenalezli na nich ani nejmenší úhony na těle od plamenů. Zděsil se král, že odvážil se trestati jich pro jejich věrnost k všemohoucímu Bohu. P o ž e h n á n, veleben a ctěn budiž Bůh jejich, kterýž má za své služebníky anděly, kdežto náš Běl jest mrtvou modlou. Král neodvážil se přikázati Babylonským, aby se Bohu klaněli. ale zakázal přísně rouhati se jemu, což před tím bylo považováno jako za skutek záslužný. Žádný jiný bůh nemá moci té a nemůže v y s v o b o d i t i z nebezpečí své ctitele, leč tento Bůh. Veliká důstojenství, učinil je místodržiteli rozsáhlých krajů.

Mládenci jsou příkladem pevné, živé a stálé víry, statečnosti, důvěry v Boha, neznají bázně lidské. Ke ctnostem těm dospěli s milostí Boží, že přemáhali se od svého mládí i ve věcech zdánlivě méně důležitých (strídmostí, postem).

Tím zázrakem prokázal Bůh i pohanům milost velikou; přesvědčil je o své velebnosti a moci. Andělé strážní chrání lidi na duši i na těle.

Víru zapřítí není dovoleno nikdy, ani kdyby bylo možno tím život zachovati a mukám ujíti. „Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem nebeským. A kdo mne zapře před lidmi . . .“

Vděčnost k Bohu za obdržení dobrodiní, když s jeho milostí jsme ušli nebezpečím.

P o u č e n í. Raději snášej všechna protiventví, ano buď hotov i smrt postoupiti, než bys zapřel víry své, Boha svého zradil. Modlívej se každodenně za stálost u víře a zpomínej si na hrdiny víry, sv. mučenníky, bys následoval jejich příkladu.

Kdo víru svou veřejně zapírá (2. příkáz. B.). Vlastnosti víry, naděje. Láska nade všechno. Andělé strážní. Chvalozpěv tří mláďenců modlí se církev při hodinkách v neděli a ve svátek (při Chvalách).

80. Král Baltasar a modla Běl (Bál).

(Dan. 5, 6. 14.)

Daniel o b d a ř e n d a r e m p r o r o c k ý m. Bůh osvítil jej, že byl učitelem i rádcem lidu a předpovídal věci budoucí. Baltasar čili Belsazar učinil hody v den, v který se oslavovali bohové babylonští. Na potupu pravého Boha a náboženství židovského přinesli zlaté nádoby, posvátné kalichy z Jerusalema odnešené, v nichž se jindy toliko Bohu přinášely oběti, i pili z nich. Král tuší, že písmo tajemné ruky znamená jeho zkázu a jsa si vědom svého rouhavého skutku proti Hospodinovi, kterýž svou všemohoucností byl již tolikrát před Babylonskými osvědčil, počal se strachem trásti. Žádný z mudrců nedovedl onoho písma přečísti, tím méně uměl je vyložiti. Mudrci vykládali vždycky králi vše tak, jak si to na nich vyložiti žádal; a že nejnoudřejší z nich, Daniel, nikdy tomuto přání královskému nehověl, králi nepochleboval, nebýval nikdy od něho tázán o radu. Až nyní byl teprve uveden před krále. Upřímně, nelichotě králi a neskrývaje před ním trpké pravdy, řekl: Ty jsi se pozvedl proti Panovníku nebeskému; že jsi panovníkem sám, domníval jsi se, že můžeš Boha urážeti dle libosti. Z č e t l (Mane), již dočteny jsou dny tvého života i tvého království. Z v á ž e n (Thekel), jsi příliš lehký; žádný dobrý skutek nevyváží tvých nepravostí, jsi proto nehoden Božího smilování. R o z d ě l e n o (Fares), o tvou říši rozdělí se ti, nad kterými jsi dosud panoval, Medští a Perští. Medsko-perské vojsko, obléhající Babylon, dostalo se do Babylona řečištěm Eufratu následující noci, když byli tajně vody jeho odvedli strouhou na rychlo vykopanou, mezi tím co Baltasar hodoval s předními říše své a jeho bojovníci taktéž při plesu v hostinách zapo-

mněli hájiti města Babylona. Král ztratil říši i život. (538.)

Nad Babylonem panoval vítěz jeho král Darius (vlastně Astyages, král medsko-perský) a po něm Cyrus, král perský (536 – 529). Daniel povýšen, stal se místodržitelem nad třetinou jeho říše. Běl, nejvyšší bůh babylonský, bůh světla a ohně.

Kněží pohanští nebyli již při tom, když Daniel dal podlahu chrámovou posypati popelem skrze řěseto. Zapečetili dvéře prstenem královským, ode dveří přes veřeje byly nataženy stuhy a připevněny pečeti k nim, aby, kdyby snad někdo v noci dvéře otevřel, buď stuhy anebo pečeť se porušily. Chrám neměl žádných oken. Pod stolem obětním byly v podlaze tajné dvéře, jimiž se vcházelo do podzemní chodby, spojující chrám s obydlím kněží. Stopy kněží a jejich žen i dětí v drobně nasypaném popelu poučily krále, že v noci jedli a pili lidé, co se předkládalo Bělovi. Podvodní kněží byli dle zásluhy potrestáni, že klamali nehodně krále i lid, a chrám i s modlou byl ztroskotán, aby odstraněno bylo to, co by mohlo i budoucně sváděti lid k pošetilé modloslužbě.

Bůh jest shovívavý, spravedlivý. Zneuctívati věci posvěcených k něčemu všednímu, jest těžkým hříchem (svatokrádeží), jest velikou urážkou Boží. Nestřídmosť zaslepuje a zatvrzuje člověka, vede jej k jeho časné i věčné záhubě.

„Od náhlé a nenadálé smrti vysvobod' nás, Pane!“

Náboženský podvod; zneužívání náboženství pro osobní zisk.

Poučení. I tobě jest Boží rukou napsána lhůta tvého života. Pamatuj na to, že i tvůj život se skončí a proto žij tak, aby tvá smrt byla šťastna.

Modlářství (1. příkáz. Boží). Lež a podvod (8.). Kolikerá jest lež. Upřímnost a pravdomluvnost. Nepříjemné, ale užitečné pravdy nesluší se zatajovati před jinými.

81. Daniel v jámě lvové.

(Dan. 14.)

Drak, had býval pohanům jako znakem všeho zla a proto, aby odvrátili od sebe záhubné jeho moci, vzdávali mu božskou poctu. Smola a tuk rozehřály se ve zvířeti, chlupy se vzpřímily; had nadýmal se vždy více, až se rozpukl. Jakého boha ctíte, že jej může zabít i slabý člověk hravě beze zbraní.

Aby král zabránil nebezpečné vzpouře proti sobě, vydal jim Daniele, by takto sám sebe zachoval. Lvi byli u Babylonských chování v jámě vyzděné, nahoře při otvoru silnými mřížemi opatřené, jakožto představitelé síly a zmužilosti národní. Dvě těla, obyčejně váleční plenníci, otroci anebo zločinci. Bůh ukrotil divoké, hladem ještě více rozzuřené šelmy, že se k Danielovi lichotili jako krotcí beránci. Druhý zázrak byl, že byl Daniel po šest dní bez pokrmu při životě zachován. Třetí zázrak byl, že z dalekého Judska byl od anděla vzduchem přenesen prorok Habakuk a přinesl lačnícímu Danielovi pokrm.

Sedmého dne kvílel král Daniela, bylť přesvědčen, že byl Daniel roztrhán od lvů hned, jak byl uvržen mezi ně. Veliký jsi, Bože Danielův! poznává, že byl Daniel jenom všemohoucím Bohem zachráněn od smrti vyhladovělymi lvy i hladem. Ti, kteří jej zkaziti chtěli, sežráni jsou v okamžení, ihned vrátila se přirozená dravost lvů. Bojte se všichni Boha, ctěte jej jako

všemohoucího ochrance spravedlivých a karatěle hříšníků.

Bůh čini ony zázraky: 1. aby jej mohli pohané poznávati za pravého Boha, a byli odvráceni od modloslužby, 2. aby jimi chránil Daniela, 3. aby přiměl krále, by jeho lid ze zajetí propustil.

Daniel jest pravdomluvný, horlí pro čest Boží, jest spravedlivým hněvem naplněn proti bezbožnosti, statečný, hotov pro Boha i muka trpěti, pln důvěry v Boha. — Anděl strážný.

Zaslepenost lidská bývá veliká; Daniel dokázal tak patrně mdlobu bohů pohanských, pošetilost modloslužby; ale přece nebyli jím přesvědčeni o tom.

Poučení. I v největším nebezpečí nezoufej sobě, ani v strasti největší neztrácej důvěry v Boha. Bůh, který Daniela mezi hladovými šelmami chránil a jej z jisté záhuby zázračně vysvobodil, pomůže i tobě, když v něho dětinně a pevně budeš doufati.

Proroctví Danielova: vyložil Nabuchodonosorovi sen; zdálo se králi, že viděl sochu, jejíž hlava byla zlatá, hrud stříbrná, břich měděný, stehna a lýtka železná a nohy z hlíny a železa. Kámen, který sám od sebe se svalil na sochu, rozbil ji a z něho stala se hora, která naplnila celý svět. Socha znamená 4 světové říše (assyrsko-babylonskou, medsko-perskou, macedonsko-řeckou a římskou, na západě i na východě), kámen který je zničil, jest Kristus (kámen úhelný), který založil věčnou, nepřemožitelnou říši. 2hé Mane, Thekel, Fares.

Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. Anděl strážný. Důvěra v Boha.

82. Navrácení se ze zajetí babylonského (536. př. Kr.). Proroci Ageus a Zachariáš. Kněz Esdráš.

(Esdr. 1, 2.)

70 let, t. j. od prvního odvedení Židů r. 606. do 536. O b r á c e n í v m y s l í c h; trestem dospěli k poznání hříchů svých, litovali jich a spatřující v Babyloně ničemnost a ohavnost modloslužby, byli vyléčení z náklonnosti k ní. V cizině těšival Daniel lid proroctvím, že se opět vrátí do vlasti a bude vzdělán zase Jerusalembem; a k tomu prorokoval, že od té doby neuplyne ani 70 t é h o d n ů r o č n í c h (490 let) do příchodu Spasitelova. Král Longimanus Artaxerxes I. dovolil obklíčiti Jerusalembem hradbami, neboť před tím bylo Židům dovoleno přebývati jenom v městě otevřeném. To stalo se 454 př. naroz. Kr. Když pak Kristus své dílo vykupitelské vykonal v 30. roce svého věku, uplynulo méně než 490 let, t. j. 484 léta. Když bylo účelu zajetí dosaženo, t. j. Židé přišli k poznání, polepšili se, utrpením a proroky Ezechielem a Danielem k tomu vedeni, vnukl Bůh Cyrovi, aby lid Boží, ctitele pravého Boha (Židy) propustil ze zajetí. V y d a l n á d o b í c h r á m o v é (5400 stříbrných a zlatých nádob) a dovolil, aby ti, kdo zůstali v Babyloně, učinili mezi sebou sbírku na stavbu chrámovou.

Z o r o b a b e l, kníže z rodu Davidova a nejvyšší kněz Josua vedli 42.360 Židů (Judei t. j. obyvatelé Judska). P o m n o h ý c h (15) l é t e c h d o s t a v ě l i c h r á m. Samaritáné chtěli nejprve stavěti se Židy chrám a užívati ho s nimi. Ale protože byli oddáni mnohým pohanským pověrám, bál se Zorobabel i nejvyšší kněz, aby se od nich neporušila víra židovská a proto nesvolili k tomu. Ze insty za to bránili Samaritáné Židům při stavbě, ano dosáhli

křivými žalobami od krále perského, že bylo Židům zakázáno, chrám stavěti. Byl úplně dostaven teprv 515 př. Kr.

Chrá m Z o r o b a b e l ů v neměl však archy úmluvy, která byla zmařena již před zajetím za posledních králů modlářských. Velesvatyně byla prázdná, nesídlil tam oblak Hospodinův; ale za to měl vejíti tam jednou sám Hospodin v osobě Spasitelově.

Starcové viděli prvnější chrám, který byl zbořen 588., tedy před 73. roky. Ageus: Ještě malá chvíle, několik set let jest malou chvílí u porovnání k několik tisícům let, před kterými byl Vykupitel zaslíben. Žádoucí všechněm národům, ode všech toužebně očekávaný Vykupitel. Větší bude sláva domu toho, ačkoli není tento chrám tak nádherný, jako býval chrám Šalomounův, přec bude nad něj oslaven tím, že do něho vejde Spasitel světa. Zachariáš jest mladší současník Ageův, kterýž povzbuzoval Židy k stavbě chrámu: Posilněte se ruce vaše, nebo do tohoto chrámu přijdou mnozí hledat Hospodina zástupů, božského Vykupitele. Dcera Sionská, Jerusaleme a obyvatelé jeho. Plesej, netruchli více pro zašlou slávu a velikost svou, že nemáš již mocných králů. A j, přijde království tvé, slavnější než byli nejslavnější panovníci tvoji, spravedlivý, svatý a spasitel, dobude ti spásy, nejvyššího blaha. Avšak nepřijde v pozemské okázalosti, ale chudý, v chudobě, na oslátku mladém, jehož nebylo ještě užito k žádné práci. — Pasovce, pečuj o lidi; kdož jimi vládl, zabíjeli a prodávali je, králové utiskovali lid ukrutně a Spasitel ujme se utiskovaných. Za všechny služby své bude odměněn od lidu tím, že bude prodán za 30 stříbrných: odvážíli mzdou třicet stříbrných. Bude proboden, a mnozí budou kvíliti nad ním,

zvlášt kvíliti bude nad svým jednorozeným Matka jeho. Kvíliti bude veškerá země, i neživotná země bude se chvěti jako bolestí nad jeho smrtí.

N e h e m i á š, nejvyšší číšník perského krále Artaxerxa, zbožný Žid, stal se perským místodržitelem nad Judskem a tu směli si Jerusalemsťi teprv stavěti hradby kolem Jerusalema. Samařšťi bránili tomu ze msty, že nechtěli s nimi předtím Židé míti žádného účastenství při stavbě chrámové. **N e o b t ě ž o v a l i Ž i d ů**; když přes všechny jejich překážky dílo to bylo dokonáno, poznali, že sám Bůh Židům pomáhal. Židé, plni vděčnosti k Bohu za jeho milosrdenství a otcovskou lásku, slibovali, že budou choditi věrně v zákoně Božím, plniti Boží zákon. A skutečně neklesli Židé nikdy více v modloslužbu. **E s d r á š** z rodiny velekněžské, čítal a vykládal horlivě lidu zákon Boží, vybízel jej k pokání, odstraňoval pohanské obyčeje mezi lidem. Jest náboženským opravitelem národa, jako **N e h e m i á š** jest zakladatelem nového společenského a státního pořádku.

Manasses, syn nejvyššího kněze, nechtěl propustiti svou pohanskou manželku, dceru vůdce Samaritánského (**Sanballata**) a proto byl od **Nehemiáše** ze země vypuzen a stal se prvním veleknězem Samaritánů, kteří sobě vystavěli svůj chrám na hoře **Garizim**. (čl. 16. N. z.)

Bůh jest spravedlivý, milosrdný, dobrotivý, věrný.

Varuj se hříšníků, abys jejich slovy a příkladem nebyl sám sveden ke hříchu. Katolickému křesťanu jest při vsí lásce k jinověrcům třeba opatrnosti veliké, když s nimi obcuje. Do jejich chrámů, k jejich boboslužbě přicházeti nemá již také pro to, aby tím jiných nepohoršil, ve víře neseslabil.

Ú č e l z a j e t í: 1. bylo trestem nevěrnému lidu, 2. utrpení jeho převedla lid k poznání jeho

hříšnosti, k pokání, 3. vyléčili se v něm z náklonnosti k modloslužbě, 4. seznámili i pohany s věrou v jediného Boha, rozšířili mezi nimi zaslíbení božského Vykupitele a tak roznítili i v nich touhu po něm.

Až dosud byli pořád Židé pod berlou Judovou, neboť ač byli poddáni králům perským, byli přec stále spravováni domácími knížaty z rodu Davida.

P o u č e n í. I my jsme jako v zajetí; neboť země, na které žijeme, jest cizinou a prav naše vlast jest někde jinde. I nás vede do této vlasti vůdce nejvyšší moudrý, Ježíš Kristus. Následujme věrně jeho a jistě uvidíme někdy věčný Jerusaleml.

Závist, hněv, pomsta (Samaritánů). Křivá žaloba. Jak se máme chovati k duchovní i světské vrchnosti (Nehemiáš — a Esdráš).

83. Esther.

Zůstal veliký díl Židů v říši babilonské a rozšířili se i po říši perské, kdež si byli získali mnoho pozemků. A tak stali se, jsouce v širých krajinách roztroušeni, hlasateli víry v pravého Boha a zaslíbení messianských.

E s t h e r, perské její jméno: hvězda; hebrejské její jméno bylo Edissa: myrta. **A s s v é r,** t. j. král Xerxes I. 485—465. Esther osiřela v dětském věku a tu se jí ujal **M a r d o c h é u s,** její strýc, který přebýval v hlavním městě perském Susa, vychovával ji jako vlastní své dítě, byl jí laskavým pěstounem.

Králi zalíbila se Esther pro krásu a spanilost tělesnou; ale ještě větší byla krása její duše. Zamlčela Esther, že by byla z národu ži-

d o v s k é h o, neboť Židé, jako lid od Persů podmaněný, byli v opovržení u nich a proto bál se Mardocheus, že by král Esther zapudil, kdyby věděl, že jest židovkou a že by nemohla prospívati národu svému a svému náboženství. Mardocheus sám přemahal se tak velice ve své lásce k Estheře, že ani k ní nepřicházel, s ní nemluvil, aby neprozradil původu jejího; ale aby ji vídal a z jejího zdraví i blaha se těšil, býval u brány domu královského. Komorníci, vznešení dvořané královští. Mardocheus vyslechnuv jejich sosenované spiknutí proti životu královu, oznámil to Estheře a tato pověděla to králi, ohlásivši mu, že jí to bylo oznámeno od Žida Mardochea. L e t o p i s y ř í š s k é, knihy pro všechny pamětihodné události v říši i v rodině královské; zvláštní královští písaři psali do nich, opatrovali je a předčítali z nich králi.

A m a n z Medie stal se nejvyšším kancléřem říšským. Klekali před ním; znaliť jej jako muže ctižádostivého a pyšného, znali také jeho neomezenou moc a důvěru, které u krále požíval, jakož i jeho mstivost, a proto, aby se mu zavděčili, jeho přízně si získali, klaněli se mu. Před perskými králi se také klekávalo; Aman žádal tedy pro sebe té úcty, která se vzdávala králi. Mardocheus neklaněl se jemu, neznal lidské bázně, nečinil toho, protože nebyl sobeckým; nechtěl činiti před člověkem to, čím Bohu svému poctu prokazoval. A m a n v e l m i se r o z h n ě v a l, jeho pýcha a ctižádost byla velice uražena, chtěl se pomstíti na Mardocheovi, který mu odpíral oné úcty, že byl bohobojným a nikoli z tvrdošijného jakéhosi vzdoru proti němu. Ale také umínil si vyhladiti všechny soukmenovce jeho, protože i tito nechtěli mu vzdávati pocty božské. Křivě je obžaloval, že by spiknutí kuli proti králi, že se chtějí zvednouti proti vládě královské.

Losem byl určen 13. den 12. měsíce (Adaru = března) 473., v kterém měli býti pobiti všickni Židé po celé říši. Rychlí poslové roznesli všude rozkaz královský. Statek jejich měl býti pobrán; páčilo se jejich jmění na 10.000 hřiven = 150 milionů zlatých; král ponechal je celé Amanovi za odměnu, že od něho odvrátil hrozivou ránu. Židé dozvěděli se o tom, co jim hrozilo.

Perští králové hájili svého důstojenství s velikým důrazem; nikdo nesměl ke králi, než kdo byl milostivě k němu povolán. Na přestoupení toho zákona byl trest smrti. Esther vzývala vroucně Boha, prosila jej za sílu a ochranu a potom odebrala se důvěrně před krále. Leknutím padla do mdloby a to probudilo v králi lidský cit. Zákon ten ne pro tebe, ty jediná jsi vyjmuta z obecného zákona, tobě prokazuje se milost, které se neudílí nikomu jinému. Esther z opatrnosti nepřednesla ihned prosby své za smilování na Židy, ale aby připravila krále, by ji tím spíše vyslyšel, pozvala jej i Amana dnes na hody. A aby se přesvědčila, jest-li král jest jí skutečně nakloněn, pozvala ještě jednou krále i jeho důvěrníka na hody. Když král i po druhé přijíti slíbil, poznala, že jest opravdu v jeho milosti a tu mu chtěla teprv přednésti prosbu i žalobu svou. Aman vyšel vesel nad neobyčejným vyznamenáním, že směl dvakráte hodovati s králem proti všemu zvyku perskému. To nestalo se ještě žádnému dvořenínu královskému. Jeho pýcha vzrostla ještě více. Proto urazilo jej tím více, že Mardochéus ani nepovstál, nemoha přemoci své ošklivosti k muži nešlechtnému. Proto chtěl jej dáti Aman potrestati všem na postrach, tak aby jeho mrtvolu na vysoké šibenici mohli všickni viděti a poznati, jak se trestá, kdo Amanovi upírá úcty.

Ale Bůh bděl nad Mardochéem a spůsobil, že

král, nemoha spáti, dal si právě čísti z letopisů, kterak jej Mardocheus před smrtí zachránil. Chtěl nahraditi mu to, že mu nebyla před tím poskytnuta zasloužená odměna. Aman chtěl na králi vymoci odsouzení Mardocheovo, ale zatím přispěl, řízením Božím, k jeho povýšení. Již to bylo velikým trestem pro pyšného Amana, že musil sám účastniti se povýšení toho, jehož chtěl pokořiti a zahubiti. Činil to s utajovanou nevolí a hněvem, neboť odpírati králi, se neodvážil. Král buď zapomněl, že dal rozkaz Židy povraždit, anebo byl asi odhodlán, Židů ušetřiti, když jednoho z nich tak okázale před veškerým městem poctil.

D a r u j m n ě a l i d u m é m u ž i v o t; Esther přiznává se teprv nyní za Židovku; jí neplatil sice onen rozkaz na povraždění Židů, ale v lásce k svému národu umřela by také hořem, kdyby její bratří byli pobiti. Zachování jejich jest také zachováním jejím. Tu poznává král, že Aman jeho důvěry zneužíval, jej klamal, více dbal své cti a svého prospěchu, než jeho cti a prospěchu, že chtěl zničiti tolik věrných jeho poddaných jenom z uražené pýchy. Když služebníci královští vidí, že Aman v nemilost upadl, tu zjevují potom svou nenávisť k němu a radí králi, jak by jej potrestati měl. V e s e l í a p l e s á n í, na památku toho zachování svého slavívali potom Židé slavnost Purim (losů; že losem byl určen den jejich zahlazení). Slavnost ta trvala 2 dni a o ní se čítávala kniha Esther.

Prozřetelnost božská chrání zázračně ty, kdo v ni pevně doufají. Když bývá nouze lidská nejvyšší, bývá pomoc Boží nejbližší.

Pýcha, ctižádost zaslepuje člověka, činí jej ukrutným, hněv a mstu v něm rozdmychuje, jest nenasytná, žádá sobě vždy více. Pýcha předchází pád. Kdo jinému jámu kopá

Jest povinností udati vinníka vrchnosti, aby se tím velká škoda zabránila; nepravost tajiti, bylo by hříchem.

Opatrnost chrání člověka od chyby, pohromy; kdo přenáhleně, prudce jedná, škodívá sobě i jiným.

Esther jest předobrazem Panny Marie: 1. vyjmuta od obecného zákona (od hříchu), 2. přímluvou ukrocuje hněv Boží a dobývá lidem odpuštění, 3. jest krásná v ozdobě svých ctností, 4. i v povýšení zůstává pokornou, 5. jest královnou svatých a andělů, 6. žije v nejvděčnější památce tisíců.

P o u č e n í. I v největším nebezpečí doufej pevně v Boha, že nedá tobě zahynouti, a Bůh neoklame důvěry tvé.

Pýcha (hlavní hříchy). Ctižádost (8. příkáz. B.). Povinná uctivost k vrchnostem. Křivá žaloba. Kdy jest povinností tajnou chybu na někoho pověditi? Naděje a vlastnosti její.

84. Překlad Písma sv. do jazyka řeckého (asi 300 př. Kr.) Pravidla moudrosti Jesusa, syna Sirachova (asi 280 př. Kr.).

Židé byli pod mírnou vládou perskou až do r. 329., kdy Alexander macedonský říši perskou zničil. Alexander vážil si náboženství židovského, ctil židovské kněze a popřával žiti Židům svobodně dle jich zákona. Po jeho smrti 323 rozpadla se jeho říše; čtyři přední vojevůdcové jeho se rozdělili o ni. Židé dostali se nejprve pod vládu egyptskou (pod Ptolomeovce) a byli pod ní přes 100 let, ačkoli syrští králové stále se pokoušeli o to zmocniti se země židovské a ji pustošili. Množství Židů bylo od králů egyptských převedeno do Egypta,

kdež sídlili hlavně v bohaté Alexandrii. V novém tom domově vedlo se jim tak dobře, že mnozí odstěhovali se tam za nimi dobrovolně. Na žádost krále (Ptolomea Filadelfa) přeloženo nejprve patero knih Mojžíšových a potom i ostatní knihy do jazyka řeckého od 72 učených Židů. (Proto: překlad dvaasedmdesáti, Septuaginta, LXX.) Řeč řecká byla řečí světovou, téměř mezi všemi národy rozšířenou a tak mohli i pohané poznati víru v jednoho Boha a zaslíbení o Vykupiteli světa.

J e s u s, syn Sirachův z Jerusaléma, sepsal knihu svou r. 280. v jazyku hebrejském; jeho vnuk přeložil ji r. 230. do jazyka řeckého.

B á z e ň B o ž í, bázeň dětinná, která ne z hrůzy, ale z lásky k Bohu hříchu se varuje, jest počátek a dovršení m o u d r o s t i. Lichá, pozemská moudrost hledá jenom pozemského blaha; ale pravá, nebeská moudrost snaží se dosíci blaha věčného. (1, 4.) Pravé moudrosti učí nás s l o v o B o ž í, zjevená pravda božská; přikázání Boží vedou nás v životě cestou ku spasení. (1, 5.) Přijímej učení od mladosti, jest-li se v mladosti naučíš pravé moudrosti, zbožnosti, ctnosti, setrváš potom v tom až do nejvyššího stáří. Moudrost stojí za práci, které jest třeba, aby se jí dosáhlo; práce v její službě přinese jistě ovoce. Mládeži, pracuj tedy pilně, uč se horlivě znáti pravdu a ctnost. (6, 18—20.)

Buď pokorný a trpělivý; nikdy nereptej proti Bohu v soužení jakémkoli. V utrpení poznává se teprv pravá ctnost, jako se zlato zkouší v ohni. (2, 2.)

Buď p o s l u š n ý m d í t ě t e m a čiň radost rodičům. Dobré děti odměňuje Bůh i na zemi a špatné stíhá i pozemskými tresty. (3, 2. a 11.) — 4. přík. Boží.

Měj stáří v uctivosti, nepohrdej starými pro slabost jejich. Jenom někteří dosáhnou vysokého věku a tak jest stáří jako důkazem zvláštní milosti Boží. Jak by bylo někdy tobě, až se staneš snad také starcem, kdyby se ti jiní posmívali, jako ty jsi činíval starcům? Rád naslouchej řečem starých, zkušených lidí, nebo se z nich mnohému přiučíš; znají množství přísloví, jimiž se jadrně mnohá pravda pronáší, zkušenostmi zjištěná. (8, 7, a 9.) Neuposuzuj lidí dle tělesné krásy a nebo zevnější neúhlednosti. Častokráte má člověk těla neúhledného vysokou cenu vnitřní a dovede mnoho užitečného konati, jako malá v čela, která užitečnější jest nám, než mnohá zvířata veliká a na pohled krásná.

V pokoji, v míru máme žíti s mnohými, se všemi; ale rádce vybírejme si opatrně; nesvěřujme svého duchovního i tělesného blaha přenáhleně každému, kdo se nám za rádce nabídne. Největší poklad a pravým štěstím jest věrný přítel; ale jenom toho si vol za přítele, důvěrníka, jemuž svěříš se se svými radostmi i žalostmi, jež jsi zkusil v nouzi, který při tobě setrval nejen v štěstí, ale i tehdy, když tě nějaká pohroma zastihla. Kvapně se mu nesvěř, nesvěřuj se těm, kdo se ti náhle zalíbili, k tobě se přilichotiti dovedli a přátelsky se k tobě staví. Bývají přátelé sobečtí, neupřímní, kteří jenom na tak dlouho se jiným staví přátely, dokud z toho užitek mají, ale v soužení, když by bylo nejvíce třeba jejich přátelství, jejich pomoci a rady, přestávají jiným býti přátely, jich neznají. (6, 6. a 15.)

Lež jest těžký hřích (20, 26.). Neodporuj slovom pravdy, uznávej to, co jest pravda, byť to i nepříjemno bylo. Když jsi z neopatrnosti lhál, pověděl něco, co nebylo pravdivým, že jsi se o tom nepřesvědčil, odvolej to, nenechávej jiných v bludu. (4, 30.) Nebeř jména Božího a sva-

tých nadarmo; o svatých věcech mluv se svatou uctivostí. Přisahati se má jenom ve věcech velice důležitých; kdo však mnoho přísahá, kdo přísahá i ve věcech nepatrných, hřeší a neujde trestu, i na světě jej stihne trest. (23, 10 a 12.)

Odpovídej skromně, až když jsi byl tázán a nevskakej do řeči, dopřej jiným, aby dopověděli své a potom teprv mluv i ty, když ti to dovoleno bude. Nebuď pošetilým a domýšlivým, jako bys všemu rozuměl, o všech věcech souditi dovedl (11, 8.).

Slyšel-lis proti bližnímu něco zlého, nerozlašuj toho mezi lidmi, neutrhej mu na cti; nikdy toho nepověz nikomu až do smrti své. Zachovati to v tajnosti není jistě nemožno ani nesnadno, tobě to nic neublíží, nerozpukneš se, nebudeš z toho míti nižádné škody, když toho zatajíš. (19, 10.)

Opleť uši své trním, chraň se před špatnými řečmi a nedopusť, aby lidé bezbožní, kteří v špatných řečech si libují, k tobě se blížili; prchej před nimi. Ústům svým udělej dvéře a zámký, mluv málo, s rozvahou, přemahej se v řeči a nevyslov ihned všecko, cokoli ti na jazyk přichází. Slej zlato a stříbro, mluv jenom to, co má cenu, co jiným prospěje, a učiň váhu slovům, važ slova svá na váze rozumu a jenom to povídej, co jsi zrale uvážil, rozmyslíl sobě. (28, 28—29.) Pozor na to, co posloucháš! a ještě větší pozor na to, co sám mluvíš!

Hříchu se boj více než jedovatého hada. Hřích raní duši a rána ta jest nezhojitelná, člověk sám nemůže se vyhojiti ze hříchu, to může toliko Bůh. (21, 2.)

Užívej dobře času; a dobře budeš užívati ho, když se budeš chrániti všeho hříchu. (4, 23.) Kdo se vydává svévolně v nebezpečí tělesné (5. př. B.), anebo duchovní, obyčejně zahyne v něm, anebo utrpí

nějaké škody (3, 27.); kdo se špatnými zachází, sám špatným se stane, z m a ž e s e (13, 1.)

Pamatuj na poslední věci své, na smrt, a že po ní nastane soud, a potom buď nebe anebo peklo ti bude souzeno: a zpomínky ty budou ti mocnou ochranou proti hříchu.

85. Mučennická smrt Eleazarova. (168 př. Kr.)

(2. Makab. 6.)

Okolo roku 200. před Kr. dobyl Antiochus III. (Veliký) na Ptolomeovi Epifanovi, králi egyptském, téměř celého Judska, kteréž zůstalo potom skoro 60 let pod vládou syrskou. Nejhůře vedlo se Židům pod Antiochem IV. (175—163), pyšným a ukrutným. Roku 169. vtrhl do Jerusalema, dal 40.000 obyvatelů bez rozdílu věku a pohlaví povraždit, tolikéž jich bylo prodáno do otroctví; dal roztrhat a spáliti knihy zákona Božího, písmo sv.; znesvětil chrám a dal do něho postaviti modlu Diovu (Zeus, nejvyšší bůh řecký); pod trestem smrti zakázal zachovávání zákona, vyznávání náboženství židovského (oběti, modlitby, svěcení soboty, slavnosti), chtěje zavést na místo jeho modloslužbu řeckou. Mnozí zapřeli víru, klaněli se třeba jenom na oko modlám, na rozkaz královský po všech městech postaveným; ale mnozí proslavili se mučennickou smrtí pro svou víru.

Eleazar, učený zákonník (zákona Božího znatel a učitel).

Maso vepřové*) jísti bylo zakázáno Židům

*) Nečistými byla zvířata, která připomínala zvlášť na hnilobu a na smrt, že se živila od jiných zvířat, od mrch (šelmy, draví ptáci) a která byla zvlášť nečistotná, jako všecken hmyz, vepři.

Božím zákonem; kdo jedl maso to, dával tím na jevo, že odpadá od víry v Boha a přijímá pohanství. Eleazar požíval veliké vážnosti u lidu, a proto chtěli zvláště jej přinutiti, by zradil Boha a zákon Boží a tak strhl mnohé za sebou, aby učinili totéž. A že nechtěl přese všechny hrozby a domluvy jísti maso zakázané, otevřeli násilím ústa, aby jenom mohli o něm vyprávěti, že jedl skutečně maso vepřové. Ale hrdinný kmet nepožil přece krmě zakázaného. Raději chtěl slavně umřít pro Boha a víru, než žít v hanbě jako zrádce svatého zákona Božího. Lichou útrpností, aby zachránili jej od muk a smrti, chtěli jej přemluvit k činu, kterým by mu byli způsobili Boží zavržení. Přemlouvali jej, aby se zachránil přetvářkou: že mu přinesou tajně maso dovolené a že je prohlásí za maso vepřové, a tak že ujde smrti. Nesluší se na můj věk, přetvařovati se; přetvářka jest hříchem u každého člověka, ale zvláště u starce, člověka zkušeného, velkou moc na jiné majícího. Mládeži by to bylo pohoršením; a mnohý mladík by se domníval, že jsem se stal pohanem a odpadl by mou vinou také k pohanství. Mukám lidským bych ušel, ale trestu všemohoucího Boha bych neušel ani v tomto životě, ani po smrti. Ukáži se hodna starého věku, dokáži, že jsem hoden té milosti, kterou mi Bůh prokázal, že mi dal dočkati se vysokého stáří; mládencům zůstavím hrdinský příklad, když vetvý, slabý kmet tak hrdinsky muka snášel, budou i oni pro Boha radostně trpěti dle mého příkladu. Rád to trpím, protože se Tebe bojím, z lásky k Tobě rád snáším muka i umírám. Milujícím Boha není žádné utrpení těžkým.

Eleazar vzor pevné a stálé víry, myslí statečné, upřímné lásky k Bohu, poslušnosti Božího zákona. Jest jako předchůdcem křesťanských mučenníků.

Starší lidé mají dávat jiným dobrý příklad, zvláště ti, kdo úřadem a vzděláním svým nad jiné předčí.

Přetvářka a pokrytectví jest hříchem před Bohem a mezi lidmi působí mnoho pohoršení.

Není pravým přátelstvím, raditi někomu ke hříchu, byť i nějaký zisk přinášel.

Zachovávej všecka přikázání Boží i církevní; zachovávej i předpisy postu se týkající.

Pouč en í. Trvej věrně a stále při své víře a nedej se od ní nikým a ničím odvrátiti. Zpomínej na ty, kdo pro ni i smrt podstoupili a proto trp také sám radostně všecko nepříjemné a nemilé, co ti bude pro ni trpěti. Veřejně a bez bázně ji osvědčuj, zachováváje všecko, co ti káže.

Vlastnosti víry. Zapření a vyznání víry (2. přikáz. B.). Statečnost (základní ctnosti). Přetvářka a pokrytectví (8. přikáz. B.). Ke hříchu raditi (cizí hř.) 3. přikáz. círk.

86. Mučennická smrt sedmera bratří machabejských.

(2. Machab. 7.)

Týž Antiochus IV. dal židovskou matku a sedm synů jejich zavléci do sídelního svého města Antiochie (při březích středoziemního moře severovýchodně ostrova Cypru). Zákon náš to zapovídá, sluší zákona Božího poslouchati více, než lidských předpisů. Aby ukrutný král ostatní syny i matku jejich zastrašil, dal před jejich očima mučiti nejstaršího syna, stále zvyšuje jeho muka, až jej kázal pomalu upáliti na rozžavené panvi (kotli). S nevyřeknou bolestí pohlíželi matka i bratří na trpícího

mučenníka, ale zároveň velebili jej pro jeho hrdinnost a napomínali se vespolek, aby jeho krásného příkladu všickni následovali.

Druhý trpí s touž rekovností. Nešlechetníče, volá v spravedlivém rozhořčení; kdo proti Bohu jest, jest největším nešlechetníkem. Ztrácíme život pozemský, ale jednou opět vstaneme z mrtvých a dosáhneme života věčného, věčné odměny. Třetí projevuje taktéž víru svou v těla vzkříšení. Ochotně, s radostí podrobují se všickni z lásky k Bohu, pro víru svou nejhroznějším mukám. Velice se divili jejich statečnosti. Bůh sám sílil věrné služebníky své, že trpěli tak statečně a bez nářku i bédování všelike bolesti.

Nejmladšího snažil se král získati sliby. Měl voliti mezi mukami, jichž byl svědkem u šesti svých bratří a mezi bohatstvím a rozkošemi při nádherném dvoře královském. Když mládenec statečně trval při Božím zákoně, radil matce, aby mu přimlouvala k jeho dobru, domníval se, že matka bude si chtíti zachovati posledního ze svých synů, že jej přemluví k odpadnutí od víry, když jej za to pozemské štěstí očekává. Ale matka napomíná svého miláčka, posledního ze svých dětí, které jedním dnem ztratila, aby jenom zůstal Bohu věren: Bůh jest všemohoucí Tvůrce světa a dovede tě jistě odměniti za tvou věrnost. Tuto na zemi jsme byli od sebe odloučeni, ale na věčnosti setkáme se všickni. Kdybys od víry odpadl, nesetkal bys se se mnou a s bratřími. Buď hoděn bratří, hodným se jich staneš, když jim se budeš podobati statečností. Nač čekáte? Marně se domníváte, že poslechnu spíše vás lidí, než Boha.

Původce všeho zlého, trýzniteli Židů, který jsi jim tolik trápení způsobil a mnohé jsi i od Boha odvrátil (což jest zlo největší), neujdeš trestu

Božímu. Král zahanben rekovností a stálostí u víře slabého mládenečka, rozkázal mučiti jej ještě ukrutněji, než ostatní. Konečně usmrcena i matka, ana byla před tím již sedmkráté hrůzy smrti trpěla, když umírali její synové.

Bratří machabejští jmenují se tito mučenníci, že jejich muka a hrdinská smrt jest vypsána v 2. knize Machabejských. Jsou nám příkladem: pevné a stálé víry, pevné naděje, účinné lásky k Bohu, která jest nade všecko (i život obětují z lásky k Bohu). Matka miluje pravou láskou syny své; sama je vychovala v zbožnosti, napomíná je, by dbali více Boha, než lidí, věčné blaženosti, než pozemských statků. Její hrdinnost jest ještě větší, než jejích synů; umíráť naposledy, když viděla je všecky umíratí před sebou. Jest obrazem oné statečné Matky, která taktéž svolila k smrti svého Syna z lásky k Bohu i k lidem a „jejíž srdce bylo prokláno mečem sedmerym.“

Mučenníci ti projevují víru: 1. že jest Bůh všemohoucí Stvořitel světa, 2. spravedlivý, 3. že jest těla vzkříšení, 4. život po smrti (duše nesmrtelná).

Poučení. Žádnými sliby, ani hrozbami nedej se odvrátiti od Boha, od svaté víry své. Čím více ti bude zde pro víru trpěti, tím větší ti bude jednou za to dána od Boha odměna. Doufej, že jednou i ty se sejdeš v nebi se svatými Božími, jest-li tu na zemi jejich příkladu budeš následovati. Proto prosívej za pomoc Boží, bys to dovedl, za posilu proti všem pokušením.

4. příkáz. Boží: Povinnosti rodičů k dětem, dětí k rodičům. Kdy nesmí poddaní poslechnouti světské vrchnosti? Těla vzkříšení a život věčný (11. a 12. čl. víry). Duše jest nesmrtelná. Vlastnosti víry, naděje a lásky. Pokušení. Milost B. napomahající.

87. Oběť a hrdinské činy Judy Makabejského.

(166—160 př. Kr.)

(1. Makab. 2, 1—6, 16 — 2. Mak. 8—10).

V Judstvě, v městě Modin nedaleko Lyddy (severo-západně Jerusalema) žil kněz Mathatiáš, naležející první třídě kněžské, potomek Aronův, s pěti syny (Jan, Simon, Judas, Eleazar, Jonathan). Věřil, že dovede Bůh zachrániti pravého náboženství, ale byl zároveň přesvědčen, že jest povinností všech Židů, aby se také sami pozvedli na obranu víry své jako jeden muž, svornou myslí. Nebo svornost a sjednocenost činí silnými i ty, kdo počtem jsou nečetnými. I vybízel všechny, kdo Boha, víru svou milují, aby šli za ním, aby pod jeho vedením bojovali proti nepřátelům Božím a vlasti. Odešli na hory judské, kam se neodvážili za nimi nepřátelé, hor těch neznající; a odtud vycházel s bohabojnými, Bohu věrnými bojovníky svými a bořil oltáře modlářské a chránil zákon proti násilí, chránil Židy zákon Boží plnící proti utiskovatelům jejich, zaháněje je z měst brannou mocí.

Simon byl pro moudrost svou ustanoven od umírajícího Mathatiáše za rádce a udatný Judas za vůdce lidu. Judas zvítězil v mnohých bitvách, stal se postrachem nepřátel; kde objevil se s vojskem svým, klesali vojíní nepřátelští pod jeho mečem, jako by je kladivem ubíjel a proto jest nazván Makabejský. Dobil Jerusalema a chrámu, který byl střežen vojskem nepřátelským, aby tam Židé nemohli přicházeti. Svatyně spustlá, zdi rozpadlé; oltář znesvěcený obětmi pohanskými, v síních tráva mezi dlažbou, protože tam mimo pohany nikdo nechodíval. Vyčistil chrám, dal jej opravit, načež byl kněžími znovu posvěcen. (165.)

Na památku toho byla zavedena slavnost posvěcení chrámu („slavnost světla“). Viz čl. 53. n. z.

Před tím vodili vojska syrská proti Judovi vůdcové Antiochovi; tu chtěl se Antiochus sám postaviti v čelo vojsk svých, aby je takto k největší statečnosti roznítil. Ale trest Boží ho zachvátil (dle předpovědi nejmladšího syna vdovy machabejské). Chtěl jiným připraviti záhubu a připravil ji sobě samému. Byl navštíven hroznou nemocí; trpěl muka veliká, který jiným muka strojival. Pro pýchu svou byl potrestán tím, že působil ošklibost i svým sluhům a byl od nich opuštěn. Litošť jeho byla jenom přirozená, litoval svých nepravostí jenom pro bolesti, které z trestu za ně snášel a nikoli z lásky k Bohu. Proto nebyl také jeho úmysl, jeho slib opravdový a Bůh ho nevyšel. Bídou smrtí zemřel, nejen v bolestech tělesných nejhroznějších, hnije již za živa, ale také jako nekající hříšník.

Nástupce Antiocha IV. Antiochus V. poslal vůdce svého Timothea s vojskem velikým proti Jerusalemu. Judas i lid nespolehali se jenom na svou statečnost, ale prosili Boha za pomoc. Bůh pak poslal s nebe pět skvoucích mužů, z nichž dva chránili bojujícího Judu a tři potírali nepřátele. Od jasnosti z nich vycházející byli mnozí slepotou zmámeni, oslepeni a padali k zemi a jiní dávali se hrůzou před nebeskými bojovníky na útěk. Porážka vojska syrského byla veliká.

Po jednom boji byly nalezeny pod svrchními šaty zabitých kusy z obětních darů modlářských. Zákon Mojžíšův zapovídal bráti si věci, které byly z obětí modlám přinešených, a proto byli oni bojovníci potrestáni za svou neposlušnost, že padli v boji. Ale že v Boha věřili, jemu věrně

sloužili, pro něho bojovali, byl Judas přesvědčen, že jim Bůh tento hřích jejich ještě i po smrti odpustí na přímluvu kněží i lidu a proto poslal na oběti za ně 12.000 drachem stříbra (2.100 zl.). Modliti se za mrtvé jest myšlení svaté, jest to důkazem svaté, zbožné mysli, a spasitelné, užitečné, aby hříchů byli sprostěni, aby jim na přímluvu živoucích a pro jejich oběti hříchy jejich po smrti byly odpuštěny.

Judas umřel v boji proti přesile nepřátelské 161. Plakal ho veškeren lid, vděčně si zpomínaje, že jej zbavil otroctví, zachránil jej od modloslužby, dobyl jim svobody národní i náboženské.

Mathatiáš a synové jeho jsou vzory lásky k Bohu, k víře, k náboženství, k národu a vlasti; statečnosti a zmužilosti; horlivosti pro čest Boží; pevné důvěry v Boha; bez sobectví a ctižádosti hledají prospěchu své vlasti a slávy Boží.

Jaká jest moc zbožné, důvěrné modlitby!

I všedního hříchu třeba se vystříhati.

Judas věří 1. v nesmrtelnost duše (a proto káže modliti se za duše padlých), 2. že ještě po smrti mohou býti některé hříchy odpuštěny, a proto že mimo nebe, kam nemožno přijíti s hříchem a mimo peklo jest místo třetí, o č i s t e c, kde může býti duše hříchů zbavena. Živí mohou přímluvou a obětmi duším zemřelých pomáhati, jest o b c o v á n í s v a t ý c h.

P o u č e n í. Modlívej se zbožně za zemřelé, zvláště za dobrodince své a činívej je účastnými oběti nejvyšší. Pro sebe i pro jiné modlívej se za šťastnou hodinu smrti.

Posvěcení chrámu křesťanského. Kdy se u nás slavívá? Lítost a vlastnosti její. Jaká jest smrt hříšníků a spravedlivých. Andělé strážní. Lakota. Všední hříchy. Očistec. Svatých obcování.

88. Poslední čas před Kristem Pánem.

Po smrti Judově byli bratří jeho vůdcové: Jonathan do 143., Šimon do 135; lid z vděčnosti zvolil jej za dědičného knížete a velekněze. Po něm následoval syn jeho Jan Hyrkanus, který dobyl také Samařska a Galilee a zbořil samařský chrám na hoře Garizim. Načež vládl jeho syn Arystobulos, který r. 106. přijal titul královský. Čím dále, tím horšími byli panovníci z rodu Makabejského, dávali lidu pohoršení svými hříchy a nepravostmi a tak stával se i lid stále horším. Židé neupadali sice od návratu ze zajetí v modloslužbu, vyznávali jednoho pravého Boha, ale více ústy než srdcem, jejich víra v něho nejevila se ctnostným životem. Klesali pořád více v nemravnost, tak že Josefus Flavius, *) letopisec (dějepisec) židovský Jerusaleém rovnal k Sodomě, pověstné nejhorší prostopášností. Dobré sítě víry v jednoho Boha, poslušnosti jeho zákona utlačováno sektami, stranami náboženskými. Byliť mezi Židy zvláštní vykládači zákona: zákoníci, z nichž mnozí vykládali Boží zákon jinak než svatí proroci a jiní zbožní mužové, věrou a láskou k Bohu nadšení. A tak utvořily se zvlášť dvě sekty: licoměrných Fariseů a nevěřících Saduceů. — Fariseové t. j. oddělení (větší zbožností a náboženskými vědomostmi od obecného lidu), drželi se pevně zákona Božího, jenom že přidávali k němu mnoho svých předpisů, žádající na lidu, by konal malicherné rozličné obřady, které si sami vymyslili.

*) Nar. 37. po Kr, fariseus, ve válce židovské proti Římanům upadl v zajetí římské, získal si přízeň vojevůdce římského Vespasiana a i jeho syna Tita. Byl svědkem porážky Židů, zničení Jerusalema. Napsal: Válka židovská; Židovské starožitnosti.

Jejich zbožnost záležela více v zevnějších věcech, než v skutečném posvěcení srdce, v opravdové nápravě života, byť většinou pokrytci. K těm, kdo se jim nechtěli podrobovati, byli plni hněvu a nenávisti. U lidu požívali veliké úcty pro domnělou zbožnost svou a později i proto, že pod vládou římskou snažili se, aby se národ stal zase samostatným a cizího jha se zbavil. (Vlastenci židovští). Většina kněží se k nim hlásila, byli v nejvyšší radě u většině a proto měli velikou moc nad lidem. — Saduceové (zakladatel jejich Sadok v 3. stol. př. Kr.) byli v mnohém protivou oněch; zavrhovali všecka podání, z Písma uznávali jenom 5 knih Mojžíšových a ty vykládali zcela volně, upírali nesmrtelnost duše, tedy také soud po smrti, jsoucnost andělů a vyhlašovali za účel života pozemský blahobyt. Protože boháči a vznešení se k nim hlásili, měli také velikou váhu v národě. Později přidávali se k straně římské (Herodiané). Proti sobě brojili a tak zanášeli nesvornost a nenávist i do národa.

Ve všech ostatních říších byla nejhnutnější modloslužba, u ostatních národů mýjely stále více upomínky na prazjevení, jež se bylo dlouho mezi nimi zachovalo; klaněli se nejen zjevům a věcem přírodním, ale i rozličným obrazům, konečně i lidem nejhorším; ohyzdná zkáza mravů šířila se ve všech vrstvách, u vznešených i sprostých, mužů i žen a v jejím zápětí byla bezedná bída, většina lidí byla v nejhroznější chudobě, v otroctví; otroci nebyli ani tolik ceněni, jako zvířata. Vzdychnali všickni lépe smýšlející po Vykupiteli, i lepší z pohanů (Sokrates, Plato) toužili po někom, kdo by lidstvo z nevědomosti, z bludu a nemravnosti vyvedl a je ctnosti a pravdě vyučil, ztracené milosti Boží mu vydobyl; poznávali, to že nebude moci vykonati žádný člověk, ale jenom nějaký poslanec s nebe, božskou mocí obdařený.

Bylo všecko připraveno u Židů i pohanů k jeho příchodu. Židé byli již roztroušeni po všem tehdejší světě a s nimi byla se rozšířila známost zaslíbení o Vykupiteli a tím se jenom sesílila touha po něm u všech národů.

Poslední prorok Malachiáš (za časů: Nehemiáše): Již přichází, již blíží se doba příchodu toužebně očekávaného Vykupitele. Až přijde, přestanou oběti krvavé zvířat. Přestanete býti vyvoleným národem, Bůh nebude přijímati více vašich obětí. Nejen od vás, ve vaší zemi bude poznáván a veleben Bůh, ale ode všech národů, po všem světě a na každém místě bude obětována jménu mému oběť čistá, t. j. oběť nekrvavá (protože při ní nebylo třeba umývatí se). Tato čistá, nekrvavá oběť, která se Bohu všude a stále obětuje, jest oběť mše sv.

Konečně splnilo se i proroctví Jakobovo (čl. 28.). Dva bratři z rodu Makabejských Hyrkan II. a Aristobul II. přeli se o trůn; oba utekli se o pomoc k Římanům, kteří tehdáž již se byli zmocnili Syrie. Vojevůdce římský Pompejus byl příznivým Hyrkanovi a proto opřel se proti němu Aristobul brannou mocí. Ale Pompejus dobyl Jerusalema r. 63., Aristobul byl do Říma odveden a Hyrkan II. byl uznán od Římanů za krále a velekněze, jenom že musil jim platiti vysoký poplatek a byl na nich úplně závislým. Caesar dal slabému Hyrkanovi za rádce (za prokuratora) idumejského Antipatra, který se byl vyznamenal v bojích proti Římanů nepřátelům, jemuž Hyrkan ponechal úplně veškeru vládu. Po smrti Antipatrově byl syn jeho Herodes učiněn od senatu králem židovským, Římu poddaným. Herodes pojal za manželku vnučku Hyrkanovu, Mariamnu, aby byl spíše od Židů uznán za krále. A tak byla od-

j a t a b e r l a od **J u d y**, n a s t a l a p l n o s t č a s u, t. j. splnilo se všecko, co bylo předobrazováno a proroky předpovídáno, že stane se, než přijde Spasitel.

Bůh jest věrný. Advent (4 neděle trvající nám připomíná dobu 4000 let trvající před příchodem Spasitelovým).

Písmo sv. starého zákona obsahuje 45 knih.

I. Knih dějepisných 21:

P a t e r o knih Mojžíšových (Pentateuch t. j. kniha patera dílů. Thora, t. j. zákon) a to: 1. Genesis (t. j. stvoření), obsahuje: stvoření světa, dobu pravěkou, patriarchalnou až do smrti Jakobovy v Egyptě. 2. Exodus (vyjití) vypravuje o utiskování Israelitů v Egyptě, o Mojžíšovi, vyvedení lidu z Egypta, přechod přes rudé moře, desatero přikázání, zbudování sv. stánku, posvěcení kněží. 3. Leviticus obsahuje předpisy o kněžích, levitech, obětech, slavnostech a rozmanitých obřadech. 4. Numeri (sčítání) obsahuje sčítání a rozdělení lidu. Vypravuje o cestách po poušti, o vyslání dvanácti vyzvědačů do Kanaan a o posledních událostech přebývání Israelitů na poušti; Balaamovo proroctví. 5. Deuteronomium (druhý zákon) obnovuje opět přikázání již daná, obsahuje poslední napomenutí Mojžíšova. Na konec vypravuje o jeho smrti na hoře Nebo. — Knihy ty byly napsány od Mojžíše z rozkazu Božího, jenom zpráva o jeho smrti byla napsána někým jiným, snad Josuem.

Knih a Josuova o dobytí a rozdělení země zaslíbené.

Knih a soudců o působení soudců (1426—1095).

Kniha Ruth.

Čtyři knihy královské (čili 2 Samuelovy a 2 královské), od doby Heli a Samuela až do zboření Jerusaléma (Eliáš a Eliseus). 1. a 2. jest sepsána od některého učeníka Samuelova, 3. a 4. od Jeremiáše.

Dvě knihy kronik (Paralipomenon, t. j. věci zapomenutých) doplňují knihy královské. Spisovatel jejich jest kněz Esdráš.

Kniha Esdrášova o návratu Židů ze zajetí babylonského pod Zorobabelem, o stavbě chrámu, obnovení náboženského života Esdrášem:

Kniha Nehemiášova o působení Nehemiášově, o upravení společenských poměrů lidu, stavbě hradeb jerusalémských. Obě ty knihy slují také: dvě knihy Esdrášovy.

Kniha Tobiáš.

Kniha Judith.

Kniha Esther.

Dvě knihy Makabejských.

II. 17 knih prorockých:

Čtvero velkých proroků: Isaiáš, Jeremiáš s Baruchem, Ezechiel, Daniel, dohromady 5 knih.

Dvanácte menších proroků: Oseáš, Joel, Amos, Abdiáš, Jonáš, Micheáš, Nahum, Habakuk, Sofoniáš, Ageus, Zachariáš, Malachiáš. (Tři poslední působili již po návratu ze zajetí babylonského).

III. 7 knih nábožensko-poučných (didaktických).

Kniha Job.

Žaltář (Psalterium) obsahující 150 žalmů, většinou od Davida složených. Některé pocházejí také od Šalomouna, Jeremiáše.

Tři knihy Šalomounovy: 1. Přísloví (500 přísloví). 2. Kazatel (Ecclesiastes, Koheleth), který učí, že všechny rozkoše světské jsou marny a jenom v Bohu lze nalézt blaho a spokojenost. 3. Píseň písní líčí v básnických obrazech lásku Boží k vyvolenému národu a k lidem Boha milujícím. Jest také jako prorocké oslavování Panny Marie a církve svaté.

Kniha moudrosti (z 3. stol. př. Kr.) učí pravé moudrosti, která se liší od nepravé moudrosti toho světa.

Kniha Jesusa Sirachovce (Ecclesiasticus, asi 280 př. Kr.). Knihy té užívalo se za starodávna v církvi (in ecclesia) zvláště při poučování katechumenů. Podobá se formou i obsahem knize přísloví.

Knihy ty sepsány v posvátném jazyku hebrejském, nebo také chaldejském (kterým v době po zajižení Židé mluvili). Řecky byly sepsány: Kniha moudrosti a 2. Makabejských. Jenom v řeckém překladu a nikoli v původní řeči se nám zachovaly: Baruchova, Tobiášova, Judith, Jesusa Sirachovce, první kniha Makabejská, části Daniela a části Esther.

Prameny.

Podrobná osnova katolického učení náboženského pro školy obecné i měšťanské. V Praze. Nákl. kníž. arcib. konsistoře. 1888.

Osnova vyučování katechetického na školách obecných a měšťanských v diecési budějovické a králové-hradecké. 1877. V Budějovicích.

Pastorálka ve škole. Složil Dr. Xav. Blanda. V Praze. Stýblo 1884.

Biblické katechése. Rukověť k vyučování náboženskému na nižším stupni obecné školy. Sepsal Dr. Ant. Skočdopole. (S velmi poučnou předmluvou).

Biblická dějeprava neboli dějiny zjevení Božího. Delší a cenný článek od Ant. Skočdopole v Encyklopedii paedagogické seš. 10. V Praze 1885. Šimáček.

Biblické starožitnosti od J. Berana. V Praze. Urbánek.

Lehrbuch der Erziehung und des Unterrichts. Von A. R. Öhler. Mainz. Kirchheim.

Katechetik oder Methodik des Religionsunterrichtes in der Volksschule. Von E. Damroth. Danzig. Bomrig. 1881.

Der katholische Religionsunterricht in der Volksschule. Von Jos. Ferd. Benda. Troppau 1878.

Grundsätze und Regeln der Katechetik. Von P. Leo Ascherfeld S. J. Regensburg. Pustet 1885.

Praktischer Kommentar zur Biblischen Geschichte. Von Dr. Friedr. Justus Knecht. Freiburg, Herder. 6. Aufl. 1888.

Dr. J. Schusters Handbuch zur Biblischen Geschichte. Umgearbeitet von Dr. J. B. Holzammer. Freiburg. Herder. 3. Aufl.

Palästina oder das heil. Land. Von Theodor Westhaus. 3. Aufl. von W. Erdmann. Münster u. Paderborn. Schöningh. 1885.

Palaestina. Von Dr. Sepp 1875. Manz. Regensburg. Mapa provedená dle nejnovějších bádání. (Pro potřebu soukromou a nikoli pro školu.)

Atlas zur Biblischen Geschichte. 8 Blätter. 4. Aufl. Gera. Issleib. (50 pfenigů).

Historisch geografischer Bibelatlas von Dr. R. Riess. Freiburg. Herder.

Dr. M. Mlčoch, Starověda biblická. Nákladem dědictví sv. Prokopa. V Praze 1888.

Dr. Petr Schegg, Biblische Archaeologie. 2 díly. Freiburg 1886—1888.

Jocham M., Anleitung zum Gebrauche der biblischen Geschichte beim Religionsunterrichte. München 1883.

Barthel L., Handbuch zur bibl. Geschichte für Katecheten u. Lehrer. 3 B. III. Aufl. Leipzig 1879—1888.

Bürgel, Die bibl. Bilder beim Religionsunterrichte. Freiburg 1883.

Winke für den Unterricht in der bibl. Geschichte. 2. Aufl. Mainz 1888.

O B S A H.

	Str.
Úvod	1
Doba první. Prazjevení. Od Adama po Abrahama (4000—2000).	
1. Stvoření světa	19
2. Stvoření andělů a pád některých	22
3. Stvoření prvního člověka. Ráj. První přikázání. Stvo- ření Evy	24
4. Pád prvních lidí	28
5. Trest prvního hříchu a zaslíbení Vykupitele	30
6. Kain a Abel	34
7. Rozmnožení prvních lidí a zkáza mravů. Potopa světa (2400)	38
8. Noemova oběť. Synové jeho	42
9. Stavění věže babylonské. Všeobecná modloslužebnost	45
Doba druhá. Vyvolení a sláva národu israelského	
I. Od Abrahama po Mojžíše (2000—1506).	
10. Povolání arcioťce Abrahama a jeho poslušnost	45
11. Abraham, příklad svornosti a nezištnosti. Melchisedech	54
12. Ustanovení obrázky. Abrahamova víra a hostinnost	57
13. Zkáza Sodomy a Gomorrhý	61
14. Narození a obětování Isáka	64
15. Isák si béře Rebeku za manželku	68
16. Esau a Jakob	71
17. Útěk Jakobův a bydlení jeho u Lábana	75
18. Jakobovo navrácení a smíření s Esauem	78
19. Josef do cizí země prodán	82
20. Josef v domě Putifarově	85
21. Josef v žaláři	87
22. Josefovo povýšení	90
23. Cesta bratrů Josefových do Egypta	91
24. Benjaminova cesta do Egypta	94

	Str.
25. Josefův stříbrný koflík	96
26. Josef oznámil se bratrům	98
27. Jakobova cesta do Egypta	101
28. Jakobova a Josefova poslední slova	104
29. Jobova trpělivost	106

II. Podivné vychování a vedení lidu israelského, od Mojžíše až po Davida krále.

30. Mojžíšovo narození	112
31. Mojžíšův útěk	114
32. Hořící keř	116
33. Strašlivé zázraky v Egyptě	120
34. Beránek velikonoční a odchod z Egypta	123
35. Přejít mořem rudým	126
36. Zázraky na poušti	130
37. Bůh dává desatero přikázání na hoře Sinai	133
38. Zlaté tele	136
39. Vzdělání svatého stánku	139
40. Ustanovení služeb Božích	142
41. Vyzvědači	147
42. Zbouření a trest	150
43. Mojžíšova pochybnost	152
44. Balaamovo proroctví	155
45. Poslední řeči Mojžíšovy a jeho smrt	156
46. Příchod do země zaslíbené	159
47. Vzbuzení soudců. Gedeon	162
48. Ruth	165
49. Samuel. Heli. Jeho zlí synové	169
50. Zřízení království. Saul	172
51. David na království pomazán	174
52. Davidův boj s Goliášem	177
53. Jonathova láska a Saulova k Davidovi nenávisť	179
54. Davidova šlechtná mysl	182

III. Sláva národa israelského aneb od Davida až po Roboama (1055—975 př. Kr.).

55. Nábožný král David. Jeho péče o služby Boží	185
56. Davidova proroctví o Spasiteli	187
57. Absolonova zpoua a pokuta	189
58. Poslední napomenutí Davidova a jeho smrt	192
59. Šalomounova modlitba a moudrost	194
60. Příslaví Šalomounova	196
61. Stavění a posvěcení chrámu	198
62. Šalomounova sláva a smrt	202

Doba třetí. Ponenáhlé klesání národa israelského, aneb od Roboama až po Krista (975 př. Kr. až do r. 1.)

63. Rozdělení říše	204
------------------------------	-----

I. Ponenáhlé klesání říše israelské.

64. Vzbuzení proroků. Eliáš od Boha poslán	206
65. Eliášova oběť	209
66. Achabův a Jezabelin hřích	211
67. Prorok Eliseus od Boha poslán	213
68. Prorok Jonáš káže pokání pohanskému Ninive	216
69. Vyvrácení říše israelské (722. př. Kr.). Tobiáš v zajetí assyrském	220
70. Loučení se starého a cesta mladého Tobiáše	223
71. Návrat Tobiášův	226

II. Ponenáhlé klesání říše judské.

72. Proroci Joel a Micheáš (790—780)	228
73. Král Oziáš sahá do úřadu kněžského a málomocenstvím jat jest	229
74. Proroctví Isaiášova (760—700)	231
75. Nábožný král Ezechiáš	233
76. Judith	235
77. Vyvrácení říše judské (588.) Daniel v zajetí babylonském	237
78. Daniel ochránce šlechetné Susanny	240
79. Tři mládenci v peci ohnivé	242
80. Král Baltasar a modla Běl (Bál)	244
81. Daniel v jámě lvové	246
82. Navrácení se ze zajetí babylonského (536). Proroci Ageus a Zachariáš. Kněz Ezdráš	248
83. Esther	251
84. Překlad Písma sv. do jazyka řeckého. Pravidla moudrosti Jesusa, syna Sirachova (280)	255
85. Mučennická smrt Eleazarova (168)	259
86. Mučennická smrt sedmera bratří machabejských	261
87. Oběť a hrdinské činy Judy Makabejského (167—160)	264
88. Poslední čas před Kristem Pánem	267

Opravy.

- Na str. 25. 19. řádek shora místo jejichž čti: jejíchž.
" " 33. 12. řádek shora místo způsobilo čti: způsobil.
- Na str. 52. 13. řádek shora místo vyvolil čti: vyvolilž.
" " 91. 11. řádek zdola místo k tomu čti: tomu.
" " 125. 16. řádek zdola místo věčným čti: věčným.
" " 131. 5. řádek zdola místo pryskyřicovými čti: s pryskyřicovými.
- Na str. 149. 6. řádek zdola místo vešli čti: vešly.
" " 151. 7. řádek shora místo Slestopili čti: Se-stoupili.
- Na str. 198. 2. řádek zdola v čl. 50. místo patří čti: ať patří.
- Na str. 229. 2. řádek zdola v čl. 72. místo jejich čti: jejichž.
- Na str. 269. 6. řádek zdola místo Římanů nepřátelům čti: nepřátelům Římanů.
-

- Förster**, Jos., op. 34. *Missa de requiem secunda ad quatuor voces aequales.* 4°. Partitura a hlasy 1 zl. 60 kr.; hlasy o sobě 80 kr.
- Ježek**, J., katecheta c. k. vyšší reálky Pražské, *Památka na svaté biřmování.* Dárek biřmovancům. (136 str.) váz. vkusně v plátně 1 zl.
- *Zásluhy duchovenstva o řeč a literaturu českou.* (Od r. 1780—1880.) 1880; v. 8° (207 str.) 1 zl.
- Kadeřávek**, dr. Eugen, kněz řádu premonstr. a prof. gymnas., *O volbě a přípravě čtvera povolání.* Mládeži gymnasiální napsal. 1877; m. 8° (107 str.) 30 kr.
- Kazatelé Slovanští.* S pomocí několika bratří duchovních vydává Antonín Mužík. Svazek IV. S přílohou: Stručný dějepis literatur slovanských. (Úvod ku „Kazatelům Slovanským“.) Sepsal Ant. Mužík. 1875; v. 8° (636 str. a příloha LVI str.) Snížená cena 2 zl. 50 kr. (místo 4 zl.) Z ročníku III. jsou na skladě toliko sešity 1—3., 5., 7—12; po 20 kr.
- Konečný**, Fr. Filip, kněz řádu kazatelského, *Svatá Kateřina Sienská, panna ze Třetího Řádu sv. Dominika.* Životopisný obraz. 1888; 8° (382 str.) 1 zl. 20 kr., váz. v plátně 1 zl. 80 kr.
- *Svatý Růženec.* Po stránce dějinné, ascetické a liturgické vykládá. S povolením představených. 1888; m. 8° (489 str.) 1 zl. 20 kr., váz. v kůži 1 zl. 70 kr., v chagr. kůži s kostěnými rosetami 2 zl. 70 kr. v jemné teletině 3 zl. 70 kr., v teletině s bohatými ozdobami 5 zl. 20 kr.
- Konrád**, Karel, *Dějiny posv. zpěvu staročeského.* Díl I. 1881; v. 8° (215 str. [23 str.] a VII hudebních příloh) 1 zl. 80 kr.
- Král**, Karel, farář, *Zakládání a upisování mešních nadací.* Nařízení v té příčině vydaná a na ten čas platná. 1879; lex. 8° (8 str.) 10 kr.
- Macek**, Václav, katecheta, *Krátké poučení o katolických obřadech.* Pro žáky měšťanských škol. Schválením nejvyš. bisk. Ordinariatu Budějovického. 2. oprav. vydání 1889; 8° (64 str.) váz. 25 kr.
- *Krátký dějepis katolické církve.* Pro žáky škol měšť. napsal. Druhé, dle osnovy Pražské (z r. 1887.) upravené vydání. S povolením a schválením vys. důst. bisk. Konsistoře v Budějovicích ze dne 20. června 1888 č.

2828. a vys. důst. kníž. arcib. Konsistoře v Praze ze dne 1. srpna 1888 č. 6188. 1889; 8ⁿ (82 str.) váz. ztuhá 30 kr.

Maek, Václ. *Příprava k prvnímu svatému přijímání.* S povolením a schválením nejdůst. bisk. Ordinariatu v Budějovicích. 1884; 12ⁿ (152 str.) 60 kr.

— *Příprava dítek ku svaté zpovědi, zvláště ku zpovědi první.* S připojenými úvahami ke vzbuzení lítosti nad hříchy. S povolením nejd. bisk. Ordinariatu v Budějovicích. 1886; 12ⁿ (232 str.) 1 zl. 20 kr.

— *Řeč při prvním svatém přijímání.* S povolením a schválením nejd. bisk. Ordinariatu v Budějovicích. 1886; 12ⁿ (169) str.) 80 kr.

Mayer, P. Josef, *Milostný Ježíšek v kostele Panny Marie Vítězné v Praze.* Historický náčrtek s denními modlitbami a písněmi ku poctě Ježíškově. Z němčiny přeloženo, opraveno a rozmnoženo. S povolením nejd. kníž. arcibisk. konsistoře pražské a představenstva. 1884; 12ⁿ (353 str.), váz. ztuhá 60 kr., váz. v plátně 72 kr.

Pastýř Duchovní. Časopis kněžstva česko-slovanského. Vychází v měsíčních sešitech o čtyrech arších lex. 8ⁿ a předplácí se ročně 4 zl.

Starší ročníky možno obdržeti v následujících snížených cenách: Ročníku I. (redakcí Jana Ježka) jsou na skladě toliko sešity 1—5., 7., 9—12. po 10 kr. Ročník II—IV. (redakcí Dr. Mik. Karlacha) po 1 zl. Ročník V. (redakcí téhož) za 2 zl. a r. VI—VIII. (redakcí Jana Ježka) po 4 zl.

Pravdodatný, Prav. Pravd., církevní kněz a farář, *Patronátní právo,* dějiny jeho v zemi svatováclavské a žádoucí jeho oprava a úprava. Napsal a sestavil na základě církevních pramenův, církevních sněmů a dle katolických učitelů církevního práva. Druhé vydání. 1887; v. 8ⁿ (82 str.) 70 kr. (V kom.)

Proschwitzer, Franz, *Katholisches Gesangbuch zum Gebrauche beim öffentlichen Gottesdienste für die deutschen Kirchengemeinden Böhmens.* Mit Genehmigung des hochw. bischöfl. Konsistorium zu Königgrätz. 1885; 8ⁿ (XIV u. 290 S.) cart. 20 kr., gebd. in Weinwand 35 kr.